

پهندی پشینیان

نوسەر: محی الدین برشان
مه شهۆربه محی دین (گۆتیره شی)

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

په ندى پيشينيان

(۱)

به شيعر

نوسه: محى الدين برشان

مشهور به

محى دين گویره ش

انتشارات سامرند پيرانشهر

محي الدين برشان ۱۳۱۱

به ندى پيشينيان / نوسه ر: محي الدين برشان (مشهور)
به محي دين گوتهش = پیرانشهر: سامرند صفحه ۳۳۰
قيمت: ۲۰۰۰۰ ريال شابک: ۹۶۴-۸۶۲۰-۳۸.۵

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا:

اشعر کردی - قرن ۱۴ - مجموعه ها . ۲ . ضرب المثلهای کردی . الف عنوان .

ب ۷۴۳ س / PIR ۳۲۵۶ ۸ ۶۲۳/۹

۴۷۴۲۶ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

تلفن :

۰۴۴۴-۴۲۷۷۷۲۰

انتشارات سامرند پیرانشهر

نام کتاب : به ندى پيشينيان

نویسنده : محي الدين برشان

ناشر: سامرند

تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۵-۸۶

شابک: ۹۶۴-۸۶۲۰-۳۸.۵

قیمت : ۲۰۰۰ تومان

ما فی له چاپدانه وهی ئەم کتیبه بوئوسه رپاریژراوه .
حق چاپ برای نویسنده محفوظ است .

بسم الله الرحمن الرحيم

به نيتوى خواى به رزويى هاوتا

له هه مو شاعير، نوسه ر و زانايانى كورد به تاييه تى نه وانسه ئه گه ريو كو كړدنه وهى
به ره مه به نرخه كانى ((په ندى پيشينيان)) ((قسه ئه سته ق)) جاج (به شيعر ج به نه سر)
(نه ویش له پوږه دشواره كانى ژيانيان دا به قاچاغى، ده خانوه تاريك وتنوكه كاندا
به شعوې رهش له به رفتيله و ته نانه ت له به رپوناكايى جفارهش نوسيو يانه ته وه و
رپا تگرتوه و له هر قولينچك وجيگايه ك هه رپه ند يكي تازه شيان گوى لى بروو
په گه ليان خستوته هوپى يانه وه زيا دكړو ته وه) نه مانه رپى پى پيشانده رى ئيمه نه
شار سستانيه ت وفامى ئيمه به وقوتا بخانه پرپايخانه ده ناسرئين، هه ميانه بوري نه
ماموستاي هيا ژا به ليمه تى كورد «ه ژارموكريانى» فهره نكي ماموستاي خال و
به ره مى گيوى مو كوريانى و كورد ستانى، زه كى به گ و حوزنى، هه زاران گه وه رى
پرله هونه رى كورده هوارى كه داهيتانى ناويران له م ناميلكه دانا گونجى. له پوژگاراني
پرله په نچ ومه ينه ت، له گورپه پانى نه دهب و فهره نكي گه له بهش خوراوولى قه ماوه
كه مان به هه زاران په لكه گولى بون خوش. روبيارى پرله هاواري شيعر وپه خشانيان
پازاندو ته وه و، هه وليان داوه، زوريان سوپاس ده كه ين و نه وپه رپى ريزيان لى ده گرين
به هه مو هيزوتواناوه. وهك ويست و وه سبه تى نه وپه ليمه تانه. له په ندونه قل و نه زيله
كانيان كه لك و هره ده گرين؟

زانو شاعيرانى كورد له كاتيك دانه وپه ندو قسه نه سته قانه يان كوكړبونه ته وه،
حاكم هه مو نه وولاتانه ئى كورديان لى ژياون لى بپراوانه بخاشه بپكړدى نه ته وهى
كورد! تى ده كوشان! وجهه پريان بواپرينى نه م گه له ئى، وه كار ئيخستبور؟
له حاليك دا نه وپه ندو قسه نه سته قانه كوكړلونه ته وه. كورديان خستوته ژيږيه رداشى
قورسى ژيانه پرله په نچ ونازاره كه يان وهاپويان؟؟

له حالتك دا نه وپه نده جوانانه و. نه و قسه نه سته قانه يان كوكړدو ته وه كوردل ولائى خوئى
دهر كړاوه به زړور زودارى راگوزيد او! ملك و سامان و مال و حال و زهوى و زارو ته نانه ت
ژن و منداليشيان پي به جي هيتونه و. هه لوه داي هه نده رانان كړونه،

له حالتك دا نه وپه ندو قسه نه سته قانه كو كړاونه ته وه، كوردل ترسى پاسه بانه كانى
په ژيمه سره پروتبه كان له قولينچكه تاريخكه كه ي هول و ته ويله پرله قريو وگه نه، له جيگا
چوله كان هر وها له چاله په شه كانى ده سلات داران و كورد كوژان راگيراون و هه ميشه
له بارتر كړدى په ندى پيشينيان و قسه نه سته قه كانيان به نركى سرشاني خويان
زانپوه و، وه كو بچوه پشيله ي به زارى رايان گويستونه و نه وكون و نه وكونيان پي كړونه
هه تاوه ده ست پياوه كانى په ژيم نه كه ون وله ناويان نه به ن؟؟

خوينه ران و، هوكړانى، فهره ننگ و كولتورى كوردى: نه منيش وه كوفه قيله نيكي
حوجره ي نه و ما مو ستاگه و رانه، به مه به ستي خزمه ت كردن به گوشيكي زړو چوك
له به حرى پي بنى نه دهب و، نريت وپه ندوبه يت وپاوه كانى شم ده به ر، كه ژينگى باب
و بيا پراننه، ده ستم دلو ته كوك كه قه له مه كه م، به و هيو ايانه يارمه تيم بده ن وله زه وقم
نه دهن، هه له كانم بؤراست كه نه وه و، له پړنو پړنيكانيش تان به شدارم كه ن، مالتان ناواپي
وگيان تان خوش،

خوينه رى خوشه ويست و هيزا. نه ودى له به رده ستان دايه وده يخويننه وه.

((په ندى پيشينيان. قسه ي نه سته ق)) ده نو سړاوه دا. يه كه ميان ده سى سته و سى
ويه كه لاپه رى دا كړيو مته ته شيعر، بؤدوه ميشه خوا ياري هه ولې بؤده دهم هه ركاتي
حازر بونه ويش پيش كيش به نيوه خوشه ويستان ده كه م هيو دارم به باشى كه لكى لى
وه ريگرن بؤ. ولاسى په خنه كانيش وه كه شاي له به رته ورداسى پاره ستاوم خواز له
بيكه لكه كانيش هه رنا هيتم و خوا ياري و به ه او كاري نيوه ي به پړنو خوشه ويست
بؤ چاپى دوه م ريك و پيك تريان ده كه م نينشا الله و ته عالا و پيش كيش تانى ده كه مه وه.

باخوم بناسينم به نه وخوشه ويستانه ي نامناس

نه من، نيوم محى دینه ونيوى بابيشم مام په حيم بوو. پيم دهلين محى دين گوى په ش چونکه مه پخومي بابم به ددرويش په حيم گوى په ش نيويانگى ددركردبو.

گوپړه ش وهكى سه عدى شيرلزي دهلئ نيوى گيان له بهرنيكى به شكويه كه له نواى شيرى دپواپاش ماوه ي ویش دخوا به ونيوه ي؟ يان هره به نه ونيوانه ي نه گه ده زه مانه كاني پيشوله ماله تازه هاتوه كانيان دهنان نيومان به سهر داپراوه ماوه ته وه،

زوريه ي ماله كان وخه لكى كورده وارى هره به نيوى (نيويانگى) دهناسران نه وپوړيوكتيك كه ووتنه سهر شوره تى دهنابو نمونه هه تانه يانگو تبا ماله (عولاحه جاجى) له ماسوى ياماله (هه مزه ميراني) له زهنگياوى كه س نه يده زانى كى يه ويان فلاكه كه س شوره تى چيه؟

هرچه ندبه داخوه دهنه وزه مانيش داهيتديك له هه ل په رسته كان نيوى زورخراب خه راپ وناحه زيان له ماله تازه هاتوه كان دهنان؟

به عزه كه سيكيش هه بون وله نه وباريه وه وله بارى نه ونيوه خه راپانه نه گه رله خه لكيان دهنان، زوريش خازرجواب وزيره ك بون وجوابى زور. په ق وته قيان به دى داده دانوه؟

به لام چوونم خويندوه وله كوڼم خويندوه؟؟

بابم دهف ژهن وله كاتى خوى دا. دهنك خوشيكي كه م وینه بووله بارى عيرفان وخوا ناسى دا پنگاى تريقه تى ددرويشايه تى هه لېژلر دبووباوه په كاني خوى به وپه پى قه ناعه ته وه دپاراستن. په حه متى خواى به سهر داپړئ وقه برى پړپړى له نور،

هرله ددروانى منداليم وه كه فامم كردوته وه، سروشتي شاخ وډلى كوردستانى دهورو به رم له گه ل بون ويه رامه ي سويسن وه لاله و، سهدان گوله وه نه وشه ي كه زه سهر به رزم كاني هومام ويايزه به ماسوى وقه لائى قيتكان له ندى بابه كراوى كيوه كاني گرده بين و كيله سپيان ناسانديانم، ناوى كانيه كاني ددروهنه زه وډوله په شى وپوبارى ناويزه پړوو به رده كاني خورينجى خه يالى ناسكيان راكيشاوم، به حه يران ولاوى به يت بيژ به ناويا نكه كاني نه وپوړى گارى وه كو «حه مدي ناغاي» «حه مدي به يتان» «شيخ عولاو» «على سيكو» وده يان كه سى ديكه رازاوم، به بلويزى شوانى مه پى كلؤل ويزنى به له مس

پاچەلە كيوم و بەرە و فېربون پاپەريوم، وەرلە و كاتتوۋەئە و دەنگ و بۇتە خۇشسانە، فېريان كىرەمە مۇگرى شىغىرەئە دەب بىم، زۇرم پىخۇش بۇدەنگى شىغىر خۇيىندەنە وە وەشغىر شىغىرەئەم گۈللىيى، وەرەزى پايزى سالى ھەزاروسى سەت و بىست و شەشى ھەتاوى كە بەھارنىكى زۇرتالمان بەجى ھىشتبۇلە داردانى قازى موخە مەدى تەمروھە والانى لە پۇزى دەى خاكە لىتوھى تەمىكى تارىكيان ئىخستە سەرھە مووخاكى كوردستان وخەلكە كەمان تىگىرپارەش پۇش بون وچاوبە گريان بۇلە دەست دانى ئەو قارەمان ھەوالانى؟

بەلى پېشە و امان كەبۇتە سەر قافلەى شەھىدانى كوردستان و زۇرلوى دىشمان لەئەم رىنگايە داگيانى خويان بەخت كىرەبە خويىنى گەشيان ولاتەكيان رەنگاندە وين؟ لەئاواى ماسوى تەمەنم گە يىشتبۇخوت سالى دەستەم بە خويىندى كىرد؟

مەپحومى بابىم (جزوى ە مەى لە قورپاننى) پېرۇزىيە دەگۈتم و بەلام ھەروھە كومندالە كانى ئەودە وىران و كاتى زۇرلە خويىندى دەترسام كەچى لەترسى بابىم نەمەدە وىرا ھىچ بلىم يابىتوانم خويى لى بېويىم؟

بەلى وردە وردە خويىندىم و بۇبەھارنى مالمان ھاتە كۈندىرى وپاش سالىكى دى ئەوجار ھاتىنە زەنگىاوى ئەگەر مالمان ھاتە زەنگىاوى چونكە بابىم پېنە چىتتى دە كىرەبەمى دىنشەى ناننى بۇدەردە ھىتايىن لە بەرمەينەتى نان كاتى دەرس دانى بەمن نە بولەلاى تىرىش، ئەوجار ھەستى بەھەزى مەن لە خويىندى كىرەبۇناردىمى بۇلاى مەپحوم مەلا سەيد سىمايلى قورەيشى وپاش ئەورۇزەى كەچومە خىزمەت مەلا سەيد سىمايلى لەلاى مەلا و فەقىيان ولەمزگە و تېم دەخويىندە و دەگەل قورپاننى. گولۇستانى سەعدىشەم دەخويىندە؟

خوالى خۇش بوھاجى سەيدە ولەى بابى گە وردەمالى لەزەنگىاوى بۈۈكە ئىستاش چەند مالىك لەكۈپەكانى ھەرلەزەنگىاوى ماون ھەموسالى دەمانگى مەولودى دامە ولودنامەى دەكرد، مەولودنامەى ئەوزەمانى مەولودنامەى حاجى سەيدە ولەى دەگەل مەولود نامەى ئەورۇچىاوازى زۇرە. مەپحوم حاجى سەيدە ولە دىنارد مەلاى، زۇرزانادەنگ خوشى بەمۇستەيد و فەقىتوھە بۇمە ولودنامە خويىندە وەى بانگ دەكردن بەراستى شىغىرە

كانى :مه واليه .مه واليه .مه والى ،پەسول الله يابەدپەلىالى،ئەى ئۆمەتى موخەمەدى
 بلىن بەزەوق ويەسقا،سەللوعە لاموخەمەدىن سەيىدى عالمە موسستەفا .ئەوئەدىان
 كارلى دەكرىم ھەرخوابۇخۇى بزائى، ئەگەرمەلاو فەقىيان كەسىكى دىش شىئەرى
 خويندباو ەخەرىك بوم بېچمەدە زارىو ەپاش چوار سالان ئەوجارمالمان چۆگرەدەبىنى
 ولەوئش لەخزمت مەپحوم مامۇستامە لا قادرى جىئزنىم دەخويندو ەتاقورپانم ختم
 كرېوگولستانىشەم تەولوكرىد .خويندەنەكەشم چۆن بو؟ بەھارو ەھوئان بەشەكىش
 لەپايىزى كەلەوان بوم باقى مانەدى پايزوتە ەواوى زستان ويەھارئش ەتامالأت
 ەدەردەكەوتن لەمزگەوتان لەدم سۆبەوئاگردان ورتەم دەھات و دەمخويند؟

لەبەرەورەيكەكانى ئەوكاتەم كىتەبىكى بوستانىم لەسابلاغى كرى ەھىندىكىشەم لەخزمت
 مامۇستامەلەئەخمەدناوئك كەنازانم بەچ بۆنەيكە پىيان دەگوت مەلاچولەكە .خويندو
 ئەومامۇستامەلەئەخمەدەبەپىچەوانەى نىوى نىوبانگى پىاويكى زۆراناوگەورەبوو
 قسەى بەتام خويى زۆرەزانىن بەقسەخۆشەكانى ەپچ كەس لەلاى ەپەزەنەدەبۆو
 ماناى گولستان بوستانىشى زۆرەباشى دەزانىن بەھەموكەلەن وقوجىنەكانىو ەشى
 دەكرىدە ەھەموپستەوپىتەكانى دەبىردەنە ەسەردەستورى ەدىس وئايەتى قورئانىى
 تىداجى دەكرەو ە،مەلەيكى فەقرو بۆئاو ەدانىش بى زەپوزيان بو،

دەئەو ەوايىانەدا ئەوفكرەم لى كرەتە ەوتەماشائى فەرەنگىم كرەو ەجالەزانابى
 مامۇستامەلەئەخمەد ەئالى بومەخوالئى خۆش بى وقەبرىشى پىپى لەنور،
 ئەوجارمالەئاغائى مىرزاىان بۆكۆرەكانى خويان گرت بوو.ئەمنىش لەگەل كۆرەكانى
 مالائاغائى لەكن مىرزاىەكەى مالائاغائى دەمخويند،

ەم ئەوماو ەيەى لەزەنگىاوئى ەم لەگرەدەبىش لەمزگەوتى لەگەل پەفەقەكانم وئەگەر
 دەچومە ەمەلئى لەگەل مەپحومى بابم ەلى زۆرباشم بۆدەپەخساشىئەرىشەرتىم دەكرىد
 وشىئەرەباشەكانم لەبەردەكرىد ولەكاتى پىويست دا دەمخويندە ەجاروبارەش ئەگەر
 فەقى بۆجومەانەى ەاتبانەئاو ەدانىەچونكەئەسەردەمى فەقىى تەنەل و بىكارىش

زۆربون و فەقیی و اهەبون تەنیا کاریان جومعەنە وەرگرتن و خۆبەختی کردن بوو، دەچوم شیعەرێم دەگەڵ دەکردن ئەو جار و چەسە سەرزۆببوم هەرفەقییەکی بەقەرەخ ئاوەدانیش داهاوتا، دەچوم پێم پێ دەگرت پاش بەخێرهێنانی و چاک و خوشیە خۆلقی بۆچونە مائی، شیعەرێم دەگەڵ دەکردن و پێم وابوو وەهێ ئەمن دەیزانم کەس نایزانی بەلام ئەمن هیچ نەدەزانی و کەم جاری واش هەبویبێهەو، هەردەمدۆراندو کەچی دەتگوت ئەو خودا خەنی کردوم کەچومە دەگەڵ فلانە فەقییە شیعەرێم کردو،

زۆرم کە لێ وەرەدەگرتن، شیعەرەکانی حافزیم زۆر پێخۆش بون و زۆر جارانی پاشی فاتحای خۆیندەنێک بۆیوخی خواجه حافزی شیرازی شاه چراغ و شاخ نەبات بەختی خۆمان پێ بەتاقی دەکرده و دەواپە زۆرم لە شیعەرەکانی لەبەرکردبون جاروبارە لەبەرەخۆمەو و بەنارەدەمخۆیندەنەو چاک بوو نەنگم خۆش نەبوو نەنامیشکی سەری عەلەمێم دەبرد،

پاشی ئەو وەرەدەخۆیندەنە و وەرەدەتەمەنم دەهاتە سەرێ و بەرەولای دەڕۆیشتم و هەستم بەهاوکاری لەگەڵ بابم کردوویترای بابم دەستم دابەکاری پێنەچیاپەتێ کە و تەمە کەوش فرۆشی و دوکانداری عەللاق. چەرچینی. دەرمان فرۆشی قاچاغچینی فەلەلی چی و چی دیکە و هەرکارێکی بژیوی و نانی لێ و دەست هاتباده مکرد. هەموشمان ئەوێ دەزانین و بەوتە پێشینیان نان لەگیان دابو. پێمەرەو گۆپال دوکەرستە زەحمەت گێشان و نان دەریتانی زۆربون،

فەلەلی، گاوانی و، پاوانی کاری پیاوانی بێ مەنت بون، هەپەشەیان لەزۆرداران، و زۆرداران، دەکردوسەریلیندیش هەربۆچینی چەوسا و هەژاران بوو!

ئەو جار لە پاییزی سالی ١٢٤٧ هەتاوی لە کارگە شەریکە قەندێ پیرانشاری دامەزرا و نەشە دەرەس و کەلاس هانی دام و وەرەدەخۆیندەم و لەبەهاری ١٢٤٩ هەتاوی لەمەدرەسە و فەقێ پیرانشاری بەشداری تاقی کردنەوێ پۆلی شەشەمی سەرەتاییم کردو بەلگە نامەم وەرگرت و ئیستاش پلە ی خۆیندەواریم هەرنەو نەدەپە

«شەشەمی سەرەتایی»!

ھەربەي ۋاپايەي، بىنچىنەي ژيانىكى باشتىرلەپ يېشىم داكوتا، ئال وگۇرى گەورەم لەبىرە
باوۋەد ابۇيىك ھات، چونكى، مەبەستىم دىرژەپى دانى بەسەرھات ۋەبىرە ۋەرىەكانى كاتى
لاۋى ۋەواترىش نىە جارى ھەزىرەرا ئەۋياسەي ھەلدە بوئىم !!

ئەۋپەندەنە ئەگرىكۇرلەنە تەۋەۋەكى دەبىيىن پەندەكە. لەلاي راستەي كىتئەكەي دا
بەپىتى ((سامىك)) كامپىتۇتېرى نوسراۋە، ئەۋەي كىرۋەنە تە شىئەرىش لەلاي چەپەي
دەبەپىتى ((ئەلى، كاف، ساساڧا)) ۋەپتەكانى ئەلف ۋەبىيەكە. تەك شىئەركەشم
بەپىتى ((سولايمايى)) كامپىتۇتېرى نوسىنە تەۋە؟

دىارەپەندەكان كەم ۋەزىادىان نىەۋە ۋەجورەي گۇيىم لى بوە. يان بە نوسراۋەم دىۋەھەر
ئەۋام نوسىۋە تەۋە، ئەگەر بەدەگمەن پىتئىك لەقەلەم كەۋتەي يالەبىرچوبى. لەم
نوسراۋەي دا. ۋەنە نوسرايى، دەنا. ۋەكى خۇي بەيى كەم ۋەزىادى نوسراۋەنە تەۋە،

بەلام ئەۋانەي كرلەنە تە شىئە. دە شىئەركەي دالە زۇرچىگايان كەم ۋەزۇرى لى دەبىيىرى
يان جىگاي گۇرۋەرلەۋەپاش ۋەپىشى پى كرلەۋە تە شىئە،

زۇرلەپەندەكان ھەربە شىك نوسراۋە. ئەۋەش لەبەرنەۋەيە ۋەچونكى بۇزۇشت ۋەجىگايان
دەكارەكرى بۇ. ۋەنە (ئەۋنۇرە گارانە شمان بۇيكە) (بەھە زارچەپرى سەقىل)

(زاخاۋى كرد) (مال ۋە زارنىە) (ھەتا. ئەۋام لەۋى بىللى بىرۋا)...

ئەۋەز دە شىئەرى لەپىشەۋەدىان نوسراۋە: ئى خۇيەتى، ئەۋانە لەكىتئە بەنرخەكەي
(كەك عەلى مەعروف شارەزۇرى) نوسىۋەنە تەۋە ۋەنە منىش ھەربە نىۋى خۇي
ئى خۇيەتى نوسىۋەنە دەستىم تى نەۋادون ۋەكىتئەكەم پى رەنگاندەۋە ۋەزۇرىشى سۇپاس
دەكەم چونكى. كەلكم لەكىتئەكەي ۋەرگرتەۋە ۋەش زۇرى زەھمەت پتەۋە كىتاشون!

ھەرچەندە كەك عەلى زۇرلەپەندەكانى بەپەندە. نە زانىون ۋەگەيى لىيان ھەبەۋە تەنیا
لەبەرنەۋەي كەنەفەۋتەن نوسىۋەنە تەۋە. ئەۋەش ئەۋەندەي تۋانىۋە ۋە زانىۋەن كەبەكار
دەن لىم ھەلجاردون ۋەنوسىۋەنە ۋەكىرۋەنە تە شىئە، رەنگ بى ۋەھەلگەۋتەي ئەۋەنەۋەي
شىئەرى، پىش يادۋاي (پەندەكەي) ھىچ ماناىەكى نەبى ۋەرىۋزنجىرە كىرنى
پەندەكەي بى چونكى ئەگەر ۋەرد لى بىروانىن شتى وان دىتە بەرچاۋ پتەۋەرچەندى

خوله نه لاولايان ددات وبه هيچ جور ده گه ل نيوه كه ى ديكه رېك ناكه وي بگريته شيعر
وله ناخره كيدا وهره ز دهبوم وبه ناعيلاجى بى نيوه روكيش با ده گه ل په نديك ياقسه
نه سته قيكدا رېك خستوته ووكردومه ته شيعرېك ؟؟ ده ى يانه ويان همرميغري؟
بوته ونوسراوه ى په ندى پيشينيان نه له م سرچاوانه كه لكم وهرگرتوه ؟

« ۱ » له دهورانى مه نالېم را هرچى گويم لى بووه مه تانه وړو،

« ۲ » په ندى پيشنيانى سبيدعه بدولحه مېدحېره ت سه ججادی ده دونوسراواندا،

« ۳ » په ندى پيشنيانى كاك عالى مه عروف شاره زورى ده دونوسراواندا،

« ۴ » په ندى پيشنيانى كاك قادره فتاحى قازى ده نوسراويه ك دا،

« ۵ » له هينديك ژماره كاني گوډارى سروه ى،

نيدى نه من شيعرى هيچ كه سيك نه نوسيوه ته وه نه ويه ندم نوسيوه ته وه نه گرتوانيم

بيكه مه شيعر، نه كوشيعرى شاعيرانم خراگردي ويانوسيبمه وه،

به هيواى په زامه ندى خوينه رانى خوشه ويست نه م په ندانه ؟

وزور سوياسى نه وزا نايانه ده كه م په چيان شكاندوه ونيتمه ش پيى دا ده پوئين،

زورسوياسى ماموستانيانى به ريز ۱. به تاييه تى كاك ته هاشامخى له پيرانشارى ۲. كاك

مه لاهلى په حيمى مه شهوريه مه لاهلى قه لاته په شى له كونه خانى ۲. كاك حاميد نه مين

ع شايى شيناوئ. ده كه م نه گه روخته به نرخه كيان له خوئيندنه وه ى كتيبه كانم سرف

كردوه وپه خنه كانيشم قبول كردون وسرله نوئ تيكم داون ريكم كرونه ته وه له پړنوتين

كه شيان كه لكىكى زور زورباشم وهرگرتوه ومه نونيانم وده ست خوشيان پي ده ليم،

هروه ها. سوياسى برايان به پړوه به رانى (كامپوتيرى كاني) كاك ع بدوللا شريفى. كاك

كه مال ئيراهيمى. كاك لوقمان به خخه ى ده كه م زوريان حه ول ده گه ل دام بوكارى

كامپوتيرى ونوسينه وه ى كتيبه كانم.

له ناخرى دا سوياسى ه موهاو كاره كان وډستانى ديكه ش ده كه م نه گه رخوشحالى

خويان بوته وكارونوسينه ى دهريريوه ودره بېن وكتيبانيش ده خوينه وه.

پەندى پېشىتيان

* * *

بابنوسم بۆھەر، يېتى لىۋىپەندە
 شىئەر يىك ودىل يىتى، ئارەزۈمەندە
 زۆرەبزانەكان، بىيىن ورد بېنەۋە
 باۋىۋەتريش بىيىن، ياھەردو چەندە
 لەقسەى نەستەق و، فۇلكۇرۋىپەندە
 چەندى تۆبلى، كوردوادەۋلەمەندە

(الف)

ئەلف ئەۋە ئىيەۋ، خۋاى مەزن وگەۋرە
 لەھىمداد يىم يىتى، لەم يىچ و دەۋرە

* * *

۱

ئابرويان برده ئابروى برديۆسەر، لك وچلى داران
 سەرلىكى داران خۇشى دورخست بو، لەزمان وزاران

* * *

۲

ئاتەش بازي، بەكونگى دەى ئاوربازىيە، بەئاورى كايە
 خالى ناكرى بۆقون بەتالان، خۇھەر پىك نايە

* * *

۳

ئاخر ئەمەن كەراسىكم زۆردەردى سەرىم، بەپوللى كپىۋە
 ئەتۇ، زىاتردپىۋە كەراسىك لەتۇم، زىاترخۇ درپىۋە

* * *

۴

ئاخرى، خۇى ون ناككا لەھىچ جىگاۋوشوئىن، ناگىرسىتەۋە

هه رواش به بى جى، ناچه سیتوه

“ “

چاره پوانیتکت، بى هوده نابى

“ “

خوى ههرون ناکاو، ناخري دیتوه

“ “

* * *

۶

نه وجاريش لادهى، توبى نه وخوايه

ناخوران باخورانه

ههروهك ناخوران، باخوران وايه

“ “

* * *

۷

نه وندهى ليدا، به خوى ويه كوپى

ناخ ونوخيان لى بى

بواپشو. وناخ، ونوخيشى لى بى

“ “

* * *

۸

ناخيري خيبرى، ومن نوعام وايه

ناخيري، خيبرى

نه گه رواش نه بى، ههركارى خوايه

“ “

* * *

۹

پانابري وئادار، ناچيت به بى دق

ئادار ناچى بى دو

مانكى نيسانيش، په يدا ده بى جق

نيسان ناچى بى جو

* * *

۱۰

تيكى دان هه موو، گه لاله وكارى

ئادارى به سهر

نه يهيتشت هيچ ئادار، به سهر پادارى

پادارى ومنه ما

* * *

۱۱

ئاده مى ده لى، ته يرى بى باله

ئاده مى، ته يرى

شق ينى بن كورسى، ياسه ره رزاله

بى باله

* * *

۱۲

ئاردى به هاروهو، سهر بى بى بى

ئاردى به هارومو

لى بى دى هه رچى تو، بى بى بى بى

هه موشقى لى دى

- ۱۳ * * * ناردى خوى دابېشتومو
به يانى زور، ناردى دابېشتومه
- ۱۴ * * * كه په كيشى رښتوه
ناردى خوړاسانى
- ۱۵ * * * ترې پورنامانى
ناردم ليړه بى، له هه ورامانى
- ۱۶ * * * ناپه سوي به حرى، عيلم وزانينه
به حرى عيلمه
- ۱۷ * * * نازاوپه زنگارى
ماله خواى بى
- ۱۸ * * * ناسكى نه گيراو، پيتمان ده فروشى
مه فروشه
- ۱۹ * * * ناسن به قوى، وه جوش هه رنایه
گهرم دانايه
- ۲۰ * * * ناسن به ژهنگى، خوى نه بى دهى قهت
خوى نه بى، نازى
- نه سحه تم كړدېوو، هه رېښم نه گؤړا

مەكوتە	ئاسنى سارد بۆۋە، مەكوتەلە خۇپا
۲۱	* * *
ئاش نەگەرلە مېستىن	ئاش بەھانەى بى، مەرلە مېستىن بى
بى، ھەر دەمىزى	خوھەردە مېزى، تۆى بالەكن بى
۲۲	* * *
ئاش بونەۋەلە پاش	لە دورى ديارىو، پىك ھاتىبونەۋە
شەرى خوشە	خۇشە پاش شەرو، شورپاش بونەۋە
۲۳	* * *
ئاش، بەنۆرەيە	بۆمام ئاشەۋان، والىم تورەيە
“ “	بەدرۆپىم دەلى، ئاش بەنۆرەيە
۲۴	* * *
ئاش دەسورې، چەقەنە،	بەرداش دەسورې، چەقەنەكى ئاشى
دەم ولوتى خۇى دەشكىنى	كەپو ولوتى خۇى، مەردادە تاشى
۲۵	* * *
ئاش زۆركارى بىكا، وردى	ئاش زۆركارى بىكا، كاردەگاتە كوى
دەھارې، درىشتىش	دەھارې وردى، درىشتىش ئەجوى
۲۶	* * *
ئاش ھارې دى	ئاشەۋان ھالىو، ئاش تەيارنىە
ۋئاردى ديارنىە	ھارەۋگورپەى دى، ۋئاردى ديارنىە
۲۷	* * *
ئاش ھەرنەۋەندەى دىنى تەۋە	قازانچ ۋەھەرەى، مەرھىتەدى دىنى
ئاشەۋان بى قاپىنى	ئاشەۋان بۆخۇى، بى بىقەپىتنى
۲۸	* * *

ناشقە، فسەيە

ھەرەكى نەببىت، ياپىيى ۋەك سەيە

خۇي نواندوئەش، خۇناشقە فسەيە

“ ”

* * *

۲۹

ناشى ئەبەرتەن، دىگەرئى

ھەربە جوتە تىرىك، ناشى خىستەنە كار

ھاتو ھەقەق، بەھەللا ھاتو

“ ”

* * *

۳۰

ئاغارۇنت بىدائى، دەبى

ئاغاكە دايىيە، پۇنى قال ۋزەنگ

دەنىوشاقەلى، چۇغەي كەبى دەنگ

شاقەلى چۇغەي بۇيگىرئو

* * *

۳۱

ئاغانەما

نەمان وىپان يا، كەم بونەئاغە

ئەسپ وتازىكەش، ھەروا يەساغە

تەويلەش نەما

* * *

۳۲

ئاغاۋ، ئاغاۋۇ

ئاغاۋ، ئاغاۋۇ؟ زۆرئو؟ لەۋ ناۋە

نۆكەرشان وملىان، بۆدەقورئى ناۋە

لەبىنەۋەش چاۋى، بەتقى تەپدەكرد

چىلكاۋخۇرتا بىلەن، خۇزۇرگىرياۋە

“ ”

“ ”

“ ”

* * *

۳۴

ئاغاۋنۆكەرئىك راست بونەۋە

ھەرتاغاۋنۆكەر، لىك قىت بونەۋە

فەرموقورىيانىان، لەبىرچونەۋە

فەرموقورىيان لەبىرچونەۋە

* * *

۳۵

ئاغاي داس، ئە

ئاغاي ئاغەلىيان، كويخاي دەرمانى

دەمالئى دانىيەۋقەت پەلكى نانى

سەپان شىرموۋە

لەبىرسان چ بكا، دەي ۋەكوي بېزى

“ ”

ليى دهشاردنه وه، زورهى سه پانى
 ئاغاي و امان بوو، له تهنبلاني
 دهى دزين داسى و، زورهى سه پانى

“ “
 “ “
 “ “

* * *

۳۸

من په يدام كړېوه، جانازانم توش
 ئاغاي ناحالى، توتنيكى زورخوش

ئاغاي. مرو، توتنى خوشم
 ومده ست كه وتوه

* * *

۳۹

ئاغاكه ي گونديش، له پيرى ولاوان
 كاروپيى ده بيت، روژي به گاووان

ئاغاي گوندى رۇژيك رڼي وه
 گاوانى گوندى دمكه وي

* * *

۴۰

ئاقتاوه وله گن، به ده ست و تاويار
 له شام ونه مار، كه س نيه خه به ردار
 ئاقتاوه وله گن، چون ريز كراون
 مه جمه ش به بي شيو، ه لپه سيراون

ئاقتاوموو، نه گن جهوت
 ده ست شام ونه هارهيچ
 “
 “

* * *

۴۲

كه للى زورزه لام، بي ميشك وپوكه
 قهت ئاقل نه بووه، به گه وړه وچوكه

ئاقل به گه وړه
 چوكه يني نيه

* * *

۴۳

ئاقلتيك تاهات و، بيرى كرده وه
 شيت چونه و بېرو، خوى كو كرده وه

ئاقل تابيري كرده وه
 شيت له چومه كه ي پړيوه

* * *

۴۴

زانين به موشه و، نه كوبلى به سال
 سامان هي ممته و، نه زور يونى مال

ئاقل زانينه و بيه سالى نيه
 دونه مه نديش به مالى نيه

۴۵

ناقلى له دايك وبابان

ناقلم پى چاتره، له دايښم وياښم

چاتره

ناقلم بى بوهيچ، خومه حته ل نابم

۴۶

ناقلى

ناقلى به کاران، ده شكى پيم وايه

به کاران ده شكى

خوزيا هيښنديكى، ديكه شى بوايه

۴۷

ناقلى ده چوكان دايه

لينگ وزينگى دريژ، له خو پوانينى

“ “

ده چوكانى دان، ناقلى وزانينى

۴۸

ناقلى سوكه

سهرى چى ديارنيه، هه رمويه وتوكه

“ “

ليى حالى بويه، دهى ناقلى سوكه

۴۹

ناقلى كه ريكي نيه

وابوه نه كويله، هه روا سه ريكي

“ “

دياره هه رنيى، ناقلى كه ريكي

۵۰

ناقلى وردى

به قهت كه ندويه، نه و ناقلى وردى

به قهت كه ندويه

به بېر وهوشى، خوښتى چى كردى

۵۱

ناكارى چاكت دموى

ده ته ويى جوانى، و ناكارو چاكي

خوږمه تى خه لكيت له به ربى

خوشه ويستنيكه، نه وخه لكه پاكي

“ “

قه در شيان چوڼى، پيويست بى ده بى

“ “

رايېگري وده نا، نابينى چاكي

* * *

۵۳

ناله قوقه‌ی پرچنه
 چورچورم كه و ته بنه
 نه م ماوه حالى ژنه
 به فرناردينه لای ناله قوقی
 وگوتی میړدم پی بكا،
 ناله قوق دېن به فری دا
 هدر وه ماو زعی خه راپ دېن و
 ده لی سه بریكم لی بگری جاری
 دوايه ولا می بؤده نیرمه وه،
 ناله قوق وه ختیکی بوژاومو
 یان وېژی دمرکردن ویه فریش
 نه لایه ك رېژنه رېژنه ی بارانه ی
 وجارو بارهش بای شه مائی و تاوی
 بهرمویه هاران وهه وای دیکه ی
 وچی وچی نه وجار خه بهری
 نار دېنیه فری وگوتی بابی
 هه تامیړدی پی بکه م
 به فریش دهنه و حالى بی
 حالیه ی دانه به وجودی
 خوارم وولامی بو
 ناله قوقی دمنیرینه وه
 ناله قوقه‌ی پرچنه

به فره و به فکری، ویستی ژن بیټی
 چهنده که سی ناردن، چونه خواز بیټی
 وتیان ناله قوق، له به فران اغاوه
 په یامی شادین، بولات هیټناوه
 بېن به ماوسه ر، تامیړدی پی بکه ی
 له نه وکاره ی چاتر، کواده بی چی بکه ی
 ناله قوق ده لی، بهوشوی وانا مه رد
 به دی هیټنه ری، ژورنه خوخی وده رد
 به سه رماوسول و، ساردو کړتوه
 به وړه نگی تال و، ترش و دژتوه
 سه برم لی بگرن، بېټوژنه وه
 میړدی پی ده کم، بولای دیتمه وه
 ناله قوق دیتی، به فری چړه و قړه
 زانی بی حاله و، وه زعی ژور شره
 خوخی ژیه وه له و، جوانیش ژیا بؤوه
 که لاله ی ژینی، یه کجی نابؤوه
 نار ديه لای به فری، پیټی دامرگیتنی
 حازرم شوی پی بکه م، که رنه وژن دیتی
 پی گوت به قاسید، زویچوو بیړه وه
 ولامه که ش هه ر، بؤمنی بنیړه وه
 قاسید ولامیان، که بؤ هیټناوه،
 به فریش به وجوده ی، ولامی داوه

چۆرچۆرەم كەوتە بىنە   ھۆى ئالە قۇقىى، قىرۇپىرچنە
 نەم ماوۋە ھالى ژنە   چۆرچۆرە وگەرمام، واکە وتنە بىنە
 “   “
 “   “
 * * *

۶۶

ئالە قۇقىى   كەوتە نىيودىيەرد، وەك ئالە قۇقىى
 نىيودىيەردان   كەم مالە تاوان، دل بۆى بتۇقىى
 * * *

۶۷

ئالىكى دوكەرانى   ئالىكى ويتىدەى، بەشى دوكەران
 پى بەش ناكىرى   پى بەش ناكىرى خۇ، ھەربە پى سەران
 * * *

۶۸

ئامۇژنم نىتى ئانى شەوى   ئامۇژنم نىتى، ھەرنانى شەوى
 نەنگوستىلەى زىرى دەوى   نەنگوستىلەى، دىيازنى دەوى
 * * *

۶۹

ئاوات بۇلاوان   ئاوات ودىل خوار، بەگشت بۇلاوان
 عەيب نىيە   ھىسابىش ناكىرى، بەگوناح وتاوان
 * * *

۷۰

ئاوالان بۇخوت   ھاتوى ئاولان، ۋەبىنى بۇخوت
 دەبىنىيە ۋە   ۋەكى گوتت ئەوا، كوابوزدە خوابوت
 * * *

۷۱

ئاوالى قەلى، دىندوگى پىسە   ناخىچىم بەقسەى، تۆۋنە سەرلىسە
 “   “
 * * *

۷۲

ټاوان سه خواردى وټاشه وائيش   ټاوان سه خواردى وټاشه وائيش
ټاشه وان كونگى، سهى ده لسته وه   قونى سهى ده لسته وه

* * *

۷۳

ټاو جيگاي بخوى، زوپه يدا ده كا   ټاو جيگاي بخوى
چ كون وده رزك بى، بخوى تى پاده كا   ده كاته وه

* * *

۷۴

به قات بى وټه و، بيتى خوى وه خوينى   ټاو دمر و او
ټاو پړيوه و ده پوات، خيزه وده ميښى   خيزه دميښى

* * *

۷۵

گشت كارى من تو، موحتاجين به ټاو   ټاو، روناكاييه
بزيه گوتويانه، روناكاييه ټاو   “ “

* * *

۷۶

ټاو پاده وه ستنى و، ناشجوليتته وه   ټاو، راوستنى
نه وه م وهك جيوه و، ده پړولويتته وه   نه وه پړاوه ستنى

له چوم وكانيان، ټاويش پاره ستنى   “ يان

ټيستانه ومامه م، قهت پړاوه ستنى   “ “

* * *

۷۸

ټاو شويتن وپيگاي، بخوى ده كاته وه   ټاو پيگاي بخوى
ليشى ون بى وټو، پريى ده باته وه   ده كاته وه

* * *

۷۹

باخوش نيشان دا، به وشنه ويښله   ټاو له سه رنچاوه و
ټاو له سه رچاوه و، قوپړاوه ليښله   قوپړاوه

* * *

۸۰

لى قه و ماو هاسان، نابوژيته وه
 ناوړيش به ناوړى، ناکوژيته وه
 يارمته پياوړيتي، ده بوژيته وه
 ناوړه و به ناوړى، ناکوژيته وه

* * *

۸۲

ناوړ به ناوړى، ناکوژيته وه

“ “

“ “

“ “

هر ناوړى بيگريت، نيشك بى ياتر
 هموى ده سوتين، بى په له ويه ك سر

* * *

۸۳

ناوړكه گرتي، نيشك و

ته پر ده سوتى

چون وايه ونه رى، وا ناوړگرمه
 بى حه يا و ناوړو، يا و ابى شه رمه

* * *

۸۴

ناوړ، گهرمه

“ “

ليت حالى بوم و، نوم گه يې و ده ستي
 ناوړه گورې، تويه وه له ده ستي

* * *

۸۵

ناوړه گورې تو

هه له ده ستي

هر توکى ده يکى، بېکى له ناکه س
 نه سوتى يا خوا، کادي نى هيچ که س

* * *

۸۶

ناوړ نه که وېته

کادي نى که س

دوشتن له دنيا، هر يو هه مانن
 ناوړه و ناوړ، نور بى نه مانن

* * *

۸۷

ناوړو ناو، نور بى نه مانن

“ “

به تيرى نه وين، ناوړه سوت كردم
 چى له زانينيش، بوم پوت كردم

* * *

۸۸

ناوړه سوت كردم

“ “

دهى وايان گوتوه، خوئاوره سوره	ئاوره سوره له خوم دوره
ليټم بوره وقسه ي، جووه ي مه نشوره	قسه ي جوته كه ي مه نشوره
* * *	۸۹
نه گرده يان گوت، ئاورى بن كايه	ئاورى بن كايه
دوكه ل و بونيه، وقت دوايى نايه	قته دوايى نايه
* * *	۹۰
تاشتكي پي بگا، بچيته زگ هيزه ي	ئاورى بن ديزه ي
هاتوه خوشي بكا، ئاورى بن ديزه ي	خوش دهكا
* * *	۹۱
نه وئاوره ي ده رچو، له ژيري ويهري	ئاورى بهري
هر نه و باعيس بوو، كه وتبو سهرى	داى له سهرى
* * *	۹۲
پيس تر له پاريش، دړاندى كايه	ئاورى تى بهرده ي
ئاورى تى بهرده ي، بو سوي لى نايه	بو سوي لى نايه
نالم نيحتيا جه و، نيټى دهس مايه	“ “
ئاورى تى بهرده ي، بو سوي لى نايه	“ “
* * *	۹۴
ئاوريشمى ويښه ي، ده بلنى به لابر	ئاوريشمى به لابر، هه ئناگرى
كوابوت هه لده گرى، تابازلرې و شار	“ “
* * *	۹۵
واي ئاورگر توه، تو بله ي له تاوان	ئاورى گر توه
كه وتوت نه نيوپي، بهر گرى وپاوان	“ “
* * *	۹۶

ئاوری له چاوان	ئاوری له چاوان ، دهباری دیاره
دهباری	مه زلوم بی و زالم ، یاهه روشیاره
۹۷	* * *
ئاوری له سه ر پشته بکه یه وه	ئاوری بکه یته وه ، له سه ر شان و ملی
له جیگای خوی نابزوی	بیسوتیت هه مو ، باسک و پشته زلی
“	وه کی دانیشته وه ، نستوه دریتژیوه
“	نابزوی وه روا ، ده ت دویتنی به شلی
۹۹	* * *
ئاو ، وئاو مدانیان ، گوتوه	چ کون و کاژیرین ، ده یته نی ته وه
“	ئاو یاشتر گوندان ، ده بیننی ته وه
۱۰۰	* * *
ئاوو ،	له ده ست چوپویشته ، هه روا . ئاوه وئاو
ئاوچو	بی ده نگ وه راو ، باس و قاوه قاو
۱۰۱	* * *
ئاو مدان بی چه مچه مال	ئاوه دان بی ده ی ، باخو اچه مچه مال
که له . له که ژشوان له مال	که رهاله کیفه و ، شوان خه وتوه له مال
۱۰۲	* * *
ئاوی به ناوری ، داگرد	ژۆریشی کیشتا و ، سه رویه ری کرد
“	ئاویکی هینا و ، به ئاوه که ی کرد
“	چا که ی له ده ست دی ، ئه ویشی چا کرد
“	ئاوی هینا و ژو ، ویه ئاوری دا کرد
۱۰۴	* * *
ئاوی بینهو	جاناوی بینهو ، ده بشق ده ستانت

دهستان بشو	باس وخواستوا، وکاره کى جوانت
يان	له خوږ موهو، زړه کاهه خو
“	“
“	“
“	“
۱۰۶	* * *
ناوى بى لغاوى	ناوى بى لغاوى، زړه خوار دوتنه وه
خوار دوتنه وه	فيتر كردهى خوته، له خوت بوته وه
۱۰۷	* * *
ناوى پاييزان	كه كه وته ده ست، ناوى پاييزان
بيده نازيزان	خه ساري مه كهو، بيده نازيزان
۱۰۸	* * *
ناوى پاييزان له به فراونه كا	ناوه كى پايز، وينه ي به فراوه
نهمى تيرنه خواچى له ناونه كا	تيرى نه خوار دبو، يان پى نه دراوه
۱۰۹	* * *
ناوى تان وسويزت	ريزت لى ده گرم، عيب پوشه كم
دمگه ن ده خومه وه	له گه ل توناي، تاليش نوش نه كم
۱۱۰	* * *
ناوى خاوينى	پيك هاتن ناوا، خوشك و باب وبرا
به ده ستي داكرا	ناوى خساوي پينيان، به ده ستي داكرا
۱۱۱	* * *
ناوى خوشيم	له به رنا خوشيان، پوژتائى وارى
له نه وكى ناچيته خوارى	نارى خوش له نه وكى، ناچيته خوارى
۱۱۲	* * *
ناوى خه راپ، رږاوه	وانه بوه توبلته، واى بوليتدرا وه

نأوى پيششوتى، خهراپ لى پڙا وه	“ “
* * *	۱۱۳
نه ویش خوار دیتوه، دویه په رداغهی	نأوى داغهی
له نأوى پونى، کانیه که ی داغهی	خوار دوتنه وه
* * *	۱۱۴
پیى وه نوساچون، وهك قیل ونه وتی	نأوى دهنونگى دا
نأوى دده سك و، نأونگ داده کوتی	دكوتی
* * *	۱۱۵
نأوى دهبال كه ی، چاره ت پی دده كړی	نأوى، دهبال كه
دیته دهریا هه ر، دوه ویت داده مړی	“ “
* * *	۱۱۶
دیتت هه رزنیان، كرده نیوپه شكه	نأوى دهبیزنگى دا
پوری توش نأوى، دهبیزنگی بكه	دكوتی
* * *	۱۱۶
له داخ یائنه وه ی، چس پی نه بپاوه	نأوى دهچاوان
نأوى دمه رنوك، چاوان گه پاره	گه پاره
* * *	۱۱۷
له به رشیرنیا یی و، یاخوشه ویستی	نأوى دمزاری، گه پرا
هه رپړپوله نأو، زاری كه بیستی	“ “
* * *	۱۱۸
پیټ و ابوبوخوی، بؤلاو دیته وه	نأوى رښشتو
نأو رښشت رښو وه، جاكوا دیته وه	ناگه ریته وه
* * *	۱۱۹

ئاۋى شۆرباۋى، كەمى تىزىۋىكەين
 زەردىكەى پۇمان، جارىكى سورىكەين
 زىيادى بىكەين كەمىك، ئاۋى شۆرباۋى
 تىرتىرى لى بخوا، ھەرخۇھەلباۋى

* * *

بىۋ دەرى كىرە، ئاۋىلەئاۋەپۇ
 پىم نەگوتى ئاخىر، بۇلاى ۋەى مەپۇ
 لەقەرتەپىرتە، ئەۋھات وچۇيە
 پىتت واپوھەرچى، بوھەرىتۇيە
 مزگىنەيت دەمى، ۋەلەخۇت خالى بە
 دەرتكىردوھۇئاو، لەۋئاۋەپۇيە

* * *

ئاۋى لى نارېتىن، لەقامكى دەستى
 تاۋابى دەى تۇۋىكى پىيى دەۋەستى

* * *

خۇئاۋى گويچەى، بىردىن بەدرويان
 داي ناۋىن نىمەش، ھەرلەگوين خۇيان

* * *

ھەرئاۋىك زانا، پىيى بى ئابروپى
 ھەر ناىخواتەۋە، زۇرىش تىنوبى

* * *

ئەۋدەبەپاستى، ۋەك براۋغەمخوار
 بەجۇگىكىش دا، ئاۋيان دەچتەخوار

ئاۋى شۆرباۋمان

زىياددەمكەين

“ يان

“ “

۱۲۱

ئاۋى لەئاۋەپۇيە

دەركردوھ

“ يان

“ “

“ “

“ “

۱۲۴

ئاۋى لەدەستى

نارېتى

۱۲۶

ئاۋى گويى

بىردىن

۱۲۸

ئاۋىكى ئابروى بەرى

زانا ناىخواتەۋە

۱۲۹

ئاۋيان بەجۇگىكى دا

دەچىتەخوارى

۱۳۱

* * *

ناويان به جوگيكي دا

تيك چونه نه قسه و، نه گوشتو گوټه ك

ناچينه خورائ

ئاويشيان ناپوا، ويگرپاله جوټه ك

۱۳۰

* * *

ناويان، له جيئي مائي نا

له ويشيان ده ركرد، زوپه پاليان نا

""

ناويان بو هيتا، له جيئي مائيان نا

۱۳۲

* * *

ئاوي ليژي

ئاوي بخوره وه، بوټ بئ له ليژي

گوشت گيژي

پشكيكت خوار دبا، له گوشتي گيژي

ي دريژي

ده بي هه يبيټ و، نه مه ي فهرموبئ

""

خوشه وله مي تر، زور... دريژي

۱۳۴

* * *

ناويشتي پاش گونيان

خستيه پاش گوييان، زوريشي پيچسو

""

هه له م كردنه ويش، وهك كاري پيشو

۱۳۵

* * *

ناهيكي هاته وه بهري

ناهيكي تازه ي، وه به رهاته وه

""

بابيري جوانتر، له خوبكاتنه وه

۱۳۶

* * *

ناهي نه گرفته يه

وه وتوي بوريژده ي، چي لي نه زاني

""

نه وهش وهك ناهي، نه گرفته دانئ

۱۳۷

* * *

ناي جيت خالي

نه وكونا حه ي ترم، به ستوو وه بالئ

""

خوزيالي بیره بای، نه وجي ترم خالي

* * *

۱۳۸

چەندىم پىتخوشە، ئوخەي مائەخۇم
پىم خۇش بى دەخۇم، دەناھىچ ناخۇم

ئوخەي مائەخۇم پىم خۇش
بى دەخۇم يانە ھەرناخۇم

* * *

۱۳۹

دەبىرۇ بەخىرىە، ھەرمەم بىنەو
ئەمنىش بەسلامەت، باجوئى بىنەو

ئەتۇبەخىر و
ئەمنىش بەسلامەت

* * *

۱۴۰

ئەتۇپىت وايە، بەردەست كراوم
كەرويشكى دەست و، پى بەستراوم

ئەتۇپىت وايە كەرويشكى
دەست وپى بەستراوم

* * *

۱۴۱

ئەتۇچى وئەمن، چى بىلى بزانم
چى ناپىكت بىست، لەزاروزمانم

ئەتۇچى و
ئەمن چم

* * *

۱۴۲

لەمائەكەي خۇت، كەتۇدانىشى
پەسپۇرى ولەزۇر، شت لىزانىشى

ئەتۇلەمائەخۇت
وئەمنىش لەمائەخۇم

* * *

۱۴۳

لەدولای بىژىنگ، دوزن ەك تۇوم
دەيگوت خۇشكى تۇ، چۇن دەبىنى من
دەيگوت دادەتۇ، چۇن ئەمنت دىو
تۇش ھەروادىارى، لەپىش چاوى من

لەئەودىوئەودىوى بىژىنگى دو
ژن دانىشتبون يەك: چۇنم دەبىنى
دەئى ئەتۇنەمن چۇن دەبىنى
ئەمنىش ئاوا ئەتۇدەبىنم

* * *

۱۴۵

بۆيەوانالىم، تۇ، دەرياز نەبى
خۇ لى شىرن كەي، يادلخوازنەبى

ئەتۇكەنگى مردى
قەبرحازر نەبى

“ “

ھا پوڭكى من وتوۋ، بەھاتەت نەبى

“ “

تۆكەنگى مردى، ۋاقەبىرسازنەبى

* * *

۱۴۷

نەتۈگۈت

لەم تەون وبەستەي، پىم بۆدەرنەکرد

نەمىش باومىم کرد

تۆفەموت ئەمىش، باومىم پىوکرد

* * *

۱۴۸

نەتۈھەرکەرمكەي خۇمى

ھەسلە بەگزاڭدەي، يابەچكەنۇمى

“ “

سالات بى وعەسكەر، سەردارى رۇمى

“ “

زۆرخۆشەويستى، بەلام براى خۇم

“ “

ۋەك جارى جارار، ھەركەرى خۇمى

* * *

۱۵۰

نەتۈھەنگاۋىك ۋەرە پىش، ھەتا

ھەنگاۋىك ھاتى، بۇلام تۈپزانە

نەمىش دوھەنگاۋىمە پىش

دوھەنگاۋىش دىم، بۇلات مەردانە

* * *

۱۵۱

نەجەل غەيب نىيىب غەيب

نەسەبە ۋەجەل، ئەودولەغەيبە

ۋەيدارغەيبە

لەگەل دىدارو، دىتەنەۋەش غەيبە

* * *

۱۵۲

نەجەل ھات

ساغ بى بەھىزىي، باھەرگىر ۋەشەل

بەكەس ناگەرتەۋە

كاتى ھات بەكەس، ناگىرتى ئەجەل

* * *

۱۵۳

نەزچىاۋتۇچيا

نەزچىم ۋەگەر، تۇش بىيى بۇچيا

گۈنلىك مابەننىگيا

گۈنلىك سۈردەمى، بەبى ئاۋوگيا

* * *

۱۵۴

- ئەسپىت بەتەننى ھەرخۇي بەتەنيا، ئەسپى لىنگ داۋە
لىنگ داۋە ھەلىموساۋىنارپى، ۋەداۋى نەداۋە
* * * ۱۰۰
- ئەسپىت تۈرپى ۋە ئەسپىت تۈرپۈزىت، كىچ بى تاماۋى
زۆركە سەۋدەلەين، دەى خواپى داۋى
* * * ۱۰۸
- ئەسپىت ۋىدەدەم كە غارى نە دەى ئەسپىت ۋىدەدەم، نابى لىنگى بدەى
چۇغەت ۋىدەدەم دەبەرى نەكەى ھاراك وچۇغەى، نەك دەستى لى بەدەى
* * * ۱۰۷
- ئەسپىم نۇرپان ئەسپىم خۇناخوا، نۇرپەوجەۋالان
ناخو ياتۇيلەى ھاتىم، بەرپىگىرى وتالان
* * * ۱۶۰
- ئەسپى پېش كېشى ئەگەر كۈنەسپىيان، دايەى بەدىارى
تەماشا كەردى ددانانى ناۋى كەس نىەخۇ بنورپى، لەددانى وزارى
* * * ۱۶۲
- ئەسپى چاك ئالىكى فەقىر بى بەختى، زۇپۇى تى دەكات
لەخۇى زىادەكا ئەسپى چاك ئالىك، لەخۇى زىادەكات
* * * ۱۰۹
- ئەسپى كۈيت ئەسپى كۈيت كاتى، بەداۋى تۇدابىت
تادەتگاتى دىت چارت پى ناكىرىۋ، تادەتگاتى دىت
* * * ۱۶۸
- ئەسپى لەپ، باشترە ئەسپىكى لاۋاز، كز بى ۋىارنەبەر
لەتەۋىلىك كەر قۇرم پى چاترەۋ، لەدوپرەۋەى كەر

۱۵۶	* * *	نه سپ وژن و تغه ننگ	نه سپ وچه ك وژنه، به ده ست هه ركه سه
۱۶۱	* * *	به كنى بى ئى ويه	هه رنه ويژوانه، ساحيبه وكه سه
۱۶۲	* * *	نه سپه دارينه	نه سپه دارينه، دوه رى يالولى
۱۶۴	* * *	نه سپينان دمكورئى	دارده ست بى قاميش، يا چرپى وشولى
۱۶۵	* * *	نه سپى ده ده ستى دا	نه سپى هه لپه ركئى، له سه ر دوده ستى
۱۶۶	* * *	هه لده په رئى	سه رچو پى گرتوه، هه روا به مه ستى
۱۶۷	* * *	نه سپى له سه ر ده ستى	له لاي ديكانه ش، وهك دارستانى
۱۶۹	* * *	نه ستوى	ده پارانه وه، له سه ر ده ستانى
	* * *	ره چه قوى ده خا	كه مى نه ولاتر، هيتديكى ديكه ش
	* * *	نه گهر ئا بروى خوت ده وئى	داوه ته وه راو، به زميكي ديكه ش

نابى ئى خەلكىت، له به رچاوكه وئ	نابى ئى خەلكىت نهوئ
* * *	۱۷۰
ئەگەر تۆيمىرى، ولەكۆل بىيەو	ئەگەر ئەتۆ بىرى، كفن زۆرە
كفننى زۆردىنم، زىندو ئەبىەو	“ “
* * *	۱۷۱
من وای دەزانم، ویا نه لىم تىك چو	ئەگەر ئەتۆ چاکتر
ئەتۆزۆرباشتر، لىتى حالى فەرمو	دەزانى، فەرمو
* * *	۱۷۲
ئەو كاتەى تۆچو، من دەها تمەو	ئەگەر ئەتۆ دەچو
دەى زوتر هاتباى، جابردىا تمەو	ئەمن دەها تمەو
* * *	۱۷۳
ئەگەر تۆرپىویش، بىى من کلکه کم	ئەگەر ئەتۆرپوئى
کارى شاهیدى، چیدىشت بۆبکم	ئەمن کلکم
* * *	۱۷۴
ئەگەر یۆبابى، خۆت زۆر به خیرى	ئەگەر بابى خۆت خوش دەوئ
جنىو بۆبابى، کەس نابى بنیرى	جنىوئ به بابى خەلکى مەدە
* * *	۱۷۴
ئەگەر نەمدىبا، باوکی ئەم لاو	ئەگەر باو کمان نه دىبا
واى خۆدا دەگرت، زیاترى لەم لاو	دەيگوت کۆرە ومزیرم
دەيگوت به خوائ، من کوپى وه زیرم	“ “
دەيکردین به ژیر، بهردى وکە لاو	“ “
* * *	۱۷۶
ئەو کیزەى ئەگەر، برا کەى شوانه	ئەگەر برا شوانه

خوشکیش چا وېروانه	له ده رگاش دانيم، هر چا وېروانه
۱۷۷	* * *
نه گه برسيريت بونان پينځورۍ ناوۍ	برسيريت بونانت، پينځورۍ ناوۍ
خهوت هات ليه و سه رينۍ ناوۍ	خهويۍ و سه رين و، ليفه ي پيۍ ناوۍ
۱۷۸	* * *
نه گه ربوي به مير	به گويم که کاتي، که تو بوي به مير
خواي بينه بير	و شيار به و خوداي، قت نه که ي له بير
۱۷۹	* * *
نه گه ربويه رڼوي	هر کاتيک بويه، رڼوي و سيمه خور
کاله کانم بخو	کاله کاني منيش، تو بخو هر به زور
۱۸۰	* * *
نه گه ربه د به ختي هات ده پيشدا	خو چاره ره شي و، به د به ختي که هات
له کيسه و قه ننا ت ده دات	له کيسه و قه نه ي، ده پيشدا ده دات
۱۸۱	* * *
نه گه ربه د به ختي هات په لو	نه گه ربه د به ختي، هيرشت بوييني
خوار دنيش دداني ده شکيني	خوپه لو خوار نيش، ددان ده شکيني
۱۸۲	* * *
نه گه ربه دوعا يان نه بوو	خو ده با نه گه ر، به دوعا يان بايه
کشپه ل به خور مائه بوو	له جيات کيشپه لان، خور مایان بايه
۱۸۳	* * *
نه گه ربه رخ هره بخورۍ	نه گه ربه رخ بخورۍ، نه و به رخ شين به ش
فه رقي سوار و پياده ي نيه	سواريت و پياده، هر ده که ي به ش به ش
۱۸۴	* * *

نه گه ربه مالى، به مام و خالى	نه وهى به ماله، به مامى و خاله
نه گه ربى مالى، روت وړه جالى	نه وهى بى مال بيت، پوته وړه جاله
۱۸۵	* * *
نه گه رپولت هه بو	وه ختيكى هه تېو، نه يارو نوژمن
دوژمنيش دوسته	ده بنه دوست زورى، وهك تښووهك من
۱۸۶	* * *
نه گه رپير به نويزه	نه گه رفرمويان، پير هويه نويزه
سائيش زوردريزه	ده بزانن سائيش، چنده دوردريزه
۱۸۸	* * *
پيى خوش بويه خيرا دايك ويا باني	پي خوش بوخيږي، دايك ويا باني
ده نابه كوږا يه هه ردوچاواني	ده نابه كوږيږي، هه ربوك چاواني
۱۸۷	* * *
نه گه رتاوان باران بگرن	كه ريت ويگرن، كي تاوان باره
كه س ناميني	ناميني هيچ كه س، له نيونه وشاره
۱۸۹	* * *
نه گه رتاو وساو، نه گه ربارانه	تاو وساويت يان، نه گه ربارانه
بوكه چهل هه ر زمره روزيانه	بوكه چهل هه ربوي، هه رزه روزيانه
۱۹۰	* * *
نه گه رترس هات قه په گول	نه گه رترس وخوف، بوته م لايه دي
ده پيش تاڅي داهه لدی	گولده پيش تاڅي و، توله داهه لدی
۱۹۱	* * *
نه گه ر توخوت لومه كه ي	هه ركه س بتواني، بي خوي لومه بكات
كه س ناتواني لومه كا	هيچ كه س ناتواني، بي نه ولومه بكات

- ۱۹۲ * * *
 نه گهر تو خوت نسجده ت که ی
 نه گهر تو بېت و، نسجه ت بکه ی خوت
 که س نسجه ت ت ناکات
 لومه و نسجه تى، خه لکى نايه ن بۆت
- ۱۹۳ * * *
 نه گهر تومنى من دومنم
 فير بوييه وده بېرؤ، زوزو بللى منم
 نه گهر تو من بى و، ده ی من دومنم
 ورده حيساب و، زياديه که ت پى بللىم
 جيا له سرشان و، کوير بى نوژمنم
- ۱۹۵ * * *
 نه گهر جوله که به ناگر بایه
 نه گهر رجوله که ش، به ناگرى بایه
 ده باشه مولکه ی نه گر بایه
 شه مولکه ی ده بو، قه ت نه گر تبایه
- ۱۹۶ * * *
 نه گهر چاک و پير جیى هيمنه دئى
 چاک و پير هيمنه د، له که س نه نوینى
 نه بن، خه نك په رويان ئى ناها لینی
 په رويالیشى، نابهن له شوینى
- ۱۹۷ * * *
 نه گهر چاوت نابینى
 نه گهر کوچاوت، نابینى ده ی خوت
 خو که پوت کونه
 خوتغینکت کونن، یا مه رجوت که پوت
- ۱۹۸ * * *
 نه گهر چوار پینجین وشه شین
 نیمه که چوارین، پینجین وشه شین
 هه مون میوانى دیزه ره شین
 هه مون میوانى، دیزه له ی ره شین
- ۱۹۹ * * *
 نه گهر چویه شاری کویران
 چویه شارىکى، خه له که که کویر بى
 ده ست به چاوان بگره
 چاوانست بگره و، توش ده بى فير بى

* * *

۲۰۰

نه گهر چه يابه ش کړا   نه وړوژدهى حه ياش، هات به ش کړاوه
له مالئ نه بڼه و، چى پئ نه بړاوه

* * *

۲۰۱

نه گهر خالى به شى خوټ   نه گهر تو خالى، فهرموها به شت
هه لگرو بړونه گهر دالى   چيدى نه ت بينم، به ختى وار به شت
هه تاووتا پړانت پيوه نيم   له کوډ نه بيهوه، کون کونى ده کم

""

يان   به شى خوټ به ره و، ده بړو تو خالى
""   هه ينه تا پړانت، تالى بکه م خالى

* * *

۲۰۴

نه گهر خواغه زه بى له دارى گرت   خواغه زه ب له کئ، بگرئ و به باشى
دهيکاته چه نه ندى ناشى   ده يکابه دا رو، چه قنه کئ ناشى

* * *

۲۰۵

نه گهر خوات بويه يار يابى، هه زار سوار   خوات که بويه يار، بوټ بئ هه زار سوار
خوات نه بى به يار، پيريزنى بيکار   خوات نه بئ به يار، پيريزنه و پيريزوار

* * *

۲۰۶

نه گهر خودام ياربئ   دهى بامن خودام، هميما دوياربئ
بادوژمن هه زاربئ   باکم نيه دوژمن، باچه ن هه زاربئ

* * *

۲۰۷

نه گهر خوابردى   نه گهر خوابردى، پالئ بئوده ده
پال دمويه   ريگهى هو ميديو، هيو اش مه بړه وه

* * *

۲۰۸

نه گهر خوا دای	نه گهر خوا داییه ی، ده بچوپال دوه
پال داوه	دا نیشه و جار جار، پریشیش بهر دوه
۲۰۹	* * *
نه گهر خوا و نډ بیدابه که س	خوابه مه یلی خوی، بیدابه مه رکه س
له خه زینه خوی خاس نه پاره سی	پتی ده گامه رو، پره نډ بیت و ناکه س
۲۱۰	* * *
نه گهر خوا یارین	نه وکه سانه ی و، یاخوا یان یاری
شمشیر له داری	عه یبی نیه و شمشیر، قاللور داری
۲۱۱	* * *
نه گهر خوئی و سه ری ده که ی	که قورئ ده پیوی، بپړ پیش گه وره ی
له دمر کی گه وره ی و سه ری که	ده ناباس مه که و، مه چوه نه وده وره ی
۲۱۲	* * *
نه گهر خه و بیا به مایه	خوئه گهر خه و یان، کرد باب مایه
که رویشک نه بویه گایه	که رویشکیش نه بو، بکرا به گایه
۲۱۴	* * *
نه گهر خیز	قه راری مه رکات، خیز بی گولی بکا
گولی کرد	مه قی توش ته او، که مال ده بی بکا
۲۱۵	* * *
نه گهر دار بو خوی نیسینی	نه گهر دار بو خوی، نیسینی مه رنه بی
نه بی بوخه لکیشی نابی	سیبهری بومن و، بو توئی چون ده بی
۲۱۶	* * *
نه گهر درو شه	نه و یاسه ی کردت، زانیم و درو شه
خو شه	زارو که لیمه ت، له درو شی خو شه

* * *

۲۱۷

ئەگەردەل گرتى مۇرەدى دىۋارى   ئەگەردەل گرتى مۇرەدى دىۋارى
دەبىتتە شەكرو، دۇشاۋى شارى   ئىت دەبىتتە شەندى شارى

* * *

۲۱۸

ئاكوئە وپۇژەى، والى مان دورى   ئەگەردورى
خۆشە ويستىكى، وەك خال وپورى   پورى

* * *

۲۱۹

دونيئا ئاۋىيى باۋ، لىترە تاكو كۆي   ئەگەردونيئا ئاۋىيى با
مەلئاستى ولەجىيى، خۆي ھەرنابزويى   ئەجىگاي خۆي ھەلئاستى

* * *

۲۲۰

كوا تۆئەگەركو، ۋازۇردە ترسى   ئەگەردە ترسى
چىت دا لەلوس و، پوس ۋزۇريرسى   چىت داۋەلەلوسى

* * *

۲۲۱

دەسەۋلاتى بوا، ياھىچ تۈاناۋھىز   ئەگەردەسەۋلاتى بوا
لىكى دەبەستىن، سەگ وشۋان بەرپىز   سەگ وشۋانى ئىك دەبەستىن

* * *

۲۲۲

دېتىانم گوتيان، كىيى دەلېم ئەزم   ئەگەردېتىانم ئەزم
كەنەشيان دېتم، ئەۋجارەى دزم   ئەگەرنەشيان دېتم دزم

* * *

۲۲۳

دامناتۇرپۇستەم، مەرنەۋەى زال بى   ئەگەرپۇستەم بى ئەنەۋەى زالى
خوپمەتت ناگرن، ئەگەرىيى مال بى   ھىچ قوتىت نايى چۈنكى بى مالى

* * *

۲۲۴

ئەگەرپەمەزان، يان شەشەكانە   ئەگەرپەمەزان يان شەشەكانە

- به شی من هر جهم ودو نانه
۲۲۵
* * *
- به شی منی غریب، جهم ودونانه
* * *
- نه گهر زوری هات
قه باله به تاله
۲۲۷
* * *
- نه گهر زوری هات، یاله پوی زوردار
بویه لگ نابن، تیگرای به تاله
* * *
- نه گهر سه ری دراوسیتیان تاشی
توش سه ری بخوسینه
۲۲۸
* * *
- سه ری دیزه لای، که ناره لابی
خوله لای گورپه ش، ده بی حیابی
۲۲۹
* * *
- نه گهر شانس ت هه بو
سه ری دهر کیش ت باش ده بی
۲۳۰
* * *
- که موکیک شه ریک، به به پروایه
ده باخوا هی نده، و زوری لابی
۲۳۱
* * *
- نه گهر لی بگه رین، دوزمان و به دغه
لی نه کوخته وه، به قسه یا ونزوهر
وهک چاره روانی، ده کراده سینرا
ناوتیان خوار دباوه، و یگرا گورگ ومهر
۲۳۲
* * *

* * *

۲۲۳

عيلاجت نه بى و، هريه وحيسابه

نه گهر عيلاجت نه بو، به

هر ريفى دايتو، پيى ده لىي بابو

هر ريفى دايت دهلين بابو

* * *

۲۲۴

حالى بوم زانيم، گهر توغ ريبى

نه گهر غه ريبى

هر بويه ش له لاي، من زور حه بيبى

بومن حه بيبى

* * *

۲۲۵

كارت به سه برو، هيديش پيك نه به

نه گهر كار به خوشي پيك نه به

تون دوتيز نه كى، نه وړيى ديكه به

ناره حه تى زور نه دوايداهه به

* * *

۲۲۷

خوگوشتى ده خورا، كاويژى كردبا

نه گهر كاويژى كردبا

كردباى له سه رخوى، نه وهى لابرديا

گوشتى ده خورا

* * *

۲۲۸

كوستانت خوار دتا، نه ونواله وپاله

نه گهر كوستان خورى

دوگه كوا وپاشت، بو هريه تاله

كوا دوگه ت

* * *

۲۲۹

نه گهر كو كهرين، نه و دوه به رابه ر

نه گهر كه رن به ران به رن

دهى بائيسترين، نه و جار سه ريه سر

نه گهر نيسترين سه ريه سر

* * *

۲۴۰

نه گهر گران نه بى، دهى بوجى سوك بى

نه گهر گران نه بى

قوتري مه ويوتوش، بو سازويوك بى

بوسوك بى؟

* * *

۲۴۱

راسته ويه راستيش، هرواديتراوه

نه گهر گوتت حه ق

ناوراد مودستی	وهختی که گوتت حق، ناوراد وستاوه
۲۴۲	* * *
نه گهر گوتی ماست سپیه	بی بولات و بلی، دیوته سپیه ماست
باومری پی مه که	تو باوه پنه که ی، به پیای ناپاست
۲۴۳	* * *
نه گهر گو خوری، که چکت بیته	لایت تورهم نه و جار، چیدیم مه دوتنه
“ “	نه گهر گو خوری، کواکه چکت بیته
۲۴۴	* * *
نه گهر گوشت گرانه	نه گهر رتوفر موت، گوشت و اکرانه
نه خواردنی هاسانه	باشه نه خواردنی، خورده رزانه
۲۴۵	* * *
نه گهر گول نی، درکیش مه به	پاستیه که ی بمون، نه گهر گول نه بی
“ “	له دا لدهو دپوش، دورکوی ده بی
۲۴۶	* * *
نه گهر گهره بوی	نه گهر گهره بوی، پاکیش بی شیرت
له بیرت دشته وه	هموی نه وانه ش، ده ورواله بیرت
۲۴۷	* * *
نه گهر لایه لایه ی دزمانی	واجوان ده یزانی، نه ولایه لایه
بوخوت نایه	پیتم سهیره بوخوت، خوت بونایه
۲۴۸	* * *
نه گهر له پاره ی خه لکی نه پرسیت	نه گهر له درای، خه لکی بپرسی
چاوت تیرنابی و تانه مری برسیت	چاوت تیرنابی و، تاده مری برسی
۲۴۹	* * *

- ئەگەر ماتى   دېتىم مەلۇم بۇ ، ئەگەر تۇماتى
بۇدەھاتى   چ پىۋىستىك بۇ ، مات بۇدەھاتى
۲۵۰ * * *
- ئەگەر ماتى بى   ئەگەر ماتى بى ، دەى تۆبەپى و جىيى
كەس نالى كورى كىيى   كەسىش پىت نالى ، ئەتۇكورى كىيى
۲۵۲ * * *
- ئەگەر مام عدلى سارەوان بى   ھەرسارەوان بى ، عدلى وەك نوئىنى
دەزانى وشران ئەكۆئىنوئىنى   وشران دەزانىت ، لەكۆئى بنوئىنى
۲۵۱ * * *
- ئەگەر ناتخورى بى رانى   نات خورى بى ران ، ئەگەر بىە جوانى
چت ئەماندوئە بوئى شوانى   بوچىتە وماندو ، نەبونىە شوانى
۲۵۳ * * *
- ئەگەر رىئى ھاتى   دەلپىن ھەركاتى ، بەرگى نوپت بۇھات
كۆنە خەلاتى   كۆنەى بۇژىردەست ، بەخشىنەوخەلات
۲۵۴ * * *
- ئەگەر نەتبو ، شىرۋىلى   ئەگەر كۆنەتبو ، شىرۋىشەپرىنى
“ ”   لەترسى خەلكى ، چۆن خۇدەبىزىنى
۲۵۵ * * *
- ئەگەر نەمدىيا باوكت   ئەگەر نەم دىيا ، يەقىن باوكتەكت
دەمردم ئەجەسەت دايكت   دەمردم لەسوى ، جوانى دايكتەكت
۲۵۶ * * *
- ئەگەر نەمدىياى   بەمن چى موكرى و ، مۆزى بلباسى
نەمدەناسى   خۇكەنەمدىباى ، ھەرنەمدەناسى

				۲۵۷	
	*	*	*		
نه گهر نه هاتیت هات	نه گهر نه هاتیت، بوسه ی دهر کی خوت				
سه ی دمر کیشیت پیت دوموړی	به لور دوحه په ی، هیرش ی دینی بوت				
	*	*	*	۲۵۸	
نه گهر نه یخوی، بوت ده خون	هه تبی وک نه یخوی، واخوړا بیتنه				
“ “	بوت ده خون وتوش، زهق تی پرامینه				
	*	*	*	۲۵۹	
نه گهر نیزیک ی	دیو ته هه رکاتی، که لیتی نیزیک ی				
له پل یکی	بویه هانه ویان، هه رواله پل یکی				
	*	*	*	۲۶۰	
نه گهر هات بو هدی هدی مه که	نه گهر هات بو، هدی هدی پی ناوی				
نه گهر نه هات بوو هی وهی مه که	ته هاتیت بومات، وهی وهی دهر یوای				
	*	*	*	۲۶۱	
نه گهر هات وه پیاوی مالی	نه گهر هات وه، وهه ک پیاوی مالی				
نه گهر نه هات وه زیانی سالی	نه بو حیساب که، دهی زیانی سالی				
	*	*	*	۲۶۲	
نه گهر هه بو په سته په سته	هه تبو خه کوه، هه ریه سته به سته				
نه گهر نه بو رفق راوه سته	لیشت خه لاس بو، په رفق بوی راوه سته				
“ “	چی هه تبو بیخو، لیتی رامه وه سته				
“ “	بوت ده خون دهنه، هه ریه سته به سته				
	*	*	*	۲۶۴	
نه گهر هه تبو، دهوره ت پره	ده بزان هه تبی، چو ن دهوره ت				
“ “	په ندا وهوپره، تاته پل ی سهرت				

- ۲۶۵ * * *
 نه گهره ییچ له هیچ نازانی
 پیری بگورموبه جوانی
- ۲۶۶ * * *
 نه گهره ییچ نازانی
 گوجانی هه لگره بوشوانی
- ۲۶۷ * * *
 نه زانی وهیږی، جیکه وفیکه بوو
 نیستاخو کارمان، له جی دیکه بوو
- ۲۶۸ * * *
 نه ئی به پینه و پهړو
 نه گاته سبه ی نیو پهړو
- ۲۶۹ * * *
 نه م ناشه یادانی بدهیه
 یا، ناوی لی بېر موه
- ۲۷۰ * * *
 نه م دهست محتاجی
 دهستی تر نه بی
- ۲۷۱ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۷۲ * * *
 نه مسال نه بوايه پار بوايه
 بوکيکی بو سوار بکرایه
- ۲۷۳ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۷۴ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۷۵ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۷۶ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۷۷ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۷۸ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۷۹ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۰ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۱ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۲ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۳ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۴ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۵ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۶ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۷ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۸ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۸۹ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۰ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۱ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۲ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۳ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۴ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۵ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۶ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۷ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۸ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۲۹۹ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی
- ۳۰۰ * * *
 نه م دهست محتاجی، به وهی دی نه بی

۲۷۲	* * *	نهم كونه له كوئى، دهى بوجى كراوه
نهم كونه		مى پيشو تريشى، هيشتانه گراوه
۲۷۴	* * *	هه رديى وده چى، ليم دده دى دهوره
نهم نانه، بهم رونه		نهنانه گهرمه، به ورونه چوره
۲۷۵	* * *	دهى نهمن نهمن، باشم دهناسى
نهمن نهمن، نه توكيى		نه توكيى كوانى، كى يه بتناسى
۲۷۶	* * *	نهمن بوتومه، نهى توبوكيته
نهمن بوتومه و		ده نانا دهرى، نه وشوينه جيته
۲۷۷	* * *	نهمن ده ليم چى، تنى فكره بزانه
نهمن ده ليم چى		نه وچم جواب ددها، گهرج ونه زانه
۲۷۸	* * *	باشه من پازى و، نه توش بوى پازى
نهمن پازى ونه توبازى		بادا ريكي بكهين، بوكونگى قازى
۲۷۹	* * *	ناوام بودا نى و، باشه من مردو
نهمن مردو		كارمه علوم دهبى، جاننه توش زينبو
۲۸۰	* * *	باشه من ميرو، نه توش بويه مير
نهمن ميرو نه تومير		

- كى سەرى ئەسپى بىكاگىر
كى سەرى ئەسپىن، بىت وبىكاگىر
* * *
۲۸۱
- ئەمە بۆۋەى نابىن
ئىمە بۆۋەى ئەى، تۆدە يىللى نابىن
“ “
بە وبىر وفكرەى، خۇمان باچابىن
* * *
۲۸۲
- ئەمە ھەروامان كىردومو
ئەمە ھەروامان، كىردومو ئەلخانىش
جىخونانىش ھەرزۇريان كىردومو
* * *
۲۸۳
- ئەنگوچكى سىپەو
ئەنگوچكى سىپەو، بەرگىشى تەرزە
سابونى قەرزە
سابون بۆشىۋىى، ئەۋىشى قەرزە
* * *
۲۸۴
- ئەنگوستە
ئەنگوستە چاۋەو، تارىك وتىنۆكە
چاۋە
دە بىرۆدامە زىئى، بەس ھات وچۆكە
* * *
۲۸۵
- ئەۋانەى زۇرزانان
زاناکان بەعام، ھەروانە دىۋىنە
كەم ئەۋىن
چى پىۋىستىيان بى، زىدەى لەشۋىنە
* * *
۲۸۶
- ئەۋىبابت، مرد
ئەۋىبابت، مرد
“ “
ئەۋىبابت، مرد
* * *
۲۸۷
- ئەۋىبانبە چۆن داپۇشراۋە
ئەۋىبانبە چۆن داپۇشراۋە
سەبرىكە دوفۇى، بۆ دامە زراۋە
* * *
۲۸۸

نډويه نهى بهردينى
منه وهه لمبه بښته

۲۸۹

نډويه پړوشينكهى له سره
شانى خوم وه لاده بڼه

۲۹۰

نډويه لهى له ناشپړيه
له ناشه وانى نيه

۲۹۱

نډويه تهى داون و، نه وقايش و نالقه
دهى جابوچيه تى، تيسقه و ف لاسقه

۲۹۲

نډو جارنا
جارىكى دى

۲۹۳

نډو جى ناو هه يه زموى نيه و
ونډو جى زموى هه يه ناو نيه

“ “

“ “

۲۹۵

نډو جى خوشه
دل لى خوشه

“ “

به ويست و خواستت، هينده تيكوشه

زانايى و پښت، هى مننه و هى توشه

كه م بيت ياز ياد بى، گيږه شيو نيه

خوښه نه وجيگا، که دلى لى خوښه

* * *

۲۹۷

کوى له ده ستي ژنان، ساغ بى نه پمابى

هيچ هيزوکه سيش، پيى خه رانا بى

* * *

۲۹۸

نه وجى گه وره يه، کى مه زن وگه وره

چوه لى دانېشتوه، پيشو وئم ده وره

* * *

۲۹۹

دهک نه وچاو وپوه، باهه رنځوت بى

وا زمان لى بيى و، به س نامو وشوت بى

* * *

۳۰۰

ساغ بى وکويرنه بى و، خه لکيش بناسى

خه نيمه کهى خوى، چون نابى بناسى

* * *

۳۰۱

خوښه ويستی منى، بؤدونياو دينم

کوير بى نه وچاوه م، توى پى نه بينم

* * *

۳۰۲

نه وچياو دوله م، پيش کيش به تويه

چه ند خوښه وويته ي، ميرگه وچه کوپه

* * *

۳۰۳

کاروکرده وى، ويت له بيرنیه

نه وخوښه خوشه ي، هه موشيرنیه

* * *

۳۰۴

“ “

نه وجيگايانه ي ژن خه رايان

نه کردوه، نيس تاش هه رماون

نه وجى گه وره يه

پياوى گه وره لى داده نيشى

نه وچاو وپوه

هه رنځوت بى

نه وچاو مکويره

خه نيمى خوى ناناسى

نه وچاوه ي کويرده که م

نه توى پى نابيى نم

نه وچيا و دوله م

پيش کيش به تويه

نه وخوښه خوشه

هه موى شير نيه

- نه وخورمايه نه تو خواردت
 نه من به دهنكه كه كايه م كرد
 * * * ۳۰۵
- نه و خه لگه
 نه و خه لگه نه و خه لگه
 * * * ۳۰۶
- نه و دره نكه نه و زووه نه و نابی
 نه و دره نكه نه و زووه نه و نابی
 * * * ۳۰۷
- نه و دویه، نه و قابیل
 نه و دویه، نه و قابیل
 * * * ۳۰۸
- نه و دیواره نه و جواب هات
 نه و دیواره نه و جواب هات
 * * * ۳۰۹
- نه و روپه په نه و روپه په
 نه و روپه په نه و روپه په
 * * * ۳۱۰
- نه و ریگایه نه و بهر
 نه و ریگایه نه و بهر
 * * * ۳۱۱
- نه و زوړنایه
 نه و زوړنایه
 * * * ۳۱۲

- ۳۱۲ * * *
 نهوزمنگوڼدهى وشترواقوچه، وليچ وملى شوپه
 دهملى نهو، وشترهى كه كى دهستوى دهكات، نهوزهنگ وقوپه
- ۳۱۳ * * *
 نهوسال چوڼى نوزوم پيزانى، توچوبوى بوشار
 دهگه ل پار بابزانم نهوسال، چوڼى دهگه ل پار
- ۳۱۴ * * *
 نهوسوارو، نهمنيش پياده دهمزاني گوتيان، شاخري دهرنه چوى
 نهوسوارو نهمنيش، پياده چومه دوى
- ۳۱۵ * * *
 نهوسهرگره پى نهوسهرگره پى نهوسهرگره پى
 بيته وسهرچاوى پيره مه پى بيت بوتسهرچاوى، پيريزن ومه پى
- ۳۱۶ * * *
 نهوسهرى دهيبا، نهيهى نيته وه نهوسهرى دهيبا، نهيهى نيته وه
 نهى هينى ته وه چى ديكه ن پياولى، بانه بريته وه
- ۳۱۷ * * *
 نهوشكهى ليم بوى نهوشكهى ليم بوى
 وهيه قين گه را يه قين بووه روا، سورم كرده وه
- ۳۱۸ * * *
 نهوقالبه نهوقالبى پياوى، زل بى بى نه ژمار
 هه موشك ومارده يخوا مه علومه وه مو، ده يخوامشك ومار
- ۳۱۹ * * *
 نهوقه دهغه وه خو ميندقه ده يغه، قورغى لى ناگرى

قورغهی بوچییه

۳۲۰

ئو داب ونازهش ، بهکس پاناگرئ

* * *

ئهو کهرنه بی کهری تر

کورنانی دهکه م تازه تر

۳۲۱

ئهو کهر بانه بی، دهکیم کهری تر

کورناتان یا جلی، نذر لهوهی نوئی تر

* * *

ئهو کهسه ت بوئی

ئهو گرنه توی دهوی

۳۲۲

پیت خوشه دونیا، وه دهست تۆکه وی

ئهو کهسه ت بوئی، نه گه رتوی دهوی

* * *

ئهو کهسه ی بای بیجینی

خه رمانی توفانه

۳۲۳

ئهو هی بای چاندوه، باش ده بی بزانی

توفانه وله جیی، خه له وخه رمانی

* * *

ئهو کهسه ی بیچینه حه جی

له دروی موغیلانی ناترسی

۳۲۴

کی بجی بوچه جی، تاز یاره تی بکات

کوابیر له دیوودال، شوین وپی دهکات

* * *

ئهو کهسه ی پا که

له حیساب کیشانی بی پا که

۳۲۵

گوتر او ده ده لنین، ئهو کهسه ی پا که

له حیساب کردنی، خه لکیش بی پا که

* * *

ئهو کهسه ی زورت

ناخوش دهویست ، مرد

۳۲۶

ئهو هی پیت خوش بو، زوتریمری مرد

ته خشان به خشان و، مزگینی چت کرد

* * *

ئهو کهسه ی عه یی خه لکی بۆتۆ

بیینی عه یی تۆش بوخه لکی دهبا

۳۲۷

کی عه یی خه لکی، به تۆبلی به لکی

عه یی تۆش ده باو، ده یدابه خه لکی

* * *

- نډه كه سى ده خوا، هه رتاقه نانېك
 دى هوشى بىټ، وهك نيوه نانېك
 * * *
- نډه وگړه سى نانېكى بخوا
 ناكلې له تېكى هه يه
 ۳۲۸
- كيوېش بى ده سى، تېپتوه نه گرى
 باوه پړناك هم وا، زور به رگه ويگرى
 * * *
- نډه وگړه سى ده سى
 پيوه نه گرى ده برى
 ۳۲۹
- كوښتم نه وماره ي، تولى ي ده تر ساي
 ده كرى بوخوشت، بىټى بوته ماشاي
 * * *
- نډه وماره ي نه تولى
 ده تر ساي، كوښتم
 ۳۳۰
- من لى زه نېم، نه له وهه رډوانه
 نابى بى مويى، نه وماره سته جوانه
 لىشى حالى به وه، هه رده دلى دايه
 نه وماره سته جوانه ش، مويكى تى دايه
 * * *
- نډه وماره ي بكا ته هيلكېك
 به ديواري دادا كه س چ نالى
 ۳۳۱
- بيكات به هيلكېك، نه وماره ي هه موو
 كوا كى به بى بلى، بىوات كرډ په كوو
 * * *
- نډه وماره ي بكا ته هيلكېك
 به ديواري دادا كه س چ نالى
 ۳۳۲
- هه موكه س ئاواي، خولى نازانى
 نه ونوره شمان بو، بچو به رگا پارانى
 * * *
- نډه وماره ي بكا ته هيلكېك
 به ديواري دادا كه س چ نالى
 ۳۳۳
- نډه وماره ي بكا ته هيلكېك
 به ديواري دادا كه س چ نالى
 ۳۳۴
- نډه وماره ي بكا ته هيلكېك
 به ديواري دادا كه س چ نالى
 ۳۳۵

نډى نه توحازر، هاتى بهم تر حه	نډه ونه توو
جائو جار نورهى، هق زانى وشه حه	نډه ونه لا
* * *	۳۳۶
نډه وش پشتمنى من و، هابگره دارى	نډه وش پشتمنى من و
تير تيرم لى بدهى، ناليم زوردارى	نډه وش دارى توو
* * *	۳۳۷
نډه پلاوه كهى، زورى خولى بوارد	نډه پلاوه كه شمان
هاتين نډه و شمان، به بى چرپه خوارد	خوارد
* * *	۳۳۸
نور زو تر يش له وهى، پوى داکاره سات	نډه تايه کى داهات
بوڼه گوتم نډه وش، تايه کى داهات	“ “
* * *	۳۳۹
نډه وت گوهانئ، نډه وش مهيدانى	نډه وت گوو
ده بزانه وک نډه، توليى ده زانى	نډه وش مهيدان
* * *	۳۴۰
باشه نډه و نازو، نوزه کت له چيه	نډه وت له چيه
به سه رتاسه پاند، نډه وى ديت له چيه	ونډه وت له چيه
* * *	۳۴۲
نى فرموت هموى، هرله دريژايى	نډه و دريژايى
نډه و جارگوين لى بى، بهرين پانايى	نډه دى بهرينايى
* * *	۳۴۳
نډه من پيت بلېم، نډه وش پيت و ابى	نډه وسونه يه، خوځه ت
وکه سونهى وايو، به هيچ ته پنايى	ته پنايى

٣٤٤	* * *	٣٤٤
نډهوه شه پرى كاوپران بو		نډهوى ديت شه پرى، به رخ وكاوپرانه
جابر وانه شه پرى به رانان		نډهوجار جاشه پرى، ني تريه ويه رانه
٣٤٥	* * *	٣٤٥
نډهوه قوزه مانگايه، نه بو		نډهوى باسى كرا، خوقوزه مانگايه
كاله ده بى ونه بو سیرمه		به كارى كاله و، سیرمه ش هه رنايه
٣٤٦	* * *	٣٤٦
نډهوه كاريله بولوى ده تر سام		كاريله وچوك بو، من لى ده تر سام
نيستابونه ني رى		نيستاكه ني تريه، چون نه بم سه رسام
٣٤٧	* * *	٣٤٧
نډهوه كوړني نه		نډهوى فهرموتن و، باشيان بناسى
بو يه توكوړ خاسى		كوړنين له به روهى، توواكوړ خاسى
٣٤٨	* * *	٣٤٨
نډهوه له سه ت ناوى داوه		له زور چوم وئاو، به خواى مام باقى
لاقى ته په نه بووه		به روبه رها توه و، ته په نه بوه لاقى
٣٤٩	* * *	٣٤٩
نډهوه لى كار نه وه و		پوژى نه جليه و، ميرو ويا لدارى
ناخري عومر مه		ناخري عومري تى و، نډهوه لى كارى
يان	“	دياره ده ورانسى ، لاويم پابردوه
“	“	تازه من ده ستم، به وكاره ي كړدوه
٣٥١	* * *	٣٥١
نډهوه پى ژيره		دهى من نډهوكه سهم، پى زاناوژيره
له گه ل فهيره		هاوپى وهاوده نكى، كي يه وفه قي ره

۲۵۲

* * *

ئەوۋە ئويۇر، بەرۋوبورۇر

وايان دانائە و، ئەۋرۈكە-ئويۇر

“ “

ئىش ناپىرئەۋە، بەرۋوبورۇر

۲۵۳

* * *

ئەۋەندە ئازىزە

خۇشەرىستىكە، زۆرىش غەزىزە

ۈمك رۇنى بن ھىزە

مەرۈك ئەۋرۈنە، ھالەبىنى دىزە

۲۵۴

* * *

ئەۋەندە بېرۇ بۇمالى باۋان

بۇمالى باۋەك، ئەۋەندە بىچۇۋە

ئەۋەت نەكەن بەغەيب ۋتاۋان

مىۋان دەرەكەن، لەسۇنگەى تۆۋە

۲۵۵

* * *

ئەۋەندە پارامەۋە

ھىندىپارا مەۋە، خۇچەنەم شكا

ۈكەشش تىكاي نەگرتەم

بى فائىدەۈكەشش، نەگرتەم تىكا

“ “

ھىندەم ۋت بەخۋاى، شىل شىل بۇچەنەم

“ “

قەرلەرى ئەۋجار، ھىندەى لىك نەدەم

۲۵۷

* * *

ئەۋەندە درىزە دەلەى

ھىندە قۇچ ۋدرىزە، ۈكۈپىتلى كان

ئانى بۇنەستىران دەبا

دەلەى نان دەبا، بۇنەستىرە كان

۲۵۸

* * *

ئەۋەندەم گۈت

چەنەم شىل شىل بو، لەگەل زۆرگۈتنى

چەنەم شىل بوو

رەنگ بى پىت ۋابى، لەبىنىشتى جۈتنى

۲۵۹

* * *

ئەۋەندەى خۇندەۋەلە لاي

ئەۋەندەى خۇندەۋە، دەرسى شەيتانى

شەيتانى ئاتەرسى لەبى ئىمانى

لەخۋاى ئاتەرسىت، بۇبى ئىمانى

* * *

۳۶۰

نه و مندهى دروگر دونه
 توكى به سهریه و نه ماوه
 درو و ده لیسه ی، هی تپېك و نه ناوه
 تاي توك به سهریا، کواهر نه ماوه

* * *

۳۶۱

نه و مندهى كهره تېرى
 هینه درو یان دهكا
 هی تپنده ی كهره تېرى، یاده بزپېنى
 نه و نه درو یان، له خوی دهر دیتى

* * *

۳۶۲

نه و مندهى گل نه سهرویه
 نه و منده عومرى تویى
 نه و منده ی گل یان، كرده سهرگلكو
 ناره زوم نه و، هی تپېنى عومرى تو

* * *

۳۶۳

نه و مندهى مار خواردون
 بوته هه ژدېها
 نه و منده ی مار خواردون، ماریى ئینتیها
 زه لامه و نه ستور، بوته هه ژدېها

* * *

۳۶۴

نه و هه موكه ره هه بن
 بو به پېنيان به روین
 نه و هه موكه ره، هه بن و چوڼ وایه
 پیاده پې داگرین، نه به وگه رمایه

* * *

۳۶۵

نه و هه ویره
 ناوى زور دوى
 قسه ی گه و رانم، خو مه رله بیره
 ناوى زور دوى و نه نه و هه ویره

* * *

۳۶۶

نه و هه وینى جهوت
 مه نجه ل شیرانه
 زانیم له راست تو، به تالان ته كبیر
 چونكى هه وینى و، بقرحه ونجه ل شیر

* * *

۳۶۷

نه وى چاكيان نه و بو، نه ویش
 نه وى دایان نا، به چاكى وياشى

دې چودمكۆرمگه نأشى دمېرپا	گرى كردله بان و، كۆره گه نأشى
۳۶۸	* * *
نەوہى ئاقلئ دەچاوان دايە	نەوگە سەى ئاقلئ، دەچاوان دايە
زۆر نەزانە	تادە مەرى و دەپ یتى، نەزانان دايە
۳۶۹	* * *
نەوہى نەتۆى فریودا	ئى تۆى فریودا، تۆپیت گوتراوہ
لیرەنە ماوہ	لەکنە مەش ئیستە، پۆیوہ وتۆراوہ
۳۷۰	* * *
نەوہى با بى ھینئى	نەوپەندە جوانەم، وەبیر ھاتەوہ
با دەباتەوہ	چى بابى ھینئى و، باش دەبباتەوہ
۳۷۱	* * *
نەوہى بۆپپاوى مەعلومە	نەوہى بۆپپاوى، سورەوہەیانە
نیشانە نأوى	بۆچپە چى لى بکا، نئوونیشانە
۳۷۲	* * *
نەوہى بۆخواى نەبى	دەى نەوئینسانەى، مەربۆخواى نەبى
خواش بۆوى نابى	عەجایب نەخواش، گەربۆوى نەبى
۳۷۳	* * *
نەوہى بەتەماى خال ومامى بى	ھەركەس بەھىواى، خال ومامۆیە
ھەتاكودەمرى نەوہش كارى بى	بەرۆژ بى نانەو، شەویش بى نۆیە
۳۷۴	* * *
نەوہى بەشەوہى دینى	چى شەوہیناوتن، زولیکیان دەوہ
بەرۆژى بەوہ	بەرۆژى پوناك، وەرەوہیان بەوہ
۳۷۵	* * *

- ئەۋەي بەفسيان
دەكەي، تېر؟
۳۷۶
- ئەۋەي بەكەمى رازى ئەبى
بەزۇررىش سەرگرانە
۳۷۷
- ئەۋەي جەنابت، بەمنت فەرموپار
پامان گرتوۋەقۇ، سالى دۈبەھار
۳۷۸
- ئەۋەي پىت ناۋى
بۇپور ناتەۋاۋى
۳۷۹
- ئەۋەي پىم خىرە
ئىم بۈيەگۈرگە وشىرە
۳۸۰
- ئەۋەي خاس وخۇشەويستى
خۇت ۋا؟ خۇل ۋەسەرى ئىمە
۳۸۱
- ئەۋەي خواردبومان لەكۈنە
تقىنكان مان ھاتە ۋەدەدرى
۳۸۲
- ئەۋەي داکە ئىم بەلاکە
ئەۋەي خوشكە ئىم دۈپشكە
- ئەۋەي بەفسيان دەكەي، پىت ۋايە وكرپ
دەنگ وپۇنيان ھەس، فس نىنە وتپ
* * *
- ئەۋەكەسەي بەكەم، پۇت نابى رازى
زۇررىشى بەدەيەي، ئىدىش دەخۋازى
* * *
- ئەۋەي جەنابت، بەمنت فەرموپار
پامان گرتوۋەقۇ، سالى دۈبەھار
* * *
- جبابىت بلېم، ئەۋەي پىت ناۋى
بى نىرەۋبىدەي، پورناتەۋاۋى
* * *
- ئەۋكارەي ئەگەر، بۇخۇم پىم خىرىۋو
تېفكرىم ھەمۋى، خۇگۈرگە وشىرىۋو
* * *
- خۇشەويستى خۇت، ۋاي بەسەرىپىنى
دەي ۋەسەرىئىمەش، خۇل ۋەدەپىزىنى
* * *
- ئەۋەي خواردبومان، لەقازومرىشكان
ھىنانيانەۋە، دەرى لەتقىنكان
* * *
- كى مام وخزمن، يابابمە ۋداكە
بۇمنى چارە پەش، دەردۈبەلاكە

که پورورو، بى پاره و خوشکه	نه وهى ژنه گيانى منه
لام وهك هه ژديهاو، مارو دويشكه	يان
به لام سامان و، سه روه هه رژنه	“
هيژى دهرونمه و، ژيان پاباردنه	يان
* * *	۳۸۴
نه وكه سهى درك و، دالى بى بچينى	نه وهى دركان ده چينى
پيخواس بى وهكو، من داده ميښى	نابى به پيخواسى بگرې
* * *	۳۸۵
نه وهى ده مزانى و، جوان فيريشى ببوم	نه وهى ده شمزاني
ليم تيك چون ئيستا، نه زانى وهك توم	له بيرم چوته وه
* * *	۳۸۶
نه وكه سهى كارى، ده كاوده زانى	نه وهى ده كا ده زانى
نه وهى هه رده خوا، خواردنى ده زانى	نه وهى هه رده خوا چوزانى
* * *	۳۸۷
بيلامانى هه، نه و جارهى ده كه م	نه وهى ده كه م
شهرت بى يه كجارش، توبه لى ده كه م	توبه لى ده كه م
* * *	۳۸۸
كى له گه ل دوژمن، بچيت وړيك كه وى	نه وهى ده گه ل دوژمنى پيك دى
ئيشه ونازاري، دوستانى ده وى	نازاري دوستانى ده وى
* * *	۳۸۹
ده ليفه لى بابى، نه تريبى كى بى	نه وهى ده ليفه لى بابى خوى
لوت بليند ده بى و، له خو به لى بى	نه تريبى لوت بليندو..
* * *	۳۹۰

ټه وهى نه به خشى و، هر يو ژيرده ستى	ټه وهى ده ده بونى دانه به خشى
گيرده خوازوړپيس، به تون وبه ستى	توشى په شيمانى ده بى ونا خوشى
* * *	۳۹۱
چى گوتو وده ټلئ، هر ناي ټته وه	ټه وهى ده ټلئ
وه سر ناستى كرد، ناي مالى ټته وه	نالى ټه وه
* * *	۳۹۲
ټه وهى كه ديبوت، يانه دهى بينى	ټه وهى ديتت
دوا بى هات و نه به، قه تيش بى بينى	ناى بينيه وه
* * *	۳۹۳
ټه وهى زا نايه و، به رگى په لاسه	ټه وهى زانايه به رگى پلاسه
نه زان حالى نيه و، ناواش بى باسه	ټه وهى نه زانه نازانى چ باسه
* * *	۳۹۴
ټه وکسهى نه گره و، وازوړ نازايه	ټه وهى زوړ نازايه
ده بينرئ له کار، هر رخوى وريايه	هه ميشه وريايه
* * *	۳۹۵
ټه وهى زوړى بخوا و، زوړيش هه لېگرى	ټه وهى زوړى بخوا
زوړنازى ټه ویش، وهک ټيمه دهمرى	زوړيش نازى
* * *	۳۹۶
چى سه گوى ناخوا، دى خوى ده نوينى	ټه وهى سه گوى ناخوا
به قسهى وى هيندهى، ديش دينه شوينى	لىنى سوارده بى
* * *	۳۹۷
ټه وکسهى نه گره، شايى به خوږ بى	ټه وهى شايى به خوږ بى
وهک شايى شهرمى، به خوږ به توږ بى	ده بى شهرميشى به خوږ بى

۳۹۸

* * *

نډهوى عه ييبى خوى بيته

به رچاو، عه ييبى كه س نالى

يان

“

“

“

۴۰۰

* * *

نډهوى قسهى تانه

بوخوشى هه رتانه

۴۰۱

* * *

نډهوى قهرزداره

چاويشى خواره

۴۰۲

* * *

نډهوى كردى

بردى

۴۰۳

* * *

نډهوى كه ريكي نه بى

كه ريكي ناهيتنى

۴۰۴

* * *

نډهوى گويت لى بوه لولويه

لى لى شى ماوه

۴۰۵

* * *

نډهوى گوى نه دابه مه زنان

ليى دروى شاخى بزنان

عه ييب ونه زانى، خوى بيته به رچاو

زه ممي كه س ناكهن، بى پرس و پرساو

عه ييبى خوى نه گر، بيته پيش هه ركه س

چاك حالى ده بى، و ناكاباسى كه س

كى له پيش چاوت، ناسحه زودزيوه

قسهى وى تال، و زه هره له م پيوه

قهرزدار زورو، كه ميش له م بواره

چاوى چه و چويىل، يا خيىل و خواره

نډهوى له جيوه و، كوكارى كردى

قازانچ و به هرهى، دياره نه ويردى

نه ييبى باره به ر، كى بى ويا كه رى

نه و پياو هه ش بوخوى، ناهيتنى كه رى

نډهوى گويت لى بوه و، جارى لولويه

لى لى به درلوه و، نه ويش بو تويه

نډهوى گوى نه دابه، به گوشتى مه زنان

ليى ده روى شاخى، چويشتير و بزنان

- ۴۰۶ * * *
 نه وى گهړا يه قين ته وانه ، كه ژورگهړا ون
 دېړا له گهړا هاتن وچون ، پساو. وديړا ون
- ۴۰۷ * * *
 نه وى له ناشى بى نه ناشى بى ، واخوډه نويتى
 به ناشه واني ، نه توده شويتى
- ۴۰۸ * * *
 نه وى له بيليندان دېړوانى نه وى دېړوانى ، له بيليندويهړان
 به سهرنه ويان دادمكه وى مه لده خليسه كي ، نيتو قولك ودهړان
- ۴۰۹ * * *
 نه وى له بهرچاوانه ده لين ته وكه سى ، له بهرچاوانه
 هر نه وى بهر دلان ، جوانه وياوانه
- ۴۱۰ * * *
 نه وى له پياوړتې به دوره كي له پياوړتې ، چاكي بى خيړه
 خه لكيش نه وى به دوره بوپياوړتې ، خوى لى بويړه
- ۴۱۱ * * *
 نه وى له چاكي نه زانې نه وى له چاكي ، چاكان نه زانې
 وادادمينې بوله تكه نانې نه وادادمينيت ، بوله تكه نانې
- ۴۱۲ * * *
 نه وى له خواى دهرسى خوهر ته وكه سى ، له خواى دهرسى
 هر ته ووهه گره دى لين دهرسى
- ۴۱۳ * * *
 نه وى له خواى غاقله هر كه سيكي خواى ، له بيري با ته وه

کافره

کافره وئيمانى، قهت ناباته وه

۴۱۴

* * *

نه وهى له خوځى ده پرسى

نه وهى له خوځى ده پرسى

هه رنه وده ترسى

هه رنه ویشه ووا، زږدئى ده پرسى

۴۱۵

* * *

نه وهى له دروځيه دوره

هه رشتي کيش وا، له دروځى به دوره

رڼه گاري له دوه مه نشوره

رڼه گاري له دوه مه، ناوامه نشوره

۴۱۶

* * *

نه وهى له ژيانى دانانى نه خورابى

نئى له کاتى ژيان، که س ناننى نه خوا

پاش مردنى نيوى به چاکه ناروات

پاش مردنى چاکه، که س نالئى به خوا

۴۱۷

* * *

نه وهى له سه سه برانه

ده لى نه وهى له سه سه برانه

له سه سه برانه

خوشى هه رى وويهو، له سه سه برانه

يان

هه رکه سى له سه سه بران پاوه سستى

”

به ره مى خيره و، ده رږي ته ده سستى

۴۱۹

* * *

نه وهى له شه پرى نه بى شيره

کئى له مهيدانى، نه بى ونى وشه پرى

”

وه کوشيديت و، ده کوزيت وده بپرى

۴۲۰

* * *

نه وهى له هاوړيى بى خهوش

کئى بچى هاوړيى چاک، تاب بى نيته وه

بگه رڼى بى هاوړيى دمى نى ته وه

بى هاوړيى وماوړيى، نه شمى نيته وه

۴۲۱

* * *

- نه وهى من دمهه وئ
 چارئ نه دايكى نه بوه
 ۴۲۲
- نه وهى من دهيزانم
 نه تو نايزانى
 ۴۲۳
- نه وهى من ديتم، پيټ بلټم وبه س
 كه س نه ي بينى
 ۴۲۴
- نه وهى من كي شام
 كه س نه يگيشى
 بيان
 ۴۲۶
- نه وهى ناخوشت ويست
 بلئ مالت ببينه پون
 ۴۲۷
- نه وهى نانكي بخوا
 ناقلئ له تيكي هه يه
 ۴۲۸
- نه وهى نه بوه
 نه گو تراوه
 ۴۲۹
- نه وهى كه ويستمه و، يائيش تيام لئ يه
 هيش تاله دايكى، نه بوه وله پئ يه
 * * *
- نه وهى و كار هى، نه من دهيزانم
 پيئ هه ر وئ ناب هى، من وئ دهيزانم
 * * *
- نه وهى من ديتم، پيټ بلټم وبه س
 به لكو نه ياريش، بانه ي بينى كه س
 * * *
- كه س بانه يگيشئ، نه وهى من كي شام
 تانه و ته شه ر يو و، سه ر باريش ئي شام
 نه وهى من كي شام، نه و ستاو پي شئ
 يا خوا نه و ده رده، هه چ كه س نه يگيشئ
 * * *
- ئي ناخوشت ويست، يابت بي و خالت
 ده بلئ ببينه پون، سامانت ومالت
 * * *
- ده بيئ نه و كه سه ي، ده خوانا نانكي
 هه يبت ومشوري، نه يوه نانكي
 * * *
- ليتره وله جي يه ك، يه قين پوي داوه
 هه ر چيكي نه بوه، هه ر نه شگو تراوه
 * * *

نډهوى هـرنـبـا، پوى داباويـايـه	نډهوى نهـدهـبـويـى ؟
هـاتـهـپـيـش چارهـى، بهـهـيـچ كهـس نايـه	پويـداو. بـوو ؟
* * *	۴۳۰
نئى نهـنداتهـوه، حاشاـمان لئى بـكات	نډهوى نهـنداتهـوه
دهـك وهـبهـرئاوړى، مـرڼـوهـكانى بـكات	وهـبهـرئاوړى مـردوانى كا
* * *	۴۳۱
نډهـوش يـهـك لهـدزو، گـورـان وجـهـرده	نډهـوه، يـهـك
نډهـوندهـى بـكوته، چـرچـرپـيـى بهـرده	لهـدزهـكان
* * *	۴۳۲
هاوار. سـهـت هاوار، نډهـى زگـهـپـړپـړپـړ	نډهـى زگـهـپـړپـړ
هاشـهـوقـورپـهـقـور، نډهـى زگـهـپـړپـړپـړ	“ ”
* * *	۴۳۳
چى دى پـاناگـرم، نئى لهـبن بهـپـړهـى	نئى بن بهـپـړهـى
خـوډهـرخاڼهـوجار، بـيـتـهـسـهـريـهـپـړهـى	دـيـنـهـسـهـريـهـپـړهـى
* * *	۴۳۴
نئى بهـبـيوهـژنئى، بـيـرى لئى دهـكهـى	نئى بهـبـيوهـژنيت دهـكـرد
بهـكـچـيت بـكـردبا، دهـمـگوت تئى دهـكهـى	بهـكـچـيت كـردبا
* * *	۴۳۵
نئىحتياجـيهـوزـر وا، پـرو دهـكا لـيـمان	نئىحتياجـى، دهـسـتى
دهـسـتى سـهـى دـيـنى و، ماچ دهـكاپـيـمان	سـهـى بهـپـياوې ماچ دهـكا
* * *	۴۳۶
بـړپـيسى خـوت دا، بهـنـيوهـپـړسـى	نئى خـوى داوه بهـنـيوهـپـړس
نئى خـهـلكـيت هـيـنا، وابهـتـهـش پـړسـى	نئى خـهـلكـى هـيـناوه بهـتـهـش پـړس

۴۳۷	* * *	نیرمولکی توږه	نیرمولکی تووه، لیټ سه روښ بڼ
۴۳۸	* * *	هه مودونیا ملکی منه	لونیای دیش هه موی، بامولکی من بڼ
۴۳۹	* * *	نیستا خو مریشک	نیستا خو مریشکی، خوئی وپیگانه ی
		هه لنه نیشتوه	هه لنه نیشتون بڼ، بوکوڅ وکولانه ی
۴۴۰	* * *	نیستری پښ قه تاری	نیسترو قه تاری، په وانندو ته وه
		رېوانندو ته وه	بیکوته وحقی هه، به ده ست خو ته وه
۴۴۱	* * *	نیسک له دمی سدی	دورکوی باشه، خوټ مندارنه کدی
		دېرنايه	دېرنايهټ نیسکیښ، تازه له دمی سدی
۴۴۲	* * *	نیسک به نیشیکې وه نانوسن	دوشت وه کیټک بڼ، دیاره بویه ک دڼ
		“ “	به لام نوټیشک، پیټک وه نانوسن
۴۴۳	* * *	نیسک وټېر، وېگرا ده سوتن	هه رکس بابوڅوئی، بېروا به شوینن
		“ “	ویشک وټه بویگرا، بؤده سوتیتن
۴۴۴	* * *	نیسکه جوی دهکا	هیڼدی تن ناخن، ویشکه جوی کړدوه
		“ “	کواله وه ی چاتری، چی بوڅوئی کړدوه
	* * *	نیش نه بڼ به رېشه وه؟	هیچ کاری زیادی، نه یکدی به نیشت

مه حکم ده بیینی، هه ره بئنی پرشت	نه گه ره پرشه و دیو
شانه شی ده بئ، خو بو هه ل بگری	ده بی شانه ی بو هه لگری
ره زگاریت نابئ، هه ره سمیل یشت	“ “
* * *	٤٤٦
ئیکسم مرادهو، پتی که و ته هه رمال	ئیکسم
میوانه و غه یری، بئت یا امام خال	مراده
* * *	٤٤٧
هه مو که س پازیو، با ئمیان پری	ئیکیان پری و
ناکری خو ئه وی، نیکه شیان قری	ئیکیان قری؟
* * *	٤٤٨
ئی من و تو جارئ، ده ی هه ربا بمینی	ئی من و تو با بمینی
نه مرم رۆژیک دیم، ده تکه و مه شوینی	“ “
* * *	٤٤٩
نه و ده ده ی ئیمرو، له منه بقسویه	ئیمرو له منه و
سبه ی ناگری که و، ده ی پوی ده تو به	سبه ی له توویه
* * *	٤٥٠
ئیمرو له جیران، بی بدزی هیلکه ی	ئیمرو هه یلکه ی بدزی
وشتری ده دزی و، ده بی چی لی بکه ی	سبه ی وشتری ده دزی
* * *	٤٥١
تاوان یارم ده ی، هیند دم پئ ده یه	ئیمه ش خوا به کمان، هه یه
خو ئیمه ش ناخر، خوا به کمان هه یه	“ “
* * *	٤٥٢
شتیکمان ئیمه ش، ناخری پئ ده کات	ئیمه ش شتیکمان، پئ ده کات

له م ريگه ويواره ي، فيلحمان لي نه کات

* * *

خوځه وه ئيمه و، ئيوه ي تيدانيه

ئاوام نه ناسي و، پيم له نه زانيه

* * *

ئينساف مات له گه ل، مام قاله پوته

کرديان به شايي و، سه ماي به جوته

* * *

پياو به هيچ ده رد ي، نه مري ويميني

پيري وک نه فتيه، دي ده تمريني

* * *

ئينسان له نوتيا، تابزي وبميني

خه تاي ده بيت و، روز رديش ديتي

* * *

ناره زوم وايه و، مه رله م نونيابه

مروځ له ژيانيان، دوعومري بايه

له يه ك ته جره به ي، كوكردبانه وه

له وعومري ديكي ي، ده كار كړدبايه

* * *

نيواره ديم به ش، كووجه لاله وه

خولقت نه كړدم، بيم وه ماله وه

* * *

“ “

۴۵۳

ئييمه ونيوه ي، تيډا نيه

“ “

۴۵۴

ئينساف وقاله پوته

هه لده پهرين به جوته

۴۵۵

ئينسان به هيچ نه مري

به پيري ده مري

۴۵۶

ئينسان خه تاشي، دېني

“ “

۴۵۷

ئينسان دوعومري بايه

له نيكي ته جروبه ي

كوكردباوه له وعومري

ديشي به كاري هينابا

۴۵۹

نيواره ديتي به جه لاله وه

خولقت نه كړدم ييمه ماله وه

۴۶۰

پيتي (ي)

باروبارگه کم، هه موی تیک دهنیم

هیوام توی هه رتاچاوم لیک دهنیم

* * *

۱

با نه مهش به گوناحی

هه لاتم پیم گوت، له بیرم چۆه

تووه نه سوتین

نه سوتیم نه منیش، به گوناحی تووه

* * *

۲

باب ناگای

توش ده باه ریای، وهك نیوهی نه وهی

له کوری نیه

باب هوشی لی برا، له کوریش ونه وهی

* * *

۳

بابایه کم

نه من بابایهك، هه روا ریپوارم

ریوار

له عیب ونوقسان، زیاتر له خوارم

* * *

۴

باب به لایه ودايك قهزایه

دايك وهك قهزای، بابیش به لایه

ژنی چاك نیعمه تی خودایه

هیچ خوشیم نه بو، لهم نوقه لایه

“ “

باژنم چهنگ كهوئ، به دلم بی به لی

“ “

نیعمه تی خوايهو، هه ربی به لایه

* * *

۶

بابزانین

باشه بابزانین، ناخری چۆن ده بی

چۆن ده بی

به شی تونوی بی وئی، مهش کون ده بی

* * *

۷

بابزانین خوا چ دهكا

بابزانین خودای، ئاسمان وزه وی

“ “

چاوه ریسی پوحمین، چیمان بهرکه وی

۸

* * *

بابزانین خوا مه یلی به چیه

دهی بابزانین خوا، مه یل وږه حمه تی

“ “

به چیه و چاره پتی، لوتف ونیعمه تی

* * *

۹

باب پینی خوشه

له م دنیا یه ی باب، ښاره زوی وایه

کور له خوی چاکتر بی

دوعا و هوا واری، له ده رگای خوا به

“ “

کور ی زور له خوی، باش و چاکتری

“ “

ته سدی د ه کم، نه منیش پیم وایه

* * *

۱۱

بابت مردوه

چه ند، و هخت و ده مه، بابی تو مردوه

چ خیرایکت بو کرده

چ خیراتیك یان، خیرت بو کرده

چ نیسقات و خیراتیكت

کواتو چت کرده و، بو باب به که ی خوت

بو بابی خوت کرده

کوریش دهی تو زی، با چاکتری بوت

* * *

۱۳

باب مردو و هسیتی

و هختی باب که مرد، و هسیتی کردی

بابردو

به نه نجام که ییشت، ده نابا بردی

“ یان

با وکت و هسیتی، نه گه ریو کردی

“ “

و هسیتی پیښ خوی، پوی بابردی

* * *

۱۵

باب مردوه

ده لپی با وکی من، لو پنی که خان بو

و کوری له وینه ی

خوا و نهی سفره و، میوان و نان بو

خوی به جی

لی قه و ماویشی، هیند گریونه و

هیشته

بو دهردی زور که س، هه روا دهرمان بو

وينه كې نه گهر، توښې وكه ماوړى

“ “

گشت كاره كانى، هه رتوژى بان بوه

“ “

* * *

۱۸

هه ويكي پى بگم، پاستى لى بن خوار

بابه دهواري شړى

قه ت بانه يكر دې، به كويټى وده وار

نه كړدې

* * *

۱۹

كارت ته واوكه، به سى لى بدوين

بابه گوناخى تووه

بابه گوناخى تو، نيمه ش نه سوتين

نه سوتين

* * *

۲۰

دهر دىكى بده مې، وړى پى نه بر دې

بابه گه لای داری

بابه لكى وگه لای، داری نه كړدې

نه كړدې

* * *

۲۱

خوایى داوه روا، باى بى خه رمانه

بابى خه رمانه

گه رما بى كويستان، چون بوزوانه

وگه رما زوزانه

* * *

۲۲

بابچينه وه سر، بڼه تووه كې

با پچينه وه

هه ن بوده پيش داو، قسه لى نه كې

سهرينه تووى خون

* * *

۲۳

قنجى كړدونه، پر شيش وه سىلى

با جى سميلنى دموى

واډياره هاتوه، بى باجى سميلنى

“ “

* * *

۲۴

په شيمانى وهه، يابادانه وهى

بادانه وه

عه يې تيدانيه و، داگير سانه وهى

عه يې نيه

ريشه‌ي ناکۆکين، په کجئ هه لکه‌ئ	با دوژمن پيمان	۲۵
ناکرئ هه ردوژمن، پيمان پئ بکه‌ئ	پئ نه که‌ئ	
		۲۶
تهرکه ولات يا هه، بچيه شويئنى دى	باراشيکى	
يه قين پيئ ناخوړئ، باراشيکى دى	دى ناخوا	
		۲۷
باران ببارئ و، نه گه رتاوه‌ئ	باران ببارئ و تاوه‌ئ	
گورگ نه زئ نه وه‌ي، به که س تۆمه‌ئ	ده‌ئ گورگ دمزئ	
		۲۸
نیشانه‌ي باران، هه وروهوريايه	باران نيشانه‌ي بايه	
هيلاکى نه خوځ، نيشانه‌ي تايه	نه خوځ نيشانه‌ي تايه	
		۲۹
هه رزو ده گاتئ، بارى سوك وايه	بار نه گه ر سوك	
بارى خواروخيتچ، به زمه وه رايه	بوزوده گاته جئ	
		۳۰
باربه پياوئ و، بئ ميشك ونه زان	باربه كابرئ بئ ميشك	
كوچون ده گاتئ و، هه وارى ووزان	ناگاته هه وارى	
		۳۱
بارگه كه‌ي تيك نا، يارم يه ك جارى	بارگه كه‌ي	
رئى داگرت بروات، يه ك سه ربوشارى	تيك نا	
		۳۲
بار نه گه رباريئ، له باج ناترسى	بار له باجى نانائى	

بوشست تير ده كاو، زوزنگى برسى	““	““
* * *		۳۳
بارم لى خوار يووه، له بهر چاوانه	بارم خوارو	
به لام پيښكاكه م، خوراست وجوانه	پيښكام راسته	
* * *		۳۴
بارت گرت له گه ل، خوتى زوويښنه	بارى بگرو	
جائ و جار يا جت، چى بوويستښنه	باجى بستيښنه	
* * *		۳۵
بارى به دبه ختى، له خزووه خواره	بارى به دبه ختى خواره	
خوى لى راست يښى، له ستوى تو سواره	خوى لى مه خه يى باره	
* * *		۳۶
ناگاته جيى خوى، بارنه گه لاريى	بارى خوار ناگاته جيى	
هرديسته خوارى و، باله نيوشاريى	““	““
كارم به وهى نيه، پياده ياسواره	““	يان
قهت ناگاته جيى، نه و باره خواره	““	““
* * *		۳۸
بارى خوم ديووه، به لى له و ډوله	بارى خوم ديووه له و ډوله	
ناچم بوهاوار، مه مبان به كوڼه	نايه م به هاوار هه مبان به كوڼه	
* * *		۳۹
كه م وټوره رچى، هه مبيى بارى خوم	بارى خوم له سهر	
كوم كړيوه وله سهر، پيشت وشانى خوم	پشتى خوم	
* * *		۴۰
باريكي بپړنسى، تاوه ختن ماوه	باريكي بپړنسه	

ده تاخو په خواى، ليمان قه وماره

* * *

۴۱

که ربارى هه موى، سيلاح بى و تغه نگ

گورگ بېگاتى، ده يخوا به بى ده نگ

* * *

۴۲

باريك نه توانى، لى نى پىكى بدهى

له لای دانیشی و، پالى پيو بدهى

* * *

۴۳

بارى گويزانى، لى نى پىم وايه

خرپه وهاش و هوش، ته قى لى نايه

* * *

۴۴

بارى گه وره وزل، نى ندى و پتر

پى هه لگير او، هه رته نياو شتر

* * *

۴۵

ليړه بى وگه رمين، ياله كويستانى

كه رتوپى هېچ كه س، بارى لى نانى

* * *

۴۶

بارى هيلكانى، لى نى بى خيوى

باوه پكه وله بنى، خوى لى نه بزيوى

* * *

۴۷

په بى شكى بزانه، رويازاى خوى

له م كاتهى پيويست، هوارده كابوى

* * *

۴۸

” ”

بارى كه رى تغه نگيش بى

گورگ بېگاتى ده يخوا

باريك نه توانى بارى كهى

ده بى پالى پيو بدهى

بارى گويزانى لى نى

خرپه لى نايه

بارى گه وره

و شتر ديبا

بارى له

كه رى توپيونا نى

بارى هيلكانى

لى نى نايىزوى

بازاى

خوى هوارده كا

بازارې گهرمه	بازارې گهرمه
پاش ماویکی دیش، بوی دهردی سریه	“ “
* * *	۴۹
هیچ نافروشیّت و، بازارې که ساده	بازارې که ساده
چی دی لی نه دا، دعیه وئی فاده	“ “
* * *	۵۰
کوټرو کوټره کان، بازار له گه ل بازی	باز. با. باز
لای یه ک بن هوال، که یغیان با سازین	کوټر. با. کوټر
* * *	۵۱
دهرچوتی پهری، به یه ک جاری باز	باز نه به رگه دهرچوو
کوابازی پی بلیم، یا هر جادوباز	“ “
* * *	۵۲
هرچیکی ویستت، پیی بکه ی بازی	بازی بازی، به پیشی
که سیش له وکاره ی، نابی ناپازی	بابا هم بازی
پنگاته خت وچول، وشیار به وبه لام	“ “
پیشی بابای قهت، نه به وبه بازی	“ “
* * *	۵۴
حالی به بزانه، نه وه ک به نانقه ست	بازی من کوټری توی
بازی من کوټری، توی نه که وته ده ست	پی ناگیرئ
* * *	۵۵
چی به جیم کردو، نه ک لیم وهرگه پی	با سه گ به ناسمانی
سه گ به حاسمانی، باهری بی به وه پی	هر بومړی
* * *	۵۶

فكرم وانه بوه و؟ وای بۆ هه لكه وئ	باسى گورگى كراو
باسى گورگى كراو، په يدابى له وئ	له وئ حازر بو
* * *	٥٧
بۆونه زانانه ش ، جىاله بپه دهنگى	باشترين كار
كار له وهى چاترى، كواديته چهنگى	بۆنه زانى بپه دهنگيه
* * *	٥٨
شه ممۆن له مانگى، جارى بابجرى	باشه ممۆ
وه عدهى پى داوى، چى بوپۆت بكړى	له مانگى بپرى
* * *	٥٩
باغيش به بى چنين، زينه تى نابى	باغ به بى چنين زينه تى نيه
كچ بى باب وىراى ، خوږمه تى نابى	كچ به بى باوك خوږمه تى نيه
* * *	٦٠
خو باغه لى پىږن، له مرادومه خسود	باغه لى پىږه، مرادن
دهى په نام وه بهرگنه و، زاتى مه وجود	"" ""
* * *	٦١
باغه وان كاتى ، ميوه دى دهگاتى	باغه وان كاتى ميوه دى
كه په ودهنگى كه س، كه سى ناگاتى	گوڼى گرانه
* * *	٦٢
باغه وان بى شتىك ، دپنپوه مالى	باغه وانى
نهك چاوه پوان بى، تااخري سالى	چاتره له چاوه پوانى
* * *	٦٣
نابى هه لكورمپى، چيدى وابه كزى	با قسيكيش
باقسيكيش بكړى و، جارىكى بۆدى	بۆدى، بكه ين

- ۶۴
- * * *
- باگوئيلكان بېرېنه وه   چى ويستت وهك پار، بۆت بکړينه وه
 “   “
 سهرت بى گويئلكان، بابېرېنه وه
- ۶۵
- * * *
- بالت دهگيم حه بابه لهك له   كويه حه باكت، به لهك بواده كى
 به غدايه شهرى دهكى له نيو   له به غداشه رعو، ليره شهړده كى
 كه نمه كى من شهړى دهكى
- ۶۶
- * * *
- بالتوى چاك با   بالتوى بايه و، نرخیكى بايه
 به شانى ساحه بيه وده بو   هړده باده بهر، خيوى دابايه
- ۶۷
- * * *
- بالى تاوسيت دوى   جه ناب كه بالى، تاوسيت پى دوى
 بچو هيندوستانى   ده بچويو هيندى، تاجه نكت كه وى
- ۶۸
- * * *
- بانگى موحه ممدى   بانگى محه ممدى، پيشوشو ورواى
 به ناشكرايى خوشه   خوشه وى بسين، به ناشكرايى
- ۶۹
- * * *
- بانوش بيته سهردهى   باشه بائه وچار، نوش بيته سهردهى
 “   “
 بههره ي ته ووى، هرتولى بكه دهى
- ۷۰
- * * *
- بانېك وده ووا   چ قانونيكو، له چى دهورانېك
 كى ديتويه تى   كواله كويت ديون، دوه ووايانېك

ھەموى پارچىڭىن، ئەتۈش پىيىت واىە	يان	۷۱
لەئەو لا بانىڭەو، دوسى ھەوايە	“	
* * *		
باوبىزى لەزگى، بەتال كەى باشە	باوبىزى لەزگى	
دوايە ھەرچى بىكەى، بۆخۆتى بتاشە	خۆى، دەرەكا	
* * *		۷۲
كارەكەش لەبنى، تىك دەن خەراكەن	باومېم پىناكەن	
ھىچ كام لەوانەش، بېوام پىناكەن	“	
* * *		۷۳
ھىچ باوهرىڭىم، پىيان نەماوە	باومېم پىيان نىە	
خۆبىدن بەدا رو، بەرد ويەوئاوە	“	
* * *		۷۴
باوهرىيان پىم نىەو، دەى بۆچكراوە	باومېريان	
كوا دەركى تۆبەى، خۆدانە خراوە	پىم نىە	
دەى جاجۆن ئەتۆ، بېوام پىناكەى	يان	
پى ويست بوزوتر، ئەوكارەى چاكەى	“	
* * *		۷۶
ھىچ باوهرىڭىيان، تازەپىناكەم	باومېريان پىناكەم	
كارىش ھاتەپىش، بۆخۆمى چاكەم	“	
* * *		۷۷
باى بافەشىۆن، يانەبلاوكەرە	باى بافە	
بۆيەپىى دەگوتى، ئەوقسەى لابرە	شىۋىنە	
* * *		۷۸

بايه كى لى ييته وه
نؤريش به هيدي، لتي ده رچى بايه ك
هه مو كه س دزاني
خه لكى زانيويه وه، هه ركه س له لايه ك

* * * ۷۹

بايه له به روجه ماغه كه كوتامه
پوناكى كه ويى، دوزمه وه ويالتي
باني وهى شه راكه تي توي كرد
كوتام باني وهى، شهريك له كه لتي

* * * ۸۰

بيسه وه
باوه رمه كه
به پايته لكانه ت، ده ترسيم بيسي
بيسه ويه لام، باوه رنه كه ي پيى

* * * ۸۱

بت بينم جا
سه لاح ده وهى دا، توبلى واده كه م
ته عريفت بكه م
ده بي بتبينم و، ته عريفت لى بكه م

“ “
“ “

به بي هوه وه، ياسى ويت ناكه م
بت بينم وداى وي، ته عريفت بابكه م

* * * ۸۲

ب چ زمانى كى
حاليه كه م
به چ زمانى كى، حاليت كه م بلنم
نهمده گوت به لام، خوناكري نه لنم

* * * ۸۴

بچمه سه ربه حري
تاقيم كرده وه، له نيويه وروساو
نيشك ده بي
بچمه سه ربه حريش، نيشكن چوم وناو

“ “
“ “

چه وتونه هاتى و، ئه ورپگه ي سه ختم
بچمه سه ربه حران، نيشكن له به ختم

* * * ۸۶

بچو جيه كى كه س نه تناسى
تويچو بوجي يه ك، كه س كه س نه تناسى

خوځه ټکېشه پري که واکه راسی   خوت مه ټکېشه پري، که واکه راسی
* * * ۸۷

بچينه وه سه رجی، کونډه وه واران   بچينه وه سه رجی
تاسی دوی ده گله، کوتره له واران   کونډه وه واران
* * * ۸۸

بخوازه له دمریان   بخوازه ويگره، له دوی و له دمریان
بيکه به خيري مردیان   جابه ره ويکه، به خيري مردیان
* * * ۸۹

بخوو، خولی د بهرې   نه توده بچو بخوو، خوله که ی که وې
میردی مه که سه ربه ه وې   نه که ی میردی بکه ی، وابچیه پال ه وې
* * * ۹۰

بخور مومفتجانه که ره هری   بخوره وه قاپی، پراوپرژه هری
مه خور مومفتجانه که ره هری   مه خوره نیوقاپ، بی میه روقه هری
* * * ۹۱

بر اچیا به ک گرانن   براله پشستی برای، تو بلی لانی که م
و مک کیو وایه   وه کوکیو یکه، حاسستم وه حکم
* * * ۹۲

براحه زناکابرای له خوی پیاو تر بی   حه زناکات برا، له خوی پیاو تر بی
وحه زما کوپری له خوی پیاو تر بی   با کوپری پیاو تر و، زوریش چا تر بی
* * * ۹۳

براحه زبه مردنن برای ناکات   براش به مردنن، برای حه زناکات
وحه زبه نه بونییه ی دهکات   حه زبه زیادی و، زوی ویش ناکات
* * * ۹۴

برادره ريگريت ، نه توبه قه سپيک	برادره ريگري به قه سپيک
نابڼى بهرى بدهى ، به نووبه نه سپيک	بهري مه دهبه نه سپيک
* * *	۹۵
مه ريرايه کيش ، بؤت بو به برازا	برا که بو به برازا
ده بزانه چون کار ، له کارى ترازا	کار له کارى ترازا
* * *	۹۶
به خواى گه ريرا ، له لاي برا بڼى	برا له لاي برا بڼى
جا مه گه رقا ، له لاي خودابڼى	مه گه رقا له لاي خودابڼى
* * *	۹۷
له ورپووه و برامان ، بابرايه تى بڼى	برامان برايه تى و
به لام کيسه شمان ، جودايه تى بڼى	کيسه مان جودايه تى
* * *	۹۸
بردمى شه پابى ، تالى ومه رگه وه	بردمى شه پابى مه رگه وه
به دهم دهرده وه ، مه ريه ويه رگه وه	“ “
* * *	۹۹
ده ليم غومريشت ، زور تى په پيوه	برسيابه تيت
برسيه تيت وهك من ، کواخو نه ديوه	وهك من نه ديوه
* * *	۱۰۰
کويره وه ريکى ، زورت کيشاوه	برسيابه تيت وهك من
به لام برسيه تيت ، که مترکيشاوه	نه کيشاوه
ناليم خوميج شت ، لات پوى نه داوه	“ “
برسيه تيت وهك من ، کواکه ي کيشاوه	“ “
* * *	۱۰۲

برسیتی رهگی	بی درۆیان پیښگوتم، نه بهوشیویه
هاری پی وډیه	برسیتیش رهگی، هاری پیویه
'''	گه یشتنوته چی و، یان به پړتویه
'''	برسیتیه و رهگی، هاری پیویه
۱۰۴	* * *
برسی گریوی	گریوی له هاریش، بردبڼوه و برسی
له هاری بردوته وه	له ویاس خواسه ی، کئی هات و پرسی
۱۰۵	* * *
برسی هارومار نه جاوئ	برسی هارومار، نه جوئ پیی وابه
'''	چی نه وړونه یخوات، نابینئ دوايه
۱۰۶	* * *
برواتان، پڼ	ئیتیرپوا تان، نه من پی ناکم
ناکام	زورچاوه وړوانیم، له توچاکام
۱۰۹	* * *
بروانه کوزمر	کوزی بهرغله ی، ببینی و بیژنی
که وچک دابگره	بوم بینن نان و، که ره و شیرینئ
۱۰۷	* * *
بروانه کیسه و	به سه بروه یدئ و، زوریه ماقولئ
پولئ خه رج که	بروانه کیسه و، خه رجی بکه پولئ
۱۰۸	* * *
بروییکار	ئاوام پیخوشه و، بت به ن بوئیکار
مه نیشه بییکار	نه کوله م ماله ی، دابنیشی و بییکار
۱۱۰	* * *

بریا به بریای

خودا کج بایه

۱۱۱

* * *

هه به بینه ونیه، گزوفج بایه

بریام به بریای، خودا کج بایه

بریا مردن هه باو

پیری نه با

۱۱۲

* * *

وهك مردن هه به، دهی باهه ره با

پیری وهكه نهفتی، خۆزیا قهت نه با

بریا نه مد بیای و

هه رنیوم بیستبای

۱۱۳

* * *

خۆزیا قهت خۆزیا، نیتوم زانی بای

جانه وه ریککی، وهك تۆم نه دیبای

بریکیان ته کاندوه

“ ”

۱۱۴

* * *

ته تۆده بی، هیندیکیان ته کاند

ده ناپه راسوو، باسکیکیان شکاند

برینانم مه کولینه وه

“ ”

۱۱۵

* * *

پا بردوه کانمان، زوبسیردینه وه

چی دی برینانم، تۆمه کولینه وه

برینج وړون هه بی

دایکت چیشتی خاس نه کا

۱۱۶

* * *

برینج وړون بی، دایکت پۆرنه نی

چیشتی زۆرخاس و، خوشیش لی نه نی

بریندارد زانی

برینی له کوئی یه

۱۱۷

* * *

بریندار بو خۆیی، له م پهوت وړی یه

ده زانی برینی، چهنده وله کوئی یه

برینی خه نجه ریش چاک ده بیته وه

برینی زمانی چاک نابیته وه

برین له کوئی بیته، چاده بیته وه

برینی زمانی وه، ژژرده بریته وه

* * *

۱۱۸

بزانه وييلی
نايزانی مه يلی
بزانه وييلی لی و، نه وهی ده يزانی
خوی لی بېویره و، هرچی نه يزانی

* * *

۱۱۹

بزمار له بهردی
ناچيته خوارئ
به چه کوچی بیکوتی، پژ تائیتوارئ
بزمار له بهردی، ناچيته خوارئ

* * *

۱۲۰

بزن نه گهر نه جهلی هات
تیشوی شوانی ده خوات
بزن هه روه ختی، نه جهل پوی تیکات
ته ماح ده تیشوی، شوانی خوی ده کات

* * *

۱۲۱

بزن بوشه ویک، یان توبلی زیاتر
جیگای خوی خوش دهکا
بزن بوشه ویکش بی
جیگای خوی خوش دهکا

یان

"

* * *

۱۲۲

بزن ده خه می گیانی داو
قه ساب ده خه می پیوی دا
بزن ده فکرئ، گیانی داو، قه ساب
دهیگوت پیوه که ی، زوری بۆکه باب

* * *

۱۲۴

بزن نه کاهینه هیلی
نیریش ناکابینه بیلی
بزنن بانه چی و، نه ی حیل حیل
نیریش هه رنایه و، نه ی بیل بیل

* * *

۱۲۵

بزن ومه رهرکه سه به
لاقی خو هه لداو مسرین
حیسابی بزن و، مه رجوی جوئ ده کرین
هه ریه ک به لاقی، خوی هه لداو هسرین

۱۲۶	* * *	بزننى گه پۇل له سه رينچاوه	بزننى زۆرگه پۇل، پىسى ده كاتوه
		ئاوئ ده خواته وه	له كانبه خاويتن، ئاو ده خواته وه
۱۲۷	* * *	بستىك يىرى و	بابستىك سىرو، بۇرىي ياسورىي
		له مه دورىي	چه ندى بۇن بكريت، ليمان بادورىي
۱۲۸	* * *	بكيشه جه فا	ده بكيشه جه وري و، ده روجه فايه
		بفوشه سه فا	نه مجارىي بينه و، خوشى وسه فايه
۱۲۹	* * *	بگړه دارى ويكوژه ماري	هه روا حالسى بى و، ده بلى زۆردارى
		“ “	زويكوژه ماري و، فهرموهادارى
۱۳۰	* * *	بلاييزنه ته هاره	پيتم خوشه و به تو، بابليتن زۆرداره
		نه يييزنه ته هه ژاره	نه كويلين لالوى، ميديه وه ژاره
۱۳۱	* * *	بلويزى بوگا جوتى	جوانى لى حاله و، هه رخوده بويىرى
		لى دهى	وهك بوگا جوتى، ليدهى بلويزى
۱۳۲	* * *	بلى سيوان	نارحه ت مبه و، باشه وبابى خوم
		به جونا دم	به جويان ناده م، ده بلى سيوى خوم
۱۳۳	* * *	بليم بز	ليشم تيك چوبى و، گوتبىتم بزنه

دهلى دز	مه لالاى ودهلى، مه رزنه وكرنه
۱۳۴	* * *
بليم سړ	ناكرى بيدويتم، نيزيك بى وديرش
دهلى پيواز	بليم سيردهلى، پيواز وديرش
۱۳۵	* * *
بليم ماست ره شه	بيژم ماست ره شه، بى قسه وگوفتوگو
دهلى ره شه	دهلى من باوه پ، ده كم به قسه ي تو
۱۳۶	* * *
بليم ماست سپيه	بيژم ماست سپيه و، باوه پناك ن پيم
به قام پي ناكا	دهى لازم ناكات، چى دى بليم وبيم
۱۳۷	* * *
بناغى له سه	بى سه حه ت نابى و، دلتانيش بيشى
خوله ميشى داندراره	بناغى دانرا، سه رخوله ميشى
۱۳۸	* * *
بن لاقى من ده كولى	ليت حالى بومه و، حه سل نى وركلى
“ “	هاتوى بن لاق و، پيى من ده كولى
۱۳۹	* * *
بن يادهم	بن يادهم يه كيك، به سه ديا ه زار
يك به ده زاره	ركله وهى پتريش، توده بلى به زار
۱۴۰	* * *
بن يشته خوشكه يه	به بن يشته خوشكه ي، بابيريى ته وه
“ “	بى بيژى زويكى و، هه ريلى ته وه
۱۴۱	* * *

- بۇئاورت گىرتوۋ، پەلەۋەل دەكەي
كارى چاكراوم، لى پوچەل دەكەي
* * * ۱۴۲
- بۇئاورى ھاتوى
ۋابە تالوكە
يان
“ “
* * * ۱۴۴
- بۇئەن لەزىز
دايىكى بومە
يان
“ “
* * * ۱۴۶
- بۇئەۋكەسەي بىگرى
كەبۇتۇدەگرى
* * * ۱۴۷
- بۇئەنەسپى شام
گوتوۋەنارەسەنە
* * * ۱۴۸
- بۇئەنۇپە ئاۋىك
تەكايە بەرپىم
* * * ۱۴۹
- خىرايە دەي دەي، ھەي زوكە زوكە
بۇئاورى ھاتوى، ۋاى بەتالوكە
تەونت پايەل كىرد، ۋەك جال جالوكەي
بۇئاورى ھاتىبوى، ۋابە تالوكەي
* * *
- ئەنجامت نەدا، چەندى ھاتم وچوم
بۇپىنت ۋابوم، لەزىدايىكى بوم
ھات وچونەكەت، ھەروا لەرپىمە
لەزىدايىكى بويىن، دەي بۇچمانيىمە
* * *
- بۇئەۋكەسەي بىگرى، كەبۇتۇدەگرى
ئەۋى بۇت نەگرى، تۇبۇبۇي دەگرى
* * *
- كۋابەنەسپى شام، گوت بەرھەللايە
ھەرات ساز كىردىق، ئەۋبەرھەللايە
* * *
- تەكايە بەرپى و، بۇدۇلۇپە ئاۋىك
نەيما ھىچ رىگا، ياشۇيىن وناۋىك
* * *

به خرينگه خرينگى، موروز ترچه نهى

هيندت پيك دادا، بويه كړي چنهى

* * *

كه له بابا به كى، بوكيان چن پفاند

هر كه س بخوئى هات، شتيكى قاچاند

* * *

وه كو نه و كه وهى، بون به برابر

جيان كردنه وه، به شيان دا ندرا

* * *

بو قات بوه مرؤو، پياوئ له م شاره

زو خوت پي دادا و، وات زانى باره

* * *

ديتت هه رپيا ويك، ئاوا زورزانه

زه حمت له لاي وي، بوئ دئو هاسانه

* * *

ئهمنيش پيتم وايه، كه س ليى نابى

زيانتيكى وه وتوئى، نه بى وبوپه زى

* * *

پوزيت له پوچن، ياله كولانه وه

بو ت ناميننه خوار، ياله م يانه وه

* * *

خوه پردهى له پردهى، هه رنا كه ته وه

وهك نه شكه وتي كه و، ده نكي بداته وه

بويه كړي چنهى

“ ”

۱۵۰

بويه كه له بابي بوئى

“ ”

۱۵۱

بويه كه وئ

برابرا

۱۵۲

بو پياو قات بووه

“ ”

۱۵۳

بو پياو زانا

شت زور هاسانه

۱۵۴

بويه زى زيانى نه بى

“ ”

۱۵۶

بو ت له كولانه

به رنا بيته وه

۱۵۵

بوته نه شكه وت هه ر

دهنگ دمدا ته وه

- ۱۵۷ * * *
 بۇتە پىشيلەي رەجەبە شىيتى
 ۋەكۈپشى رەجەب، دىخۇدە نويتى
 گەرەكە مالىكى بەخۇمدە سوتىنى
 چەندمالان دەگەل، خۇشى بسوتىتى
 * * *
- ۱۵۸
 بۇتە پىشيلەي سەرچنارى
 ۋەكۈپشى رەجەب، دىخۇدە نويتى
 گەرەكە مالىكى بەخۇمدە سوتىنى
 چەندمالان دەگەل، خۇشى بسوتىتى
 * * *
- ۱۵۹
 بۇتە پىشيلەي كلك نەفتىنە
 لىم بۇتە پىشيلەي، كلك نەفتىنە
 دۇنيا بسوتىنىم، دوايش بىم بىنە
 * * *
- ۱۶۰
 بۇتە تازىيە قوبادبەگى
 دەكە روئىشكىي بەردەدەي
 ۋەقاچكە گوينى ھەلدەرى
 دەشىنەي بەردەي، تاژى قوبادخان
 دەچى ھەلدەرى، ۋەقاچكە گوينيان
 * * *
- ۱۶۱
 بۇتە تولىي دۇسوارى
 تى پەرى وپۇشت، لابەلاخواران
 ھەرەكۈتلىي، كەوتەدوى سواران
 * * *
- ۱۶۲
 بۇتە تىراۋى
 چانابى تەۋە
 ۋەكۈنە خۇشە، پىسەي تىراۋە
 عىلاج چارەي، بۆكەس نەكرالە
 * * *
- ۱۶۳
 بۇتە خوينى سىاۋەشى
 ناكوزىتەۋە
 سەعى بۆكرالەۋ، ناكوزىتەۋە
 خوينى سىاۋەشە، بىر ناچىتەۋە
 * * *
- ۱۶۴
 بۇتە سوردال، ھەر
 بۇتە سوردال، ۋەكۈسە كويىرى
 * * *

بە خالەكى خوى، تەنيادە ويىرى	بە خالى خوى دەويىرى
* * *	۱۶۵
وھە سىلى بى خىر، سوردە بىتتە وھ	بۆتە سىلى بى دەۋلەتى
گەركابان لەنان، كەردىنى بىتتە وھ	پاش نانى سوردە بىتتە وھ
* * *	۱۶۶
خوبۆتە فۆتەى، ھەمامى جاران	بۆتە فۆتە ھەمام
لەپىش وپاشى، ئەغياروياران	“ ”
* * *	۱۶۷
قەلە و مندارەى، دەۋرى تۆپىتى	بۆتە قەلە مندارە
ھەلىى بە تۆپىك، زودە تۆپىتى	“ ”
* * *	۱۶۸
قىلى كە واسپىش، دىتوتە چلۆنە	بۆتە قىلى كە واسپى
وام پىتوھە نوسان، لەتازە و كۆنە	“ ”
* * *	۱۶۹
بۆتە كە چەپە، بە سەرىابازدە	بۆتە كە چەپە، كەس پىنى ناپىۋى
كەس پىنى ناپىۋى، ئەودەلى شازدە	بۆخوى دەلى ئەۋە شازدە
* * *	۱۷۰
بۆتە كە چەلى، لەنىۋگندۇران	بۆتە كە چەلى نىۋگندۇران
خوى ھەلدە بژىرى، لەزەردىۋىۋران	“ ”
* * *	۱۷۱
بۆتە ۋاكەرىك، ھەرىۋىيگاران	بۆتە كەرى بىگاران
پىنى دەكىشەنە، باراشى وداران	“ ”
* * *	۱۷۲

- بۆتە كەرى دىزەبە تۇپىنى خۇي
دىزەپىي خۇشە، سەندان وىتى كەوى
يىخۇشە ھە تازەرلە ساحەبى كەوى
بتۇپىن وزەر، وە خىتوى بىكەوى
* * *
- ۱۷۲
- بۆتە كەرى مام دىروئىشى
وەك كەرى دەر وىش، بەندە لە چۆشە
لە چۆشەى بەندە،
ھىش ھۇشى شى، ھەر واپى خۇشە
* * *
- ۱۷۴
- بۆتە كەلى گونى
خوائە وىە لايەن، لەكۆل كاتە وە
بۆتە كەلى گونى، وە جىواب ناداتە وە
* * *
- ۱۷۵
- بۆتە گۆلى
وېراى دوھۆزى، مەرزىنگ وسەكران
كابەكران
خۇن تى خست وەكى، گۆلى كابەكران
* * *
- ۱۷۶
- بۆتە لە پەدەگەن
ھەموشىوان ھەيە
ھەر وەكولەپەى، لەگشت شۆرىباوى
لازمىشيان نەبى، خۇى ھەرتى داوى
* * *
- ۱۷۷
- بۆتە مېرىشكى خەراپ ھىلەكى
ناكا ورا وەكەش دە خواتە وە
مېرىشكى خەراپە، خوابىباتە وە
ھىلەكى نىە ورا وەكەش، دى دە خواتە وە
* * *
- ۱۷۸
- بۆتە مىندال بازارى
مىندال بازارپە، دىيارە ناكارى
زولىتى ھالى بوم، گە لالە وىبارى
* * *
- ۱۷۹
- بۆتە موى كە پۇى
گىژو وىژداما، دەگەل ئە وىكارەى
بۆتە موى كە پۇى، بوم ناكرى چارەى
* * *

- ۱۸۰ * * *
 بوته مه لای ترشه کانی
 فه قیټی ترشه کان، ده لاین واده بی
 هه تاده خوینی که رتر دهبی
 تازوری بخوینی و، پترکه رترده بی
 * * *
- ۱۸۱
 بوته میړگی لاوازن
 لیټی کوټونه وه، ده سته ی دؤخوازن
 یه ک یه که و. وینه ی، میړگی لاوازن
 * * *
- ۱۸۲
 بوته نیرمه که ری برا یمه شینی
 له جیگیان. ونی دده او
 له سهرمه ش
 گونان دادیللی
 به کاری چی دی، وده بی چی لی بکه ی
 * * *
- ۱۸۴
 بوچما به پولی
 سهریه ندوکه ی دایکت کړاوه
 بوچما به پولی، سهریه ندوکه که ی
 دایکی تو کړاوه، لیم داگیرده که ی
 * * *
- ۱۸۵
 بوچما جه رده پاوه ستاوه
 پی چما پیټ وایه، که وتومه دواوه
 پی گرن وجه رده مو، دزپا وه ستاوه
 * * *
- ۱۸۶
 بوچما که ریم لی دمکری
 هاتوی تورپه شی، واده کوژی وده بری
 بوچما پیټ وایی، که ریم لی ده کری
 * * *
- ۱۸۷
 بوچما که رم
 پیټ وایو که رم لی، ده قورپی که وتوه
 شانس ویه ختیشم، یه ک جاری خه وتوه
 لی دمقورپی که وتوه

۱۸۸	* * *	بۇچما گىيائى بە ھارىم	بۇگىيائى بە ھارىم، ئەتۈپىت واپە
		شىن بېمەۋە	سەرم بېسىنى، پېشەم كەي كايە
		يان	زۈيىكى بېم ھاروا، نۇزۇش بېمەۋە
		ۋ	گىيائى بە ھارۋى نېم، خۇشىن بېمەۋە
۱۸۹	* * *	بۇچما لاقىم بە ستراون	بۇچما پىت واپو، بە ستراون ئوپىم
		ۋ	نەتوانم بېزوم، يابىۋەچ كۈي بېم
۱۹۰	* * *	بۇچما لە چۈلى راھاتوم	بۇچما پىت واپو، ماتوم لە چۈلى
		ۋ	جاننام بۇپىكەي، بەرپەۋە كۈلى
۱۹۱	* * *	بۇچما، مالى	دەيخوى و دەشلى، بۇمىن ھەلە
		جۈيە	كۈمالى جۈانە، بۇچما ئەۋمالە
۱۹۲	* * *	بۇچما مالى	خۇت خىستۇتە، كىشە ھەراپە
		كافرىيە	مالى كافرانە، ئەتۈپىت واپە
۱۹۳	* * *	بۇچما مىشكى	بۇچما خۋاردومە، ئەمىن مىشكى كەر
		كەرىم خۋاردۈە	نەخىر كىشاۋمىن، پەنج و دەردى سەر
۱۹۴	* * *	بۇچەنگى بە خۈنىت	چەنگى بە خۈنىت، بۇلىنخەم داۋە
		لە ھەركى داۋم	دەي بۇلەرىگەي، راستىت لا داۋە

	* * *	۱۹۵
تاويستاهه روځ، بوخچه ی نه کراوه		بوخچه ی نه کراوه يه
لاى دايك ويايى، ده ست لى نه دراوه		“ “
	* * *	۱۹۶
جاري هه ربوخوت، بيخوتيرتيره		بوخوت بخوتيره
به من ويه نيديش، کوا بیده ی خيره		به که س مه که خيره
	* * *	۱۹۷
بوخوت سه ريشکى، لى هه لبرتيره		بوخوت سه ر
نيمه ش به پاک و، چاکان بسپيره		پشک به
	* * *	۱۹۸
به لکوکس نه بى، ده گه ل خوت به رى		بوخوت له خوارى بى و
خوشيه هه رنسيوت، بپروابوسه رى		نيوت له سه رى بى
	* * *	۱۹۹
بوخوت يه کيکى، و دوستى نوچلانى		بوخوت يه کى و
بالاتان پيکتر، ده ست ده ست وملانى		دوستى چلان
	* * *	۲۰۰
بوخوم ده زانم، کوييم ديشى نه من		بوخوم ده زانم
ده ورويه ر، زورتير، نه ويومن هه من		کوييم ديشى
	* * *	۲۰۱
بوخوم وام کردوه، ده با بيکيشم		بوخوم کردومه و
ناخوشى وده رده و، دلای پرنيشم		ده بى بى کيشم
	* * *	۲۰۲
کاره وهه رله ده ست، خومى پرواره		بوخوم کردومه و

- دەبىي بۇخۇم چارەى بکەم
چارەش ھەرچى بېت، بۆمەنە ولەدواوہ
۲۰۳ * * *
- گۇرانىيەكى فۇلکلورى
بۇخۇم لەخۇم کرد، بەردىبارا نم کەن
بەبرىك دەستکاری
۲۰۴ * * *
- بۇخۇى پوتە
بۇخەلکیش پوتە
۲۰۵ * * *
- بۇخۇى لىرەنيە و
خوای وى لىرەنيە
۲۰۶ * * *
- بۇخۇى لىرەنيە، بەدوتيرە وھۆز
لەبەغداکلىكى، کردیەتەپ وتۆز
۲۰۷ * * *
- بۇخۇى مريشکە
وھىلکەى قازە
۲۰۸ * * *
- بۇ دايە لاوکوى
“ “
۲۰۹ * * *
- بۇ دىمى مردوى
“ “
۲۱۰ * * *
- بۇ دىمى مردوى، ھىندسارد بۆتە وە
بەشى بەشدارىە، بۇى کۆبۆتە وە

- بۆدەستت بۆدەستت
 بەخەنەيە بەخەنەيە
 يان “
 “ “
 * * * ۲۱۲
- بۆدەسرۆكىكى بۆدەسرۆكىكى
 قەيسەرىكى دەسوتىنى قەيسەرىكى دەسوتىنى
 * * * ۲۱۳
- چەندپۆزى دىش با، لىرە ماباۋە بۆرۈنم لى دەگرت
 بۆنم لى دەگرت، بۆنەت بىردىباۋە “
 * * * ۲۱۴
- بۆرەبۆرەم كىرد، بۆنە ھاتىەۋە بۆرەبۆرەم بۆكرد.
 بازەبازەم كىرد، بۆنە ھاتىەۋە نەھاتەۋە بازەبازەم
 كەۋتە بىررۇپاي، ۋەك پەشىمانى كىردنەھاتەۋە. دۋايە
 دۋابەقاچ وقول و، پاي خۋەتەۋە بەپاي خۋى ھاتەۋە؟
 * * * ۲۱۶
- بۆرەم بۆيىنەۋ، نەۋەى بازەبى بۆرەنەۋەى بازەبى
 بەلام دەبى ئۆر، تەپوتازە بى يەكى تەپوتازەبى
 * * * ۲۱۷
- بۆسپى كەى ئاۋا، قاقاۋى كەنن بۆسپىكەى ۋادەخوئىنى و
 بۆرەشىش داتنا، بۆرۈگەرەشىن رەشىش نەجىنى خۋى دەمىنى
 * * * ۲۱۸
- ھەناسەى كىشەت، خۋىسۋى لى ھات بۆسۋى لى ھات

- کښه به وړاستيه، به قاي پي نه کات
* * * ۲۱۹
- بوسير له زاري لويکي
خوشره له بوني گولاوي پيريکي
* * * ۲۲۰
- بومان بيت بوني، پيوازو بوسير
جاله دم وله وس، ليچي ماموي پير
* * * ۲۲۱
- بوشيت گشت پوڅي، شادي وجيژنه يه
هه موروڅي جيژنه يه
* * * ۲۲۲
- بوياري زانا، ئيتشاپيک به سه
تي ده گاله وتته، نه وکسه ي که سه
* * * ۲۲۳
- چهندي پيت ده کړي، بوکاري خيري
به تالوکه بن و، که س خوي نه بويري
* * * ۲۲۴
- نه وعاده تانه ش، بووکان هه نه
نوکه نوک گريان، فيرکردن وجهه
* * * ۲۲۵
- بوک ده لي هه تا، خه سوم موخته بهر
نهنسجه تت کردم نه منيش
سي وسي منيشم له گوني

سى وسى ميښم، نه ژماردله گونى كهر

* * *

بوك وخه سويتيت، به خقونه ديوه

پايه لى هيات، لى هلبريوه

* * *

بوشوانى هه ژار، مه رله شويتن ويوار

فهرقى چيه گورگ، بيخوات وياسوار

* * *

نه ويوكه كهى هات، بومالى مهتى

سهرىكى سورو، جوانه وپاي پهتى

* * *

هه ركاتى هينات، نه ويوكى سالى

بى بيركردنه وهى، بهرى بده مالى

* * *

بوكنى به توم گوت، خه سوگويت لى بى

باس له گه ل تويه، له خقو حالى بى

* * *

بوكنىكيان هيناو، بومالى ميمكان

به شيك مايه وهى، نه ويش بوتيتكان

* * *

شه وورپوژوه كو، يه كين بوكوپرى

فهرقى بى ناكات، به غدلو وه وليپرى

* * *

كه رمكه ل نه ژماردن

۲۲۷

بوك وخه سويت

به خقو منه ديوه

۲۲۸

بوكوندى هه ژار

خواى گورگ وخواى سوار

۲۲۹

بوكه كهى مالى مهتى

سهرى سورموپاي پهتى

۲۳۰

بوكنى سالى

به ريده مالى

۲۳۱

بوكنى له گه ل تومه

خه سوگويت لى بى

۲۳۲

بوكنى ميمكان

به شى بيتكان

۲۳۳

بوكونپرى شه وورپوژ

هه ريده كه

۲۳۴

کوابځوځوځی ده بات، پټگه ی لی ون بووه	بځوځوځی ده با
کیسه در او ه که ی، شړو کون کون بووه	“ “
* * *	۲۳۵
بځو ماره برانه ی، دایسته پیت وایه	بځو ماره برانه ی دایکته
واله خوت شهت دا، کړاوه و قسه وایه	“ “
* * *	۲۳۶
بځو چماحه رame، مال خوی له ماخوی	بځو مال له ماخوی حه رame
چون ده له ی نابی، مه ره یچی لی بخوی	“ “
* * *	۲۳۷
نه و جا به راستی، ره ره ویژم تیکه	بځو تیکه و
نه زبا بخو مه وه، تو ش چاوم لیکه	چاوم لیکه
* * *	۲۳۸
بونیش به گشتی، سامان ده سمايه	بون عه یب پوشه
عیه پو ش ویت، بی له م دونه یایه	“ “
* * *	۲۳۹
ره شیتک به وینه ی، ریحانه ی نیتو باغ	بځو خو شیشی لی دی
بځو کردنی پیاویش، ده کا پرده ماغ	“ “
* * *	۲۴۰
چول ویی رېښوار، نور یش مه و دایه	بځو خو ینی لی دی
وه ک بځو خو ینی، لی بی پیم وایه	“ “
* * *	۲۴۱
زارت پتک داده ی، به سیه قاوه و قارو	بځو شیري خاوی
هیتاش له دمت دی، بځو شیري خاوی	له زاری دی

۲۴۲	* * *	بۆنى له پلاوى خوشتره	بۆنى خوشتره، له گوشت و پلاوى
		“ “	ئيسكى تىداپى و، بۆمنى هه لاوى
۲۴۳	* * *	بۆهات ونه هاته	بۆهات ونه هات، عه سكرى رۆمان
		كهى، رۆمى	خۆمان حاشاردهين، له گۆم و چۆمان
۲۴۴	* * *	بۆههركوى بچم	بۆهه رجيته بچم، ياسه رم لى بدهن
		هه رنان و پيارمكه س	هه رنه و پيازو، نانم پى ددهن
۲۴۵	* * *	بۆ هه موان داىكى	چاكهى بۆهه موان، زۆر تىروپيره
		ويۆمن زرداىكى	ته نىابوچ بۆمن، هه رزپه و كپه
۲۴۶	* * *	بۆى تىكه ن	ئەویش هه وال ئه م، سه ر بىتوكه يه
		به تالوكه يه	ده بۆى تىكه ن زۆر، به تالوكه يه
۲۴۷	* * *	بۆيه پىت ده ئىم خاله	پىت ده ئىم خالى، به هانهى نه گرى
		چونله كانم بۆى گرى	بىتى و چويله كان، بۆخوارزاي بگرى
۲۴۸	* * *	بۆيه دامىنت	كه و ره و مه زنىكه ي، پاك و خاوينت
		وا درىژن	بۆيه وادريژن، ته شك دامىنت
۲۴۹	* * *	بۆيه هاوين خوشه	هه ربۆيه ش هاوين، وه رزىكى خوشه

کهس به کهس نالین، دا خوداپوشه	کهس نالی مامه خودا پوشه
* * *	۲۵۰
شوکرانه بژیرم، جاریک ناسه ت جار	به ناواتی خوم گه یستم
به ناره زوی خوم، گه یستم نه و جار	“ “
نه لای لاله ری، یانه بیستومه	“ “
به ناواته که ی، خوم گه یستومه	“ “
* * *	۲۵۲
وه زعم تیک ددات، بیره وهری تو	به نه ویا به ی ده ژیم
به نه ویا به ی ده ژیم، بوم دی له ری تو	له لای تو وهدی
* * *	۲۵۳
چی بوم کراوهات، به راست کربومه	به نه وداخه یه وه
به وداخ وده رده ی، دیکه ی مربومه	مردومه
* * *	۲۵۴
نه که به راستی، مافی خوت ده وی	به نه و گه زوبه رت
به رگه زوبه رت، وه به رناکه وی	وه به ر ناکه وی
* * *	۲۵۵
بای بی یاتوبلای، بباری باران	به بای و به بارانه ی هه رله
به فرتی ده چی و، له دهشت ویناران	عومری به فری کهم ده بی
* * *	۲۵۶
به بالولیان گوت، داوه ته وشایی	به بالولیان گوت داوه ته
به زم وړه زمیکه و، له ومالی دوا یی	گوتی به من چی
ده لی به من چی، بؤکی دی وده لیتن	گوتیان بوک بوتویه
بوک بوتویه بپو، دوا یی و به رای ی	گوتی به نیوه چی

ده لیت به ئیوه، چ ره بتی هیه

“ “

به سیه جائیدی، پیی بیئن دواپی

“ “

* * *

۲۵۹

به خت ونسیبه و، خواچی پی دا وه

به به خت ونسیپی

پیی رازی نه بوی، ده خرییه دوا وه

خوای رازی به

* * *

۲۶۰

کاره کانسی خوم، ئاوپیک دیتم

به به ردیکی

به به ردیک کیل و، دوانیش ده شکینم

دوکیلان ده شکینم

* * *

۲۶۱

رازی بی باشه و، به به ختی و به شت

به به شی خوای

نه کوره شتر بیت، به ختی واره شت

رازی به

* * *

۲۶۲

له لای خواهه رچی، بۆتۆش دانرا وه

به به شی خوای رازی به

پیی تئ هه لمه دهو، مه یگی پره دوا وه

“ “

مه یکه ناشکوری، زیادی که بتاشه

“ “

هه ربه شی خوادای، رازی بی و باشه

“ “

ناشکوریه مه که، چی خواداویه تی

“ “

که م بی زوری یا، باهیئاویه تی

“ “

* * *

۲۶۵

بی بایخ هه روا، خوی پله و په سته

به بی خواردنه و مه سته

خونه شخواته وه، دایمی هه رمه سته

“ “

وه ره پی بکه نه، سهیری زۆرخۆشه

“ “

به بی خواردنه وه، مه ست و بی هۆشه

“ “

* * *

۲۶۶

به بئ مه يلى خواى چ نابى

""

به بئ مه يلى خواى ، پوناداهيچ كار
بزانسين چ ياريه ك، ده كى پوزگار

* * *

۲۶۸

به بيوون كوشى

""

وايه چه ننگ وچې و، بيوون ډن كوشى
زگيش باپر بيت، هه رچوله كوشى

* * *

۲۶۹

به پارمى دمكرى ناغايى

چ له پرسه وچ له شايى

ده كريت به پاره و، پوليش ناغايى
له پرسه وماته م، هه لپه پكى وشايى

* * *

۲۷۰

به پشيله يان گوت، گوت به دهرمانه

ده چوكون به كون دهيشار دموه

گوت به دهرمانه، پتي گوت به پشيله
زچوشار ديته، له وپه ناوسيله

* * *

۲۷۱

به پول وسه روه تي

بابى ده خوږى

بقنيتومه جليس و، پياوانيش نابى
ده خوږى به مالى و، سامانى بابى

* * *

۲۷۲

به پولى خه لكى

باغه لى خوم نادرينم

به پولى خه لكى، خومن گيرفانم
نايدرپرېتم وبق، هينده ش نازانم

* * *

۲۷۳

به په لاپيت كه لى ليم دا

""

به په لاپيتكه لى، ليم داهه رنه بزوت
ده باپيت گوتبام، نورى دوا پشوت

* * *

۲۷۴

به پيرى سهرى

كه لاش ميكهرى

ده بئ بم يورى و، به پيرى سهرى
بوچماتو د زميت، كه لاش ميكهرى

* * *

۲۷۵

به پيرى فيترى بيلويزى بى
بومردوان ليدى هو، باكه س نه زانئ

به پيرى فيترى بيلويزى بى
دېنى بومردوانى ليدى

* * *

۲۷۶

تاكاتى پيرى، هر نه يديبى پلاو
پاروى بكاده يبا، بوچاوو ياكلاو

به پيرى فيترى پلاو خواردنئ بى
پاروى بوچاوان دېه

* * *

۲۷۷

هه لېه پى به تېرى، تېر كهنى ولوتى
پيم گوت وه دياره، هه روه كو خوتى

به تېرى لوتيش
هه لده په رئ

* * *

۲۷۸

به ته له ب دياره، وابوئ پريزونه
وهك په وه وگاپان، وه نوئ كه وتونه

به ته له به

""

""

* * *

۲۷۹

به هيواى توئين، نيورؤو به رقه لپان
بئ به ش دهمينين، خوله هه رنو كيان

به ته ماى توئين چيشتن
له كن نيورؤؤى دېنى

* * *

۲۸۰

نه چن به شه ريئن، نه به وهى وايه
ليكو جيانا كه م، هه رنه به وخوايه

به ته ماى من به شه رمه يه ن
ليكو ناكه مده وه

* * *

۲۸۱

به جحيلئ نه مېو، كه وشئ دېنى كه م
پيريوم قونده ره و، سؤلى چلئ بكه م

به جحيلئش خونده مېوسؤل
به پريش ليم بومبه كؤل

* * *

۲۸۲

فه رمويانه جوعه ي، كارت بوا ريكه

به جوعه يان گوت بؤوانا قلى

دوگوت مهرعه قللم، له خه ساريكه	گوټى مهرعه قلله له خه ساريكيه
* * *	۲۸۳
جومعانه فيرم و، جوان پټى ده وېرم	به جومعه فيرم
شه مژوشه موټى تر، نابيناو كوټرم	به شه ممه كوټرم
* * *	۲۸۴
به چاوى كړپار، نه گه رتټى فكرى	به چاوى مشتري
عەيب وټيرادى، هـ بى لټى ده گرى	ته ماشاي كه
* * *	۲۸۵
مهر به چلمى خوى، زړوه وهى ده چى	به چلمى خوى
كاسپى پى ناوى، وپټى به پى ده چى	به پى ده چى
* * *	۲۸۶
به چكى كه ره ستاو، به نوقله ك ما	به چلن ك ما
وه كو فسټر كړدهى، زودايدا سه ما	ديته سه ما
* * *	۲۸۷
به چواربرايان، مه يتيان كلاويك	به چواربرايان
ده ميك له سر نه م، نه وى دى تاويك	كلاويكيان هـ يه
* * *	۲۸۹
وابه چنگ وچرى، كوټى كهى نه وما له	به چه ننگ وچرى
ده كرى وبه كى بلهين، بوټو حه لاله	“ “
به و كوټر وه ريه، يا به چنگ وچرى	“ “
كوا كى واهيه و، بيت و لټ ب كرى	“ “
* * *	۲۹۱
شوشتيو ناه وه، وابه حه و ناوان	به حه و ناوان

شوراو ته وه به رده شقوروجوان، هر له به رچاوان

* * *

۲۹۲

به جهوت قه لثم به و حوت په نكهي، خوئی پازانده وه

خوی ناراسته كرده به راست بی به درو، خوئی گیرسانده وه

* * *

۲۹۳

به خاسه خاسه پی ه لاگوتن و، ئم خاسه خاسه

گوی كرده نه مگوت گوده كا، ئاخري له م كاسه

* * *

۲۹۴

به خا ئوومامو هات وه لامه وه به خا ئوومامو م، هات وه لامه وه

وكموماری سړدای وه پامه وه وه ك ماریكسی سړ، دای وه پامه وه

* * *

۲۹۵

به خت جاريكي به خته ونيقبا ليش؟ تا پوژئی ماوی

روده كاته پياوی جاريكه وته نيا، دئ پوژئی پياوی

* * *

۲۹۶

به ختم نه وندنه به كاره به ختم له پيشه و، مينده ش به كاره

تريزوبچينم كالياره تريزوبچينم، يقين كه لياره

* * *

۲۹۷

به خته كه ی ناری ده ك يا خواهه ليم، به خته كه ی ناری

به ردی لی باری پوژتانیوارئ و، به ردی لی باری

* * *

۲۹۸

به خته وهر قسه ی، په وان وخوشه به خته وهرچ بلی

قسه ی رهواجه بۆ ده ور به ریش، زورعه یبی پۆشه

بۆی بیته پيش كار، چی لی نه زانی

““

““

پښوونى ده كړت ، له لای ليزانى
 برابو بهركوئ ، پښگه ی بى گرييه
 چى ويستى وه رچى ، هموى هه رپييه
 پروپوچ بى جى ، ياخوبلى ناحق
 ده لښ قهت ناكا ، خو جوى له قسه ی حق
 هه ركاريكى بكا ، خه لكى پنى جوانه
 هه رجورئ بيدا ت ، نه مری په وانه
 پښو حورمه تيان ، وابو پښ د اوه
 سه رسو په ينه ره ، چون خوا پى د اوه
 به كئ بله ی قسه ی ، سه خته وگرانه
 بوئى ديني ته وه ، و دوسه ت به هانه
 جيگای له به رزه و ، بجي ته هه رمالي
 هه رچى بكاوچى بلئ ، كه س چى پيتالئ

* * *

۳۰۶

نه وكه سه ی نه گه ر ، كه و ته به ختى په ش
 حه وجئ به و نه يه ، خو بكرئ به ش به ش

* * *

به ختى په ش
 حه وجئ نيه به به ش

۳۰۷

بوونه زانانه ش ، هيته ده سوپ پوښه
 به خشين له كيسه ی ، خه ليفه ی خوښه

* * *

به خشين له كيسه ی
 خه ليفه ی خوښه

۲۰۸

چوماليك گوران ، تاكوشتنى بدنزى
 هات بو دواچونكى ، چى نه بو بيدزى
 ده گوتى خه رابيت ، مالت په نكينه
 خاوه ن مال پيى گوت ، كوالت سه نكينه

به خواى مالت په نكينه
 به خواى كوالت سه نكينه

“ “

“ “

- ۳۱۰ * * *
 به خوت وبه گونت کوانى مه تن كى، به خوت وبه گونت
 فاتيلى ژنت ته نياللات ما، فاتيله كى ژنت
- ۳۱۱ * * *
 به خووبه لينگى به خووبه لينگى، ژنه كيش مانه وه
 كه سى ديش له لاي، نه گيرسانه وه ژنى يه تى
- ۳۱۲ * * *
 به خوښى سهرى من ئه م كه چه لوكه م، زور كړنوه دهرمان
 بوئى ستاينوه، به خوښى سهرمان تينوه
- ۳۱۳ * * *
 به داروباره زياترله وفكرو، بيره ي به كاره
 به ميژوتسواناش، به داروباره
- ۳۱۴ * * *
 به داستان به سهر يښم، ليم نه شيرنه وه
 به داستانى، جالى بگيرنه وه دهنى بيگيرپوه
- ۳۱۵ * * *
 به دزى نيزپايلى وه كونه قله كى، پورته ستى كه پى
 به دزى نيزپايلى، پويشتوه بگه پى دمگه رى
- ۳۱۶ * * *
 به دؤستايه تى و، نه وشاى ناحالى به دؤستايه تى شاي ودهنگى
 باوهرمه كه ودهنگ، خوشي مندالى خوشى مندالى باوهرمه كه
- ۳۱۷ * * *
 به دوشاييان نه بى به درؤيؤم هره دوشاييان، نه بى به درؤيؤم دهگؤشت

تڼي گه یم ده گوشت، گای توبایی خوم	گای گه یشتم
* * *	۳۱۸
نه توپیت و ابو، هاتوین به دوعایان	به دوعایان نه هاتوین
هر به دوعایانیش، تابړوم بولایان	به توکان بچینه وه
* * *	۳۱۹
به دهردی پارچی، یار په بی نه وسال	به دهردی، پار چی
خواهر نه تداتی، جاگامیش و بال	“ “
د هر ده که ی پارت، یا خوا به سهری	“ “
ده ی به لکو نه و جار، هوش و به ربی	“ “
* * *	۳۲۱
باده یی باسه بریش، نافوی لی نه که ی	به دهرزیوه، ده چی
باریک بو هو ده بی، به دهرزی و به که ی	“ “
* * *	۳۲۲
به دهستی به ستر او، یه قین ناتوانی	به دهستی به ستوناتوانی
به داره لابی چی و، وه دک داره وانی	به داری هه لابی چی
* * *	۳۲۳
به دهست پولی به دهو، له کول خوی که وه	به دهستی پولی به دهو
نه و جار به لاقان، ده ی وه دوا ی که وه	و به لاقان و دوا ی که وه
زه حمه تی که مه و، هر وه کی هه ندوی	“ “
به دهست پولی به دهو، به لاقی بچو دی	“ “
* * *	۳۲۵
هاواریه مالتم، هر به دهستی خوم	به دهستی خوم
نه مزانی ناخر، بو وام کردله خوم	چم کردله خوم

* * *

۳۲۶

پېم نه يزانيبو، هه ربه ده ستي خوۍ
خو ه لى قه ندېو، قه برو گوړې خوۍ
تى فكه ربه زانه، چو ن به ده ستي خوۍ
ه لى قه ند قولكو، كوړو چالى خوۍ

به ده ستي خوۍ گوړې

خوۍ هه تقه ندوه

""

""

* * *

۳۲۸

هه رپير ورت بى، ده وله مهنده يبوو
فه قير يښى ده لى ن، نه وى له كو يبوو

به ده وله مهنده ندى ده لى ن پير وړه

به فه قيرى ده لى ن له كو يت بوو

* * *

۳۲۹

به رت ده كيوى، ده رېش بى رې بى
نيمه ت بى به ش كرد، نه توش بى رې بى

به رت ده كيوى

ده رېش بى

* * *

۳۳۰

به رازيش نه وده م، بوړو پير ده بى
ده لى ن ليدان نيش، فيرو گير ده بى

به راز هه تا

بوړنه بى لى نادات

* * *

۳۳۱

لويات كردنه وى، نه و جاريى تامه
هه ربه رانكه وى، لى مخرپه مامه

به رانكه وى لى ده خوړى

""

* * *

۳۳۲

نه وه موچه ول، ده وله بى بوړا وه
به ريار بوه نيسستا، زوريش گوا وه

به ريار بوه

""

* * *

۳۳۳

لاى ليداشه رو، كي ششوپه شيوى
نيستاب ربه كهى، گوره بى ده پيوى

به ربه بى گه وړه

ده پيويت

* * *

۳۳۴

له سهر به ردی په ق، تو د اینی به رتیل	به رتیل
نهر می ده کابوت، بی به لگ و ده لیل	به ردی نهرم دهکا
* * *	۳۳۵
ده لاین به خیلی و، کن به رچاوته نگه	به رچاوته نگه
به شرحی ئیسلام، کاره که ی له نگه	عهایی دینییه
* * *	۳۳۶
به رخه جوانه که ی، خوی خسته ناوی	به رخو لهی خوی به ناوی
نه مزانی ده ی بو، یاهه ریپی ناوی	دادان و، ده چوکار یله ی
کار یله ی خه لکی، دی ده گریته وه	خه لکی دمگر تته وه
له نیوسیا لوی، و، قوړ و لی تاوی	“ “
* * *	۳۳۷
هه له ت نه کرده، نه گه ریپیت وایی	به رخ هه تا سهر
به رخ هه رده بن، سه وه ی دانایی	ده بن سه وه ی دانایی
* * *	۳۳۸
وهک برپه کی بی، یا بله ین وهک شیر	به رخی نیړ بوسه برینه
بوسه برینه و، ده لاین به رخی نیړ	“ “
* * *	۳۳۹
ته نگانه ت نه بی و، باوه پیکه ی پیم	به رخی نیړم
من به رخی نیړم و، ده که لکت هه ر دیم	دمکه لکت دیم
* * *	۳۴۰
به رداشی له سهر، تو بی و یگیړی	به رداشی له سهر سهری
نار په حه ت نابی، یالوت وه رگیړی	بگیړی وه جواب نایه
* * *	۳۴۱

بهردان بوخاسمانى داوى	حال ووه زعى وهى ،كه س لى نازانى
“ “	بهردان مه لداوى ،له پوى حاسمانى
۳۴۲	* * *
بهردله جيگاي	له لاره ي فهرقى ،مالتان بپرسه
خوى قورسه	بهردله جيگاي خوى ،گران وقورسه
۳۴۳	* * *
بهردى بشكىنه و	بهردى چوكه ش بى ،دهى بوم بشكىنه
درومه نوينه	بهلام به درويان ،خوى بومه نوينه
۳۴۴	* * *
بهردى بكوشى	له پوى نه وپيا وهى ،نه كه ي پوبيتنى
ئاوى لى دى	بى بهردى بكوشى ،ئاوى لى ديتنى
۳۴۵	* * *
بهردى ده توى نيته وه	نه وبه سه رها تى ،بى بخوينيته وه
“ “	بهردى به وره قيه ي ،ده توينيته وه
۳۴۶	* * *
بهردى سوك ده پارسه نكي	به و كار هى نه يار ،نه يه وپى بكه نى
كه س مه نى	بهردى سوك ده پار ،سه نكي كه س مه نى
۳۴۷	* * *
بهردى سه رشكىنييت	مالى ئاواله م ،هينده ش پى شك دين
لى ومده ست ناكه وى	چه نك ناكه وى لى ،بهردى سه رشكىن
۳۴۸	* * *
بهردى گه وره	نه وبه رده گه وره ي ،توده ست دايه
عه لامه تى نه و شاندييه	دياربولى ناده ي ،نه منيش پيم وايه

۳۴۹	* * *	بهردیكى گه وړه ی ،زوله سر دانئ
بهردیكى گه وړه ی		له سهر دانئ
۳۵۰	* * *	بهردیك له بهردئ،ده ی یابیخشیئ
بهردیكى له بهردیكى ده ی		شتيكى ئی په یداده بئ
۳۵۱	* * *	بهردیك له بهردئ،ده ی یابیخشیئ
بهردی له سهر دلم داده ئی		تاسا کین نه بی،کول زیاتری دلم
۳۵۲	* * *	بهردی بؤدگری
بهردی بؤدگری		بهردیش بؤی ده گری و،چاوی پرئاوه
۳۵۳	* * *	بهردی نیسیټ پی،دینمه بهر پوژی
بهردی بهرنیسیټ بیڼیه بهر پوژی		بیان هیڼیه نیسیټش،ئی ده بهر پوژی
۳۵۴	* * *	بهردی نیسیټ پی،دینمه بهر پوژی
بهردی بهرنیسیټ بیڼیه بهر پوژی		بیان هیڼیه نیسیټش،ئی ده بهر پوژی
۳۵۵	* * *	بهردی نیسیټ پی،دینمه بهر پوژی
بهردی بهرنیسیټ بیڼیه بهر پوژی		بیان هیڼیه نیسیټش،ئی ده بهر پوژی
۳۵۶	* * *	بهردی نیسیټ پی،دینمه بهر پوژی
بهردی بهرنیسیټ بیڼیه بهر پوژی		بیان هیڼیه نیسیټش،ئی ده بهر پوژی

نه وسهري په قتي، زوپي بشکيته	“	“
* * *		۲۵۷
توبنيسه وله سر، زورسري وليزي		به رزه به رزه بنيسه
وته زل زل و، کله کله ده بيزي		که که که که بيزه
* * *		۲۵۸
به وقسه خوشانه، خوي په پانده وه		به رکوتيکي کرد
به رکوته وکردي و، خوي بوژانده وه	“	“
* * *		۲۵۹
به رگ بوگشت کس، دهی کواړه وايه		به رگ بوهه موکه س په وانيه
نه وس وخواړدنه و، به وي بلي وايه		به لام نه وس بوهه موکه س په وانيه
* * *		۲۶۰
پاييزهات به رگي، مسکين وه ژار		به رگي فقه قيري و
دپاوبی ئاورن، وهک پاروپسي را		هه ژاران درا
* * *		۲۶۱
به رمالي ماموي، هرپشتاوپشتي		به رمالي له سر
ده سوريټ له سر، ئاووه کوکه شتي		ئاوي دهگه پي
* * *		۲۶۲
چت پي بلټم مالان، گه په ی به رماوخور		به رماوخور
هموت هرخواړدن، نه مان سرويور	“	“
* * *		۲۶۳
کواچيان پي گوتوه، بډلتي نيشاوه		به رويو خچه ی
به رويو خچه کي، ديسان تيك ناوه		تيك ناوه
* * *		۲۶۴

به روپشت نه تل س، قه دوسه رشينن	به روپشت
پوله خولقينه رسه ركرده دینن	نه تله سه
* * *	۳۶۵
به پوزده به ركه، نه و به ركه جوانه	به پوز به ركه جوانه
به ركه شه ويشت، به قين كورتانه	ئي شه ويئي كورتانه
* * *	۳۶۶
به پوزيش چراي، هه ربايسيتي	به پوزيش چرايه هه لكه ي
به قين بوشه وي، نه فتت ناميتي	بو شه وي نه فتت ناميني
* * *	۳۶۷
به په نيه وديسان، پيمان رانه گات	به رمنيه
مه يسه رده بي كار، گيره ن پي نه كات	پين رانه گات
* * *	۳۶۸
خوله زورده وران، هه روادي ترا وه	به ره هه رله لاي
به په ن هه رله لاي، نه نكي لي درا وه	ته نكي رادمدرئي
* * *	۳۶۹
كه نه رخيان بم، به په ي له ناوي	به په ي خوي پي
ده ي هيتي ته در، چي ديم لي ناوي	له ناوي، ديته دمري
* * *	۳۷۰
هه ركه س هات بوخوي، شتيكي پي برا	به په ي شه قيران درا
پاييز هات به په ي، قه قيرى لي درا	“ “
* * *	۳۷۱
مه پوله م ريگه ي، ليتي بي كيشه وشه پ	به ريگه ي
يان ده ست ده داريك، له باريتت وته پ	شه پي دامه پو

- ۳۷۲ * * *
 بەرپويان گوت بۆكك
 ئەھەژنى وتى لىم دى
 وتيان پىتوي بۆچ،كلك ئەھەژنى
 وتى لىم دى وزۇر،تەيش دەپەرىنى
 * * *
- ۳۷۳
 بەزستانا پىنەۋە پەرۇ
 جاھاويناں وردوردېرۇ
 بەخىيويى زستان،بەپىنەۋە پەرۇ
 ھەروابەۋىۋلاى،ھاۋىنان مەرۇ
 * * *
- ۳۷۴
 بەزگىكى
 دومنەتان ھەلمەگرە
 پىم وايەوتۇتۇز،بەبىروفكىرى
 بەزگى دومنەتان،نابى ھەلبىگىرى
 * * *
- ۳۷۵
 بەزمانى منيانەۋە
 گوتوۋە
 جوى نەكراپۇۋە،نى منىائى تۈە
 بەزمانى منيان،ئەۋقسەش گوتوۋە
 * * *
- ۳۷۶
 بەزمانى ھەمانيان
 دىزانى
 تىنى فىكرەھەرۈەك،بىچچوى شەيتانى
 يەك يەك بەزمانى،ھەموان دەزانى
 * * *
- ۳۷۷
 بەزۇرى ئىلاقەى بىكەى
 ئەشى پىس نابى
 بىنى ئىلاقەى كەى،ئەۋكەسەى وابى
 دەستۇرۇزى ناشكى،ۋەشى پىس نابى
 * * *
- ۳۷۸
 بەزمانى ئەسحابان
 كورچاترن لەبابان
 فەرمىۋى لەسال،دەۋرى ئەسحابان
 كورپان چاكتىريون،خۇزۇرلەبابان
 * * *
- ۳۷۹
 بەزى بەكتكى بىپىرى
 بەزت لى دەخواۋ، پىشى ناۋىرى
 " " " "

فكرت نايگاتى، ياهه ربى خيړى	يان
جابجى به كتكى، به زى بسپيړى	“ “
* * *	۳۸۱
بابه زه يه يي كى، به ومالى و حالى	به زه يي به
پيى دابى به شپى، وپوت وپه جالى	مناله كاني دابى
* * *	۳۸۲
چوم نه گه ردېتم و، زانېم كار ه سات	به زه ييم پيى داهات
به زه پيى وپو حمم، به حالى داهات	“ “
* * *	۳۸۳
هات و هوت هه راو، چى بگريى به سمه	به سمه
كه چهل جپى براو، گشت باب وكه سمه	كوړه كه چهل كه سمه
* * *	۳۸۴
چهنده برتيلى بدهى، شاواى لى دياره	به سته به رتيلى
پاك نابيتته وه، قهرزيك بى پاره	قه رزيك پانا بېته وه
* * *	۳۸۵
به سته حكيم و، پسپوړى له جوښ	به سته حكيمى به قهت
له دهر د حالى نين، وه كونيونه خوښ	نه خوشيكي نازانن
* * *	۳۸۶
هه ربه سه ده سه ر، يابه لاره ملي	به سه ده سه سه رى
به پي چوه ونه كو، پشت و شانى زلى	به پي ده چى
* * *	۳۸۷
به سه ر زارم دا، نايه ومن چ بكم	به سه ر زارم
باشه دهى نه دى، چو نو حالى بكم	دانا يه

	۳۸۸	* * *
تېشكاوي خۆم دى، وابەسەرماھات	بەسەرم ھات	
خۆم كۆكردەو، بەقام پېتى نەھات	باومېم نەھات	
	۳۸۹	* * *
شىن خۆشەشايى، گوتيانە چوارپى	بەسەگيان گوت شىن خۆشەياشايى	
دەيگوت ھەركاميان، ئىسكى زۆلى بى	گوتى ھەركام ئىسكى زۆرى	
	۳۹۰	* * *
بەسەوييت بلى، يان سەبروھىدى	بەسەويەتە	
لەكۆزى پەل ۋەل، قازانجت لىدى	“ “	
	۳۹۱	* * *
بەشان وشەوكت، ۋەك نەريمانى	ئى خۇيەتى	
چل كەس پمانت، تۆكەس نەپمانى	“ “	
	(۱)	* * *
پۆزى واخۆشم، قەت قەت نەديوھ	بەشاي دەلېم	
خۇبەشاي دەلېم، دەبېرۋەتسيوھ	ھەتيو	
	۳۹۲	* * *
ھاتومەودەلېم، بەش بى بەشدارم	بەشداربى بەشدارم	
پوشم لى لادەى، ئەوجار زۆردارم	زۆردارىى زۆردارم	
	۳۹۳	* * *
بەشەرتى چەقوى، ۋەرى گرەھالېم	بەشەرتى چەقوى	
كەيفىشت نەيگرت، لەغۇدەى دەردىم	“ “	
	۳۹۴	* * *
شەوى ئورو درىژ، دەبىتتەجەردە	بەشەو جەردە	

بهړوژ مه رده	پړژا نه ش تـهـواو، هاو کارومـرده
۳۹۵	* * *
به شه وده مائی و	نه ونه خوښه شـمان، به پړژده نـالی
به پړژده نالی	شه ویش چی که وته، ده سـتی ده یـمالی
۳۹۶	* * *
به شی ناش بونه وهی	بابه رچاونه بی، هاتـن وچـونه وه
تیدا بیله وه	تیدا بیله وه، جیـی ناش بـونه وه
۳۹۷	* * *
به شیرى زارى سوتاوه	به شیرى زارى، سوتاـبو یـوخوئ
نیستا فو له دوی دهکا	ده ترسئ و نیـستا، فـوده کـاله دوی
۳۹۸	* * *
به شی قبره ی نان و	قبره نان وگـوشت، بـوی دا نـدراوه
گوشته	سه باره ت به وهی، که وـتـو ته دواوه
۳۹۹	* * *
به شی لیدانئ	به شی لیـدا نیـی، خـوش زل کـاته وه
دهست دهکاته وه	نه که ریتوا نی و، بی دـهـس کـاته وه
۴۰۰	* * *
به غدا دوره بویای فـه قـیر	نیـره یـیش نا بـم، به تـق و بـمـبـوره
“ “	بویای فـه قـیر، به غـدا ش خـو دـوره
۴۰۱	* * *
به غداشت بی	پیم خوښه خـوتـو، وه زـعی باـشت بی
خورماشت بی	خونابـی به غـداو، هـم خـورماـشت بی
۴۰۲	* * *

- به غدا نيوه
رښه تې بې
۴۰۳
- به غيان
مه که
۴۰۴
- به هار هات که رو، ما که به فاله
ورده حيسا بېک، نا کرئ له و ماله
۴۰۵
- به فر سپيه و
گوي دهش له سه رده که ن
۴۰۶
- به قرژا ليان گوت بويه دوسه رده روئ
وتی هیج له جیلی عه یب نیه
۴۰۷
- به قسه ی خه لکی
هه لمه په رپه
۴۰۸
- به قسه ی که رئ
جو نابارئ
۴۰۹
- به قسه کار پیک نایه
زور جار دیتراوه و، ده بیسرئ که زاف
۴۱۰

۴۱۰

به قونى بارگينى

داداوگه راوه

* * *

به كينگى نه سپى، دادا وگه راوه
نه كه ي گورگ ناوپان، بده ي به دوا وه

* * *

۴۱۱

به قونى دراوت وه

“ “

به م په نگه جوانه ي، چروچاوت وه
دياره ويه كونگى، هلدراوت وه

* * *

۴۱۲

به قهت تورىكى

تى ناكات

خوى حالى ناكات، به هيچ جورىكى
هه رتيشى ناكات، هيڼدى تورىكى

* * *

۴۱۳

به قهت به يتى

بارامى تى ناكات

ده تدويڼى وه روا، به شل وئارامى
تېى ناكات به قهت، به يتى بارامى

* * *

۴۱۴

به قهستى

خوم لى گيل دمكا

هاتوه به قهستى، خوم لى گيل ده كا
ليى حالى بومه و، خوقوفويل ده كا

* * *

۴۱۵

به قهلات

پى دمگيرمه وه

هيڼدى نه هيڼيه و، بابيشيرمه وه
به قه رزوقه لات، پى ده گيرمه وه

* * *

۴۱۶

به كا خورم دا

“ “

به كا خورمان داو، پاگيراله وي
خوشه وخوشى واى، بزه لئاكه وي

* * *

۴۱۷

به كايه ك نه زانى

به چاكه ي كايه ك، توپيتى نه زانى

کابکړت به کیو، هر وای ده زانی	به کیونک نازانی
* * *	۴۱۸
به کرمانجی بلای، چونی مه رجه با	به کرمانج بلای مه رجه با
په له وه لیه تی و، دی بون حه با	بوخوی دیته بن حه با
* * *	۴۱۹
وهک نی هر مه به، هو به کره شیتان	به کره شیتان
چیدیت لی نه لین، قیات و بهیتان	“ “
* * *	۴۲۰
به کره هر که وهر، ده بلای شوفاره	به کره هر که وهری
له بنی هر وایه و، نه ک جار و باره	“ “
* * *	۴۲۱
خو نه وی جاران، پییم ده گوت گفته	به گفته ی
بوم نایه و نیستا، پیی ده لیم فلته	ده لیم فلته
* * *	۴۲۲
به ده ربو کوستی، خوئی داکه و توه	به کوستی خوئی داکه و توه
گور که خه ویه راست، یا هر خه و توه	“ “
* * *	۴۲۳
هیدی به وچیدی، خو مه خه داوی	به که چکه ناویکی
بو که و تیه مه لی، به که چکه ناوی	رهمه له که و توی
* * *	۴۲۴
وتیان به مام که، داوه ت گیر لوه	به که ری یان گوت داوه توه
له توشیان وه کو، خه لکی کی تر لوه	گوتی نه ده زانم هه لپه رم و
ده لی من لاقی، شاییم هر نینه	نه ده نگیشم هینده خوشه

- قامان بليم نه منيان
بوياراش هينانه وهى
يابوناوكيشانى يه
۴۲۷
- به كه رنيان گوت كورت بو
گوتى هه رنه وم كه م بو
۴۲۸
- به كه ريان گوتبوكرمانج
دوروزان نه جوى زيز بو
۴۲۹
- به كه ره كه ره
به رى داوه تى
۴۳۰
- به كه رى بله ي خاله
“ “
۴۳۱
- به كه رى ناويزى
له كورتانى ره په ره په
۴۳۲
- به كه رى ويه كورى ده كه ي پياوه تى
چ منه تى نابى بوجيرانه تى
۴۳۳
- به كه راننيانيش، ده نگم نوساوه
باراش بيئمه وه، ياناوى بكيشم
زوترنه ويساسم، به گوى دادراره
* * *
- مزگينيان به كه ر، داجاشكيكت بو
ده يگوت زورباشو، هه رنه وم كه م بو
* * *
- پوزيك به كه ريان، گوتبوكرمانجى
دوروزجوى نه خوار د، نه وه ش قازانجى
* * *
- واى به ردا وه تى، زورى به كه ركه رى
جايويه پيم گوت، نه زان سه رسه رى
* * *
- نه وه نده ت ده كوتم، نه به وزوخاله
بانگى كه رى بكى، بله ي هوخاله
* * *
- پيم خوش بوخوتوش، حالى بى بزانى
به كه رناويترى و، په پ له كورتانى
* * *
- تويه كورپى ويه كه ر، ده كه ي پياوه تى
كوا منه تى هه رنين، بوجيرانه تى
* * *
- به كه لينى قاما ندا
به نيو قامكاندا، واى به ردا نه وه

کوابه شى ئىتمه ش، جوئ نه کرانه وه

* * *

به رى دانه وه

۴۳۴

خۆم بۆشلى كرئوى، گه لىك لاشه پم

به كام سازى تۆ، بىم وه لپه پم

* * *

به كينه سازت هه لپه پم

“ “

۴۳۵

تۆبه گزاده كه ئى، يابنه چهك دۆمى

هه رچى بى وبى شك، نيزىكى خۆمى

* * *

به گزاده ئى

بنه چهك دۆم

۴۳۶

به گلينه سورىم، تۆبۆبىژيره

به كه چكى زۆپه ل، جابۆم راديره

* * *

به گلينه م بىژيرو

به كه چكىم راديره

۴۳۸

به گۆرپاوكه كه ت، مه چرومه نازه

هه ينه موچه ت ئه و، نانه و وپيازه

* * *

به گۆرپاوكه مه نازه

موچه ت هه رنان وپيازه

۴۳۹

چوبۆكن گورگى، پۆژىك كوئىخاى دئ

پىي گوت وادياره، شوانيت جوان لى دئ

باشه نه وسال تۆ، بۆمان ببىه شوان

دايدا گريانى و، شىن وقوپىيوان

پىي گوت بۆده گرى، چت لى قه وماوه

ده يگوت خۆدروى وام، له لاهه ر ماوه

* * *

به گورگيان گوت ببه شوان

ده ستى كرديه گريانى

پىيان گوت بۆ ده گرى

گوتى درؤى وام

زۆر پى گوتراوه

“ “

۴۴۲

گوتيان به گورگى، لىن ده بى حالى

نۆبه كارانته و، ده ست ده گۆپالى

ده گوتى خواناوام، به سه ركاته وه

به گورگيان گوت نۆره كارانته

گوتى كواخوا به نه وپۆژى

“ “

گر وگالی بکه م، هه روه ک مندالی	“ “	
* * *	۴۴۴	
به گولم گوی بړی، نازاوبویږی	به گولم گوی بړی	
وابه دیل دهرچوو، کواخیږویږی	به دیل دهرچوو	
* * *	۴۴۵	
لیی وردببیه وه، به پیک وپیکی	به گولیکي به هار نایه	
دهزانی به هار، نایه به گولیکي	“ “	
* * *	۴۴۶	
نه وسالیش دیسان، وه ک جاری جاران	به لایاران	
چون بوه واری، هه ریه لایاران	ده چته هه واران	
* * *	۴۴۷	
وه لاله ی به لاش، بیدات له درویه	به لا له	
نه وچه ول وده ول م، هه موی بۆتویه	دروی ودا	
* * *	۴۴۸	
چاندبویان به لا، تازوړی به ره م	به لایان چاند	
شین نه بوو بویان، بویه دهر دوخه م	شین نه بوو	
* * *	۴۴۹	
هه ربه لای قینگی، قسه وده مدوینی	به لای قونی	
له کاری خه لکیش، خخوه به ردینی	قسمه دمگه ن دمکا	
* * *	۴۵۰	
به فیل ولبادی، زوکوشتیانه وه	به لبادیان سهر بړی	
بی هه ست وخوست و، وه بانیان وه	“ “	
* * *	۴۵۱	

هاتوى تەفتيشى، دهكەى وانابى	به لكو سهرىكى بپراوى تيدابى
سهرىكى بپراوى، به شقم تيدابى	“ “
* * *	۴۵۲
دهى به لكونه وسال، هەرگاگوى نه کرد	به لکه گاگوى نه کرد
کردى دهى که م بو، به شى توى نه کرد	“ “
* * *	۴۵۳
مه مکەى لاده باو، شوشەى بۆدینى	به ممکه و شوشەى
به شوشەى به تال، دى ده بخافلینى	به تال دى خافلینى
* * *	۴۵۴
تۆباوه پنه کەى، به پيش ومیزەر	به مه ندىلى مه لای به قانه کەى
چۆن به قاده کەى، به زپپینى کەر	به زمپرەى کەرئ به قاده کەى
* * *	۴۵۵
نه لەى چاکه یه، نه گه ربه ميۆژیک	به ميۆژیکى نه زانى
هه رواده بئ چەند، ميۆژوکه ويژیک	به که ويژیکيش نازانى
* * *	۴۵۶
نەم زانى چۆن بو، ياچى به سهرهات	به نان وئاوداخورا
به نان وئاودا، خوراوچى لى هات	“ “
* * *	۴۵۷
پيم وابوبۆخۆم، له سهرنه وشاخەم	به ن کالهى خۆم ده به ن
به ن کالەم ده به ن، چه کمەى تۆناخەم	چه کمەى تۆناخەم
* * *	۴۵۸
به ن ده يگوت نه گەر، هه لم نه گريته	به ن وتويه تى توشم بى و
به پسانى بپستى، جيتى خۆنه گريته	هه لم نه گريته به پسانى پستى
هه لم بگريته و، به کارت نه يه م	هه لم گريه ومويه کارت نه يه م

له من به پسانى پسيم

۴۶۰

له وکوت قه تيش، تولي نه برپوه

* * *

به نويگيري

به دمه رنابي

۴۶۱

به نويگرن و، بت به ن بويه ندى

به ددهش به رنابي و، يابه دوچه ندى

* * *

به نوچگان

جگيكي لي نابريته وه

۴۶۲

به نوډوده جگيكي، لي نابريته وه

له دواتریش تولي، لي ناکريته وه

* * *

به نويان نه ده چوداوه تي

به دميان نه ده هاته ودمري

۴۶۳

به نوکس پييان، گوت نه يکردشايي

به ددهش به زه حمهت، ميتاي کوتايي

* * *

به ني ژني

به کهس بانادري

يان

""

۴۶۵

که هاته بيانوان، هاوارله ده ست ژن

بانادريست به ني، به تووډوي وه من

ده لئين به ني ژني، به کهس بانادري

مه زني بدرستي، ده ي هارلانايري

* * *

به وشتريان گوت

مزگينيم دهيه

کوریکت بوگوتي

باري خوم هه رله خومه

۴۶۷

به وشترينيان گوت، بيتنه مزگيني

خواکوپي داويه تيي، کهنگي بوډ نيني

ده لي پيت وايه و، نه منيش وه کومه

باري له سه رخوم، هه رله سه رخومه

* * *

به وشتريان گوت ملت خواره

جاگوتي کوينم راسته

ملت زورخواره، گوتيان به وشتر

جاکواکوينم راسته، له مي توش پتر

	* * *	۴۶۸
به هاره باران، چيش به چيش مه كو		ئى خويته تى
تاوئى موارق، تاوئى وهش مه كو		“ “
	* * *	(۲)
وه كى به هه شتيه و، وه رزى به هاران		به هار به هه شتي
بوئى تره كه ريه و، بوئى ژوبى حاران		نيره كه ريه
	* * *	۴۶۹
كارى خوت هه روا، پيك و پيك ده كه ي؟!		به هارئى قومار هو
به هارئى قومار هو، ئه كى كار ده كه ي		ئهى كه نكي كار ده
	* * *	۴۷۰
به هوئى ئيشتيه او، ئاره زوونه وسئ		به هوئى نه وسئ
خوئى حازره كهات، زوبچي ته وه وسئ		ده چته ده وسئ
	* * *	۴۷۱
به سهول وده ول و، زور به لگه وده ليل		به هه زار جه رپى سه قيل
نه يكرده دوسه ت، يا جه رپى سه قيل		“ “
	* * *	۴۷۲
هه رچه ندى تئى كه ي، خوئوت پر نايئ		به هه زار دمرزى گاسنيكيان
به هه زار دمرزى ش، گاسنيكيان نايئ		تئى نايى
	* * *	۴۷۳
كو وه بن نه گهر، هه رچى هه ن زا وا		به هه زار زا وا
ناتوانن مالتيك، بئىن ويكه ن ئاوا		مالتيك نايى ئاوا
	* * *	۴۷۴
به هه لمى چيشت و، پلاوئى و دو كه ل		به هه لمى چيشتيش

ناگه نه په کتری	بڅرمايه تيش، هه رنابین تیکه ل
۴۷۵	* * *
به هه لواهه لواز	ده بڅم تیکه دهی، توش بڅ قه زابی
شیرن نابڅ	به هه لواهه لواز، زار شیرن نابڅ
۴۷۶	* * *
به هه موزمانان	هوش وزیره کیه و، زانای وایه
ده زانی	هه رزمانځی بلای، لځی شاره زایه
۴۷۷	* * *
به هه ناری دهی له بن	بیده دهی به شوتی و، به خرچه وه نار
سهری دانځی ویوت نه خوری	له کنه خوی دانځی، پښت نه خورځن چ جار
۴۷۸	* * *
به هه وهوئ سواران چ نه کرا	هیچیان پی نه کرا، هه وهوئ سواران
به شلپه شلپځ پیریزنی چ ده کری	شلپه پیریزنی، ماوئی پښواران
۴۷۹	* * *
به هیزی باسکت نانی په یداکه	به هیزی باسکت، وه ده ست بیخه نان
منه تنی له که س هه لکه گره	مه یکه خرمنه تی، هیچ به گزاره ده و خان
۴۸۰	* * *
به یانان به رقه لیانی	به یانان ده بخو، بڅیه رقه لیانی
نیومروان تانه توانی	نیومروان تیترتیر، هه رتانه توانی
نیواران خوټ نه یزانی	کاروئیشی شه و، به ده سستی خوټه
“ “	که می بخوئ وژور، خوټی وئ یزانی
۴۸۲	* * *
به یتي بله یه و	وهك به یتي بله یه و، هه ریوی بریسی

- شاننامەدى رۇستەمى
يان
“
“
“
“
“
“
* * *
۴۸۵
- بەينى ژن وميردى دەکا
بەينى ژن وميردو، نيزژىكيان دەكات
جۆرئك شەيتان بى، وئەفكرەى نەكات
* * *
۴۸۶
- بيانوى بەخەلگى مەگرە
خەلك بيانوت پى نەگرى
بۆدەچى بيانوى، بەخەلگى دەگرى
دەى خەلكىش بيانوى، بەتۆدى دەگرى
* * *
۴۸۷
- بىبار
لەئاوئ مەدە
بىئى لەچۆمى بەدى، بارىئى نەزانى
كارت جوانىش بى، دەى ھەرنەزانى
* * *
۴۸۸
- بىبرەوۋە
بى برەوماۋە، كەس لىئى ناپرسى
ئىحتىياج بەۋەى نىە، تىرىيىت وپرسى
* * *
۴۸۹
- بى پۇل قسە، رەۋاجى نىە
ناپەرۋاجە قسەى، كى بى وپى پۇلە
بى پۇلى لەكۆيى، و، كواكەى مەقبولە
* * *
۴۹۰
- بى خەشرو
نەشرە
بى خەشرونە شرو، تۆدى چاۋوپورە
بەزىنەرلە پىيى، تۆربوك وخەسوۋە
* * *
۴۹۱

بى خه به رنه بى	بى خه به رنه بى و نه لى نه وزانى
“ “	له زاناييه كى، توره مان زانى
۴۹۲	* * *
بى خه ويت	دهردت ژورديوه، هره به بيرى من
و هك من نه كيشاوه	خونه تكي شاوه، بى خوى وهك من
۴۹۳	* * *
بى دهرپى دوگه زه	هروام زانيوه، له نيونهم ونه
جاويان ده خه وي دى	بى دهرپى دوگه ز، جاويان ديتته خه و
۴۹۴	* * *
بى دهنگى	نه وهى هره ميچيش، له هيچ نه زانى
له نه زانينى چاتره	ده لىن بى دهنگيه، وهك ژوره بزانى
۴۹۵	* * *
بى زورنا هه لده پهرى	ده يبينى هه روهك، هه يته و جادويان
“ “	كرديه هه لپه ركى، به بى زورنا وساز
“ “	لىى گرتوم كوچه و، شه قام وړپى باز
“ “	شايى وسه مايهك، هه ربى ته پل وساز
۴۹۷	* * *
بيژه به خاوهن بيستان	بيژه به خاوهن، باخچه ويى ستانان
پاش گه زى هاله جستان	پاش گه زيان فرهس، كاتى زستانان
۴۹۸	* * *
بيستان	نه من پيم وايه، دهى توش پيت و ابى
بى سهره خه رنابى	بيستان بى و به بى، سهرى كه رنابى
۴۹۹	* * *
بيستانچى	بيستانچى تاكو، بيستانى هه بى

- بى گندوره نابى
به بى گندوره و، شوتى چو ن ده بى
* * * ۵۰۰
- بيسم الله له سفره
له كهل و سفره، به تال و بى نان
ناكرى بيسم الله، بخوينى قورئان
* * * ۵۰۱
- بى سه وادى كويريه
كئ بى سه واده و، له خويندن دوره
وهك كويرى وايه و، هروامه نشوره
* * * ۵۰۲
- بيعاريان خستبوره شكه كا
له قولقه كائى... ي دمردينا
له قولى... يري، بوى وده رنابو
* * * ۵۰۳
- بى عهيب خوايه
بى عهيبى وئيراد، خواى ته عاليه
پاكه و بى نه زير، به حرى زانايه
* * * ۵۰۴
- بى كه سى هدر
ده لئن بى كه سى، هه ربو خواى چاكه
هه ربو هه موكه س، كه سه وخوى پاكه
* * * ۵۰۵
- بيگانه پشتى پى به ستن به ده
پشت به يگانه، جاچون ده سپيرى
له ساي بيگانه، هه رنانونمیده
ئه سپاردت بو خوت، زه رده بو زيرى
* * * ۵۰۶
- بيگره و به رى مده
بيگره و زونه ماما، نه كه سى به رى بده
كارى پيك هاتوت، بئى وتيكي بده
* * * ۵۰۷

بیگره وییکوژه

“ “

۵۰۸

بیگره وییکوژه، وردین له کاران
یاتیک چوټه وه، وهك جاری جارن

* * *

بیلامانیو

بیلاته شبیه

۵۰۹

بیلاته شبیه بلی، و دوا بیلامانی
بانه لاین قه درو، پرتزمان لی نانی

* * *

بیټوی تری

نانی جویه

۵۱۰

دهیگوت به مانه ی، تر نانی جویه
دهبی نیشکه جوی، زور کردبی جویه

* * *

بیټه و به رم پی دمکا

“ “

۵۱۱

هات وچو بیټه و، به رم پی دهکا
فیئل وخبو وارد نیش، په له م لی دهکا

* * *

بیټه ونیه

“ “

۵۱۲

چه ندی هاواریش، ده کم بوم بیټه
توش ده له ی چ نیه، کوچی له شوینه

* * *

بیور دهسکی خوی نابری

“ “

۵۱۳

بیور دهسکی خوی، قهت پی نه بپا وه
له دونهیا نه بوه و، هه رنهش دیترا وه

* * *

بیور تیژی و دارگه ندری

ویار له دهری

۵۱۴

بیور کی تیژ و، داریش گه ندری
چون خوی لی ده کوشی، یاریش له دهری

* * *

بیورژن نیو شه وی ۴۱۵

په شیمان ده بیټه وه

ده لټن بیورژن، کاتی نیو شه و
په شیمانیکه، چاوی ناچنه خو

يېتى (يى)

يى پەردە پېۋىشى، غەيب وگوناھم
لەزىيان ومردنېش، ھەرتۆى پەناھم

* * *

۱

پاتۇلت نەبى و پىار بى پاتۇلىش، عىلاجى دەكرى
خانوت ھەبى بىلام بى خانو، چۆن چارەى دەكرى

* * *

۲

پاتۇلى دەقاپان كەوت لەترس وخۆفان، لەشېشىيان خەوت
ھەروا پاتۇلى، دەقاپان كەوت

* * *

۳

پاداران بىگرن دەلى پادا ران، بىگرن زوھەستن
بى پائى خۆنن، جارى بى ھەستن

* * *

۴

پارو نەگەر لەزارى پارو كەت نەگەر، كەوت لەزارى
كەوت بىكە وىتە سەركۆشى بىتە سەركۆشت، دەلىم وشىيارى

* * *

۵

پاروش خۇجوتنى دەوى نان دەخۆى دەبى، پاروى ھەلبىگرى
ھەردەبى بىجوى، بىنوى لى نەگرى

* * *

۶

پارو نەنەكەى، دەكەولت دايە پارو نەنەكەى خۇت
ھەزار پىلاوى خەلكى دىنى

""

""

لەسەت پىلاو، گۆشتى درا وسىت يەقىن چاكتەرەو، نەتۆش پىت واپە

* * *

۸

پاروه نانېکى له مالى دا	هه وا ونيفادهى، که متر لى دابا
شک نابا	پاروه نانېکى، يوڅو شى شک نابا
۹	* * *
پاروى چه وړى	دواى چه وسانه وهى، باشى بؤگرتوه
ومده ست که وتوه	پاروېکى چه وړى، وده ده ستى که وتوه
۱۰	* * *
پاروى دمړونى که وتوه	وادياره پاروى، که وتو ته پړونى
“ “	ليمان ناروانى، چيدى به مړونى
۱۱	* * *
پاروى	نه وهى وهک پاروى، شه رميى مابؤوه
شه رمييه تى	ته له وداوېک بووه، بؤى دانابؤوه
۱۲	* * *
پاروېک که متر	بيى به گويم بکهى، پاروې که مترى
برايهک زياتر	هيزه وپشتيوان، بابرازياتر بى
۱۳	* * *
پاروېک هاته دهر	هه رپاروه نانېک، ديتم هاته دهر
توېک به دوه	به دواى داتوله، تاژى که وتسه ر
۱۴	* * *
پاروېکى بکه	پيت خو شه کارت، بؤهاسان بکړى
پيت قوت درى	پاروېکى واکه، تابؤت قوت بدرى
۱۵	* * *
پاروى گه وړه	که روت هه لده بېرى، به پاروى گه وړه
گه وړى دمړى	نابى قوتى بدهى، هه ريلى چه وړه

- ۱۶ * * * پاروی گه وره
پاروی گه وره
دولت بی و سئ ل ت ، یانه بیکه چوار
ناچیته خوارئ
- ۱۷ * * * پاروله تازمکیسه قه رزمه که
له تازه کیسه ی ، پول قهرزی نه که ی
وشیار به قهرزی ، که ی خه رچی نه که ی
که قه رزمه که ی خه رچی مه که
- ۱۸ * * * پاریزئ
به لئ به دایمی و ، مه مووه خت وکات
له ناری شه ویش ، پاریزئ ده کات
له ناری شه وئ ده کا
- ۱۹ * * * پاشای ناحالی و عالمی بی
عالمی بی عه مه ل ، بی و شای ناحالی
نه و دوه دوزمنن ، بو دیننی و مالی
عه مه ل دوزمنی ملک و دینین
- ۲۰ * * * پاش نه ستوی
ئه و ه ش پاشه ستوی ، نه شکاوه جارئ
ده ناده گه ل تئو ، ئیمه ش ده جارئ
نه شکاوه
- ۲۱ * * * پاش تیر خوار دنی
پاشی تیر خوار دنی ، ده ست نابی بشوی
سوننه ت چل پاروه ، مه رده بی بیخوی
چل پارو سوننه ته
- ۲۲ * * * پاش په ری
ده یگوت پاش په ری ، کرده دؤپا وه
وه ک پیشوپه نگی ، نه ماو گؤپا وه
کرده وه
- ۲۳ * * * پاش روت کردنی ته شتی
فایده ی جیه پاشی ، ئه وه ی روت بکریی

به ته شت و پو له و، ز پره پری بکری	ز پره له سه سه رت دانی
* * *	۲۳
له ویهش و حقه ی، چم پین نه پرا وه	پاش قوئی داوه
وهک هی پیشوتری، پاش قوله درا وه	“ “
* * *	۲۴
پاش مردنی شین و، هاواروگریان	پاش مردن گریان
وه کوکای بی دان، به بای داکریان	وه سه کای بی دان
* * *	۲۵
پاش مردوان ره حمه ت، چاکه و بینیره	پاشی مردوان ره حمه ت چاکه
هه رچا له پیتگای، بۆدوعا و خیره	“ “
* * *	۲۶
پاش ملهش غیبه ت، یاخو بوختانه	پاش مله باس کردن
نامه ریه و بوختان، بۆه ره ئینسانه	“ “
* * *	۲۷
له بن لیفه ی را، ده خوین و ده زین	پاش مله سه ری میران ده برن
سه ری میرانیش، به قسه زو ده برن	“ “
* * *	۲۸
له و کار و ده زعی، فره قی بۆنیه	پاش و پیشی بۆنیه
پاش و پیش زو، درهنگی بۆنیه	“ “
* * *	۲۹
له قسه و گوشت و گوشت، گه لیک زۆر زانی	پاش و پیشی قسه ی
پاش و پیش قسه ی، ده بی نه زانی	خوی نازانی
* * *	۳۰

- پاش ھەموتەنگانان
فەرغانىيە
۳۱
- خۆت مەخسەختى و، ھەويان ويانان
فەرغانى و خۆشپە، پاشى تەنگانان
* * *
- ھىندپاشە لوشكە و، ھەلۋە شانە وەت
عەيبە چەندجارەي، داگىرسانە وەت
* * *
- پاشى بارانەي
كە پەنەكم بۆچيە
۳۲
- تەماشاي بەزم و، ئەويە ھانانەي
كە پەنكم بۆچيە و، پاشى بارانەي
* * *
- پاشى تېرى خەمشەي بېرى
كۋاھەروانابى و، تاپاشى تېرى
بىكارىي و دوايى، جاخەمشەي بېرى
* * *
- پاك و پيس ئىك درا
بۈيەبى باكم
۳۳
- ئەوھەندى تۈيەلەي، خۆئەمنىش پاكەم
ھەريۈيەش ئاوا، لەشتى بى باكم
* * *
- پاك و پيس ئىك درا
پاك و پيس چى بوە، ھەرلىك درا و
* * *
- پالەوان پەمۇ، بى نىۋەزۈكە
ھەرلە دورە وەي، دىتەرايۈكۈكە
* * *
- پالەي چاكەو
بەختى بەباقان نىيە
۳۴
- پالەي چاكەو، لەونىتۈەي تاقە
شانس و بەختى نىيە، لەكەرخى وياقە

	۳۸
پالى دايته وه، به نه م گرده وه	پالى دابه گرده وه
باى گونى وهك خوى، زوتريرده وه	باى گونى پردوه
	۳۹
پاشى زه حمت و، زورچه وسانه وهى	پالى داوخته وه
پالى دايته وه، بوخه سانه وهى	""
	۴۰
پانيړه نه له و، دهشت وسه حرايهى	پانيړيکه
هه ريږيه ويه بير، که سيش دانايهى	له وده شته ي
	۴۱
خوږوله ميژو، به وکاره ي فيرین	پاييزان جوجکان
پاييزي جاديښ، جوجکان ده بږيږين	ده بږيږين
	۴۲
پاييزيږيږي و، قه قيرها ته وه	پاييزهات
کاتى سهرماسه، مان لي بداته وه	بوڼه قيرى
	۴۳
له گشت ئيش وکار، خوى کړنوه بهرى	پردى پشته وهى
پوخاندويه تى، پردى نووى سهرى	پوخاندوه
	۴۴
به ينيک نه زانه، نه وپياوى پرساو	پرساو هه رما ونيک نه زانه
نه زانه وهه رتا، ده مري نه پرساو	به لام نه پرساو هه موته مه نى
	۴۵
پرس وړات هه بى، خوښه له وده وړه	پرس وړات

به پیاوی گه وره بی	به لام به شی زور، به پیاوی گه وره
۴۶	* * *
پرسی به ژنی بکه ی	به ژنیش پیوسته و، خو بکه ی ته کیری
به قسه ی نه که ی	پرس وراهیچ کات، پیتی پی ناگیری
“	پرست کرد به لام، به قسه نابی بکه ی
“	ناوابکه ی ده نا، ریت لی ده گیری
۴۸	* * *
پرسیم چیه ری زور برانی	پیم گوت زاناچی، پیتی زوره بزنانان
وتی نابی بییه رفیق نه زانی	ده گوتی توش مه به، هاوری نه زانان
۴۹	* * *
پرسین عه یب نیه	له هیچ ده ورکی، عه یب نیه پرسین
نه زانین عه یبه	سه رشکاوده بین، هیچ تینه که یبین
۵۰	* * *
پرسه	کارله وهش پیستر، نه گهر خه رابا
گورگانیك	پرسه گورگانه ی، ده بوپی کرابا
۵۱	* * *
پرسیان له ریوی که نگي	پرسیان له ریوی، کواکه ی زستان دی
زستانه گوتی نه گهر زیان بی	ده وتی نه وپوژده ی، باکه ی زیان دی
۵۲	* * *
پشت به بیگانه ی	پشتیوانت بی و، بلین وه ک شیری
ده سپیره	به بیگانه ی چون، پشتت ده سپیری
۵۳	* * *
پشت به خوای بسپیره	ده بی تو پشتت، به خوای بسپیری

تواوبى زياتر، له سه پرېتې خيږى	“ “
* * *	۵۴
پشت هـلى گرتوه، نه وښتاو پښشو	پشت تښوى هـ لدهگرى
نه بوه زگ هـلى، گرتبى خوتښشو	وزگ تښوى هـ لناگرى
* * *	۵۵
پشتم وهك كيوتيك، قايم ومه حكه مه	پشتم
بیرم بوته وکاره ی، بى فکره وخمه	قایمه
* * *	۵۶
پشت وړوى خونیه، وهكى دهى بينى	پشت وړوى نيه
فـرقى دانانیت، بوښايى وشينى	“ “
* * *	۵۷
قـرارم كـردوه، بـڼو كـاره ی نه پـوم	پشتمى دهستى خوم
سوتاندم نـيدى، پشتمى دهستى خوم	سوتاندوه
* * *	۵۸
پشتـيوانى زور، گـوره ومه حكه مه	پشتيوانى گـوره يه
بوڅوى دانـيشتـوه، بـى فـكـروخـمه	“ “
* * *	۵۹
پشـيله باـلى بان، مـعلوم بو كـارى	پشيله باـلى هـ با
نـيده هـيشت تور، جنسى بالدارى	بالدارى نه ده هـيشت
پشـيله باـلى با، لـكوى با، بالدار	“ “
دهى گـرتن تـيگرا، بـه جـينجـوپك وزا ر	“ “
* * *	۶۱
هـيچى بـونه خـورا، لـو بـه زه پـشـيله	پشيله به زى پى نه ده خورا

ده یگوت نه وسویریه، کوایی ده لیل	ده یگوت سویره
* * *	۶۲
پشیل به زی دی، خونی پیوه دی	پشیل به زی دی
خه به ری بقره و، روانی چی نه دی	خه ونی پیوه دی
* * *	۶۳
هژنا برو به ری، بی شهرمی چاوشیت	پشیل ت دهمر پییه داویم
بییم پشیله بیتم، بیخه مه ده رییت	“ “
* * *	۶۴
له جیی زوریلیند، بکه وی ویانه وی	پشیله ش پستی
پشیم قهت پستی، وه گلی ناکه وی	وهه ردناکه وی
* * *	۶۵
خاوین نابنه وه، له زه ربو پوری	پشیله شوری
هه ریسترده بن، به پشیله شوری	“ “
* * *	۶۶
له مال نیه پشیل، جیژنه ی مشکانه	پشیله له مالی نیه
هه رمیاوه ی لی بی، بران تیشکانه	مشکان تلی نییه
جیژنه ی مشکانه، پشیله له مال نیه	“ “
هه رمیاوه ی لی بی، مشکان چ حال نیه	“ “
* * *	۶۸
نه وقسه ونه گهر، گوت بوت پوچت کرد	پوچت کرد
داوای کلاویکی، قیت وقوچت کرد	داواتی کلاوی قوچت کرد
* * *	۶۹
پورم نه ده تری و، چیشی هه رنه گوت	پورنه ده تری پیلا فیکیان لی دا

دوسى يه كي ئى بهرده بون	له قتيكيان لى داللى ده چون به جوت
۷۰	* * *
پوره قيتى هه رچى دى	ته ماشات كړدوه و، خو پوره قيتى
نيشتياى ده چيتى	هه رچى بى بيښى، نيشتياى ده چيتى
۷۱	* * *
پوزى عالى و	ليده باوكم تو، جوانيش لى خالى
جيبي خالى	نه وپوزى عالى و، گيرفانى خالى
۷۲	* * *
پوش وپه لاش وداړو جان	پوشكه وپه لاشه و، كاوداړو جان
زاواكه چهل بوك بى ددان	زاواكه چهل بوه و، بوك به بى ددانه
۷۳	* * *
پولاش لى	په قيكه وپولاش، خوللى هه لىناكا
هه لىناكا	دنهاده كراخوى، نه وكاره ي چاكا
۷۴	* * *
پول پولى دينى	مامله ي كه پى بكه ي، پول پولى دينى
“ “	واړيك وپيك بيت، توش نه چپه شويى
۷۵	* * *
پول پهيدا كړدن گرانه و	پهيدا كړدنې پول، واهيتنده گرانه
خه رج كړدنې هاسانه	خه رج كړدنه كى، بووا هه رزانه
۷۶	* * *
پولدار زنى به ميرد	ژنيش هه لده گريټ، پولداره وپه كار
هه لدمگري و-	باخواهن شوي و، كارى ديش زورجار
پياويش دمگورئ	پياويش ده كورئ، له نيوته وخه لكه

خوى نيشان ددهات، خه لوار وپه بار	“	“
* * *		۷۸
پولدار که بابی، ده خوات و بی پول	پولدار که بابی ده خواو	
بؤدو که ل خوار دئی، دیتنه جولہ جول	بی پول دو که نه که ی	
* * *		۷۹
وه ختی حیسابان، پولدار نه دویتنی	پولدار و سوار ی	
سوار چاک پابیری، نه که ویه شویتنی	نابی بدویتنی	
* * *		۸۰
وه ره پولی بدو، خوسه روبه رکه	پولی بدو و مه لای	
مه لای مزگه وتی، نه وکاته ی ده رکه	نه مزگه وتی دمر که	
* * *		۸۱
نه وپول جوانه ی، ئاواسپی وگه ش	پولی سپی بؤرؤزی ره ش	
نه رخان کرابؤ، خه رج وپؤزی ره ش	“	“
* * *		۸۲
زه حمه تی زؤری، له سه رکی شاهه	پولی له ئاوی	
پولی له ئاوی، مه لنه یه نجاوه	هه لنه یه نجاوه	
* * *		۸۳
پولی له کولانه ش، چؤته ده ریا بلین	پولی له کولانه ی	
زؤرخوشه راستیت، بابین وپی بلین	چؤته دمر ی	
* * *		۸۴
خؤچول بوه ئیستا، واله بپو و بیتنی	په پوی لی ده خویننی	
په پوسله مانه ی، دئی لی ده خویننی	“	“
* * *		۸۵

په تى له سه د امانى	ده بچو و زوپه تى، له سه رد اماله
۸۶	پازى بو بمينى، دهى بابو و حاله
	* * *
په تى له سه رد امالى	هروا چون په تيان، له سه رد امالى
۸۷	نه و جار بابچى، يو، لای مامى و خالى
	* * *
په ردهى هه ليه ست به كه تانى	په ردهى هه ليه ستوه، خو لى تى نه زانى
۸۸	بو ك نه و هتا. زاوا كوانى
	* * *
په شم و قوماش	تا يو زى ماون، و خو په شم و قوماش
۸۹	نابن به دوست و، په فسيق و وى لداش
	* * *
په لوى پى نا خورى	په لوى پى نه خورا، چه قهى ده داتى
۹۰	تاكو بللى كو ازنى، به كه نډه فاتى
	* * *
په له قازوى مهر گيتى	نه و په له قازوه، نه و لينگه فرته
۹۱	دواپلهى ژيانيه، به فلته و پرته
	* * *
په له وه له	نه و په له وه له و، خي رابه و زوكه
۹۲	دواپلى وى چت بوى، هه ربوعا و توكه
	* * *
په له هه ورم	په له هه و ريكم، كر د بونى شان
	نشانى و يشم، له ژير حاسمانه

* * *

۹۳

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان، ئاواد لخوازه

وه بىر هينهرى، سازه وئاوازه

په ندى پيشينيان، ئى مەزن وگەوران

ويغە جوانەكەى، زۆرخول ودهوران

په ندى پيشينيان، باغچەى گۆلانە

خالە وسەر خەتى، رېسبازى دلانە

په ندى پيشينيان، بۆت بخويننە وه

ماندويىتت هەموو، بۆيە سىننە وه

په ندى پيشينيان، بەحرە وبى سنور

پىمان گە يىشتو وه، لە نيزىك و دور

په ندى پيشينيان، بە دەنگە وبى دەنگ

زۆر كەرەى كرەون، تائىستابە زەنگ

په ندى پيشينيان، بېشكەى نازادى

پىنويىنە وبەلى، دىزى بىدادى

په ندى پيشينيان، بېكە ئالقەى گویت

چەسپى دلغى كە، لە مېشكت بېرویت

په ندى پيشينيان، پەرلە گولە وبياغە

كى غىرەت دىغنى، بى بلى ياساغە

په ندى پيشينيان، تايبەتى كوردە

داينى پيش كەسى، كە بزانى ورده

په ندى پيشينيان، تەجروبهى خاسان

كە وتۆتە دەست تو، واسوك وهاسان

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

“ “

په ندى پيشينيان

په ندى پيشينيان، چه ندى بله ي جوانه
 وهك سرتو و دله، خورتي جى ژوانه
 په ندى پيشينيان، دلدارده دويښنى
 بى ترس ويى خوف، پر چه ي ده شكښنى
 په ندى پيشينيان، دهرسه مه كته به
 فيرگه به وجيگاي، عيلمه ته جره به
 په ندى پيشينيان، سروهي شه ماله
 وهك قاسپه ي كه وي، پر خهت و خاله
 په ندى پيشينيان، سنور پر پښه
 له كوي پيت خوش بو، توپلي بوم بيته
 په ندى پيشينيان، عيشقه و ناره زوو
 بوى چاوه پوانى، له دره نكي وله زوو
 په ندى پيشينيان، عيشقه و نه وينه
 سرچاوه ي هه موى، نوااته وژينه
 په ندى پيشينيان، له گه وړه پياوان
 قسه ي نه سته قى، بزان وشياوان
 په ندى پيشينيان، له م كور بوستانه
 له خزمهت گه ل داو، له بهر ده ستانه
 په ندى پيشينيان، ميژوي بوداوه
 نه وجورهي هه بوه و، ولوه منيان دلاوه
 په ندى پيشينيان، نامه ي دلداره
 دل ليدانه وهه ر، زور ئي نتي زاره
 په ندى پيشينيان، واپرمانايه

بەبىرى ئىمەي، نەزان دانايە

پەندى پېشىنيان، ۋەخوئەنە ورد

ھەلېگرە ونسەت، لەنوسراۋەي كورد

پەندى پېشىنيان، ۋەكوزىپوگەنج

ھاتۆتە دەست تۆۋ، بىي دەردوبىي پەنج

* * *

مىلەت بىمىتتى، ۋىياھەموى قىپتى

پەيمانە ديارە، لىتى دەپۇتتى پىپتى

* * *

نەرەندەي دەلتى، خۆھەرنەچارە

پىادەلە ۋەزەي، سوارئەلگادارە

* * *

پىۋازى تۆيخۆۋ، بوخۆت بەيانان

نەچى بچى بەقسەي، خۆل ونەزانان

نىۋىۋىيان بىدە، بەبرات بابىخوات

ئىۋارەش بىدەي، بەدۇۋىيگانان

* * *

دېيەبەرچام، ۋىدەك ھەياسى

چۆن بەجل ۋەرگى، پىۋان دەناسى

* * *

كىت تەپىۋەگىيانى، ھەموخوسابى

نۆزىش باببارىت، كۋا ترسى نابى

* * *

“ “

پەندى پېشىنيان

“ “

پەندى پېشىنيان

“ “

۱۱۹

پەيمانەنەگەر

پىپو، لىتى دېرتتى

۱۲۰

پىادەلە ۋەزەي سۋارى

ئەلگادارە

۱۲۱

پىازبەيانان بوخۆت

نىۋىۋىيان بۇيرات

ۋىۋاران بىدەدوژمەنت

“ “

۱۲۲

پىۋان بەجل ۋەرگ

دەناسى

۱۲۴

پىۋانەگەر تەپىۋ

لەبارانەي ناترسى

۱۲۵

پياوئې کړوښت، ناگه پښته وه	پياوئې کړوښت
وه عده وپياوئيه، بڼې پياوډ پښته وه	ناگه پښته وه
پياوئې پياوډوښت، ناگه پښته وه	“ “
ته رمې بڼې گيانې، بڼمال بښته وه	“ “
* * *	۱۲۷
پياوئې گره له ژنې، ژور بڼو بڼوئې	پياوئې گره له ژنې هاته به هانان
ژور جوانې حالېه، له وه ردوش پڼوئې	ده لې نارې داده بڼوئې
ده لې نارده کت، دابې شتو وه جوانه	قونان دېز پڼوئې
نه وه چپه وېوچې، قونان ده بڼوئې	“ “
* * *	۱۲۹
پياوئې لږې قهوما، خزمې با پيرې	پياوئې گره لږې قهوما خزمې
ده گه ل قهرزې کون، پاک دېته پيرې	دورو قهرزې کون په چاودمکا
* * *	۱۳۰
هر که سې پياوئې، پيرې له خوږېکا	پياوئې نه وپياوئيه نه
له حاسه لور ژمنې، سرې شوږنه کا	حاسه لور ژمنې سر شوږنه کا
* * *	۱۳۱
پياوئې وپياوئيه، خوږېنې بشواته وه	پياوئې وپياوئيه له کاتې پڼې
کاتې پڼې هه سستان، پڼې بخواته وه	هه سستانې پڼې خوی بخواته وه
* * *	۱۳۲
تو ه و لې بڼوډه ي، هر به کات وسات	پياوئې نه و لې
پياوئې نه و لې، ناروښ ده کات	ناروښ ده کات
* * *	۱۳۳
پياوئې هه ق گوتنې، مال خه رانابې	پياوئې هه ق

هه رده بى ده بير، كارى خوادابى

* * *

مائى خه رانابى

۱۳۴

شه رېك بوهره و، پياو پياوى ده كوشت

حه مه ي گپه خور، ورك وچى ده شوشت

* * *

پياو پياوى ده كوشت

حه مه گپه ي ده شوشت

۱۳۵

پياو سپوات له نيو، وادارستانيك

داده نيشى ودار، بوپالنگانك

* * *

پياو به ناودارستانيك دابروا

له بن داريكى داهه رده نيشى

۱۳۶

پياو بى حه قى خواى، بيللى باحه ق بى

بو ناحه ق وه كو، به ردى باره ق بى

* * *

پياو حه قى خواى بلى

“ “

۱۳۷

پياو ده بيت به رده، له داخى قسانى

ئه وه له وه رپه و، كه لين پيزانى

* * *

پياو ده بيت به رده

“ “

۱۳۸

گويت كلورمه كه، هه رچى گوتى خاسه

نو ست كتيه و دوژمن، هه ريوكى بناسه

* * *

پياو ده بى دوست و

دوژمنى خوى بناسى

۱۳۹

ده گه ل توژه مان، ئه گه رنه سازى

ده پړو توژه گه ل، زه مانه بسازى

* * *

پياو ده بى ده گه ل

زه مانه ي بسازى

۱۴۰

لى بوردن كاتيك، هه قه به ده سته

بوگه وړه پسياوان، زياتر مه به سته

* * *

پياو ده بى لى بوردن نيشى

هه بيت

۱۴۱

پياو ده ستي بڅهيج، ناچي خوارو ژور	پياو ده ستي بڅهيج ناچي
ماندوبي ريگات، نيزيك بيت وږور	ماندوبي ريگات، نيزيك بيت وږور
* * *	۱۴۲
هر که سيک نه گهر، ده شان دابي	پياو ده شان دابي
پيويسته وده بي، ده کاران دابي	ده بي دکاران دابي
* * *	۱۴۳
جادلي نايه پياو، خو پري چاواني	پياو دلي نايه پر
بروانيتنه نو، به ژني زور جواني	به چاوان ته ماشاي کات
* * *	۱۴۴
پياو که برسي بو، دهی په نابه خوا	پياو که برسي بو
نان نه بي ناچار، به ردانيش ده خوا	به ردانيش ده خوات
* * *	۱۴۵
گشت گياني پياوي، تال بي ياهنده	پياو گشت گياني تال بي نه گهر
زمانيش تال بي و، کوانرخی چنده	زمانيش تال بي نرخی چيه
* * *	۱۴۶
پياوي پياو نه گهر، بمری له برسان	پياو له برسانيش بمری
په ناي بڅوژمن، ناباوله ترسان	ناچيته قون دوزمنی
* * *	۱۴۷
له دوی که ری بری، هیچ که س ناپرسی	پياو له دوی که ری بری و. ده بی
دهنگی ترپونی، فسني وڅو ته رسی	تروفسانیشی قبول کات
* * *	۱۴۸
نيو بیستان هر که س، مزلي دانايی	پياو له نیو بیستانی بی
قهت به بی خرچه و، گندورهی نابی	کو، بی گندورهی ده بی

۱۴۹

پياوله هه موشونيك
له چكارىكى هه بيت

پياوله هه رشوین و، جی نیشته جی بی
دوستی گیانیه کى، نه شى له وى بی

۱۵۰

پياو میوانی
خولقى خویه تی

مروله دیتی بی و، یابچیتته شاری
میوان بوخولقى، خویه وناکاری

۱۵۱

پياو نابى له کونیکى
دوجار مار پییویدا

هه میتده بزانی و، بله ی نابى مار
به پیای و هدا، له کونیکى دوجار

۱۵۲

پياوه تاكهرى حالى دكا
بوخوى دبیتته كهر

پياوتائ وکاته ی، کهرده کاحالی
خوی له کهر زیاتریش، ده بی نا حالی

۱۵۲

پياوتیه
به ناوی حه مامی دكا

واى پیک هینان، پیاوه تی وچاکه
به وناوه ی حه مام، میتده ی پی پاکه

۱۵۳

پياوتی به نیشه
نه بله ی به ریشه

نیشانه ی پیای و، سه روسمیتل بونه
به لام پیاو هتیه و، به دل وده رونه

۱۵۴

پياوتی خه لکی
نه هینی به رچاوت
خه لکیش به سیله ت
له قه لاهم دمدن

چی هه بی و نه بی، له خوی ببینی
چاکه و پیاو هتی، خه لکی نه ببینی
هه ربه سیله شت، نیتوده نین که چی
که وره زیانیکن، بو دونه یاو دینی

۱۵۵	* * *	پياوه تى گۆشتى	پياوه تى گۆشتى، به له كيه وله شه
		به له كيه	ده بېرېسى هېنه، زويكيش بى به خشه
۱۵۶	* * *	پياوه تى هه مورېژى	له كيس خوى نه ده، پياوه تيت ده وئ
		هه لئاكه وئ	خوه مورېژىك، بۆت هه لئاكه وئ
۱۵۷	* * *	پياوى ئازا پۇژىك دهمرى	پياوى ئازاوپياو، له ماوه ي ژينى
		وترسه نوك هه مو پۇژى	ته نيا هه رجارىك، مردنئ ده بينى
		“ “	به لام ترسه نوك، هه ره مورېژى
		“ “	ده مرى ويا مردنئ، بۆخوى ده بينى
۱۵۹	* * *	پياوى بى خانو	پياوىك بى خانوو، بى سهرپه نايه
		وهك بى پاتولىه	وهك بى پاتولى، و بى ده رپى وابه
۱۶۰	* * *	پياوى پياو	كى يه نان خو شه، به دل و درونه
		نان خو شه	له گشت جى قه درى، زۆره لىم پونه
۱۶۱	* * *	پياوى پياو له قسه ي	پياوله قولى خوى، پاشه كشه ناكاه
		خوى ناكه رېته وه	نه وهك بى شويتى، بېرواى خه راكا
۱۶۲	* * *	پياوى پير قومارى	به بى شك وگمان، ديتراوه وئوزجار
		پى دمكه ن	ده كرى به پياوى، پيرگالتو قومار

* * *

۱۶۳

پياوى پيرو ژنى جوان
نه گهر بترى ده لى گيان

ده لى ن پياوى پير، مه پيت ژنى جوان
بترى ده لى گيان، ده بوم به رده دوان

* * *

۱۶۴

پياوى تورپه مه دوينه

پياوى تورپه كراو، چو نى ده دو نى
له خوت جاپزيوى، كه وتويه شو نى

“ “

* * *

۱۶۵

پياوى چاره رش
نيسك گرانه وخوين تاله

پياوى چاره رش، تى فكره وكارى
هر به ناجوانيش، ديارن ئاكارى
له خووه قه لسى، هر كه ده ي بينى
ديزه و دو مورو، كه كره به خوينى
بينيت له ساليش، هي ندى به م لاه
ده لى ئه رى بوا، زور له به رچاوه
نوعاى بو ئينسان، وه ك جنى ووايه
ده لى سه ت خو زيا، هر نه مديبايه
توبل هى ئه وړه نك و، پوى وانا ته رزى
ديبت نه حسى و، له سه رپوى عه رزى
ليى ده شير نه وه، كار ه كه ي جوانى
ئو وگي زه كو اقسه ي، نى وا چوزوانى
بابى زه رپش بى و، بو دونيا ودينى
عه يبي خه لكى وخوت، هر له وده بينى
ده لى ن نه هاتيه و، كه ديت به رچاو
ده كرى ته ريس و، گوريس چاو وړاو

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

۱۷۳

* * *

پياوۍ چاك

پياوۍ چاك له سر، دونيای ښه خوايه

خوی ون ناکات

قەت خۆ. ون ناکات، چونه وه روايه

۱۷۴

* * *

پياوۍ خوش حيساب

له قسه وگوفتوگو، کاکه يه ويايه

شهریکی خه لکيه

شهریکی خه لکيه، کي خوش حيسابه

۱۷۵

* * *

پياوۍ دزدلی دوترلی دمدا

پياوۍ دزدوتر، لی ددهن له شيان

یه ک له ترسان، یه ک له خوشیا

یه کيان له ترسان، له زوری به شيان

۱۷۶

* * *

پياوۍ دښوږبه موکه سی

ښوږبه له گشت کهس، ده چی ده پرسئ

دەرگایشی نه بی له کهس ناترسئ

دەرگای هره نه بیت، له کي ده ترسئ

۱۷۷

* * *

پياوۍ دوزنه

ښه وپياوۍ خاوه، دوزنه سی ژنه

جهرگی کون کونه

له داخ وحه سپرته، جهرگی کون کونه

۱۷۸

* * *

پياوۍ دوزنه دم ديومو

دوزن و. ويوه تریش، هه بقوديترا وه

ژنی دوميردم نه ديوه

ژن دوميردی بن، نيه ونه بيسرا وه

۱۷۹

* * *

پياويک دوربين بی

پياويکی ښاوا، زورزان بی دوربين

نابی ته نیابی

ده بی ښاواښ، بی بی په ژین

یان

پياويک دوربين بی و، ښاواښابی

“

له وڅه لکه ی دورو، خو ته نیانابی

“

۱۸۱	* * *	پياوړى پياوړه يېبى، وهك كيوى وايه
		چاكه شيان دهبڼ و، ژيرمه وړى دايه
۱۸۲	* * *	پياوړى نابله د
		وهك كويرى وايه
۱۸۳	* * *	پياوړى نه زان
		وهك كه ندوى بوشه
۱۸۴	* * *	پي پي برؤ بوسه رى
		” ”
۲۸۵	* * *	پيت بوستم
		راناوهم
۱۸۶	* * *	پيت ده نيم پوت
		چه ند كيلويه
۱۸۷	* * *	پيت قاره
		” ”
۱۸۸	* * *	پيت وايه به پيى
		كه رى شه له وهين

که رښه له ودم

شو کرم بوځوايه، زور له سره وه يښ

* * *

۱۸۹

پيت وايه خمخانه يه

نه توپيت وايو، خمه وخمخانه

“ “

ماشه رتي خستنه و، هه رده ره يښانه

* * *

۱۹۰

پيت وايه، ردينم

نه توپيت وايو، له چولي وناشي

له ناشي سپي کرده

سپيم کردريشم، که س نيه بيتاشي

* * *

۱۹۱

پيت وايه ردينم

پيت وايوردينم، هه رله به رتاوي

له به رتاوي سپي کرده

سپي کردوبلنم، چي ديشم ناوي

* * *

۱۹۲

پيت وايه، سکه م ليداوه

سکه م ليداو، نه توپيت وايه

“ “

بي ونه بيت هيوا، هه رلوتفي خوايه

* * *

۱۹۳

پيت وايه، سهرم داغ کراوه

پيت وايوسهرم، بسوي داغ کراوه

“ “

له جي وشويښي دي، چم پي نه کراوه

* * *

۱۹۴

پيت وايه شيروخه تي

پيت وايوشيرو، خه ده گه ل کويږي

دمگه ل کويږي دمکي

دهيکه ي به جواني و، واپيښي ده وږي

* * *

۱۹۵

پيت وايه کاروان سهرايه

نه توپيت وايو، کاروان سهرايه

“ “

بيکه ي به قومارو، به گالته وکايه

* * *

۱۹۶

نه وچار به کارمان، بېنن کډتايي	پېنچي ملاوايه
نه ودهش وهک پېنچي، دهی مال ټاوايي	“ “
* * *	۱۹۷
هه رېپک نه نينه و، ده چم واده که م	پي ده که نم واده که م
دونيما هه رچوتی، بې و من واده که م	دونيما چون بي واده که م
* * *	۱۹۸
پهنگ بي گه لي که س، ټورچاکی بزاني	پير بوي
به سيه تي پير بوي، نه و مه که داني	نه و مه که دي داني
* * *	۱۹۹
ئي پيريه ته ماح، نيوه دي دونيمايه	پير به ته ماحه
ده لي ټورزيانه و، نيوه دي ديم بايه	“ “
* * *	۲۰۰
پير به که درو، ټور به حور په ته	پير به حور په ته
ټور پير به که چي، حازري خز مه ته	“ “
* * *	۲۰۱
پير به خواردني باش، ماوه وده ميښي	پير به خواردني وه
هه رليتي بگريږه و، ده زوي ده پسيښي	ده ميښي
* * *	۲۰۲
پير به که لي پيشوي، بېر خستونه وه	پير به که لي
ميښد که ټوتي بو، کوکرونه وه	“ “
* * *	۲۰۳
پير به رچه ندی بله ي، ټاوا خوښ تاله	پير خوښ تاله
چنگ وچريه و، بو، کوکرونه ماله	“ “

۲۰۴

پير زور بلى يە

“ “

* * *

پير زور بلى يە، زور قسان دەکا
زوريشى بدويىنى، تىكەل يان دەکا

* * *

۲۰۵

پير قسە

خوشە

بەگىر پانە وەى، قسە وىياسى خوش
مامى پير دەردەمان، دەکا فەراموش

* * *

۲۰۶

پير مەنيرە بۇكەركىن و

“ “

قەت پير مەنيرە، بۇكەركىن
تەنيا قازانچى خۇى، لى دەبينى
بىۋە سەندەردى، ئۇن؟ لاومەنيرە
مەرجى بى ديسان، بۇوى تى خىرە

* * *

۲۰۸

پيروكوئىر شەرمى

ئەكەس ناكەن

شەرمى لەھىچ كەس، ناكەن كويروپىر
چى بى مەرخۇيان، دەيكەن فەروپىر

* * *

۲۰۹

پيرە، بۇيە

وەگىرە

ئەگەردەت فەرموو، ماموش خۇپيرە
پاستە وە رىسۇيەش، ئاوا وەگىرە

* * *

۲۱۰

پيرەسەيە

كوچ كوچى ناوى

پيرەسەگەي، كوچ كوچى دەوى
بى دەنگە وتەنيا، پەودە باشەوى

* * *

۲۱۱

پيرەكە روزەنگوئە

“ “

ئەكەرەى وا پير، زەنگولەى ناوى
دەنادە زەپرى، ولوشكانيش داوى

	* * *	۲۱۲
له کارى پيششوش، مه لوه شاونه وه		پيره گاونى
پيره گايه گونى، بوهي ناونه وه		هيناونه وه
	* * *	۲۱۳
وهك پيريزنه ي فر، هادى به كوژدا		پيريزنى
ته پشوكه ي ده ستي، خو ي چوبه گژدا		فهر هادكوژ
	* * *	۲۱۴
پيرى پيرى نيه، پيرى ته جره به		پيرى له پيرى نيه
كي شايه ده ردو، پرهنج و جه زره به		له ته جرويه يه
	* * *	۲۱۵
كوا كى ديتويه و، له كاتى پيرى		پيرى و
به په لپ و بيانوو، مه عره كه گيرى		مه عره كه گيرى
	* * *	۲۱۶
پيرى هات به خو، مه زارعه يبه وه		پيرى و هه زارعه يپ
به گوييد اخويندم، هه ستي غه يبه وه		“ “
	* * *	۲۱۷
هات به ره و پيرمان، پيرى و پشتى كوم		پيرى هاتوبه پيرمه وه
چى پاك و ناپاك، هاتنه ريگه ي كوم		“ “
	* * *	۲۱۸
زورم پى خوش بو، نه وه ش ببيسى		پيس به پيسى ده چى
ده لين شتى پيس، ده پوابه پيسى		“ “
	* * *	۲۱۹
پيستی سهى به هيچ، ده باغى نايه		پيستی سهى ده باغى نايه

تۆرجوان مه علومه و، نه منيش پيتم وايه	“	“	
* * *			۲۲۰
له ده بباغخانه ي، ده لين پيستي وه ي	پيستي وه ي ده بباغي نايه	“	“
ده بباغي نايه و، نايي خوي لي بده ي	“	“	
* * *			۲۲۱
خوجوانت باس كرد، نه ونه قله خوشه	پيشت پولاي بي	“	“
پيشت پولاش بي و، پاشت كلوشه	پاشت كلوشه	“	“
قازانجي هه موي، خومه ربوتوشه	“	“	
جيگات قايم بي و، چه ندي پيت خوشه	“	“	
ده نامه علوم بو، وه كي گوتويانه	“	“	
پيشت پولاش بي و، پاشت كلوشه	“	“	
* * *			۲۲۴
له چه نكي گوركي و، يان له زوردا ري	پيشمان ناكري نه بهر گوركي		
خوته رخي ناكه ين، شواني ومه پدا ري	مه رداري ته رخ كه ين		
* * *			۲۲۵
كه رپيشه نكي بي و، پيش كاروان كه وي	پيشه نكي كارواني كه ري		
سه يرنيه ده قور ي و، زل و زوان كه وي	كاروان ده قوري ده كه وي		
* * *			۲۲۶
پيكر او وه نه ري، واش به هاساني	پيكر او وه	“	“
هه تله ناييت و، توش ده بوي زاني	“	“	
* * *			۲۲۷
بي هه راوكيشه ن، نه وژن و پيا وه	پيكه وه ليغيان		
لينگيشيان ويگرا، چوت راكي شا وه	راكيشا وه		
* * *			۲۲۸

ھاتومە ھەرتا، دانىم لاق وپىم	پى ئەھەيى
لەسە رۇئىرادو، ھەي بەكەي خۇنىم	خۇم دەنىم
* * *	۲۲۹
پىمان لى ئەبىرەت، چاومان لەرىيە	پىمان لى مەبەرە
داينى سەر جەرگەم، شوپىنى شەوييە	“ “
* * *	۲۳۰
ھەروەك قەدىميان، چۆن بو. ۋافىرە	پىم فىرەو
ئىستاش پىيى ۋايە، چى كرىو ھەخىرە	“ “
* * *	۲۳۱
پىم ھاسان ترە، لەئاو خوار دىنە ۋەي	پىم لەئاو خوار دىنە ۋەي
چەھىتەندەش ۋەبىر، خۇھىنانە ۋەي	ھاسان ترە
* * *	۲۳۲
بەدەست كارنەكەر، پىمەرەش سوکە	پىمەرە بەدەست
دروپە شەۋىوك، پۇرۇچوگە جوگە	كارنەكەرىۋە سوکە
* * *	۲۳۳
پىنج قامەن بران، ۋىك ناچن بۆچى	پىنج قامەن بران
باسى لى ئەكەين، ئەكو بلى تۆچى	ۋەك يەك ناچن
* * *	۲۳۴
كارت مەھكەم كە، چەندى پىت دەكرى	پىنج ۋەپۇرۇكى
پىنج ۋەپۇرۇك، ماۋە. پادەبىرى	ماۋە
* * *	۲۳۵
پىنەي راناگرى، ۋاشىۋىۋتە ۋە	پىنەي راناگرى
بى ئاگادارىش، لىم بەرىۋتە ۋە	“ “

- ۲۳۶ * * *
پىنەكرىم بەشى سالىكى
دى ناكەم
پىم خوشەبمىتم، ناشكورىش ناكەم
پىنەكرىم بەشى، ئەوساليش ناكەم
* * *
- ۲۳۷
پىۋەدان
ئەۋموزى خوشترە
ئەۋمازۋموزەت، بابۇناكەس بى
خوشەپىم ۋەدەى، ۋزەت بابەس بى
* * *
- ۲۳۸
پىۋازىش
دەلى ئەم مىۋەم
پىۋازناكابلى، ئەمنىش مىۋەم
تاكات ۋەخى، خۇم لەۋدىۋەم
* * *
- ۲۳۹
پىۋازى نەخۇى
بۇنت لەزارى نايە
پىۋازى نەخۇى، ئمنىش پىم ۋايە
بۇنت لەزارۋ، ۋلىۋدىمى نايە
* * *
- ۲۴۰
پىۋەكەۋشىكى
لىۋەكەۋتۋتەۋە
ۋەكى مەردۋكىان، ياپىتۋى كەۋشى
مابنەۋەبەدلى، پاك ۋىى خەۋشى
* * *
- ۲۴۱
پىۋىستەلەژياندا
لەسەرپىنى خۇت خۇراگرى
پىۋىستەلەژيان، لەسەرلاقى خۇت
خۇراگرى ۋىرتەۋ، بۇلەى نەكرى بۇت
* * *
- ۲۴۲
پىنى خوشەنىنۋەكەم نەبن
خۇمى پىن بخورىتم
دەى ۋىست نىنۋەك ۋقامك نەمىنى
دەىگوت نەبادا، خۇى پىن بخورىتمى
* * *
- ۲۴۳
پىنى دەگۈيەۋەچۈە
لەۋكارەى مەرمىچ، حاللى نەببولىنى
دەگۈيەۋەچۈە، مەردولاق ۋپىنى
لەۋكارەى مەرمىچ، حاللى نەببولىنى

۲۴۴

* * *

بی پی له گوینی، هرڅونه بزتیوی
تامی دهگاته زاری ولیوی

پیی له گوی نی
تامی دهگاته زاری

۲۴۵

* * *

که پی پی ناویری، کړنوشی بوبکه
به هر جوری بی، عیلاجی خوبکه

پیی ناویری
کړنوشی له بهر بکه

۲۴۶

* * *

پیټ واپوسه ری، زینوت بؤگرتوم
من خوم حاشارداو، له دیوی بستوم

پیی وایه سهری
زینوی بؤگرتوم

۲۴۷

* * *

سهری که چه لمت، چاکرد پیټ وایه
خو زیاقه ت چاکه ی، وات نه کړد بایه

پیی وایه سهری که چه لی
چاکردومه وه

۲۴۸

* * *

بؤخوت کیف کړدوه، ده شکوژی وده بری
هاتوی پیټ واپو، که ریم لی ده کړی

پیی وایه
که ریم لی دمکړی

۲۴۹

* * *

بؤچما مندا لان، دی پی ده خاقلینی
یار پیگاوشوینه و، بؤخوی پیک دینی

پیی وایه مندا لان
ده خاقلینی

۲۵۰

* * *

فکری لی ناکا، به وزوانه دهمری
پی پی داناونه ته، سه رلیوی قه بری

پیی کی
له سهرلیوی قه بریه

۲۵۱

* * *

(ټي)

ټى تانه وړوژهى، دهچمه ټوټى زهوى
ټالاي هيوای ټوم، قهت قهت ناکهوى

* * *

۱

تانه ويايهى له نهو
کونه وېي
ټاکوټ ويايهى، له کونيه وه بوي
بژمن هيچ نابى و، دهى چي بټوټي

* * *

۲

ټابوک دهسازي
خان دهترازي
وابه ساوه ساو، ټابوک دهسازي
پون ومه علومه و، خانيش دهترازي

* * *

۳

ټا بى ميوان نه بو
مالي به چي نه هيش
تاته واونه بون، ياناخرى ميوان
مايه وودانيش، له مال وديوان

* * *

۴

ټا پيريك دهمرى
هه زار لاو دهمرى
ټا پيريك دهمرى، كه مترياهه زار
لاوه كان دهمرن، به نيش وئازار

* * *

۵

ټا ترشى نه چيرى
بیرله شیرنى ناکه يه وه
ټا تامى تاليه و، ترشيش نه نوشى
شيرنى نابينى و، قه تيش نه ينوشى

* * *

۶

ټا جه فانه بينى
سه فانا بينى
ټا زورنه چيرى و، پرهنجى وجه فايه
بى شكه وناي بينى، خوشى وسه فايه

* * *

۷

ټا جى به زورى بيهه بټوټي
که رویشکت بوناگرى
به زورى بټوټي و، توش بى بهى تاجى
جاکواکه رویشکت، بټوټه گرى حاجى

* * *

۸

تازى پەش کوژ

وهك تازيه پەش كوژ، تازا لويويږي

“ “

چي يهوله پايوش، كوا خو ده بويږي

* * *

۹

تازى كه رويشكي ده گري و

تازى كه رويشكي، ده گري زوړو كه م

توله ده لي نه من هم

گوي توله يه له ولا، دي ده لي من هم

* * *

۱۰

تازى من كه رويشكي

تازى پسته ي من، نه درنگ ونه زو

توى پي ناگري

قه تي پي ناگري، قرخه شينه ي تو

* * *

۱۱

تاچو كه نه بي

تانه بيه چوكه و، هه رنه بيه ژير ده ست

گه وره نابي

مه زني وگه وره ييت، نايي ته به رده ست

* * *

۱۲

تاخان دمپازي

تاخان به ره وشه پ، ده پړاوده سازي

له شكر ده ترازي

په رت ويلوده بي، له شكر ده ترازي

* * *

۱۳

تا دايكه ديارنه بي

دايكم ديارنه بي، ياخو بگنځيڼي

باوكه چاوي مارد مړديڼي

باوكه چاوي مار، به جوت ده رديڼي

* * *

۱۴

تارات نيوه ي

نيوه ي ته حياتين، خاويني وتارات

ته حياته

كه س بونه و كار ه ي، خو وه دوانا خات

* * *

۱۵

تاره نجى نه كيشي

په نجى نه كيشي، قه ت ناگه ي به گنج

کې بودیښی گه نڅ، نه وی کښای په نڅ

* * *

تازه نه وه لیه، بیسم لای لی کرد

به هیوا یه کی، زورده ستم پی کرد

* * *

تازه ی نه وه لیه، دمی ولاویستی

وه ردوشیوله نیو، کیلگه وزه ویستی

* * *

تازه رابردوه، به دایکی شیخی

به نك وبه رموروی، هه روه خړوبیخی

* * *

تازه چوپړیشت، وازی لی بیته

گه لالهی دیکه، بیته پیک بیته

تازه پړیشتوه، ناگه ریته وه

بیری لی ناکری، قه تیش بیته وه

* * *

نه ونده ی تالی، و ناخوښی چښتوه

پاش زورفه قیری، وده ردپی گه ښتوه

* * *

تازه ش له وبارهی، سه رتویی پامینا

جیی خوئی پی زانی، وگه رمی دامینا

* * *

گه نجت پی ناگا

۱۶

تازه نه وه ل بسم الله

“ “

۱۷

تازه نه وه لی

دمی تی

۱۸

تازه به دایه شیخی

“ “

۱۹

تازه چوپړیشت

“ “

یان

“ “

۲۱

تازه پی گه ښتوه

“ “

۲۲

تازه جیی

خوی گهرم داهیناوه

۲۳

- تازمه د ستم
چى تازه وکونه، هموى پابريده
پي کرده
تازه من ده ستم، به وکاره ي کرده
* * *
- تازه ناگه رېته وه
پوښتو پوښتو وه، ناشگه رېته وه
به ختت بى لاي دا، بى گيرېته وه
* * *
- تازه نايه ته وه
نايه ته هړناو، چى پوښت تازه
فکرو بيرى کى، نویت بينه وسازه
پوښتو پوښتو وه، ناشگه رېته وه
به بير و فکړان، ده ي کواديتته وه
* * *
- تازم نوبه رى
تازه وه ک قات و، قپرى و زوريرسيان
هيناي نوبه رى، گيتلاس و قه يسيان
* * *
- تازه هاته بازارى
کونه ش که وتونه، نه خوښى و نازار
* * *
- تازه ي بدې هه زاران
کونه ي
بدمه نه قه پروهه زاران
* * *
- تازه ي دى و
کونه ي له بير چووه
* * *

- * * *
- ۳۲   تاقىتى
ئەۋەي تۆفەرموت ، ۋايى تاقىتى
مەلۇمە ۋىئاخىر، جۈي جۈي تاقىتى
- * * *
- ۳۳   تاقانە
تاقانەن بىي پىيت ، بويە ھەروازو
دەبىرې ۋ. ۋ. ۋ. دى ، بەشى ئەمەن ۋ. ۋ.
- * * *
- ۳۴   ئى خۇيتى
تاق تاقەكەرەي ، بەسەردارەۋە
چاۋەرېتى يارە ، بىت لەشارەۋە
- * * *
- (۳)   تاقەسوار
ئەسپەكەي شىيى ، كۆيت ۋىارەش بۆز
بەتاقەسوارىك ، ناكىر ئۆزۈپۆز
- * * *
- ۳۵   تاقى كراۋەۋى
ھەرجارىك بەسە ، تاقى كىرەۋەي
زىيادىەبىي جىيە ، بۇپات كىرەۋەي
- * * *
- ۳۶   تاقچەنەكايۈرەبۇر
تاقچەكەت نەكا ، ھىپرە ۋىپۇرەبۇر
ئەۋكۈرەكۋادەيكا ، كارى زۇقۇر
- * * *
- ۳۷   تاقەرىك نەبى
ئاقلى چۆن دەۋى ، تاقەرىك نەبى
ئەۋدەبىي بۇيت ، ئەۋىش ھەرەبىي
- * * *
- ۳۸   تاقوئىت دەگىرى
تاقوئىت دەگىرى ، لەترسىيان ھەلى

لەوباس وخواسەي،ھىچ بوگەس مەلى	ھەلى
* * *	۳۹
ھۆشم بى ومام، تاكوگويتى گۆرئ	تاكويتى گۆرئ
خۆشەويستىكەم، خۆلىم ناگۆرئ	لىم ناگۆرئ
* * *	۴۰
چى تالان كەرو، نۆرخۆرن بەعام	تالان كەرزور
تيرناين برسین، لەنيوخاس وعام	خورو قەت پرنابن
* * *	۴۱
پىي پازى نەببوم، كەچى كەوتنەدوم	تالاويان بە
تالاويان كىردو، لەزارى وگەروم	زارى داگردوم
* * *	۴۲
سەبرم لى بگرى، سىبە و دوشىوان	تالە سىوانت
دەيەنمەخە وىت، نۆرتالە سىوان	دەخە وى دىنە
* * *	۴۳
تالىە وىە تالى، نىشانىيان داوين	تالە كەرىشەو
خۆشەولە خۆشيش، ئاوا لى بپاوين	خۆشە كەرىشە
* * *	۴۴
ئەنە زىلە بلىم، دەي تاپىم ھەيە	تالىت نە پرسن
تاكونە تىويىتن، قەت وەجواب مەيە	ولام مەدمو
* * *	۴۵
تالىت نە قەومى، نازانى چلۆنە	تالىت نە قەومى
فەرقىيان دانانىيى، ئى تازە وكتە	نازانى چۈنە
* * *	۴۶

تالى وسوئىرى

دونيائى زورچىشتوه

۴۷

تالى وسوئىريانهى، ئەلەم بونىايە

ئەرنەندەى چىشتوه، دەسيائى نايە

* * *

تالى وسوئىرى نەدىوہ

“ “

۴۸

زۆركەس لەزمان و، دەستت بزيون

دەشلىتى من تالى و، سوئىرىم نەدىون

* * *

تامت کرد

چ گوئيكى خوارد

۴۸

ئەرى تامت کرد، چ گوئيكى خوا رنوه

بەلام بەبى دەنگ، چوہ خوى ليئبوا رنوه

* * *

تامەرزوہ

“ “

۴۹

هيندەراپەلکەو، ئەوہات وچۆہ

لەدورپا ديارەو، زۆرتامەرزوہ

* * *

تامى بەخشينى

دەتۆلە دانىہ

۵۰

بۆگىژت کردوم، بەئەويۆلە بۆلەى

تامى بەخشينى، دەى کوالە تۆلەى

* * *

ئى خويەتى

“ “

(۴)

تاوان بارەدەرچو، لەتافى دەوا

بى تاوان گيرا، لەشیرن خەوا

* * *

تاوان بارسەرى بەداريۆہ

بى تاوان سەرى لەلاى ياريۆہ

۵۱

تاوان بارسەريان، بەسەرداريۆہ

بى تاوان سەريان، بەسەلاى ياريۆہ

* * *

ترسى گورگيم

ھەردەزگى داہ

هيندەم شاخ وکيو، وەپاش خۆداوہ

ترسى گورگيم ھەردەزگى دامارە

* * *

۵۲

تېرگە ھات

تېرھات بە پاتۇل، يادە لىتگى تەنگ

بە شە ئوار مودە ئاۋەستى

گېرنابى ھەردى، خۇبۇنىشى دەنگ

* * *

۵۳

تېر

كە ھات وئەگەر، لىشت بەربى تېر

لە جىيى پېر

باشە جىيى بگىرى، بگىرى لە جىيى پېر

* * *

۵۴

تېرۇتۇپ بە كارنايە

چىدىكەش ھەۋاي، تېرۇتۇپى بەدەن

“ “

دەۋرۈبەرىش دىن، لىۋلە ھۇپ دەدەن

* * *

۵۵

تېرە سازو

خۇتېرە سازوتېرى، ماشىشى ھىنان

تېرە ماش

بۇبەلگەۋبە جوت، خۇي نىۋى لىنان

* * *

۵۶

تېرگە ئەكەيە

ئەتېرى كە ئەكەيە، جاكواسەردە گىرى

“ “

ۋازىيان لىيى بىنەۋ، نەتبىيى بەرگىرى

* * *

۵۷

تېرى ئاخىرى

خۇتېرى ئاخىرو، ئۇخرىشى كەندۈە

كەندۈە

نەكۈبىلەي بە ھىيىز، پۈشۈكى سەندۈە

* * *

۵۸

تېرى بە مىكوتى

تېرىيان پىيى ناشكىيى، بە مىكوت وپاچى

ناشكىيى

چ قسەۋبە سىشىيان، بە گۈيى داناجى

* * *

۵۹

تېرىك ۋېرىكى

لەدورى دەلەي، كىارى ۋى بىرىكە

ماوه	نوهى ماويه مهر، تريك ويړيکه
۶۰	* * *
تريک وتوپيک	تريک وتوپيک، جاوقه رداره پيښم
جاوقه رزداره	نيويک بى ونيوهى، دى حاشايى ليم
۶۱	* * *
تري وه تري	ته ماشاي خوتري، وه تري پاناگات
پاناگ	تازه شه و. وه زمعي، خه راهه رناکات
۶۲	* * *
تفى بهر موژوره	مستيش له دريشه ي، بى بگه رپته وه
بوخوت دپته وه	تفى بهر وه ژوره، بوخوت دپته وه
۶۳	* * *
تفى دهمزاري	تفیش دهمزاري، مار کاوبوى بکري
ماري کا دهمري	باوه روى ويى مار، هه رله ويى دهمري
۶۴	* * *
تفى دهمزاريدا نيشک بووه	تفى نيشک بسوه، له گروي وزاري
“ “	له ترس وخوفان، ياشه رهمزاري
۶۵	* * *
تفیش بداو	وات بؤدا ناهو، چوڼ تفیش بدا
و. ونیش بدا	دهى نابى ئاخر، خو... ونیش بدا
۶۶	* * *
تکا کارپرا	تکا کارى بپان، له دي وله شان
“ “	نه نجام نه دراپيت، ماله نيوکاران
۶۷	* * *
توبلى کا که من ده ليم خوشکى	توبلى کا که گيان، من ده ليم خوشکى

شەيتان نەكەن شكى	شەيتان نەكەن شكى
۶۸	۶۸
كەپەنەك بۆشۈن، پىي خەفوبەرگە	تۆبەي گورگى مەرگە
تۆبەي بەپاستى، بۆگورگى مەرگە	“ “
۷۹	۷۹
تۆبى خولودوعاي، ئەوپىياوچاكانە	توبى
مەستم دەوئ نەك، بىم بۆپاكانە	ئەو خودايەي
۷۰	۷۰
جىژنى سەگەليە، تۆپنى كەرئ	تۆپنى كەرئ
كى بىي وخەبەريۇ، ئەوخوشىي بەرئ	جىژنى سەگەليە
۷۱	۷۱
لەجۆپكى پابىت، يانئيوھەمبانە	توتنى خۇمانە
ئەوھم جائەوجار، توتنى خۇمانە	“ “
۷۲	۷۲
توتنى نىوقوتوى، ناننى مەمبانە	توتنى نىوقوتوى ناننى مەمبانە
نابىي واھىندەي، پېيىكەي موتەمانە	پىشتيان پىي مەبەستە
۷۳	۷۳
مەرتوتى وارى، دەرسى دانراوھ	توتى وارى قىرپوھ
دەيگىرپىتەو، چى پىي گوتراوھ	“ “
۷۴	۷۴
بەوقورەقورە، تورەي بىلوپىرئ	تورەتورى بىلوپىرئ
سواريان كرد شەلەي، بىيەن بۆكوتىرئ	شەلەيان بردبۆكوتىرئ
۷۵	۷۵

تۇرياي

شۇرياي

جاچۇن وادەسى، واليمان تۇرياي

كواسوچمان چ بو، ھەرنائاوشۇرياي

* * *

۷۶

تۈزلە قورۇ ھەلئاستى

“ ”

دەباتى گەي بام، زوترمە بەستى

كئ ديتويەتى، تۈزلە قورۇ ھەستى

* * *

۷۷

تۈزى ناشكىنى

“ ”

ھەرنائاوش بېروات، بەدعيە وپۇزى

تۈش بەغارەللى، ناشكىنى تۈزى

* * *

۷۸

تۈشى بېش بەردە

بېش بەردە بومە

تۈش بوم لەبېش، بەردە دەي بېش

تېك چوھەسەلەو، ھىدى وسە بېش

* * *

۷۹

تۈشى قور

شىلانى بوم

تۈشى قور قورۇ، كە وقور شىلانى

بومە و كەي خەلاس، بىم خوادە زانى

* * *

۸۰

تۈشەي خەلکى

بىرسىتى ناشكىنى

باتۈشەي خەلکى، زۇرىش ۋە منىنى

بىرسىتى پىياۋى، جاكوادە شكىنى

* * *

۸۱

تۇفانى بچىنى

خەرمانت بايە

قانوتى وايە، لەسەردونىايە

تۇفانى بچىنى، ۋە خەرمانت بايە

* * *

۸۲

توقى زالمىت

يىتەدەستۈي

خۇ توقى زالمىش، بىخىتە ئەستۈت

شەرتە ھىچ داخىك، ھەلئاكىش بۇت

- ۸۲ * * *
 توقى زىر دەستوى كەرى كەى
 توقى زىر پېتنە، بىخەئەستوى كەر
 پى بە ئىختىرام دەبى
 لەلەي گەلى كەسى، دەبى موعتەبەر
- ۸۴ * * *
 توقى سەرىشى
 خوتوق وتەپلى، سەرىشيان چاۋە
 بويە مەركەس كەس، پىئى نەۋەستاۋە
- ۸۵ * * *
 توكە مندارەى
 توكە مندارەى، ھىناۋنى تەۋە
 لىنى گەپىن بۇخۇى، خاستر بى تەۋە
- ۸۶ * * *
 توكى بىكىشى
 ھەرتوكى بىكىشى، بەزى پىئوۋەدى
 ۋاخروپىرىي زۇر، تامى لىئوۋە دى
- ۸۷ * * *
 توكى لى مەكە
 بەۋەى نىئە ئىستاش، بەبەروانكەيە
 خۇنابى توكى، لى بىكەى جوانكەيە
- ۸۸ * * *
 تولان دەباتەراۋى
 قسەۋىياسىنك يا، چى ۋاى پى ناۋى
 بەخۇشىۋتولان، دەباتەراۋى
- ۸۹ * * *
 تۆلە بەتۆلە
 لىم دا، تاتوانىم، تۆلەى بەتۆلە
 پېشىنيان دەلەين، ۋەك گاكەى كۆلە
- ۹۰ * * *
 تۆلە بەسەبەرە
 لەتۆلەى ھىدى، زۇرىش بەسەبەرم

به لام به زه بره	به لام له کاتى، گرتنځى به زه برم
۹۱	* * *
توم کرده جولاً	له داخت که م ما، نه ندامم پرزى
مه کوم لى بدزى	توم کرد به جولاً، مه کوم لى بدزى
۹۲	* * *
توندمه رۇ هه لده نگوى	توندمه پونه وهك، وه عه رزى بکه وى
“	چاره نيه ده ليم، ئيستا ش هه ره وى
۹۳	* * *
تونگه قه ت ناوى	قه ت بى ئاونا بى و، ناوى لى نابرى
له بير ناچى	تونگه بى ئاوبى، داخ زگى ده دپى
۹۴	* * *
تو هانه کدى من هو نه که م	دهى تو هانه کهى، منيش هو نه که م
توژن دىنى من شوده که م	توژن بيىنى ومن، خيرا شو نه که م
۹۵	* * *
تووى کينه وعه رمزى	تووى غه ره زيه و، بوغزى ده ميىنى
ده دليدا شين کردو ته وه	که سه ریا دلخه و، ده دليدا بچيىنى
۹۶	* * *
ته بيه ت	ته بعي خه رابى و، هه رله نيى خو مان
به نسجه تى نيه	جاکوا چاده کرى، به نسجه ت بو مان
۹۷	* * *
ته پشوى	ته پشوى له ماکه و، ريشه ى خوى داوه
له ريشه ى خوى داوه	ده يگوت کواخو هيچ، شت پوى نه داوه
۹۸	* * *

له لاقى خوږى دا، ته پشوى نه ماتى

ليى ته شه تابوه، نابى نه جاتى

* * *

ته پشوى له لاقى خوږى داوه

“

“

۹۹

ته پلى دهنګ نادا، يا پيى ناوړى

پيم خوش بوجارى، خوږى لى بېوړى

* * *

ته پلى

دهنګ نادا

زوکړن خيرابن، کڼو هېن ته ږده ست

ده ناهيچ ناکړى و، ته پلى که وته ده ست

سه ريارى دهر دى، بى به ختى خه مان

ته پله که لى لى دا، زوريش بى نه مان

* * *

ته پلى که وته ده ست

“

“

يان

“

“

۱۰۱

شهرمى هر له که س، ناکا ته رازو

له سوك وگرانى و، له دره ننگى يازو

* * *

ته رازو شهرمى له که س ناکا

“

“

۱۰۲

ته رسه قولى له ت که لى، بيى بيشکينى

هر دوه کيک وان، جوان تى پاميتى

* * *

ته رسه قولى له ت که لى

به لای کاميان دادى

۱۰۳

له م تۆزوپۆزده لى، هم هيپرېت برسى

پاچ وودومى تيز، ناشکينى ته رسى

* * *

ته رسى

به پاچى ناشکين

۱۰۴

ته ركى عاده ت که لى، وه كونه خوږشى

نازاروده رديش، زورده بى بنوږشى

* * *

ته ركى عاده ت

نه خوږشيه

۱۰۴

ته ريغى بىنى و، بيخى له قونى	ته ريغى ده قونى خه
گران تر نايى و، ديارن به پونى	له وهى گران تر نايى
* * *	۱۰۵
سهرک و تن و خوشى، بؤه رکه س وايه	ته رمقى و ته نه زولى به خوايه
يان ته نه زول بى، هه ربه ده ست خوايه	“ “
* * *	۱۰۵
تى پهرين پوژى، نه زانى ولا سار	ته شتى زير
ته شتى زير داني، سهر سهرت نه وچار	له سهر سهرت داني
* * *	۱۰۶
ته شيه ده پى سم، سه پله سى تايه	ته شى ده پى سم
شوى دهم به ريخ و، به ميزى گايه	سه پله سى تايه
له وهى زياترى بى، له ده ست نايه	“ “
بۆرآنك و چؤغه ي، نه و تاقه برايه	“ “
* * *	۱۰۸
ته شيه ده پى سم، فيز باريكانه	ته شى ده پى سم
شوى دهم به گول و، ناوى ريحانه	فيز باريكانه
ده يبه م بؤجؤلا، تابؤم دروست كا	“ “
پآنك و چؤغه له و، بؤده سگيرانه	“ “
* * *	۱۱۰
ته شى ريس نه گهر، واجوانى به پى سى	ته شى ريس نه گهر ته شى ريس بى
له نى كه ريش بى و، هه رواى ده پى سى	له يري كه ريش ده پى سى
* * *	۱۱۱
وا دياره و ته شى، له به رده پى سى	ته شى له به ر

دېرېسى	چلّم وليکيشيان، به ماچى بليسى
۱۱۲	* * *
ته عريفت به رزه	خوټه عريفات، هينده به رچاوه
“	له زارى دوست و، دوژمندا قاوه
۱۱۳	* * *
ته قدیر ته کبيرى	فکرى زورور و، پونيش ده کاقال
به تال ده کا	ته قدیر ته کبيرى، زوده کا به تال
يان	هر جورى نه گهر، بوى دانيتى ته کبير
“	به تال و پوچيان، زوده کا ته قدیر
۱۱۵	* * *
ته قه ل هه لئاگرى	ته قه ل هه لئاگرى و، پايلى پساون
“	ياشيو بوټه وه و، هر تاوسوتاون
۱۱۶	* * *
ته قه لى	نه وجور هى ده بيت، دورمانى و ته قه ل
هينده له سه ريك نينه	له سه ريك نينه و، نه کوبل هى ده غه ل
۱۱۷	* * *
ته قه لى ليوه هات	باسه که م زانى و، ته قه لى ليوه هات
“	چونيش پوى دابو، ديار بوکاره سات
۱۱۸	* * *
ته کبير نه کارى	ته کبير له کارو، نه مرى نه خوايه
خواى ناکرى	به که س نه کراوه و، نه مړو له دوايه
۱۱۹	* * *
ته کبير نايگاتى	به وفکرو بیره م، که پيگام داتى

- “ “
 هيچ ته گبير يکى، دیکه ی ناگاتئ
 * * * ۱۲۰
- ته کبیرو ته قدیر
 چه ندى حه ولم دا، به هیند فکرو بیر
 مه و دایان ژون، ته کبیرو ته قدیر
 * * * ۱۲۱
- ته کبیرو را له و اجباتانه
 کئ ته کبیرو پای، کردنه و اجبات
 له ژيانی هیچ کات، مه لیکی ناکات
 * * * ۱۲۲
- ته له ی مشکى گرتوه
 داوی مام عه لیم، داینا بونه وه
 مشکى بؤگرتبوو، لیئی کؤبونه ه
 * * * ۱۲۳
- ته ماح
 ته ماح ده گولان و، دوزامیش ده کات
 کئ یه کارى وه ی، پښک و پیکی بکات
 * * * ۱۲۵
- ته ماح سدرى نه بری
 بؤت بکری سهری، ته ماحی ببری
 ده نائو و زوتر، سهری توده ببری
 * * * ۱۲۶
- ته ماح کار دا یمه موحتاجه
 کارى ته ماح کار، له بنی پاخواره
 موحتاجه ورسقیش، له نوای وی سواره
 * * * ۱۲۷
- ته ماح کار دونیای پی بده ی
 تیر نابى وقانع به نانیکی تیره
 ته ماح کار دنیای، پی بده ی ویزانی
 برسیه وه ژاریش، پازین به نانی
 * * * ۱۲۸

ته نهال پئی ده گوت، به م ته وه ززه له
 بوکاری سبه ینی، نابی بکه ی په له
 ده یگوت پیت خو شه، دوسبه ش ناچین
 که لکی وهرده گرین، پیم خو شه وه له

* * *

ده ست نه سوتین، بگره وپو فیده ی
 تاته ندورگره و، نانی پیوه بده ی

* * *

تیی ناگاوییری، قورده ماغ ده کا
 ته ندورقورداغ بی، نانی داغ ده کا

* * *

ته نکى وقولئ ناو، جوان لیئ بروانی
 له بواریتش دیاره و، خو قوربه جوانی

* * *

ده ی بابیته پیئش، توش ناو ابرانه
 بهریان قورته سکه، ده لئین ته نگانه

* * *

لیئ بگره سه بری و، هوبانه وبانه
 به نیشتیای پیای، نابن ته نگانه

* * *

ته نیامال یا هر، له دئی به ده ربی
 نه جیران خو پی و، زورنان نه ده ربی

* * *

ته واوت کرد، ده ی، نه وکاری جوانت

ته نهال به ته و مزه لی گوت

سبه ینی ناچینه کاری

ته و مزه ل گوتی

پیت خو شه دوسبه ش ناچین

۱۳۰

ته ندور تاگه رمه

نانی پیومه ده

۱۳۱

ته ندور که داغه

ونانی داغ ده کا

۱۳۲

ته نکى وقولئ ناوئ

له بواری رادیاره

۱۳۳

ته نگانان بهریان ته سکه

“ “

۱۳۴

ته نگانه به نیشتیای

پیای نابی

۱۳۵

ته نیامال

له دراوسیی خهراپ چاتره

۱۳۶

ته واوت کرد

نيټه ش دى چيدى، نين چاوه پوانت	“	“
* * *		۱۳۷
كى بوټه وټه ونه، باره يټناو كړدى	ته ون كى كړدى	
قازانچ وبه هرې، بوټه ويو ويردى	نه وويردى	
* * *		۱۳۸
پينگاي پيشتره و، نه يټه نيټه وه	ته ونى بوټه نه نيټه وه	
داوه ياتو ونه و، دايدنه نيټه وه	“	“
* * *		۱۳۹
ته ون ټكه وداو ټك، بوټى دان او ونه وه	ته ونى	
كار وهوى ديشن، بوټى پينچاونه وه	بوټا ناوه ته وه	
* * *		۱۴۰
قه تاره ي ته يران، ديتن وپاده برن	ته ير له ننگه رى	
وهك نيسي له سهر، له ننگه رى ده گرن	له سهره د گرن	
* * *		۱۴۱
ده لين ته يري گول، ناشقى دارى كه	ته يري گول ناشقى	
ژه قنه موت له سهر، شانى بارى كه	دارى ژه قنه موتى يه	
* * *		۱۴۲
پينگا كى دايته و، دا پر ته يټو لى	تيتو لى كى له دا يكت دا پره	
بانه جاتيو بيت، له بوټه بوټى	“	“
* * *		۱۴۳
كى ديتويه تى و، بجيت و بپرسي	تير ناگاي له برسى نيه	
تير ټك له وه زعى، پياويكى برسى	“	“
* * *		۱۴۴

تير بخوانى، مه رتاده توانى

نه چيه هيچ مالليك، له نان بروانى

* * *

تير بخوو مالان مه که

“ “

۱۴۵

تير پاش باسکيه و، بو ناموزايه

به رخيش ماويکيه و، له ناوکوزايه

* * *

تير پاش باسکيه

“ “

۱۴۶

وهك په لاپيتكي، منه وتيره کهى

خه ريكى باويي، چاوى من كوړکهى

* * *

تيرى تو؟ په له پيتکهى منه

“ “

۱۴۷

چه ويل بيه اويت، مه رگولله وتيرى

ويى که وتوه وبه که س، پي پي ناگيرى

* * *

تيرى چه ويل

راسته

۱۴۸

تيرى داوه تى و، هيڼده به جوانى

دهى شيريتتوه، ئه وچارکه وانى

* * *

تيرى داوه

که وانى ده شاريته وه

۱۴۹

ده تيردانيى دا، مه رتيرنه ماون

مه ريويه ش له شه پ، واشلن وخاون

* * *

تيرى ده تيرداني دا

نه ماوه

۱۵۰

له وکه وانى را، مه رتيريريك چودهر

ناگه ريتتوه و، ورؤيشته ويه کسر

* * *

تير له که وانى بيته دهر

ناگه ريتتوه

۱۵۱

بروانه ونه گهر، شيوى تيرنه خوى

بابيشت بمرى، تو هيڼده گرى بوى

تيرنه خواردن

له باب مردنى ناخوشره

دهی توش ده زانی، خو تیرنه خواردن	“	یان
ناخو شتره وله باب، دوبا پیر مردن	“	“
* * *		۱۵۳
بیرنا کاله وهی، تیریی ونیوه تیر		تیر و نیوه تیر
فه رقی پی ناکات، سارد بی وگرمه سیر		هه رگه رمه سیر
* * *		۱۵۴
تیری کویریه ودهی، بی بیها ویژی		تیری کویریه
ویکی کهوی ودهنا، راستیم پی بیژی		گرتی ونه یگرت
* * *		۱۵۵
تیرله من نه بی و، بی بوئوالم		تیریک له من نه بی له ئاوالم
وهک له کابدریت، ئاوا خوشحالم		وادمزانم له چه والی کایه دهمدی
* * *		۱۵۶
ئاوات داده نیم، ویجری کارزانان		تیریک و دو نیشانه
تیریککی باوی و، بو دونیشانان	“	“
* * *		۱۵۷
دهست وپه نجهی تو، ئاوا زونه پزی		تیشوی
تیشوی پیغه مبه، بی لیچی نه دزی		پیغه مبه روزه
* * *		۱۵۸
بیخاته پشستی، نه و تیشوی شوانی		تیشوی شوانی
یان ده زگی دابی، کی لیچی ده روانی		چ له زگ وچ له پشت
* * *		۱۵۹
بو خواردنن مه لی، ددانن تیزکه		تیکوشن
تیکوشن به هیوای، جیرانی نیشکه		به ته مای جیرانی نیشکه

- ۱۶۰ * * *
 تىگە يىشتىن لە
 دىيىبە ۋە سەرخوۋ، وردىپۇيىن وپوانىن
 مېۋىزە شەن خۇشتىرە
 خۇلە مېۋىزە ئانىش، خۇشتىرە ۋىزە ئانىن
- ۱۶۱ * * *
 تىنۇلە خەۋيا ۋادەزەنى
 تىنۇلە خەۋيا ۋادەزەنى
 ھەم ۋىزە ئانى ۋادەزە
- ۱۶۲ * * *
 تىنۇ. ۋىزە
 ئى مالىە خۇتى، تىنۇبى ۋىزە
 دەنەدە مەزەنى، بىي ۋاۋ بىي ۋىزە
- ۱۶۳ * * *
 تىنى تىدەنە ۋادەزە
 پىيىت خۇش بوۋاۋاش، ھەرجالى نەيىن
 ھەرتىيى دانە ۋادە ھىچ گەرمىيى ۋىزە
- ۱۶۴ * * *
 ۱۶۵

(ځيم)

ځيم له ريزي، جه مال و جوانان

ټاکوليزنه بوه، ځيمان له زوانان

* * *

۱

بڼ هه لپه ريبون، به بڼ ساز جاران

جاران بڼ ساز هه لپه پهری

به که یف و خوشی، له دین و شاران

نیستا سازیشی پینه

نیستا که هاتوه، سازیشی پیته

“ “

دا یمه هر سه ماو، شایي و گولباران

“ “

* * *

۲

نه یزانی بوجیه و، نه وقال و باسه

جاری شه قه ی

نه بیست بوجاری، شه قه ی قه ناسه

قه ناسه نه بیستوه

* * *

۳

له نی تو خرماندا، هر چی په رستان

جاریک به رستانی

جاریکی ده لین، خو سار د بوزستان

ده لین سارده

* * *

۴

هاتی فریوت دام، تو ی له نه وه ل جار

جاریکت خواردم به سندانت بڼ

جاره که ی دیکه ی، خو م تاوانبار

دو جارت خواردم نه وشي گیانت بڼ

* * *

۵

هه لیکی تو بکه ی، چاوپو شې ده گری

جاریکت هه له لی قبول دگری

بویه سی و چوار، پنگه ی پی ده گری

بویه سی و دو بوت پینه ناگری

* * *

۶

ده ی کواچت دیوه و، له کویته جاری

جاری له کویته

یا خوپا و خه راپ، به ردیان لی باری

“ “

* * *

۷

جارى ھەر

كۆپى دايكىتى، ھىشتاۋەك جاران

كۆپى دايكىتى

بۇن بىنىۋە تا، يان ھەربە باران

* * *

۹

جارى ھەرگەر مەبرىنە

لەكۆپتە ئىستا، ھەرگەر مەبرىنە

""

پاش ساردبونە ۋەى، جاخۇت ۋەبىنە

* * *

۱۰

جاشكى كۆلكن

پەسندىان كرون، دەى جاشكى كۆلكن

كۆرپەى چلمن

مندالى چلمن، لىكن بىۋچلكن

كۆنلىكى وركن

لىم حالى بويە، دەزانم دەلەى

""

سى ھەمىش كۆنلىكى، تەنبەل وورگن

* * *

۱۲

جافر تىي رپا

جافر تىي رپا ۋە، پاك نابىتە ۋە

""

نەخۇش بەدو عايان، چاك نابىتە ۋە

* * *

۱۳

جام گوتى بىم

نەگەر بىمەن بى، ۋەكى ئەۋپىك بىم

شكىنن مەزرىگىنن

جام گوتى بشكىم، بەلام نەزرىگىم

* * *

۱۴

جانئاي پرە ۋ

كى جانئاي پرە ۋ، شەرىكى بەشە

رۋى پرەشە

جانئاكە پرە ۋ، يەقىن رۋى پرەشە

* * *

۱۵

جاۋمەرە. ئەمەن بىرم ۋ

جادەى مەن بىرم، شوۋن بۆتۈخۇش بى

بەتۈبلىن بۆخۇت خۇش بى

عالم بەتۈبلى، دەى بۆخۇت خۇش بى

* * *

۱۶

جوانى دابنيشيت، به لای پيرتوه	جیللیک له لای پیریکى
وه بزانه به نديوه، به زنجيرتوه	دانشى و لك چه پسيه
* * *	۱۷
چى جړوجانه وهر، همن له وړونيايه	جړوجانه وهرى
باوهر كهن بى شك، هموى تيدايه	دونيایه تيدايه
* * *	۱۸
هاتره تاجلغوى، زوبگيرپى بوشه پ	جلفه دى دگيرپى
بسوتيتن مهرچى، هيتيان ويشك وتپ	“ “
* * *	۱۹
جلكى من وشوهى، له لام بونه وه	جلکمان له بهر
به رخوره تاويك، ويشك بونه وه	خوريكه ووهيشك بووه
* * *	۲۰
جلكى دوه وئى، ويگرپاوپيكي وه	جلكى دو هه وئى يان
ناحاويته وه، ليكيان جوپكي وه	ويگرا ناحاويته وه
* * *	۲۱
به بيروفكرى، هموانن تيگرا	جلكى دوه وئى يان
جلكى دوه وئى، ناشورين ويگرا	ويگرا ناشورين
* * *	۲۲
پيتاك وبهرگم، نه م كا سى ورو	جل وبهرگ نه نكابه دو
دهنكا به نيكيك، دانيشتوى سهر	دهنكابه پياوى لای سهر
* * *	۲۳
جلپيت پيتى ناوئى، ناغاوونوكه رى	جلپيت ناغاوونوكه رى
شهرم وشوره ييش، ده بى لابه رى	نازانى

۲۴	* * *	ئەوجورەي ئەگەر، تېڭ چۈەۋگۈزپا ۋە جندۇكە خۇي
نیشان داۋە		
۲۵	* * *	جندۇكە يەۋچۈە، خۇي نیشان دا ۋە
جندۇكە دوعا يان		
بۇ ھېناۋە		
۲۶	* * *	ھالى بوم زانئىم، ۋازوچا بۆۋە جندان دوعا يان، بۆھىتئابۆۋە
جندۇكە دوعا يان		
لى شاردۇتەۋە		
۲۷	* * *	دەبىي بىزانى ۋ، بەلاي خۇتەۋە بەلاداماتەۋە، ھىتئەبەرىبۆتەۋە پاش بىر كىرئەۋەي، بۆم مەلوم كرا جندۇكە نىشتىۋى، لى شاردۇتەۋە
۲۸	* * *	رەنگ ۋىۋى ديارەۋ، جۆرىك پرا ندۋە جندۇكە دەستيان، لى ھەلۋە شانندۋە
جندۇكە دەستى		
لى ۋە شانندۋە		
۲۹	* * *	لەبىرت مابىي ۋ، جۋابى تەحايە بۆم پەۋان كىردۋە، ئەۋىش پەحايە
جۋابى تەحاي		
پەحايە		
۳۰	* * *	باۋەپم پى بگەۋ، ئەۋەندە جۋانى چەندى بۆت بىكرى ۋ، ياتائە تۋانى
جۋانى		
تائە تۋانى		
۳۱	* * *	جۋانىكى بىخە نىۋترشى ۋتالى پىرلە نىۋشىر نىش، ھەرتالە ھالى
جۋانىكى بىخە نىۋترشى		
پىرىكىش بىخە نىۋشىرنى		

۳۲

جوجكەي بىن سەبەتتى

جوجكەي لى بىن، قىرتالە سەبەتتى

دەمرىن بىلەن سەبەتتى

دەمرىن لى داخ، ياخە سەبەتتى

۳۳

جوجكەي يەك سائەتتە

جوجكەي يەك سائەتتى، سەبەتتە

جوجكەي دوسائەتتە

سەرت لى وىكارەتتى، وەرەدە رېيىتتە

بەيتان دەتتى

دەگىپانە وەرە، مەيىن دەيت وقەيات

“ “

بۆلە خۇي زىتەر، لى وىپىگە وشويىتتە

۳۵

جۆگە لىك

جۆگە لى ئاويىك، لى مەركىزى رابىي

چۆمىكى قورال ناكە

چۆمىكى رىنيان، پىي شىلوى ناكە

۳۶

جولە ترسان فەقى

جولە ترسان، دادى بوزقور ترسان

لە برسان دۇم بۆپەرۇ

دۇم پە بۆسسىرمە، فە قىش لە برسان

۳۷

جۇلە جۇي شىن دەبىي

جى چاندەت بەرەم، دانە وىلەي تۇ

وگە نەم لىگە نەمى

گە نەمىش لىگە نەمى، شىن بىجۇلە جۇ

۳۸

جومە بىبارى، شەممە خۇش كەرۇ

جومە بىبارى، شەممە خۇش دەبىي

شەممە بىبارى پەنج و شەش كەرۇ

شەنبەش بىبارى، تۇرنا خۇش دەبىي

۳۹

جومە لى تىك چوۋە

لى تىك چوۋە، شەممە كامەيە

“ “

غار غارىدىن دەلەي، ئاغاي دامەيە

- ۴۰ * * *
 جوى ديوه کای ناخوا
 جوى ديوه وتازه، جاچون کاده خوا
 وام ده کردنه منيش، بام نهرى به خوا
 "" ""
- ۴۱ * * *
 جهرگت رهش بى
 جهرگت رهش بى، يابوت ره شيبى جهرگم
 له جهرگم دورى و، باپهش بى بهرگم
 "" ""
- ۴۲ * * *
 جهرگم پر له خوينه
 پر پرله خوينه و، له داخت جهرگم
 يابلیم په لاسن، له دوريت بهرگم
 "" ""
- ۴۳ * * *
 جهرگم
 ههرنه وړوداره م، وه بيسره اته وه
 خوجهرگم جهرگى، بوډه خواته وه
 "" ""
- ۴۴ * * *
 جهرگم هه مو
 جهرگم کون کون بو، به تيرى موډه
 توبوم دهرمان کى، به خنده ويزه
 "" ""
- ۴۵ * * *
 جهرگ ودى نيه
 خوجهرگ ودى، ههرنه به وه هيچ کات
 سه ره پوه رخوا، پوحمى پيده کات
 "" ""
- ۴۶ * * *
 جهرگى
 جهرگه وله تاوان، جهرگى بخواته وه
 ټاکارى پيشوى، خوى بشواته وه
 "" ""
- ۴۷ * * *
 جهرگى خوى
 نه وه ههر جهرگى، خوى ده خواته وه
 "" ""

ده خواته وه

۴۸

* * *

جهرگی سوتاوه

""

۴۹

* * *

جهرگی نیه و سې په لاکیش

هه رنه و هند مکاری دهکا

۵۰

* * *

جه ماعت جه مدهو

هه رتویان که مه

۵۱

* * *

جهم مردوبووه

""

۵۲

* * *

جه می

به چوارنان خورینه

۵۳

* * *

جه وائم له زگم

نه دروه

۵۴

* * *

جه وانی یادهت به خیر

""

۵۵

* * *

رېگه ی پې داچوی، خوی ناپواته وه

جهرگی سوتاون و، یارمستی دهوئی

بی وه زع و حاله و، بون نانوی شهوئی

دهی جهرگی نه بووه، یا هه رنه یماوه

سې په لاک هاسان، کاری لی کراوه

جه ماعت گشتیان، کزوه بووه وجهه مه

خوت به جی میشتوه، هه رتویان که مه

واجهم مردوبووه، چی پې نه خورلوه

بیریکیش بچاک، بونیستی نه کراوه

جه می به چوارو، نیونانی خورینه

له خواردنی له زگی، واسه رده رینه

تیروجه وائم، له زگم نه درونه

توبلی له وائم، پاپرکردونه

بیره ره ریکه و، دهوران لایم

پیری وکه نه فتی، یا هه رکز لایم

جەھلى بۆشەيتانى

جەھلى ونەزاتى، لەخۆبىرەوتىنە

ھاتوھ

بۆشەيتان چاگەو، زۆرسم چەقىنە

* * *

۵۶

جەھەندەمت لى پېرى

دەبېرۇنە تېبىنم، جەھەنەم پېركەى

“ “

بۆدواھاتنەوھش، دەكرى خۆقېركەى

* * *

۵۷

جەھەنەم پولى

ئەوھش بېروادەى، جەھەنەم پولى

“ “

خەرچىش ئاكرى ھەر، ھەموى ئسولى

* * *

۵۸

جىران جىرانى ناخوا

خۆقەت قەت ناىخوا، جىران جىرانى

“ “

كواكى يەئەوقسەى، نەكاونەىزانى

* * *

۵۹

جىران ئايىنى و دەخروشى

جىران چى نەدى، ھاتوھ دەخروشى

خواوھند دەبىنى و دەپوشى

خواوھندەبىنى دى، و بۆقەبدى پوشى

* * *

۶۰

جىران ئانى جىرانى ئابرى

ئان لەجىرانى، ناخواجىران بى

“ “

بىخوات جارېگەو، بابىقپىران بى

* * *

۶۱

جىژنەونەگەرنىو جىژنە

جىژنەبى وئەگەر، يانىو جىژنە

موچەى ھەتيو كوتى نانە

موچەى ھەتيو ھەر، دوسى كوتەنانە

* * *

۶۲

جىفېرگان

جىفېرگان داويت، بەجوتە ولو شكان

داوئ

دم ولوتى شكاند، ئى دايك وخوشكان

- ۶۳ * * *
 جیځای بیکاران
 جیځای بۆزیادی و، بیکارنن ئیتره
 نیسه
 پر وازی خۆت بی و، جی هه لیبژیره
- ۶۴ * * *
 جیځای خۆت
 جیځای خۆت یا هر، باو و با پیرانت
 بناسه
 بیناسه و زۆرجوان، خزم و جیرانت
- ۶۵ * * *
 جیځای شوکرانه یه
 پر په دلم ته و او، شوکرانه بیژرم
 هیمدادله خوابی، زۆرسه ره و خیرم
- ۶۶ * * *
 جیځای غه ریبان گوشه و که نارن
 غه ریب له شاران، غه ریب دیارن
 جیځای غه ریبان، گوشه و که نارن
- ۶۷ * * *
 جیځای لاقت بکه و چالاقت
 مه رکاتی جیځای، لاقت کرده وه
 لاقی بگوینزه وه، بچوپال کرده وه
- ۶۸ * * *
 جیځای لاقت بکه وه
 جینی لاقی بکه وه، سهرت جینی ده بی
 هیچ کاریکیشت، نه گه رپی نه بی
- ۶۹ * * *
 جیځای له خۆت لیژ مه که
 به بریاری من، مه رقهت وانا که ی
 جیځای خۆت لیژ، وای خه رانا که ی
- ۷۰ * * *
 جیځای له خوی لیژ کرد
 مه ربه قسه ووته ی، پیایو گیژی کرد

جیگاکی خوش بو، بوخوړی لیژى کرد

* * *

۷۱

پیت بلیم بئ دهنګ، عیبیشی فرېده

کئ به مست لی دای، پیلایه لی لیده

* * *

۷۲

لیت دیاره که چلون، هات وچویه تی

جیگای ژورناخوش، مالى خوویه تی

* * *

۷۳

هرخوت په نادا، له بن په سیوان

تاوایان لیژکرد، جئ به هتیاوان

* * *

۷۴

جئ به بئ مه لاو، که سیش نه ناسم

که له شیرم دی و، ده لیم بولقاسم

* * *

۷۵

جیگای خوړی گرم، دانه هیتناوه

فەقیرە بوچی، تیت هه لپیچاوه

* * *

۷۶

لیت وه دیارکه وئ، به ردی بوه شینه

جئ رمبئ بکه وه، رمبئ بچه قینه

* * *

۷۷

سندانن پئ بلیم، ولاسی دهرده

گلمه تن لئ دهن، جیگاکی به رده

* * *

۷۸

“ “

جیگای مستی پیلایه

“ “

جیگای ناخوشی

ماله خوویه تی

جیگایان

به هتیاوان لیژ کرد

جیگایه که مه لای لی نه بئ

به که لبابی ده لیم بولقاسم

جئ خوړی گرم نه کردوه

“ “

جئ رمبئ بکه وه

رمبئ بچه قینه

جئ گلمه تن

به رده

بيتي (چيم)

چيم له چل سواره، غه يبي چاوه پټيم

به لاوموسي بهت، نه يه ن بو سوز پټيم

* * *

۱

چا دانه و نذر چاك، واچاي بناسي

چا دان چاي ده ناسي

له دواي وي نه كه ي، نيدى هيچ باسي

“ “

* * *

۲

چاره نوس و ابو، هرده با و ابا

چاره نوس و ابو

ده ي هرواش نه با، ده باچ كرابا

“ “

* * *

۳

چاره ي بي چاران، سه بر كرده

چاره ي بي چاران سه بر كرده

چاوه پوانسي نذر، بوخوي مردنه

“ “

* * *

۴

خه راپ بوخوته و، چاكه ش ديت پټ

چاك بي، بوخوته و

گول بي و باچه قلش، نه يه ن بو سه ر پټ

خه راپ بي بوخوته

* * *

۵

ته نيا هه ربوتو، له م سه نه وسه ده ي

چاكت بو هاتوه

چاكت بو هاتوه و، له قى لي نه ده ي

نه گه رله قى لي نه ده ي

* * *

۶

له سه ر نه وخه لكه ي، بوخوت كه ر كرده

چاكت خونه سه ر نه وخه لكه ي

هه ريه وي ستي خوت، به پټوه ت بر يوه

كه ر كرده

* * *

۷

چاك هاتوته ده ر، له م كسوره خانه

چاك له كوره ي

- هاتوته دمرئ
رېك وپيټك حازره، باروبارخانه
* * * ۸
- چاك وايه نه يزاني
به و بړوايه من، نه يزاني چاكه
نابي هه موشتيك، له قاوده ي كاكه
* * * ۹
- چاك وخه راپ بوكه س نامينئ
چاكه وخه راپه ن، بوكه س نامينئ
به لام تادواړوژ، شويئنى ده مينئ
* * * ۱۰
- چاك وخه راپ راده برئ
راده برن هه ردوي، خه راپه وچاكه
چه ندى پيټ ده كرئ، بگره پيټى چاكه
* * * ۱۱
- چاك وخه راپ ناشاردريته وه
خه راپ بى و چاكه ش، ناشيرټه وه
به نوبه ي خويان، بټولاي ديته وه
* * * ۱۲
- چاكه پرسيارى ناوئ
چاكه وكارى چاك، پرسيارى ناوئ
خوده نيورپيگه و، كاري چاك باوئ
* * * ۱۳
- چاكه نه گه ل خه راپان
وهك خه راپه نه گه ل چاكانه
له گه ل پياوخه راپ، توده كه ي چاكه
وهك خه راپيكه و، له ريئ پياوچاكه
* * * ۱۴
- چاكه وخه راپه
به دوان دمكرئ
چاكه وخه راپه، ده كرئ به دوكه س
چه پله به ده ستيك، لي نادرئ بوكه س
* * * ۱۵
- چاكه وخه راپه، هه ردوك ده مينئ
چاكه وخه راپه ده مينټه وه

- ۱۵   "   "   مه رچاکه چاکن و، دهی زوکه ن بیټن
 *   *   *
- ۱۶   "   "   چاکه و خه را په ی
 جوئ ناکاته وه لیک   جوئ ناپنه وه، خه را په وچاکه
 خوی لی گیل کړیوه و، یا مه ربی باکه
 *   *   *
- ۱۷   "   "   چاکه، ون نابی
 بی شک به ون نابی، فکرت تی دابی
 *   *   *
- ۱۸   "   "   چاکه ی بکه و
 به ناوینی دابیله   ده توچاکه ی بکه، بیخه چوم گوم
 قهره بوی ده کا، خوا بوټ کوپی خوم
 *   *   *
- ۱۹   "   "   چاکه ی بکه ی دبیینی و
 خه را په ی بکه ی خه را په ی دبیینی   چاکه بکه چاکه ت، دیته یارمه تی
 توخه را په بکه ی، دی بونیکه تی
 *   *   *
- ۲۰   "   "   چاکه ی بکه با چاکه ت بیته ری
 خه را په ش دیته، ریټ زور بی باکه   ده سا چاکه بکه، بیټه ریټ چاکه
 *   *   *
- ۲۱   "   "   چاکه ی خوت دهوی
 چاکه ی له گه ل خه لکی بکه   چاکه و پیاوه تیت، بوخه لکیش مه بی
 *   *   *
- ۲۲   "   "   چاکه ی خه لکیت بیته به رچاو
 سپله ی وزوزوش، لیټ دهن له قاو   چاکه و پیاوه تی خه لکیت، نه ییته به رچاو
 *   *   *

- چاكاى خەلكى
كەم بىي وبەزۇرى، تۆبىزانە چاكا
كەمىش بى بەزۇرى بزانە
هەرلە بىرت بىي، كەشسیرت پاكا
* * *
- چاكاى دەگەن
دەبۇچاكا بكاى، تۆلەگەن كرمانچ
كرمانجى بكاى
فكروبەرزە وەند، بەبىي ھۇشامانچ
* * *
- چاكاى سەرىخۇ
چاكاى سەرىخۇ، سەرت دەشكىتى
سەرى پىياۋى دەشكىتى
پەشىمانىيە كەى، دلت دەردىتى
* * *
- چاكى پىر پەروى
لە دەورەى وەكو، چاران بىي وىرۇ
بەويتىنى ئالۇ، چاكى پىر پەروى
* * *
- چاۋان ھەلىنە تۆبىزانە مەن كىم
چاۋان ھەلىنە، تۆبىزانە مەن كىم
لاۋەكەى دىيىنم، گەر قەۋلت داپىم
* * *
- چاۋبازە، ناگىرى
چاۋبازە دەلىن، ناگىرى بازە
بۇقچاۋبىكى نىش، سازە وئامادە
* * *
- چاۋ بچوقىنە
چاۋان بچوقىنە، باكەس نەبىنى
نەۋەك لەدىتىنى، زىيانىكى بىبىنى
* * *
- چاۋىلقەدۇ
عەببى ۋەى دەى بۇ، لەمەن ۋەتۈيە
فېركردەى خۇيتى، چاۋىلقەدۇيە
* * *

۳۰. چاوبۇدیتنى يە
چاوبۇدیتنى يە، تیر پىيى بىروانه
به سيله ی چاوبى، چه ندى بله ی جوانه
“ “
۳۱. چاوتۇك بى ئابروہ
چاوتۇك هه روا، عه یب دارىكه
بۇدینى و دونیاش، زیان بارىكه
“ “
۳۲. چاوسوره
چاوسوره و بۇمنىش، پشتیوانىكه
ئاكارى وهك خۆى، شیرن وجوانىكه
“ “
۳۳. چاوله چاوه
چاوله چاوبىرىن، یه قین شهرم نهكا
به رتیل به ردی رهق، شل ونهرم نهكا
شهرم نهكا
“ “
۳۴. چاوله دهستی خه لکی
بۇچاوت ده بی، له دهستی خه لکی
به رژه وه ندیت بى، زىرى وبه که لکی
“ “
۳۵. چاوله ریگایه
نه کو بله ی مامۆم، کارى هه روايه
وه عده ی پى داوه، چاوله ریگایه
“ “
۳۶. چاومار
بى وه ی مه حتل بى، دیسانیش وهك پار
چۆن فریوى داین، خۇدیتت چاومار
“ “
۳۷. چاومان نابینى
چاومان نابینى، یه کتر ببینین

تا بزانيڼ كيټن، ژورتر شيرينين	يه کتر بينين
* * *	۳۸
چاوم له پټگا، خيټل بون دهی تاکه ی	چاوم خیل بوله پټگایه
هر واپات گرم و، چارېشمان ناکه ی	“ “
* * *	۳۹
وا سپی مه لگه پان، چاوم له تاوان	چاوم له تاوان سپی بو
خوم راگرت نه چوم، بوجيگه ی پاوان	“ “
* * *	۴۰
پوت وړه جالم و، تاوړستاش بویه	چاوم له دهستی تویه
چاوم له لوتف و، له دهستی تویه	“ “
* * *	۴۱
راگره بویه خته ی، چاووه چاوکه وئ	چاووه چاووه مکه وئ
حورمه تی هاوسیت، نه گه رپی ده وئ	“ “
* * *	۴۲
هاتوه چاووه شی، ئی قه لیا ساوئ	چاووه شی
بیروفکری مه ی، ده ی هه رپی ناوئ	قه لیا ساوئ
* * *	۴۳
چاوی به رادا، ناداد به هیچ جور	چاوی به رهدایه نادابم بینئ
بم بینئ نیزیک، بم یازوړله دور	“ “
* * *	۴۴
چاوی په رین بؤ، توقی سه ربه جوت	چاوی په رینه
منیش لئی ترسام، به خوا ی چم نه گوت	توقی سه ری
* * *	۴۵

دهيان گوت خوتو، فەقير ويى نوای	چاوی جیننی دهر دیتی
چاوی جندوکه ی، دهر دیتی به خوی	“ “
* * *	۴۶
هه ربه سه سه سورپمان، واقم برده وه	چاوی چوقاند
چاوی چوقاندن و، زاری کرده وه	وزاری کرده وه
* * *	۴۷
چاوی حورمه ت، و، زورخوشه ویستی	چاوی خوشه ویستی
نابینیت عه یب و، عاری ونه ویستی	عه یی نابینى
* * *	۴۸
چاوی دوژمنت، کویری نه تبینی	چاوی دوژمنت کویری
ده ناله بنی را، هه رده ت فو تی تی	“ “
* * *	۴۹
چاوی دوسه ری، به منی هه لئایه	چاوی دوسه ری
خوزیاتا قیامت، هه رنه م دیبا به	به من هه لئایه
* * *	۵۰
بۆه ردی ده روا، یان هه ربۆسه ری	چاوی ده ری
ده روا بابروات، ده ی چاوی ده ری	“ “
* * *	۵۱
ئوه ی پی ت وا بو، وه ک خوی مابۆوه	چاوی ده شت کال بۆوه
ئوه جاریش چاوی، ده شت کال بۆوه	“ “
* * *	۵۲
چاوی سوربونه و، زورجارو ده کا	چاوی سوربوه
هه رله خۆپایی، کی شه ی سازده کا	“ “

چاوله چاوپياوى، نى ژيرمال نه كا	چاوى له	۵۲
تاكرى خانوه كهى، مشت و مال نه كا	پياوى ژيرمال نه كا	
چاويان له دواى بوو، باوه پيوبي پيم	چاوى له دواى بو	۵۴
دهوكيم مابه خواى، كه مابش خين كيم	“ “	
هرو بارهاتوه، عاده تى وايه	چاوى له ريگايه	۵۵
چاوله ريگايو، ياه رله دوايه	“ “	
چاره كهى ليرو، له وي له سريان	چاوى له سريان	۵۶
بوغه وارانيش، خو لي وه سربان	خو ري به سربان	
چى ديتى چاوى، كارى لي ده كا	چاوى له ووش كارى دكا	۵۷
چاوى واجاچون، ف رقى پى ده كا	“ “	
ددان وهك بسړپهك، ويته نى نانويى	چاوى ماري دمرديني	۵۸
مارپي ناويى، و چاوى دمرديني	“ “	
توشى ماريش بى، و هيرشى بو بيتى	چاوى هارو	۵۹
هردون چاوانى، به جوت دمرديني	ماردمرديني	
چاوه رجوتيكن، و نورداربى وه ژار	چاويهك وهرميسك	۶۰

که چی فرمی سکیش، دینه خواره زار	هزار
* * *	۶۱
چاوی هه لئایه ن، ته ماشام بکات	چاوی هه لئایه ته ماشام کات
هه به موږه موږ، خیسه م بالی بکات	“ “
* * *	۶۲
دهی من بۆده بی، هیچم خه یال بی	چ باکم هه یه
پولم به تیږی و، گونی وجه وال بی	دراوم هه یه
* * *	۶۳
دهیدرویه وه، هه رچی بیچیڼی	چ بیچیڼی
واچاکه وه رچی، چاک بی بیچیڼی	نه وی ددهرویه وه
* * *	۶۴
چت بوه تیت کردوه، له نیوچه مباری	چت کرده چه مبار
لیی هاته خواروی، هه رنه و بوجاری	هه رنه و دیته خوار
* * *	۶۵
چت ما بویی که ی، بیلی بابزانم	چت ماوه بیکه ی
لای تو هه رچی بم، خو هه رنه زانم	“ “
* * *	۶۶
چت ماوه بی لیی، بۆدواين جارت	چت ماوه بیلی
دهی بیلی باو کم، ته واو بی کارت	“ “
* * *	۶۷
چ خیری له خودای، لیم بوه گرژموڼ	چ خیری له خولای بو
نه یگرتمن قه دری، نی نوئی ونه نی کون	“ “
* * *	۶۸

چ دا ربه قونمان، نه دين بېنه وه	چ داربه قونم نه ديون
به خاترجه ميش، بابحه سينه وه	له ولاړ ابگه رېنه وه
* * *	٦٩
تاقى كړاونه وه، كه ددا نى بېشى	چ ددان نيشان
يامام ئيزرائيل، بيت وپوحي بكېشى	چ روح كيشان
* * *	٧٠
چرانايېنى، قهت پشتمى وبارى	چرا خوقه ت
چونى لىنى حالى، نه زان سه پسرى	به رموى خوى نابىنى
* * *	٧١
چرانوله چراى، ئاورى ودرده گرى	چرا له چراى ئاورومرده گرى
كارنه نجام ده درى، بى وى پى بگرى	“ “
* * *	٧٢
چى زانيم بقم، هه رفكره وخه مه	چرا له پوزى، روناكايى نيه
چراى پوزى پون، شوقى زوركه مه	“ “
* * *	٧٣
نه وپوتمزگينيان، بقم هينناوه	چراى بوهه لكراره
خوشوكرم چراى، بقد اگيرساوه	“ “
* * *	٧٤
چراكى دروى، نه لى بى نوره	چراى درويه بى شوقه
من شريك نابم، ده جابم بوره	“ “
چراى له درق بيت، شوقى ههركه مه	“ “
خوى لى نورخه وه، هه رده رده وخه مه	“ “
* * *	٧٦

له جوئ بونه وهى، دلش برځا وه	چراى عومرى كوژا يه وه
خوچراى عومريش، يه كجى كوژا وه	“ “
* * *	۷۷
چراى فقه قيرو، مسكين وده رويش	چراى فقه قيران مانگه شه وه
مانگه شه ونه ویش، ه وری دیته پيش	“ “
* * *	۷۸
پيم وه نيه بؤكه س، ناوا مه لگه وئ	چراى كه س تاروژ نايى
چراكه ي بايسى و، تاناخري شه وئ	“ “
* * *	۷۹
چراكه ي مالىان، بؤوا زوكوژا وه	چراى مالىان كوژا يه وه
يان شه وه ش داويو، هات بؤى داناوه	“ “
* * *	۸۰
چراى ناكه سان، تاروژ هات ده ر	چراى ناكه سان
ته واو نايى سا، نه وشه وه يه كسهر	تاروژ نايى سا
* * *	۸۱
ده ي باهه لاتبى و، يانه ريكه توه	چرته ميزه ي
ده ي چرته ميزه ي، دياره ويكه وتوه	وى كه وت
* * *	۸۲
چرچه په ستي بكه و، تاماوه ت ماوه	چرچه په ستي كه
نه يكه ي حه سهرته و، ده دلندا ماوه	“ “
* * *	۸۳
ده رچوم له خيرو، بييريش نامه وئ	چرچ
له چرچه ريپى و، اچم ده ست ناكه وئ	ده ريپى يه

چ سه ختيك ماوه	۸۴	* * *
چ سه ختيك ماون، كه هاسان نه بيت		
هاسان نه كرابن		
شهرتیه پياويو خوی، هه راسان نه بيت		
۸۵	* * *	
چش خیرئ ناکا		
ئسه وەش باوا بیت، پاكانهش ناکا		
ویمده دواجاریئ و، چش خیرئ ناکا		
۸۶	* * *	
چکه چکی دلۆپان		
ئەیبینی تکه و، چکه کی دلۆپان		
مشمهشی زربابان		
یامشه ی زرباب، دئ دهنگی توپان		
۸۷	* * *	
چل دونیا وهههه بدووزی		
توگه رچل دونیا و، ویتوهش وه دووزی		
خوا به کهس نادا، زیاده پروزی		
ده ی نه درابه کهس، خوزیاده پروزی		
۸۸	* * *	
چلکن دموله مه نند		
چلکن دهوله مه نند، ده بخومالی خوت		
یابیتده وه تا، خیریک بکری بوت		
۸۹	* * *	
چل کوچه		
چل که چک و مه نجه ل، تا وهش بارم بو		
بارم بو		
خوش بوله نه م کولان، رینگه م یارم بو		
۹۰	* * *	
چلمی		
چلم ولیکیشی، هه رپیئی دانادا		
پین دانادا		
ئیتربازانی و، زوخوی لی لادا		
۹۱	* * *	
چلوپر		
چلوپر یا هر، به چلو ی زستانی		

دەر کران هاتنه، گولۍ ونه ستانۍ	“ “
* * *	۹۲
تيك چوه وه زعه كه م، جوريك گؤرا وه	چم به هه ناوانه وه
سست بوه هه ناوم، چيان پى نه ماوه	نه ماوه
* * *	۹۳
چم پى نه برابو، تابؤى بسوتيم	چم پى نه برابو
نازانم چؤنو، باوه پكرده پيم	بؤى بسوتيم
* * *	۹۴
ده چم زودينم، كه ويژيك ميؤژ	چ ميؤژيك و
له پى قانع بوم، به ده نكى ميؤژ	چ كه ويژيك
* * *	۹۵
كه لالارن ورده، قاپ چوار پى سه كه	چوار پى سه يه و
نه يو يرا بچي ته، نيوبزن وته كه	ورده قاپى كه لالاره يه
* * *	۹۶
خانويكى خؤت بى، بان چوارديوارى	چوار ديوارى ئيختياري
ئختياريش به خؤت، بى پنگه ويوارى	“ “
* * *	۹۷
چو. توره رز نمان، به خير يؤ بيتى	چو يؤتؤ وه رزنى و
شينه ي به هارئ، شكار ته بچي تى	هاته وه به سه ر باقاندا كه وت
هاته وه به سه ر، باقاندا كه وت	“ “
شهرمى كردنه چوو، كو پان بدوئى	“ “
* * *	۹۹
چوپيشى دانئ، وياشين كاته وه	چو بؤرپيشى

سمىلىش ئىسەردانان	سمىلىيان تاشين ،زويىكى ھاتەو
۱۰۰	* * *
چوبۇلوتى	چوكارى لوتى، جورى پىنەبكا
گوشيان برين	گوشيان برين و، ئەوجارچى لى بكا
۱۰۱	* * *
چۈيىتە پەپە ۈرچكەى	پچىتە پەپە ۈرچكەى ئەوھاسمانە
ھاسمانى دەپھىنمە خوارى	دەپھىنمە خوارى، بت بى مۇتمانە
۱۰۲	* * *
چۈتە چ قالبيكى رەشەو	چۈتە قالبيكى ،رەش وسەختەو
““	چن بۇناكرى و، بى پى وبەختەو
۱۰۳	* * *
چۈتە سەردارى	ھەرىسەيرانى، چۈبۇسەردارى
نايەتە خوارى	ئىستاياغى بوە، نايەتە خوارى
۱۰۴	* * *
چوچاوان برىزى كويربو	چۈبۇچاۋ پۇتنى و، خۇجوان كاتەو
““	بەكويتروكوترين، جابۇن ھاتەو
۱۰۵	* * *
چۇسەرنائى بە	چۈبۇسەرنائى، بۇئاو خواردنەو
تىنوايەتى گەپاۋە	ھەربەتىنويىتى، بۇلان ھاتنەو
۱۰۶	* * *
چۇغە ئەسەر چۇغە ئەى	لاۋدوچۇغە لان، دەخۇى وەرەيىنى
كوردەسۇزى ئەگەرمان	سەرماش بى گەرما، ھەردەيسوتىتىنى
۱۰۷	* * *

- چوم بولای باوان، بۆيۆسز ودهرم
کۆستى زۆريه هيز، که وته سهرسهرم
* * *
- ۱۰۸ چومه کانيه ناونا
دهستم شوتن چاونا
* * *
- چون بۆکوي بۆخوت، هه لى ده بۆيى
هاتنه و ته خوايه، گه رسره و خيى
* * *
- ۱۰۹ چوون به خوته و
هاتنه و به خوايه
* * *
- چونت بى و
هاتنه و ته نه بى
* * *
- ۱۱۰ چونت بى و
هاتنه و ته نه بى
* * *
- چون دلت دى به
هه ناري بله به دمه سه ب
* * *
- ۱۱۱ چونه لای قازى به ته نى
رازى دمه گه ريته وه
* * *
- چويله که چيه و
شورباوى چ بى
* * *
- ۱۱۲ چويله که خوي چيه و، کله پاچه کهى
مه رهنات باسى، زياترى ليوه بکهى
* * *
- ۱۱۳ چويله که خوي چيه و، کله پاچه کهى
مه رهنات باسى، زياترى ليوه بکهى
* * *
- ۱۱۴ چويله که خوي چيه و، کله پاچه کهى
مه رهنات باسى، زياترى ليوه بکهى
* * *

- ۱۱۵
- * * *
- چاپ کویره وده لیڼ، حاسی بو له خوا
 دهك چی نه میڼی، د بهر کاوې خوا
- چاپ کویره
- “ “
- چاپ کویره گریشه و، په لپه ویه هانه
 له چاکه وخیږیش، هر لیتی نه بانه
- یان
- “ “
- ۱۱۶
- * * *
- نه وکاره ی نه یو، کوابه کی ده کړی
 چه پله ی به ده ستیک، بۆکی لی ده دری
- چه پله
- به ده ستیکی لی نادرئ
- * * *
- ۱۱۷
- هر چه غه ی لی بکه ی، هیڼده بوهری پیت
 دوايه هر چی بکه ی، بۆت بیډه نگ نه بیت
- چه غه ی لی بکه ی
- دهومرئ
- * * *
- ۱۱۸
- وره و، غیره تیش، وه کوخوږیه تی
 تر ساوله تر سان، چه ق وچوږیه تی
- چه ق وچوږیه تی
- “ “
- * * *
- ۱۱۹
- چه قو ده سکی خوی، پی نابریته وه
 بیبیری ده ی زهره ر، بۆخوی دیتته وه
- چه قو ده سکی خوی نابری
- “ “
- * * *
- ۱۲۰
- چه قوی گه یوه ته نیسکی
 ده مزانی دهنه و، هاندانیه خوشتی
- چه قوی گه یوه ته نیسکی
- “ “
- * * *
- ۱۲۱
- مندارده بی وهك، گای دیتده فاتئ
 رابردوه کتړدو، چه قون یگاتئ
- چه قوی
- ناگاتئ

- ۱۲۲ * * *
 چه قه سرويه ده مزانی هه رچی، بی بیژئی درویه
 بۆواندنئی نابی و، نه وچه قه سرویه “ “
- ۱۲۳ * * *
 چه قه ل ده سی وههه نجیره ره سی چه قه ل لمبۆزی، نه گه یبۆهه نجیر
 ئه یوت بامینئی، هه ربۆپیایوی پیر “ “
- ۱۲۴ * * *
 چه قه ی فهره جی تیکی دا خوش بوتیکیان دا، بۆهه ره ج مه ره ج
 شیواندی چه قه ی، قه یماس و فهره ج “ “
- ۱۲۵ * * *
 چه ک بۆرۆژی جهنگ چه کیان دانا بۆ، پۆژی ده عواوجهنگ
 قه وم بۆرۆژی تهنگ خزمیشیان دانا، بۆرۆژی زۆرتهنگ
- ۱۲۶ * * *
 چه ل ومل وه کوچه ل و ملیک، وابه ستۆم داهات
 به ستۆم داهات به مه یل وویستم، نه بوخۆهیچ کات
- ۱۲۷ * * *
 چه م بی چه م به بی پتوی و، چه قه ل کوانابی
 دوعابکه ی به شقه م، پتریان تیدابی “ “
- ۱۲۸ * * *
 چه ند سانه جیرانین خۆچه ند سالتیکه و، ئاواجیرانین
 مائی یه ک نازانین ماله که ی یه کتر، هیشتانازانین
- ۱۲۹ * * *
 چه ند کوکه یته وه چه ن کوئی که یته وه و، مال و دارایی
 دارایی؟ تاکوپله ی وه کیل، وه زیریاشایی

- تاکوپله ی پاشایی؟
به جی یان دیلی دوايي؟
به خشین وچاکه و، پیاوه تی بنوینه
به جی یان دیلی، به حه سرپهت دوايي
* * *
۱۲۱
- چه ندله خوای ده ترسی هیندده ش
له موز مردو چا وکه وه ترسه
ده بی ئه وهنده ی، له خوای ده ترسی
هیندده ش له چاوشین، موز مرد ترسی
* * *
۱۲۲
- چه ندیم پیگوتی مه چوکیوی
توشت ده بی رۆله ی
چه ندیم پی ده گۆتی، مه پۆیژکیوی
نه کوو توشت بی، ئه و رۆله ی دیوی
* * *
۱۲۳
- چه ندیم رهنج بۆکیشای
تا پییم گه یاندی
هیندده م بۆکیشای، کویره وه ری وده رد
له رهنج کیشانت، رهنگ وپوم بوه زه رد
* * *
۱۲۴
- چه نگان له حاسمانی ده دات
“ ”
کواکییه قهره ی، له قهره ی ده دا
چه نگان له حه واو، حاسمانی ده دا
* * *
۱۲۵
- چه نه گه م شل بو
“ ”
چه نه م شل شل بو، خۆله زۆرگوتنی
ئه توپیئت وابو، یاله بنیشت جوتنی
* * *
۱۲۶
- چه نه گه م شکا
“ ”
هیندده م گوت ئاخیری، خۆچه نه م شکا
بۆوکاره وکه سیش، نه یگرتم تکا
* * *
۱۲۷
- چی بوخۆت دموئ
بوخه لکیشت بوئ
بوخه لکیت بوئ، چی بوخۆت دموئ
رۆژیکیش هه ردی، چاوه وچه وکه وئ

۱۳۸

چى پى نەماۋە

خۇچى پى نەمان، لەمۇش وژىنى

سۆيىندىشى بۇخوارد، بەشالى شىنى

“ “

* * *

۱۳۹

چى چاگم توش ناي

نازانم بۇچىيەر، چاگم توش ناي

لەيە ختم دەيى، ھەروانوسرابى

“ “

* * *

۱۴۰

چىغى بەلاي

دارىرچىغىكىيان، زوش بۇھىناۋە

بەلاۋە پېشىشى، خوايان ۋەناۋە

خوای ۋەناۋە

* * *

۱۴۱

چىيە خان

ھەمىي ھەرخازر، كىردون ۋىرىۋە

چىيە خان خەبەريان، باسى ھاورىۋە

خەبەرى ھاورىۋە

* * *

۱۴۲

بیتي (ح)

حی حیی سوبحان یارمه تیم دهوی

دوینا له بران نیه وزوړی بی دهوی

* * *

۱

حاجه تیان کرده پړویه

ناردیان حاجه تیان، به پړوی نه سپارد

نه ویش کردیه کلکی

خوی لی بوار دنه ویش، به کلکی نه سپارد

* * *

۲

حازر به دهسته

هه ریپو یستیکت، پیی بی هه رکاتی

“ “

حازر به دهسته و، زور، زوده تگاتی

“ “

هه ریپو یستیت بی، حازر به دهسته

“ “

پشتت به زور، بوران مه بهسته

* * *

۴

حازر خوری بن سیبه ری

حازر خوره که ی، له بن سیبه ری

“ “

زه وادی لی برین، له دی و دیبه ری

* * *

۵

حاسمان بییته لیغه

حاسمانی بیتم و، بولیغه و په تو

پی راناگا

پی دانا پو شری، نه و پشت و ملی تو

“ “

بیکه ی به لیغه، حاسمانی گوره

“ “

داینا پو شری نه و، پشت و ملی چه وره

* * *

۷

حاسمان کون بووهو

شوکرانه بژیرم، به و فریشته ی خوم

نه ووی پی دا هاتوته خواری

حاسمان بوم کون بوو، هاته خواری بوم

“ “

شانازی ده که م، به به ختم سه ت جار

یان

بوم کون يوه وحاسمان، هاته خوار به بار	“	“
* * *		۹
له پيش چاوانم، تاريک بوه حاسمان	حاسمان له پيش چاوم	
ئو هوش بادانين، دور له قسه وباسمان	تاريک بو	
هر که ليم توراي، شيرن باوانم	“	يان
تاريک بو حاسمان، له پيش چاوانم	“	“
* * *		۱۱
حاسمان له هر کوټي، ئه وسه رزه مينه	حاسمان له هه مو	
بي بينى ومه علوم، ده بي هر شينه	جنگايه کي هه رنه ورنگه يه	
* * *		۱۲
بومان نه نجام دهن، به عام وخاسمان	حاسمان ناروخي	
خاتر جه ميش به، ناروخي حاسمان	“	“
* * *		۱۳
به خوي دا دا وه، ده له ي حاسمانه	حاسمان ورېسمانه	
ئهن ليى به شکم، ده ليم رېسمانه	“	“
* * *		۱۴
حاشا سته حاشا، بيت له مالى گن	حاشا بي له مالى گن	
که س نيه جار يکي، بي ويژي به چن	که س نالي به چن	
* * *		۱۵
پر له بي مراديه و، هر خوزيا بر يا	حاشاله نه وخوژنده ي شه وي	
حاشاله خوي تي، شه وي به سهر يا	به سهر دادئ	
* * *		۱۶
حاشاله گور شتي، که رويشکي حاجي	حاشا له گور شتي که رويشکي	

وله بؤفسى تاجى	چى دين بؤنه يهت، بابؤفسى تاجى
۱۷	* * *
حالئورى بوه	مه رحالئورى بوه، وهك بزنه كيئوى
““	له كوى بوى پىك بى، دى لىي ده پىئوى
۱۸	* * *
حالى بون	حالى بون خوشتر، له ميئوژوپلاوى
له پلاوى خوشتره	ته جروبه كرا وه، چى ديشى ناوى
۱۹	* * *
خوشترى ون بوه	خوشترون بوه، دهى په نابه خوا
وهدواى قه رازمكهى نه كه وئ	به دواى جه يازو، قه رازى نه پروا
۲۰	* * *
حوكم نه بيت	حوكمهت بى هيئز بى و، ياهه رنه ميئى
شه رحيش نابى	شه رعيش له بنى پا، ده زوى ده پسيئى
۲۱	* * *
حوكمهت گوى هه يه و	حوكمهت گوى هه يه، چبلهى ده زانى
چاوى نيه	به لام چاوى نيه و، پروانى بزاني
۲۲	* * *
حوكمهت نه خوش ده بى	حوكمهت وهك مرؤقه، نه خوشى ده گرى
ونا مري	به وان زوان فكرى، نه كهى كه ده مري
۲۳	* * *
حوكمى حاكميه	حوكمى حاكمانيش، به شانس وبه خته
ودمردى موفاجا	دهرده ونه خوشى، موفاجاى سه خته
““	له حه يغان نه مري، خونه پسيئى و جا
يان	

حوكمى حاكميه و، دهردي موفاجا	“	“
* * *		۲۵
ديترا وه وحوكمى، مندالى زورجار	حوكمى مندالى له	
چاكثر جىي گرتوه، له ئى شاو خونكار	حوكمى پاشاي رمواجتره	
* * *		۲۶
حول حوليه ومه زهب، دهنابى نيوه	حول حولي	
هرقبول نه كراو، ده ليم زور ويوه	مه زه بيه	
* * *		۲۷
حج وخيرهر رنو، دينه دهركى خوت	حج له دهركى خوته	
چي له دلت بئوه و، خواده ينيرى بوت	“	“
* * *		۲۸
حجى لى كه توه و، هم خيروخيرات	حجى لى كه وتوه	
ريگه ي خوايه وخوا، به شقم به پي كات	“	“
* * *		۲۹
حزره تى موسام، به هيچ نه وع وجور	حزره تى موسا بوتو	
هر بؤحيسانيك، نه چوه كيوى تور	نه چوته سه ركيوى تورى	
* * *		۳۰
پشودانم بى و، يان حسانه وم	حسانه وم نيسك	
نيسك كوكر دنه و، يانه پنى نه وم	هه لقه ندنه وهيه	
* * *		۳۱
له ترپكى هيخو، زور بونيش دابى	حده سود	
حده سود عاده تيه و، قهت پازى نابى	قهت ئاسوده نابى	
* * *		۳۲

چەندى خەلىق بىدائى بىكۆشى خەسود

بى سۈدە ۋەقەت قەت، ئاگا بى مە خەسود

* * *

فەرمويان خەسەن، خەيرە ۋە خەيرەتە

بەندى ۋە ھەروەك، پەردى سەيرەتە

جاشولەش مالى، دۇنيە يە ۋە سامان

تەرىش مەيۋەكەي، بەھەشتى خۇمان

پەيۋىزگە ياخۇا، ۋە ھەلۋە ۋە تەرىبى

شەپەشەيتان ۋە، بۇئىمەش خەيرى

* * *

خەشەرياموسا، پەنام بە ۋە خەيۋە

بى پەيگە ۋە شەيۋىن لەم، دەشت ۋە بىنۋەيە

* * *

خەفتە بىجەپچە ۋە، بەرنامەي كارى

فەيرەين ۋە مات بىن، لە ديارنە ديارى

* * *

ئاخىرى خەقى خەق، دەگا بى خەق دا ر

قۇل بەستىش دەكەرىن، ناخەق ۋە زۇردا ر

* * *

قەسەي خەق ئەگەر، دەگوتىر خەق

چەندى بىلەي گوتىنى، ۋە سەخت ۋە پەقە

* * *

لەمەن بىيەسە، قەسەي پاست ۋە خەق

خەسود

ئاگا بى مە خەسود

۳۲

خەسەن خەسەنەتە

بەندى ۋە پەردى سەيرەتە

جاشولە مالى دۇنيە يە

تەرىش مەيۋەكەي بەھەشتى يە

ياخۇا خەونت خەيرى

پەيۋىزگە

۳۶

خەشەرياموسا

“ “

۳۷

خەفتە بىجەپچە

“ “

۳۹

خەق بە خەق دارى دەگات

“ “

۴۰

خەق خەقە

بۇيە گوتىنى ۋە ۋەقە

۴۱

خەق لەمەن ناخەقى ھەر

- زېږه زېږه تى، وحق له ژيرناحق
 * * * ۴۲
- حه قى له ژير پيى ناوه
 “ ”
 * * * ۴۳
- له كارى هه سلايش، خوبون ناچارى
 هه رقه ياتيشمان، بوډه لى جارى
 * * * ۴۴
- وه كى دايك وياپ، هه كيم مه حره مه
 “ ”
 * * * ۴۵
- ده چم هه لا لان، بوخووه كوكم
 كه م بى نه كوښلى، هه زارى كوكم
 * * * ۴۶
- هه لالى دونيام، دهى لى هه رام بى
 له پزى دايك و: بابى وياپ بى
 * * * ۴۷
- هه موشى نابى: بوگه مه وكيه
 “ ”
 * * * ۴۸
- له دهورى برايمى، مه لازيتدينان
 “ ”
 * * * ۴۹

چه ندم گوت وست به، راهرنه وه ستای	حه مزهل
هرده تگوت حه مزهل، به گوئی مامو ستای	به گوئی مام وه ستای
* * *	۵۰
ئه ودهنگی خوښ و، سه داو حه نجره ی	حه نجره له په نجره
نابی بچینه دهر، ئه له وه نجره ی	نه چینه دهری
* * *	۵۱
چی من بۆم نارده و، بۆم کرد حه وال	حه وال به
بی بایه خ تیک چوه و، هه ریه که وال	که وال به
* * *	۵۲
چی لی بیان ویستی، حه وال وه وسال	حه وال ی سه رخه رمانی
سه رخه رمان دهنه، دهره یسانی چال	“ “
* * *	۵۳
وهك من دهیناسم، به خوی پوره میتر	حه وت کچی کویری هه بی
حه وت کچی هه بن و، کویترو به بی خیر	هه مان به رۆژیک ددها به شو
پیتی خوښ بی هه مو، کچه کان به رۆژیک	“ “
به شویان ددهات، به خوښی و به خیر	“ “
* * *	۵۴
حه وکفنی سپی، زهر دکردن ئه و جار	حه وت کفنی زهر دکرده
هات مهیدانی گرت، به قه تره و به غار	“ “
* * *	۵۵
حه وکیانی پی بن، هه موی دهرچونه	حه وت گیانی پی بی
توښ وازت لی بی، ده له ی خه وتونه	هه موی دهرچونه
* * *	۵۶

له ده وړانى زو، يابلېن چن سال	دهوت مال ونوكوښخا
كى بېستويه تى، نو كويځا و مال	“ “
* * *	۵۷
ده بزانن شوانى، ئاواشمان ههيه	دهوت نانى به دزى
هه و نانى خوار دن، به دزى نه وسهيه	سهى خوار دن
* * *	۵۸
پاش زورگه پانى، له كي توپى دهشت	دهوتى له گرموى هه شتا
هه وتى داناون، له باره مېه هه شت	“ “
* * *	۵۹
هه و سال هه ولم دا، بؤكوپك و مېرېك	هه و سال كوپك
نه وېش ناخړه كى، بوبه تېر و جړېك	نه وېش بؤره جړېك
* * *	۶۰
هه وشه و تاوه بهر، هه لنه بېر اونه وه	هه وشه و تاوه بهر
هه يې و عارېشمان، نه شېر اونه وه	“ “
* * *	۶۱
شهرم و هه ياوهك، تنوكي ك ئاوه	هه ياتنوكه ناويكه
نه پڙى باشترو، پڙاندى پڙا وه	پڙا پڙا
* * *	۶۲
هه يادا رحه يا، له شهرمه كى خوى	هه يا دار له هه ياي خوى شهرمى
بى هه ياشه رت، و قسه ش ناكړى بؤى	دهكا بى هه يا له چى شهرمى دهكا
* * *	۶۳
بؤ حالى كردن و، گوغت وگؤوكه لام	هه يا له شهرمى دانپه
هه ياي تېدانپه، له شهرمى ئيسلام	“ “

٦٤

جه ياه نه كنى باري كړدوه

هيچ پيتنويټنيكيش، كنارى لى نه كړد

“ “

چى حه ياي مه يبو، له كنى باري كړد

* * *

٦٥

جه ياي ده چاوان دانه ماوه

چى حيسابى كران، ياواى دانماوه

“ “

حه ياي ده چاوى و، روان دانماوه

* * *

٦٦

جه ياي نه كنى نه ماوه

بى شهرمه وحه ياي، هيچ لانه ماوه

“ “

واى خوداسه پانده، بهم چاووپاوه

“ يان

جوانى تى فكره، وهك جگى سواوه

“ “

بى شهرمه وحه ياي، لى هه لگيراوه

* * *

٦٨

جه يفه شتى خوش

به راستى بابلنيم، زوره يفه شتى خوش

بوشتى ناخوش

بى بى بهى بیده، به شتيكى ناخوش

* * *

٦٩

حيز وسلامه ت

حيزى وسلامه تى، وهك دابى پيشيان

“ “

نه وابمىننه وه، به مان وژينيان

* * *

٧٠

حيزه به خالوى

حيزه به ستوى خوى، بيت هه روه بالى

خوى فيره

فيرى خالوژنى، خوى بوه ياخالى

* * *

٧١

حيزيش به به خته

لايه كى حاسته م، چه ندى بله سخته

“ “

راست ئيژن به خواى، حيزيش به به خته

	* * *	۷۲
حیزی هه مبانە ی		
کودوانه هه تاتی که ی دهبا		
چهندی تیی ناخنی، نیسان جیی هه یه	* * *	۷۳
حیساب به دینارو		
به خشین به خه لوار		
	* * *	۷۴
حیساب له به غدا یه را		
دهگه ریتته وه		
تۆرجاران حیساب، له به غدا وه سره	* * *	۷۵
بۆت هاتۆته وه، په لپی لی مه گره		
حيسان جانە وه ریکه وه		
داونه نیته وه		
	* * *	۷۶
حيسان له سه رپییه بنوی خه ونی		
هاته ران پاته ران ده بیینی		
	* * *	۷۷
حيسان له گه ل کویری نانی		
بخواده بیی خوای له بیر بیی		
	* * *	۷۸

پيتي (ځى)

ځى خاله قى مني له م دودونيايه
په ناوهيو اشم هه رنه توى خوايه

* * *

۱

خالو خالوى خوم، خه رچ به خان نه دا
خه رچ به خان نه دا

* * *

۲

خانوى له بابى، بازاركه ويغږه
وله كوږى بگره

* * *

۳

خوتونابى بچى و، خانويكى بگرى
هاومان بسين

* * *

۴

هاتن ده ستهى بى، پڼق ونسيبان
هه روه كومزلى و، خانهى غه ريبيان

* * *

۵

فره بى وده بى، هه موى هه رخپى
هه ركول پرې

* * *

۶

خزمان وخويشان، باهه رفره بن
گه رجاري نه بن، جاري ترنه بن

* * *

(۵)

قسهى قه ديميه، خوفشه نيه كاكه
خرم براى بابيشت بى

هه رېاشه	برای بابیش بئ و، خزم هرچاکه
۷	* * *
خزى ژنى حازر	حازروله پونه، چى خزى ژنیه
خزى پياویش بزر	خزى پیاوېزو، هاتیش بئ جیه
۸	* * *
خله، انى دهکا	ژنیان بؤدینا، پوژیک بؤوخله
بله بهران ده تاشی	به ری ده تاشین، به تالوک به
۹	* * *
خله مان له مائی	خالوخله مامین، هاتو ته مائی
به فرپری چائی	به فریش پراوېر، که وتو ته چائی
۱۰	* * *
خوناو	خوئه وهش ناخر، ناونه یهیناوه
نه یهیناوه	خویان به زه حمت، پیکیان وه ناوه
۱۱	* * *
خوانه وهنده ی عه بدی خهراپ	خواهینده ی عه بدی، خهراپی که هه ن
هه نه؛ ئی چاکیشی هه ن	بؤچاتری ده لېن، زیاتریشی لئ هه ن
۱۲	* * *
خوا بدامه رگم	رازیم هرئیسنا، بئ بگائی مه رگم
زاوا نه دا به رگم	زاوام نه مداتئ، پیټاک وبه رگم
۱۳	* * *
خوا بکا لُه ده سته م	یاخوانه م ده سته ت، ده ی بؤده سته تر
موحتاجی ده سته تر نه بئ	نیحتیاجی نه بئ و، بؤکه می وزیتر
یان	من ده لیم یاخوا، تو ش بلئ په بی

نه وده سته موحناج، ده سته ديت نه بى

* * *

۱۵

خوابوځوى گه ليك، زانايه وشيار

هيچ پى ويستی نه، به قسه وبه پرسيار

* * *

۱۶

خوابوځوى گه وړه، وساحيب قودره ته

قهلبى عه بدان پر، خوفه وه يبه ته

* * *

۱۷

خواردنى بونوستان، خوادانه ناوه

بوه رېځواردنى، بيته هم ناوه

* * *

۱۸

خواه ندهه رېځوځوى، بينوسى به خير

پوت وپرسيانيش، زياتر بيانكاتير

* * *

۱۹

خيرى تى بکه ويټ، خه له وخه رمانت

شوکرانه بژيرين، يو ده ست وزمانت

* * *

۲۰

دياره خوابوځوى، باشته زاننى

پوحميك به بچوگى، وردى وخيزاننى

* * *

۲۱

نهمرى خوا وبه سهر، يان کردومه وه

يان نه مانه ت بوه، لى گرتومه وه

* * *

۲۲

“ “

خوا بوځوى ده زاننى

“ “

خوا بوځوى

گه وړه يه

خوا بونوستانى

خواردن خه لى نه کردوه

خوا به خيرى بنوسى

“ “

خوا به رکه تى تى باوى

“ “

خوا به زمينى

به مندا له کانى دابى

خوابه سهرى

کردومه وه

دهى پارانه وهم، وه خيړى بگيړي	خوا به لای
خوابه لای بولای، دوزمنى بنیړي	بودوزمنى بنیړي
* * *	۲۳
خواباش دهناسى، خوگشت عه بدانى	خوا به ندهى خوى
سيړپړي هه موانيش، يهك يهك دهنانى	باش دهناسى
* * *	۲۴
خواپه كى كه سى، نه خستوه وناخات	خواپه كى
نه وعه بدانه ي خوش، بى هيواناكات	كهس ناخات
* * *	۲۵
خوا وه ندى گوره، هه يه وهه رخوايه	خواخوايه
بزنش باسواري، گاي بى له دوايه	بزن سواري گايه
* * *	۲۶
خوای گورهش دهردى، نه گورداناون	خوا دهردى داووه
خودهرمان وشفاى، زياترى پوناون	دهواشى داوه
* * *	۲۷
خواهه موده ركيك، نابستى ليتمان	خوا دهركيكى دهبه ستى
شوين وپيگايهك، داده نى وجيمان	وزورانيش دهكاته وه
دهركيكى هيواو، هوميديكى دى	“ “
بون دهكريتته وه، گوترايو پيمان	“ “
* * *	۲۹
به لكوتاروژيك، خواخوى دهمينى	خوا دهمينى وملكى دهمينى
ملكيكى بى هاو، وبى هوى دهمينى	“ “
* * *	۳۰

رازقی پزقييه، خوابو عېدی خوی
تاسه ربمیتنی، رسقیش هردی بوی

* * *

خوا رازقی پزقييه

“ ”

۳۱

خواراسته ویی شک، له گه ل پاستگوپه
نهمری قازانجه و، بومن ویوتوپه
خواراسته ویوخوی، راستی پی خوشه
راستیه وله راستیش، بی عیبی توشه

* * *

خوا راسته و

راستی پی خوشه

“ ”

“ ”

۳۲

زوریل قهت گوی، له دوانی نیه
خواردنیش خوناگای، له برانی نیه

* * *

خواردن ناگای له برانی نیه

“ ”

۳۴

له کارئ وردبه و، هه له منت که وی
زانیبات خواردن، پینه وهی ده وی

* * *

خواردن پینه وهی ده وی

“ ”

۳۵

خواردنت خه م و، به رگت په لاس بی
له دنیای پوشه ن، هاو ده مت خاس بی

* * *

ئی خویه تی

“ ”

(۶)

خواردنت خه م و، په لاسیش به رگت
به وهش ده لاین ژین، داوا بکه مه رگت

* * *

خواردنه که ت خه م بی

وبه رگه که ت په لاس

۳۶

ده خوارو حمی کرد، به پیشله وکتکی
نیمه ش نه چوین بو، پاله وپال متکی

* * *

خوارو حمی کرد به کتکی

نیمه ش نه چینه پال متکی

۳۷

خوابوړزيكيش هه، قهرداره پيمان	خوابوړزيكيش
شوېنى ديارى كراو، قهت ناگرى ليمان	به نيمه قه رزداره
* * *	۲۸
خول وه دم وليوم، دوچاوى كالم	خوازالم نيه
نه سته وغيرواللا، كيپيه بللى زالم	“ “
* * *	۳۹
زامنى رسقيه، هه رخواره ند بوخوى	خوازامنى رزقيه
چاك بى ياخه راپ، هه رده نيترى بوى	“ “
* * *	۴۰
خواده يداعه بديش، به گيانى ده كړى	خواش بيد
حه موى سهركه ليه، به بى قسه ي ده بړى	حه موى سهركه ن ناهيلى
* * *	۴۱
خواله موى سپى، ده لټين شهرم نه كا	خوا شهرمى
له پوڅى ناخريش، پوحمى پيم نه كا	له موى سپى ده كا
* * *	۴۲
خوابا بتداتى، عه قل وڅورما قول	خوا عاقل بدا به توو
جه واليكيش پر، بومه بنيرى پول	ته نيسيكيش پول به من
* * *	۴۳
خوا عاقل وهوش و، فكرت پى بدات	خوا عاقلت بداتى
دوا پوڅى ژيانته و، پيت لى ون نه كات	“ “
* * *	۴۴
هه رخودا بوخوى، ناگا و عالمه	خوا عالمه
مه زلوم كواكييتو، كيپهش زالمه	“ “

٤٥	*	*	*	فەوتى كىرەلمىگەن، دەك خىل ھەيۋەت كات
خۇا				ھەيۋەت كات
٤٦	*	*	*	خۇا كۆيىستانان دەيىنى و
بەفرىيان داۋىتى				كىۋان دەيىنى و، بەفرىيان تى دەك
٤٧	*	*	*	خۇا بۆكەن بەدى خۇي، گەرەكە رىمە
نەكۈلە ئىستاي، ھەرزۆرە دىمە				نەكۈلە ئىستاي، ھەرزۆرە دىمە
٤٨	*	*	*	خۇا بۆكەن موشىتىك، زانا ئاگاھە
كەرى چاك ناسى و، شاخى نەدايە				كەرى چاك ناسى و، شاخى نەدايە
٤٩	*	*	*	خۇا كەس ئاۋىمىد ناك
خۇاھىچ كەسىكىش، بى ھىوانا كات				خۇاھىچ كەسىكىش، بى ھىوانا كات
٥٠	*	*	*	خۇا ھەرەكەت، بۆيى كەس كەسە
پۇھى خۇي ھەي، بۆھرەكەس بەسە				پۇھى خۇي ھەي، بۆھرەكەس بەسە
٥١	*	*	*	خۇا ھەي چۆكەي داۋەتە پىشیلە
كەرىش داۋەتە، ئەۋ ھەفیلە				كەرىش داۋەتە، ئەۋ ھەفیلە
٥٢	*	*	*	خۇا گۆشتى دەدا
خۇا گۆشتى دەدا				خۇا گۆشتى دەدا

خواگۆشتى ناردوه، بۆيىد دان وپير	به پياوى بى ددان
* * *	۵۳
گوتراوه وده لىن، مرقوخواگيرى	خواگيرى
په زگارى ده بى و، نه کوکو يىرگيرى	كو يىرگير نه بى
* * *	۵۴
مه موشوين به پى و، پوحم وحيسابان	خواله دايك وبابى
خوا پوحمى زياترن، له دايك وبابان	به پوحم تره
* * *	۵۵
هيئندى وده رخوا، وا له زوره مى	خواله رهى مى نيزيك تره
نيزيك تره وخوا، زوره رهى مى	“ “
* * *	۵۶
له سولتان مه حمود، مهرشاي ديكانه	خواله سولتان مه حمودى
گه وره ترخوايه و، نه وش ع يانه	گه وره تره
قه سم به زاتى، نه وحه يى مه عبود	“ “
گه وره ترخوايه، نه سولتان مه حمود	“ “
* * *	۵۸
وا دياره وخوا، مه رلىنى گۆپيوه	خوالى گۆپيوه
نه كو بله ي بيه نك، يالىنى نۆپيوه	“ “
* * *	۵۹
خوامالت ره بى، لى نه شيوينى	خوامالت لى نه شيوينى
به لاي بۆدزى و، درۆزنى بيئى	“ “
* * *	۶۰
لىنى پاراومه وه، ليم كرىوه تكا	خوامالت ويران نه كا

خوامالت پهبى، لى ويران نه كا

* * *

۶۱

خوالى ئاگايه و، هيتندش به باشى

هه رتيكى نادات، قهت مولك وماشى

* * *

۶۲

خوانه كا سوالكهر، واموعته به ربى

نه وهك له نه وخوايه، وابى خه به ربى

* * *

۶۳

به سبه توك و دوعاو، بريابريايه

توبلى خوانه كوژ، دهى چى لى نايه

پياوچى به سه ردئ، هه رنه مري خوايه

خوانه كوژ به كه س، هه رچى لى نايه

* * *

۶۵

نهى خواوه به ننه م، وهى چه نه م ته نى

دهى كاسه وكه و لم، نه شى په م كه نى

* * *

۶۶

خوابكانه و جاريش، وه خيرى بگيرى

خه لاس بين له ده ست، ناپياوو خو پيرى

* * *

۶۷

خواهه موده ركان، تابه ستى ليتمان

شوين وريگايه ك، داده نى وجيتمان

* * *

۶۸

خوابومه ش هه روا، خير وبيترى بكا

خواهين لانه ي بو

ته يري کونړدمکا	دهى هيللانهى بوقته يري کويړى بکا
۶۹	* * *
خوا ياري داماوانه	هيژه ويشتيوان، بوللى قه وماوان
““	يارمه تى دهرى، هه رچى داماوان
۷۰	* * *
خوا يه که ونابى به دو	خوايه که وقه تيش، نابنه سى و دو
““	ره حيمه ويژور، نه وه ک چوارو نو
۷۱	* * *
خوڼه من نه ووم	باشه من نه ووم، دروست نه کړدوه
دروست نه کړدوه	کارى وانه شياو، پټم پټ نه بردوه
۷۲	* * *
خوڼه من خه شيميكى	خوخه شيميك نيم، نه زان وواخواو
هينده خاونيم	هه رچى بوژويكى، ليشم دهن له قواو
۷۳	* * *
خوبلهى به ژير	خوبله كى به ژير، قه رزاجونيه
قه رزواچونيه	ياوه ك سوتاوى و، چى نه مای ديبه
۷۴	* * *
خوبنى	دهيان گوت خوبنى، ده ناودانيه
ده ناوى دانيه	هينده كي شه ووه، بردنه وهى چيه
۷۵	* * *
خوبه زل زانين ولوت بليندبون	خوبه زل زانين، له خوبايى بون
روژيكي پيس دمكه وئ	زورته قينه ووه، له تويك دهرچون
““	بى به هره وسوكن، له كن خاس و عام

جويي ريسوايي هيچ، ئاكاميان نه بون

* * *

۷۷

خوبه كه م گرتن، له گوره ي جوانه

چوكه هر چوكه ي، لي چاوه پروانه

* * *

۷۸

هر وړه ك ده ي بيني، ئاوا بناسي خوت

نه منيش ده ناسي، وشك ناميني بوت

* * *

۷۹

پېويست نيه خوي، وا، بويه رده يته وه

يان تيك راي ده بي، بوليك ده يته وه

* * *

۸۰

پيت بلېم نيدى، نه كه ي خوكه ركه ي

هار پيكانيشت، وه كو خود ركه ي

* * *

۸۱

به لكو چاكه بكاو، له زوش چاكتريوت

باشه ده ي نه وه ش، خوت وبه ختي خوت

* * *

۸۲

چه ندم پيگوتى خوي، ده پيناومه نى

چت پينه گاو بيت، پيشست پي بكه نى

* * *

۸۳

به س بم خافلېته، پيم بكه ي كايه

خوپياوقات نبوه، له سه ردونيايه

* * *

۸۵

“ “

خوبه كه م گرتن

له گوره ي جوانه

خوت بينه و

خوت بناسه

خوت به رده دوه

خوت كه رده كه

خوت وبه ختي

خوت

خوتى ده پينا ومه نى

خوپيا وقات نه بوه

به زه يه ك پوحمي ك، پيټ دايټم چاكه

دهمگوت خو حاسمان، ناپوخي كاكه

* * *

ليم حالي بويه، هيوام نه برپاوه

دونيا به پوشي، خو سه رنه گراوه

* * *

ده زانم چاك نيه، خو چاك له چا تر

خه راپ چا كتره، زور له خه راپ تر

* * *

جواني تى گه ييوم، له م ته ون وبه سته

حالي بى توخوت، ده منيش مه به سته

* * *

وه ختيكى زانيم، خورپه م له دلى هات

خو اړوحمى به من و، زورى ديكه بكات

* * *

خورده مال مهن دو، هر چى ما ميرات

ده درى به گ. كه ر، نه ك خيرو خيرات

* * *

نه من پيټم خو شه، وه زعى باشت بى

خونا كرى به غدا و، هم خورماشت بى

* * *

زور دوه بوټو، ناپيټورى مه ودا

ده ناهيټند زوره، خورماله به غدا

خو حاسمان ناپوخي

“ “

۸۶

خودونيا

سهرى به پوشى نه گيراوه

۸۷

خودمزانم خه راپ

له خه راپ ترى چا كتره

۸۸

خوددمن

مه به سته

۸۹

خورپه م له دلى هات

“ “

۹۰

خورده مال - ميرات هه رچى

ما ووه به رگ. نه كه وى

۹۱

خورماشت بى و

به غداشت بى

۹۲

خورماش له به غدايه زوره

“ “

- * * *
- ۹۳ ئى خۇيەتى
خورماي خەستەوى، غەزوبەز دېرى
خيزلە خيزنشين، خەيلى ھەز دېرى
“ “
* * *
- (۷) خورى شۇرى
بيكوتى ونە پرسى، لەشىن وبۇرى
ئەبەوبە رچىغەى، جوان خورى شۇرى
“ “
* * *
- ۹۴ خۆزگەم بە پار
گوتم ووادەلېم، جارېك ناسەت جار
ئەوسال نەھاتىەو، خۆزگەم بى بە پار
“ “
سيای نالە بار، کوادەكرى بەزار
“ “
خۆزگەم بە پارو، بەسەت بى وھزار
* * *
- ۹۶ خۆزگەم بە خوت
خۆزگەم بە خوت و، عەقل وزانىنت
بىرەو ھەريەكەو، بەزمى ھاوينت
“ “
* * *
- ۹۷ خۆزگەم بە دوينى پارشيوى
گۇرانى فۇلكلورى
بەھىندىك دەست كارى
ونەونىو ھەشەرى ئاخىرى
بۆلىكيان كردين، دەك مائيان شيوى
نەن ماھىچ جىگائى، لەو ھەروشىوى
* * *
- ۹۹ خۆزىا دايكت مارى بىا
خۆزىاپىك ھاتبا، ھەرنە وداوايە
لەجيات تۇدايكت، ماريكى بوايە
“ “
* * *
- ۱۰۰

- خۇسەرم داغ
نەزان نەبوم، خۇم بۇيرداو
دەنامن سەرم، بۇي داغ نەكراو
* * *
- ۱۰۱
- خۇسۇلاو
خۇئەو ش سۇلاو، بۇي نەمىناو
شان وپشتى زۇر، پىوھى ئىشاو
* * *
- ۱۰۲
- خۇشمانە
نان ولەتتى بەشمانە
مزگىنىم دەوئى، بۇئەوگۇرانا
لەئەو پۇراجىرەم، سى نىوئەنانە
* * *
- ۱۰۳
- خۇقۇقلى كابدى
خوارنابى
يان لەوھى زياتر، دەلېم شەك نابى
* * *
- ۱۰۴
- خۇقەت خۇيىن نابى بەناو
مەرخۇيە وبۇخۇي، ئاواكۇلاو
خۇيىن نابىت بەناو، زياترلەولاو
* * *
- ۱۰۵
- خۇقەو
عینوان نەو
خۇت چەندى ئەگەر، دەنویتی قەو
بەلام عینوانى، چەندەئىندەى نەو
* * *
- ۱۰۶
- خۇكابدەكەج
نابى
مەرنەبى جارېك، بۇلاى مەش بابى
خۇبەگىيانى تۇ، كابدەن كەج نابى
* * *
- ۱۰۷
- خۇکرد
دەرمانى نىە
ئەوکارەى خۇکرد، بى دەرمان ماو
كىغۇدەداربى، ولەئەستوى ئەوماو

۱۰۸	* * *	خوگوفره نه كړدوه
“		كوغرم نه كړدوه، زيانى ئيمانم
“		نه گه ر كړد بيشم، لىي په شيمانم
۱۰۹	* * *	خوگه ر ا مه تم
نه بو		كه ر ا مه تيشمان، نه بو پى بزانم
۱۱۰	* * *	خوگه رم لى ده قورى
نه كه وتوه		يا پى ت و ابو وهك، پيشوم لى بزانم
۱۱۱	* * *	خوگيل مه كه
“		ده قورى نه كه وتوه، ده لى خوگه رى من
“		بومه مه لحه كه لى، هيند دوست و دوژمن
۱۱۲	* * *	خوگيل مه كه
“		وهره خو ت گيل و، ويل و خول مه كه
“		خه لكيش گير وده، به ندوكول مه كه
۱۱۳	* * *	خوگيل مه كه
“		نه و پشت ه ردا، ده سستى زپوژلان
“		زه ريفه و خولت، وه تپوتيتولان
۱۱۴	* * *	خوگيل مه كه
“		چه ندى بىرم كړد، له و خولقى بوشى
“		زانيم تپيدانپه و، هيچ خير و خوشى
۱۱۵	* * *	خوله به رتاويم
“		شيرن و تالپشى، به لاي خو ته وه
“		خوله خويناو، نه ماتبولاتان

زولىيى بېرىتوۋ، ئىيۋە وخوداتان	نە ھاتوۋە
* * *	۱۱۶
ئاخردە زانىن، ئەتۈش لەوسە دەي	خۇلە دارى نە زانىنى
بۇخۇت لەدارى، نە زانىن دە دەي	دەدا
* * *	۱۱۷
لە دەشتى دە لىيم، خۇشىن نە بېتوۋە	خۇلە دەشتى
يادە رقولى بىي، دەي ھەرلە خۇۋە	شىن نە بۇتەۋە
* * *	۱۱۸
خۇلە سەرسفرەي، دايكى يابابى	خۇلە سەرسفرەي
پابۇن نە ھاتوۋە، تۈزۈكىك چابى	دايك وبابى رانە ھاتوۋە
* * *	۱۱۹
لە مەزرايەم ھەل، نە گرتونەۋە	خۇلە مەزرايەم
لە ھاسمانىش را، بەرنە بونەۋە	ھەلنە گرتۈتەۋە
* * *	۱۲۰
خۇل وتاۋە كەي، ئەمىسە تاۋسان	خۇلى تاۋسان
ھەلىگرە تابگەين، ۋە سەرماي زوسان	ھەلىگرە بۇزۋوسان
* * *	۱۲۱
ۋاتىك چۈە كارى، زولمى لە خۇكرد	خۇلى دەبەرى دۇي
چوخۇلى مېناۋ، دە دۇكەي خۇكرد	خۇي كرىد
* * *	۱۲۲
ھىچ كاتىك ئاۋا، كرنە دىتراۋە	خۇلى مردوانىي
خۇلى مردوانى، بەسەركىتشرۋە	لە سەردابىئراۋە
* * *	۱۲۳

خوماست نيه

عافه ريم له گڼ، كۆل وپيټوانت

به ليوانتته ودياري

خوماست نيه دياربي، له سهرليوانت

* * *

۱۲۴

خوم ئاسوده مه بئ كوروكه رم

خوم ئاسوده مه، هه ربئ كوروكه رم

له ئاليك وجوش بئ خه به رم

له جووئاليكيان، دهئ وام بئ خه به رم

* * *

۱۲۵

خومن حه مبالي

گالتته وشوخيشم، پئ بكهئ له دوايه

شه يتاني نيم

شه يتان حه مبالييم، بوټوپيټ وايه

* * *

۱۲۶

خوم و خوداي

چه ندى حه ولن دا، كاري نه كرابوم

خوم

باشه جائه و جار، خوم و خوداي خوم

* * *

۱۲۷

خومه گنخيئه

چي ويست مه ردانه، بئوي به جي بيئه

“ “

ده بچويه گويم كه، خوت مه گنخيئه

* * *

۱۲۸

خونان قات

به وكس رده وي توش، قهت رازي نابم

نه بوله ماله بابم

خونان قات نه ببوو، له مالى بابم

* * *

۱۲۹

خونان نه چوته

خونان نه چوبق، سه ريشتي شييران

پشتي شييران

بگرم سه رخه تنهئ، پاله وجوتيران

* * *

۱۳۰

خونيو كمان بيكه وه نه بر اوه

باشه خونيو كن، ويگرپانه بر اوه

“ “

يا به جوت ريگه، بئوه لئه خراوه

۱۳۱

خۇھىلىكەم رەنگ نە كىردو

خۇئەن مەن ھىلىكەم، رەنگ نە كىرەنە

“ ”

كۈچەم پى بىر بولەم ھات وچونە

* * *

۱۳۲

خۇيىت بۇگروپى دەپى

خۇيىت واشىرەنە، بۇن خۇش بى پەبى

“ ”

بۇزۇرە خۇشى و، گورپى يەش دەپى

* * *

۱۳۳

خۇيى خۇت تال مەكە

خۇيىت تال مەكە، تۇزىك بىرۈنە

“ ”

ئەتۈندۈتۈرۈپ، تۇزىك نە جۈنە

* * *

۱۳۴

خۇيى مەن

لەبەزىيە كەمى، بىخى باشقەرە

لە خۇيى تۇكالتىر نىيە

خۇيىم لە خۇيىنە، تۇبۇكالتىرە

* * *

۱۳۵

خۇيەكى بىگىرۈپ بەشىرى

مەرخۇيىكى بىگىرى، بەشلىك وشىرى

تەرخ ناكىرۈپ بەپىرى

تەرخى بۇناكىرۈپ، لەكاتى پىرى

* * *

۱۳۶

خۇي بۇخۇم كچى بۇكۈرۈم

خۇي بۇخۇم كچىش، دىنم بۇكۈرۈم

كىياسى ئى بىكالتۈرۈگى بىدۈم

كۈاكى دەنگى كىد، بىم وركى بىدۈم

* * *

۱۳۷

خۇيىت لە جىگايەكى خۈارد

مەردى وپياۋەتى، بۇخۇت بىنۇيىنە

خۇيدانى مەشكىنە

خۇيى دەخۇي ئاخىر، خۇيدان مەشكىنە

* * *

۱۳۸

خۇيى

خۇيى بۇداپشتۈرۈپ، ۋاي دەجۈلۈيىنى

دارښتوه	وهك شه كيښ دوگه ي، بؤده لاري نى
۱۳۹	* * *
خوى داويته نيو ناووناورى	بى وهى فکروبير، له سرده رباوى
“ “	خوى داويته نيو، ناوونيو ناوى
۱۴۰	* * *
خوى ريشي نيهو	بوخوى بى ردينه و، سمپليشى نين
به گوسه نه گه نى	کوسه ي دى ودايدا، قاقاوپيکه نين
۱۴۱	* * *
خوى له کوچه ي	تى نه گه يشتنه و، پري به گه پ ددها
عه لى چه پ ددها	خوى له وکولانه ي، عه لى چه پ ددها
۱۴۲	* * *
خوى لى کردوينه ته	بوپه بى شويته و، ديارنيه له م ناوه
بنى قاوه ي	خوى شيرن کردوه، وه کوپنى قاوه
۱۴۳	* * *
خوى لى کردوينه ته	خوى ليکروينه، عه بوشه ي عه پهب
عه بوشه ي عه پهب	هه لکشيراهه رتا، دواپله ونه سب
۱۴۴	* * *
خوى لى هاويشتوينه ته	خوى لى خستوينه، سهرته ختى پشتى
سهرپشتى	پيم گه يى نه ویش، له هه شتى مشتى
۱۴۵	* * *
خوى له شتى دمدن	خوى له شتى دمدن، تاکويون نه گري
هه تابوگه نيونه بى خوى	خوى بوگه نيوبو، چى ده گه ل ده گري
بوگه نيوبو چى لى دمدن	

- ۱۴۶ * * *
خوین تاله
 ژه هری مارچونه و، خوینتی واتاله
 خوږیا هیچ کاتی، نه مد یبای خاله
 “ “
- ۱۴۷ * * *
خوینم وه جوښ هات
 خوینم وه جوښ هات، که دیم کاره سات
 یا خواخواهیچ که س، ئاواتوش نه کات
 “ “
- ۱۴۸ * * *
خوین نابی به ئاو
 ئه پهنده شیان هر، ئاواداناوه
 خوین نابی به ئاو، تادونیا ماوه
 “ “
- ۱۴۹ * * *
خوین ون نابی
 خوین قهت ون نابی و، دده کولای دهمینې
 پوړیك دى حقى، خوې هه ربستینې
 “ “
- ۱۵۰ * * *
خوینی خوئی تال دهکا
 خوینی خوئی تال کرد، که وته لاساری
 نوړپونیش دیاربو، چاک نابی کاری
 “ “
- ۱۵۱ * * *
خوینیان
 خوینیان له دمی یا، توپلی له لوتی
 نه هاتو ته خوار، به جلی وبه پوتی
 “ “
- ۱۵۲ * * *
خوینیان به برینی داگرد
 خوئی یان به برینی، داگرد برژاوه
 تا کارتیك نه چوو، بون هر نه گراوه
 “ “
- ۱۵۳ * * *
خه تا شتيكه كه س
 له وسه ره ی بونیاش، هه رتائه وسه ری

وہستوى خوى ناگرئ	کیت دیوه وخه تاي، وهستوى خوگرئ
۱۵۴	* * *
خه تى خوارده بن	ئوخه تى خوارو، ریتگه لادانه
سهرى گای پیردایه	له بن سهرىنى، گای پیره ی دانه
۱۵۵	* * *
خه رابی زه مانه	خه رابی ت یا خوا، ده ورزه مانه
که کره ش بۆته ریحانه	که کره ش هاتوه خوی، کردبه ریحانه
۱۵۶	* * *
خه رمان به رمکه ت	پرخیرو خوش بی، خه له وخه رمانت
“ “	خوشیش تی په ریت، پۆژگارو ژیا نت
۱۵۷	* * *
خه رمان کوتان، کارئ	گیره ن پی نا کرئ، به بزن وکه رگه ل
که روپزنی نیه	واچاکه چیدیش، بۆی نه بین مه حته ل
۱۵۸	* * *
خه زینه له که لاوه کونان دایه	بیرئ بکه یته وه، زیروخه زینه
“ “	له کاوله کوتیه و، له بن کا دینه
۱۵۹	* * *
خه سوت خوشی نه ویستی	شانست نیه نالیم، ئه تۆنه بیستوى
“ “	جاچبکه م خه سوت، خوشی نه ویستوى
“ “	چه ندجارم پیگوتی، بۆوانه بیستوى
“ “	ده ی چبکه م خه سوت، خوشی نه ویستوى
۱۶۱	* * *
خه سوویوکیت	تۆبوک وخه سویت، به خۆنه دیون

پايەلى مىوات، لېش مەلبېيون	بە خۇۋەندە دىۋە
* * *	۱۶۲
دەرخستنى خەم و، دەردوپە ژارە	خەفەت دەرختىن
سوك ناكات بارى، ئەومام مەژارە	بارىكى سوك ناكات
* * *	۱۶۳
دىارى برايم ئاغام، بىردىننى تەۋە	خەلات برايم ئاغاي
پىيى جوان بىى وزولتى، دەستىنى تەۋە	جەمبارىيە
* * *	۱۶۴
كەبۇيان ناردى، دىارى بىى وخەلات	خەلات
ۋەرى گرەزويكى، مەرچى مات بەلات	مەرچى مات
* * *	۱۶۵
ۋەرەۋدەى خەلگى، بەخۇت خۇش مەكە	خەلگى بەخۇت
كەس وخزمى خۇت، مەلەپۇش مەكە	خۇش مەكە
* * *	۱۶۶
غەيبىك لەمنەتۇش، خاۋەن مەزارى	خەلگى غەيبىك تۇخىۋى ھەزارى
خەلكت لارەشە، خۇت ۋەك دەۋارى	خەلكت لاخەراپە وخۇت ۋەك دەۋارى
* * *	۱۶۷
ئەمنىش پېم خۇشە، ئەگەرپىك بىى بۇت	خەلگى ھەرلە دەرگى
خەلگى بېينى، ۋەەرلە دەرگى خۇت	خۇت، بېينى
* * *	۱۶۸
بەرق كەخەلگى، دەگرى وپىى دەمرى	خەلك بەرق دەيگرى و
كۆنەقتىلە كەى، دەستى من دەگرى	ئەمن قىتىلە دەمگرى
* * *	۱۶۹

خه ناهه فته	قرژنهى ده لينگ، دپا وهى پاپهت
“ “	نه هاتيه وه چش، دهى خه ناهه فته
۱۷۰	* * *
خه مم نه وخه مه	دهى نه وهش بوژمن، دهه ريک وهه مه
قه ره چوغ به ته مه	قه ره وچوخ سريان، به مژوياته مه
۱۷۱	* * *
خه نان بى و	هيچ باوه رم نيه، دهى جامن به خوا
کوزه له نه خوا	خه نان بى و ما بى، کوزه لهى نه خوا
۱۷۲	* * *
خه نه جهرم	له چه نگ نه ويه زم، وکيشه وهه رايه
لى ده ن خوينم نايه	خه نه جهرم لى به دن، خوينم لى نايه
۱۷۳	* * *
خه نه جهرىکى	خوت تى خست ديسان، راهه رنه وه ستاى
ديکيه يان، له برينى دا	ناخه نه جهرىکى، ديان له برينى کوتاى
۱۷۴	* * *
خه نهى مه رهنكى نيه	نه گه رتونه تبي، به هانه وهه به ست
“ “	چون سوري ناکا، خه نه م قامک وده ست
۱۷۵	* * *
خه نيه له ميشان	خوشى وهازوهوز، خه نيه له ميشان
چرچهى چاودنشان	چرچهى خوين شين، گرتى چاودنشان
۱۷۶	* * *
خه وگرئوى له	خه و. زوکى به رکيتى، له بابرده وه
باى بردوته وه	نه وده رکى هيواى، بوخوکرده وه

۱۷۷	* * *	زډرم چاوقوچاند، شم که له که ونه و بی به هره وچاوم، هه رنه چون بوخه و
۱۷۸	* * *	خه وت هات ده بنو، توله دواى نانی که یفیشته هه سستا، میزله دواى نانی
۱۷۹	* * *	خه ومه رگه ونه کاو، تو بلی پوداوه ده هوشه وه بچی و، تیى که وتوی داوه
۱۸۰	* * *	خه ونو چکه ش که لی، جارده یبرده وه
۱۸۱	* * *	باریک بو وه دپسی، پیتم هه دای ژینم هه رخه ونی ناخوش، ناخوش ده بینم
۱۸۲	* * *	خه وی پوژده لاین، وه که هیلاکیه خه وی شه وی له ش ساغیه
۱۸۳	* * *	به رعه کسه خه ونیک، ژن که ده یبینی لازمه ته عبیری، وه که خوی بویبینی
۱۸۴	* * *	خه ونیک بوتازه ش، نایبینی ته وه چوپویشته تووی، بویچینی ته وه
۱۸۵	* * *	

خه‌وى نايه بيانوى كيچه	““	““	““	““	““
نه‌وستلى ده‌ستى، پرې‌قسل وگيچه					
خه‌وى هه‌رنايه‌و، بيانوشى كيچه					
	*	*	*		۱۸۶
خه‌يان پلاوه					
فهرقى نيه‌تاويان، ساووه‌وربى					
خه‌يان پلاوه‌و، بازږد چه‌وربى					
	*	*	*		۱۸۷
خه‌يالت خاوه					
هیلکى مام عه‌لیم، له‌ددانم داوه					
که‌بله‌ى بى فکرى و، خه‌يالت خاوه					
	*	*	*		۱۸۸
خيرات پاش مردوى سودى نيه					
به‌شینه‌وه‌ى مال، يان خيږوخيرات					
پاش مردوى هه‌ده‌ر، ده‌رواياميرات					
	*	*	*		۱۸۹
خيږيکه‌ن					
خيږبه‌پياوى کويږيکه‌ن					
خيږبه‌بى چاوو، پياوى کويږيکه‌ن					
بي څن ويى مالم و، موحتاج وفه‌قيږ					
خيږوه‌کى خيږى، دويښى وپيږيکه‌ن					
	*	*	*		۱۹۱
خيږويږى بوټارى					
خيږوبيره‌که‌ى، توپلى وټوټارى					
تروفسه وچى ديش، بږوات بوټسارى					
	*	*	*		۱۹۲
خيږوخوشى					
به‌ستوت دابى					
ريگه‌ى چه‌وت وخوار، خيږى بوټاکات					
	*	*	*		۱۹۳

تهونت به داربوهو، هه موت بړيون	خيروشه پرى
خيروشه پريشت، هه رتيك به زيون	به رابه رن
* * *	۱۹۴
بيرى لى بكه وهو، بيللى مهردانه	خير هه رمه رويژن نيه
بقخير هه رمه رو، بزن ويه رانه	“ “
* * *	۱۹۵
ئوهى خيىر خوت، شه پيشى بوخوت	خيىر خوت و
خيىرمان نه ويستوهو، زيانيش بى بوخوت	شه پرى خوت
* * *	۱۹۶
تى گيى باشه، له تهن ويه ستى	خيىر له ده ستى هه ئناو مري
خوه ئناو هري، خيرتيك له ده ستى	“ “
* * *	۱۹۷
خيىر نيه وشه پيش، ده حيساب نايه	خيىر نيه وشه پيش
خوزيانه ودوانه ي، جى گورپبايه	ده حيساب نايه ت
* * *	۱۹۸
قهتم نه ويستوهو، نامه وي خيىر	خيىر وهم نه ويست
به من بى نه توش، خوى لى ده بويىرى	“ “
* * *	۱۹۹
خينكاويو پوشكه ش، په لاماردينى	خينكاويو پوشيش
نه جاتى له ئاو، بى ونه ي خينكيىنى	په لامار نه با
* * *	۲۰۰

بيني (دال)

دال ده سته و دو عام، بهر زکړدنه وه
کاره کې چاکمان، له بیرنه چنه وه

* * *

۱

دارا ونه دارا هه راو من خه مه
دارا ش ده گریاو، نیی منیش زور که مه

* * *

۲

دارنه گه ربه ری هه رنه هیئی
دوبی بیبری وئی دیکه ی، له جی بچه قیتی

* * *

۳

دارنه گه ر سائیکی
به ری نه هیئا نابی بیبری

* * *

۴

دار به ناو اته جاریکی
له سه رخوی جاریک، بازی ببینی

* * *

۵

دار به ته پری دانیه
به نیشکی دانیه

* * *

۶

دار به داره
وه کوکاره کی، پیتشوه وئاکاره
نه وشیان دیسان، هه ردار به داره

* * *

۷

داره ربه رزی
خوارده بی وپوژیر، نه شچه میته وه

- ۸
- * * *
- دارکرمی له سهرتیرا گئی و، یانه زم وبهرزی
له خوی نه بی نارزی
- ۹
- * * *
- داریان دمه ربازی را کرده
دا ریان هیئاوسهر، باری پا کرده
- ۱۰
- * * *
- داریان له پشٹی داوه
ده تزا نی دا ریان، له پشٹی دا وه
- ۱۱
- * * *
- داري بریایه بهری ناهینی
قته نه بوه ویره، بی دا ری بریا
- ۱۲
- * * *
- داري ته پوسه لای سه گی پی ده که م
دهشی هیئمه خوا ر، له میری وبه گی
- ۱۴
- * * *
- داري جه د نازاری نیه
دا ری حه دنیا بیت، نازا ری وئیشی
- ۱۵
- * * *
- داري خواناوا بی دهنگه هه رکه س بیخوا کاری له نگه
دا ری خوا ی پتک و، پتک و بی دهنگه
- * * *

داربوخوی نه گره، هر جورې خوا ره	دارې خواړ	۱۶
نیسې که ی وینه، خوی و له بوا ره	سینه ریشی هره خواړه	
چی له وماله ی دان، به چاک و خراوه	دارې ده گه ل هه موان	۱۷
ده گه ل هه موی دا ره، ده به رنانوناوه	ده به رنانوناوه	
نه گه رحالی بی و، تن گه بیسی مه به ست	دارې سوالیم گرتنه ده ست	۱۸
یه کجاری دا ری، سوالیم گرتنه ده ست	“ “	
دا ریکم پیڼه، هر ولای پیسه	داریکم پیڼه	۱۹
توخوی تن مه خوله منی بیسه	هه ردوک سهری پیسن	
دا ری میوه ت دی، نه گه ربړی بی	داریکې بهری هه بیت	۲۰
نوسوله وده بی، سهری نه وی بی	سهری شوره	
به رزوبلیند نیه و، توبله ی وادا ریک	داریکې هینده به رزو	۲۱
ده ستم پیڼی نه گاه، له ژياندا جاریتک	بلیند نیه، ده ستم نه یگاتن	
دا رنابی بیبېری و، توهیوات پی بی	داریکې هیوات پی بی	۲۲
خز مه تی پی به که و، چاویشت لی بی	مهی بړه	
گویز نه و اچوکه، دا ری هیته ده بی	دارې گویزی وابلیند خوایه	۲۳

دهبئ دار شوتی چه ندهبئ	دهبئ دار شوتین، خوابه چه ندهبی
۲۴	* * *
داروبه رد که پری	داروبه ردکه پربن، باکاس نه بیسی
“ “	عه تاکم به خشی و، به و له قای پیسی
۲۵	* * *
داره زوری له خوی	پیاو چاره ی ه بی، دوزمن ناب به خشی
نه بی ناقه نشی	دا ره زوری له خوی، نه بی ناقه نشی
۲۶	* * *
داری هه ئینه و	له دهشت و دیتبر، یاله و به یاره
سه ی دز دیاره	دا ری هه ئیتنی و، سه گی دز دیاره
۲۷	* * *
داشته مری دزیان ده کرده مز اوایی	داشته مری بون خو، بوزدی ده چون
به سویندانه و مگول ده بون	همز اوا به کان، به سویند گول ده بون
۲۸	* * *
دا که کچی خوی فروت	دا که نه و کاته ی، کیژ که له ی فروت
دای به دارونه ویش سوت	دای به لیژک دار، نه ویشی هر سوت
۲۹	* * *
دانگه پیزه ی	یه ک یه ک و دودو، دا نگه پیزه ی کرد
کـــرد	به ره و جی ژیانیان، هه موخوی تی کرد
۳۰	* * *
دانوله ی	فرموده ی دانوی، نی به تام و خوی
به تام و خوی	واخوشت نه گه ر، خواری کواله کوئی
۳۱	* * *

دانوم دهگه لى	دانومان ناکولئ، دهگه ل ئه وهژده
ناکولئ	ئوه وى دهگه ليان، مابنه وه بژده
۳۲	* * *
دانويان	ئه وان دا نويان، ناکولئ پيکه وه
ويگړا ناکولئ	دوعابکه مې خوى، زوبوى بيت وه
۳۳	* * *
دانه خوړه کراوه	نابى پيټ وا بيت، وا سؤره وتوره
“ “	زورجاريش هاتوه، وهك دا نه خوړه
۳۴	* * *
داني شاشه و	راستيان پي گوتويه، داني وى شاشه
به ختى باشه	شانس وئيقبال و، به ختيشى باشه
۳۵	* * *
داواى شاندى	هات داواى شاندى، له وکه چه لى کرد
له که چه لى دهکا	له وکاره لى چه وتى، فکرم لى نه کرد
۳۶	* * *
داوه لوزيه تى	ميدى لکه وه روا، به دا وه لوزى
“ “	خوبه رچا وندا و، بيت نه نيوکوزى
۳۷	* * *
دايان دما ده تاقه وه	هيتناى دا ينا بو، جوان ده تاقه وه
چاوى ده چون دما تاقه وه	چاوى زه ق ده چون، يان ده زاقه وه
دايان دما ده ميچه وه	دايان ناده نا و، چون ده ميچه وه
چاوى ده چون ده فيچه وه	ددا نى وکه پوزى، چون ده فيچه وه
۳۹	* * *

کواکیت پی شک دئ، نه وای لیبزا نی
له دایکیش دلسوز، تربی دایانی

* * *

دایان له دایک

دل سوزتر

۴۰

نؤنانی خوار دیون، به پیوازوه
نؤی دیکه ی خوار دن، به دهم نازوه
نؤی دیشی بادان، به چاونه شؤری
نؤی دی تی ئاخنین، هه روبه زؤری
حه ک دایکت په بی، بمری گول نیشان
نانی نه خوا ریو، هاتن بردیشیان

* * *

دایکت بمری گول نیشان

نانی نه خوار دبردیشیان

“ یان

“ “

“ یان

“ “

۴۳

دایکه وپاده خا، جیگابه زه حمت
کیژه ولای ده با، نه زان بی هیمت

* * *

دایک جی راخا

کچ وه لای ده با

۴۴

دایکت بوبه زپ، جوانی لی بزا نه
بابیش زپابه و، زؤله ونه زمانه
دایکت بوبه زپ، بابیش زپابه
نه وفیل و فتره ی، ده ی بؤچیه باب

* * *

دایک که بوبه زپ

بابیش هه زپه

“ یان

“ “

۴۶

نه بله ی پاره وی و، له به رده روزه
دا یکان ببینه و، کیژان بخوازه

* * *

دایکی ببینه و

کچان بخوازه

۴۷

پیویست نیه هینده ش، نه وهات وچویه
هه رکاتی دایکت، گرت کچ نی تویه

دایکی بگروه

کچ نی تویه

- ۴۸ * * *
 دايىكى خۇي ئاكارىيەلەھەر، لاۋەھەر قاۋە
 بە چە پىلە. اوۋ دەلەين دايىكى خۇي، بە چە پىلە... ساۋە
- ۴۹ * * *
 دايىكى دەگەل دايىكى خۇزىئەۋدا يەكەي، مەمۇكەس دىبىي
 شاي ناگۇرپتەۋە نايگۇرپتەۋە، لەگەل دايىكى شاي
- ۵۰ * * *
 دايىنى ۋە ياۋەرەۋدەستى، لەكۆلى بىكەۋە
 نەبۈۋ دا يىنى ۋەنەبۈ، دەستى پى بىكەۋە
- ۵۱ * * *
 ددان بە جەرگى گەردون لەگەل تۇزا نىم ناچارى
 خۇت پۇگرە ددان بە جەرگەت، پۇگىرى جارى
- ۵۲ * * *
 ددان كەنىشا چارەي كىشانە ناخۇشتىرىن دەرد، ددان ئىشانە
 ددان نىش ئىشاۋ، چارەي كىشانە
- ۵۳ * * *
 ددانىيان لىك عەيبەكەي دياربۇ، لەلاي خۇتەۋە
 سىپى بونەتەۋە ددان نىان لىك تر، سىپى بۇتەۋە
- ۵۴ * * *
 ددانى لى تىز دەكا ھەرسويگەي دەدا، ۋەخىسەي لى دەكا
 ددانى دەسوۋى، ۋەياللى تىز دەكا
- ۵۵ * * *
 درۇ، خۇ ئەۋدروۋى كىردت، بابۇت ھەلگەۋى

مانگابه که ل نیه و، بی وه نوات که وئ	مانگابه که ل نیه
* * *	۵۶
درؤزنیک ئاوری، که وتبؤ مائی	درؤزن ئاوری دهمائی بهر
گوتیان درؤیه و، قهت راستی نائی	بیوکس به قای پی نه ده کرد
* * *	۵۷
درؤزنه وتهماح، کاریان فریودا	درؤزن
زؤریش گه رابون، له باسک وشیدو	تهماح کاری فریودا
* * *	۵۸
قهت ئه وئینسانه م، نه شدیبا بریا	درؤزن روی ره شه
ناراست روی ره شه و، بؤه ردو دنیا	“ “
* * *	۵۹
خوباس کردنیشی، هیتندی جارخوشه	درؤزن هوشی که مه
ئه ومامه درؤزنه ی، که م بیروهوشه	“ “
* * *	۶۰
درؤزنان کاریان، له بنی راهه روا	درؤزن هه رچیشته
زؤریکه ی چیشته و، نیو پؤژی ده خوا	ونیورپؤزکی ده خوا
* * *	۶۱
به و قسه ی ئه منیش، باوه پیم وایه	درؤودرؤزن
هه رچیکی درؤزنه و، نوژمنی خواجه	دوژمنی خواجه
* * *	۶۲
درؤی هه رزیمان، زؤن له بوارئ	درؤی هه رزی نه ماوه
ئی حه وای جارئ، مه یهینه خوا رئ	درؤی حاسمانی ده کا
* * *	۶۳

چووه دپوی وه بن، کلکی وه ژا ندوه	دپوی وه بن
به جوتی که لپی و، لوتی شکاندوه	کلکی داوه
* * *	٦٤
درهنگ هاتوم کوا، که مم هیناوه	درهنگ هاتوم
بانورهی توپی و، له مړیبه دواوه	که مم هیناوه
* * *	٦٥
دزه وده یه ویت، بازای شیوا و	دزبازای شیواوی
له لم کاته ی دا، بوی ه لکه وی دا و	دموی
* * *	٦٦
له وړیگاوشوینه، زدرپی حه ساسن	دزدری ده ناسی
دزیه فیکی دزیه و، یه کترده ناسن	“ “
* * *	٦٧
له ماله کی تو، دزخوی ه لپیخی	دزته له ماله خویی
نیحتیاج به و هی نیه، دهرکی دابیخی	دهرکه داخستنی ناوی
* * *	٦٨
نه ونه قلش نه بوه، بومنی وه کوکه	دز ترسه نوکه
کی بسی و نه زانیست، دز ترسه نوکه	“ “
* * *	٦٩
دزیاش لیی حالییه، چی بو دزرا وه	دز دزانی چی دزیومو
ماخوش ده زانی و، چی لی دزرا وه	ساحیپی مال دزانی چی چوه
* * *	٧٠
دز مه به و حیزیش، که متر بیتنه وه	دز مه به و حیز مه به و
هیندهش له به رخوای، مه پارینه وه	له به رخواش هیندهمه پارینه وه

۷۱

* * *

دزوماخويه ك بن
گای به کولانه يدا هه لده کيشن

۷۲

* * *

دزي خومالي
به کهس ناگیرئ

۷۳

* * *

دزیش بی؟
ویژدانت بی؟

۷۴

* * *

دلان ناگایان نه دلانه

“ “

۷۵

* * *

دل ناوینه ی دلانه

“ “

یان

“ “

۷۷

* * *

دل گوشته ناسن نیه

“ “

۷۸

* * *

دل نه گون ناسکتره

“ “

له گولی پشکو توش، دل ناسکتره
رای بگری نارام، نه شکئی چاکتره

- ۷۹ * * *
 دلمان پىنگەۋە پاگە
 دەزانى دلمان، بۆيەك چەندىپاگە
 ھەروام تادەپۇم، بۆزۈرئەم خاگە
 “ “
- ۸۰ * * *
 دلم پرمو
 دلم گرە
 خۆدلم ھىقىتى و، چى توبلەى پىرە
 دەست وئانىشك و، باسكىشىمى سىرە
 * * *
- ۸۱ * * *
 دلى ناسك
 بەئاۋات ناگات
 دلىك ناسك بى و، نازنازى بىى
 بەئاۋات ناگەن، نۆزىش پازى بىى
 * * *
- ۸۲ * * *
 دلى ومكو
 گونى ھەلاجى لى دمدات
 لىم لاي ترزوزوش، سەرم لى دمدات
 دلى ۋەكوگونى، ھەللاج لى دمدات
 * * *
- ۸۳ * * *
 دئەنەكاخاۋەخاۋ
 فرمىسك ناكى لى چاۋ
 ھەردلىك نەيكا، بۆنەخاۋەخاۋ
 ئەۋىش فرمىسكى، خۇناتكى لى چاۋ
 * * *
- ۸۴ * * *
 دلىك بۇ دلى
 نەزرىنگىتەۋە
 دلىك بى و بۆدلان، نەزرىنگىتەۋە
 ۋەك بەفرى بەرتاۋ، دەك بتوۋىتەۋە
 * * *
- ۸۵ * * *
 دلىك ۋەھزاران دلى
 ھەزاران دلىش، بابىن بەتاسە
 بىن بەھاۋپىي، بۆۋقال وياسە
 * * *
- ۸۶ * * *
 دىمى بگرى برشى ھەندى
 دىمى بىيى بگرى و، كوا چى پى دەچى

زويرشى هـلدئ، گيانى دهرده چئ	“	“
* * *		۸۷
دمى نابؤوه نيؤ، ثم جه يازهى خؤى	دمى ده جه يازى خؤى ناوه	
حالى بوپيم گوت، چيديت نيه بيخؤى	“	“
* * *		۸۸
دمى شيرن بووه، وام بؤده ركه وتوه	دمى شيرن بووه	
ده ناخوشانس و، ئيقبالى خه وتوه	“	“
* * *		۸۹
دواى به زم وكي تشه و، هـراوته نگانان	دواى ته نگانان، فـهـرعانيه	
بئ شك ده كه ويه، خؤشى وفـهـرعانان	“	“
* * *		۹۰
به نه وده رويشانه ئى، نؤت پئ شك برون	دؤت به دمر ويشانه وه	
سه رزينو. وريگاو، بستوت لئ گرتون	شك بردوه	
* * *		۹۱
دوكه سن ويگرا، ده چنه لاي قازى	دوده چنه لاي قازى	
يه كيان خوشحالو، هـى ترناپازى	ويه كيان ده بئ پازى	
* * *		۹۲
دوربين په شى ما، نئ له دواى نيه	دوربينى	
نه فام نه زان نيك، وهك تۆومنى نيه	په شيمانى له دونيه	
* * *		۹۳
نه مزانى دا ده ئى، چؤنت لئ دياره	دور كؤزى	
شه وهم نور كؤژه و، نيزيك خه ساره	نيزيك خه سار	
* * *		۹۴

- دورى نات گەمى
گۇرانىكى
فۇلكۇرىيە
بەھىندىك
دەسكارى
“ “
۹۷
- يارم لى ئوردە، چىكەم نايگەمى
خەمخۇرىكەم نىيە، تاۋلامىي دەمى
ئەدەبىرۇي پەشى، ويىنەي ھىلالى
ون بونەكە وتون، لەژىرپە رچەمى
كەموكىك سۇچى، چادەكەت لادە
بابىتە دەرمانگ، لەمژۇرتەمى
* * *
دوژمنايە تى پىياۋى پىياۋخۇشتە
لەدۇستايە تى ناپىياۋى
* * *
۹۸
- دوژمىن
چاكەي تۇنالى
* * *
۹۹
- دوژمىن كەرىشى ... ي
ھەرغە نىمە تە
* * *
۱۰۰
- دوژمىن دار
لەسىبەرى خۇشى دەترسى
* * *
۱۰۱
- دوژمىن دى ۋەدەكا، سەيرى پىلاۋت
دۇست سەيرى كالاۋت
* * *
۱۰۲
- نەگەربەمى بى، ئاۋابكەي چاكە

دوژمن که میش بی، زوری حیساب که	به زوری بزانه
پینوین و ته کبیر، وه ک بابی قسانه	یان
له به ری پولاتیمه ی، ئاوا مه رزانه	“
له گوره پیاوان، زانیومه وده لپن	“
که میش بی دوژمن، به زوری بزانه	“
* * *	۱۰۵
ئو و ش دوژمنه و، وه ک باب به کو شته ت	دوژمنی
نه کومه مبانه و، نیوکه ول و مو شته ت	بابه کو شته ت
* * *	۱۰۶
ئو و ی دوژمنی، دوژمنی تو یه	دوژمنی دوژمنت
ته نیانه و دوسته و، به هری بو تو یه	دوستی تو یه
* * *	۱۰۷
دوژمن زانابی، پی پی سه ری لیندی	دوژمنی زانا
شیت و شورپی ده ی، جاکوانی چندی	له دوستی نه زان چاکتره
* * *	۱۰۸
له دولای بیژینگ، دوژن وه ک تو و من	دوژن له نه و دیونه و دیو بیژینگ
یه ک به وی دی گوت، چۆن ده بیینی من	یه کیان گوتی خوشکی چۆنم ده بیینی
ده لی خوشکی تو، چۆن ئه منت دیوه و	ئه ویش ده لی ئاوات ده بیینم
ئه تو ش وا دیاری، له پیش چاری من	که نه تونه من ده بیینی
* * *	۱۱۰
دوژمنی نا مال، له دین بیگانه	ئی خویه ت
ره فیقی نه که ی، ئه بی به تانه	“
* * *	“
	(۸)

- دۇستايەتى بەزۇرناگىرى
 دۇستايەتى،خۇدۇستايەتىش
 بەتۈبىزى نابى و،ياخۇزمايەتىش
 * * * ۱۱۱
- دۇست ئەۋكەسەيە
 دۇست ئەۋكەسەي،عەيبەكەت بلى
 ئەۋكەس دۇستىمە،ھەرچاكەت بلى
 * * * ۱۱۲
- دۇست بەبى دەلىل دەتورى
 دۇستىك بى دەلىل،دئلىن دەتورى
 دۇستىم بى دەلىل،رېگى ناگورى
 * * * ۱۱۳
- دۇست زانا بى
 دۇست زانا بىت،ئىقبالت بەرزە
 كاروگە لالت،ئۇرچىوان وتەرزە
 زانا بەك بىتە،بىكە دۇستى خۇت
 ئۆرە خىرو بىر،باشىش دەبى بۇت
 * * * ۱۱۵
- دۇست و دۇستىمى
 دۇست و دۇستىمى،خۇت باش بىناسە
 گۈيت كىلۆرمەكە،ھەرچى بلىن خاسە
 دۇست كىتە و دۇستىم،دەجوانى بىناسە
 * * * ۱۱۷
- دۇست و دۇستىمى
 پام ئەسپارد و خۇم،ھاتم بۇكىنت
 چۇن نايان ناسى،دۇست و دۇستىمى
 * * * ۱۱۸
- دۇست و دۇستىمى
 ھىچ بىرىك لەخۇى،ھەرنىكاكەتە

خۇي لىك ناكاتەۋە

۱۱۹

دۇستى پارەكە

يىگانەي ئەۋسال

۱۲۰

دۇستى كۆن

ئەدەست خوت مەدە

۱۲۱

دۇستى كەسىك بە، پۇژى

تەنگانەي دەھانات بى

يان

“

“

۱۲۲

دۇستى گىيانى بون

مەردىيە مەردانە

۱۲۴

دۇستى ۋەقادار

ئەخرى چاترە

۱۲۵

دۇستى ۋەكوتۇم ھەبى

چ باكم لە دۆژمىيە

۱۲۶

دوسەرەكەل

دۇستى ۋەدۆژمىيە، لىك ناكاتەۋە

* * *

دۇستەكەي پارم، ئەۋخان ۋەمانە

تۆراۋە ۋەئىمسال، بۈەبەيگانە

* * *

ھەرچى پىتت خۇشە، بىنەنەي كەۋە

بۆدیتىنى دۇستى، كۆنت پى كەۋە

* * *

دۇستى كەسىك بە، پۇژى تەنگانە

ۋات لەھانابى ۋە، پاست ۋەمەردانە

ئەۋكەسەي دۇستەۋ، ۋالىي بى ھالى

لەلات بى ۋكاتى، تەنگانە ۋتالى

* * *

ئىككىكم پى بلى، لەيارى گىيانى

چەندى بلى ۋۆن، ئى نانى ۋەنانى

* * *

دۇستى ۋەقادار، لەخزم ۋەھباب

چاكتەرە ۋەروا، ھاتون بۆھىساب

* * *

تاكودۇستانى، ۋەكوتۇم بى من

ترس ۋخۇفېككم، نابى لە دۆژمن

* * *

سەرى كەل دۈبىن، يەك دەرىپىنەۋە

دهيهك مه نجل دا، ناهاوينه وه	دومه نجه نيكي دانا حاوينه وه
* * *	۱۲۷
دوسه روا دورين، له شانيس وبه ختي	دوسه ري بي به ختي
بؤن نانون ويگرا، جوت له سهرته ختي	ناكه ونه سهرته ختي
* * *	۱۲۸
بامهرنه تبينم و، ئاقل نات هوا و	دوشاو به گونانت
دوشاو به گونانت، له جيگاي بي ئاو	له جيگاي بي ئاو
* * *	۱۲۹
راسته ياه روا، گه پي پي ددهن	دوشاو كه زور بو
دوشاو كه زور بو، ده گوناني ددهن	دمگوناني ددهن
* * *	۱۳۰
نه له ي نه يزاني، نه ومامه م گيژبو	دوشاو كه ت هيچ
نه و دوشاوه ي تو، بي تام وچيژبو	تامي لي نه ده هات
* * *	۱۳۱
مه نگويني خه لكيت، ناكه ويته ده ست	دوشاوي خوت له
ده دوشاوي خوت، وه خوبه بي هه ست	هه نگويني خه لكی شين تره
* * *	۱۳۲
بابلي م زورنازاي، هه روهك بزوتي	دوشوتي
چون هه لي ده گري، ده ستيك دوشوتي	به ده ستيكي هه نئاگيرين
* * *	۱۳۳
نووقرانمان دا، بهينه له مان به س	ئي خويه تي
ئهم قونه قونه ي، نوایمان بوجه س	“
* * *	(۹)

دوعای سهرت

دوعا بڅخوت بئ و، سلاوی سهرته

به دل ویه قین بئ، دهی نه وهی شهرته

“ “

* * *

۱۳۴

دوکه سان

که نگئ دوکه سیان، دهقه بریک ناوه

به فشه به گالتی، وای بؤداناوه

دهقه بریکی نانی

* * *

۱۳۵

دوکه س مردن چه سره تی

پئی زؤربه داخم، نه ووه که مردن

چه سره تی زؤریان، له گه ل خوبردن

زؤریان ده گه ل خوبردن

یه که مه ییوئه ماما، هرچی پئ نه خورا

یه که مائی هه بونه یخوارد

هی ترزانا بوو، خوی ل ه لبردن

یه که زانی نه یکردو خوی بوارد

* * *

۱۳۷

دوکه لی دوره

خوی ل دورخه وه، بلی بم بوره

سهر به رنا کسری، نه ووه که ل دوره

“ “

* * *

۱۳۸

دوکه ی واچه ورو، رنیه

نه ووه که چه ورو، نه وپئ نیزیکه

نه له وه ردوانه ی، دیاره فیلیک

وانیزیک بئ نه سهرنیه

* * *

۱۳۹

دولاقان ده که وشیک مه که

ناخچی بئ نه گهر، بئ وکاریکی بکه ی

دولاقان نابی، ده که وشیک بکه ی

“ “

* * *

۱۴۰

دولاقی ده که وشیک کردون

بؤبه لگه ربیانوو، دولاقی هیانان

به زؤردا ری زؤر، ده که وشیک نان

“ “

* * *

۱۴۱

د دى دا دهى توخوا، دؤلمىكى تىنى	دؤلمىكى
وه كو كا برا كهى، زؤربىژى دوينى	تى نى
چيدى ليك مه دهو، به سيه ليكى نى	يان
زارت پىك دا دهو، دؤلمىكى تىنى	“
* * *	“
	۱۴۳
به زم وكي شىكى، ئاوا ساز كه م بوى	دؤم به ژنى
دؤم قهت نه يكر دى، به ژن ومالى خوى	خوى نه كا
* * *	۱۴۴
دؤم بى وكه لاشى، بؤكوپى خوى بكا	دؤم بى وكه لاشى
چؤنى بنه خشىنى، وده بى چى لى بكا	بؤكوپه كهى بكات
* * *	۱۴۵
بؤپهيدا كردنىش، كه مترله جؤشه	دؤم هه تاروت بى
دؤم هه تاروت بيت، مه زاقى خؤشه	مه زاقى خؤشه
به زمى زؤرخؤشه، دؤم تاروت تره	يان
سه يرى خؤشه وتا، پوت وقوت تره	“
* * *	“
	۱۴۷
دؤمه ژن فرموى، بؤهين واپه شه	دؤمه ژن دهلى ۰۰۰ تاره شه دهلى
ليم به ميراث بى، وه ره وه م به شه	به ميراثم بى له وهى زياتر شك نابهم
* * *	۱۴۸
به راست پيت بلّيم، ئه وه دونيايه	دونيا بؤكه س به قاي نيه
بؤمه موكه س هه ر، وا بى به قايه	“
كوابه قاي دونيا، به كهى گه يشتوه	“
ياكيى كه لالهى، ديكهى پى هشتوه	يان
	“

	۱۵۰	
تۆركەس ھەن ۋە كو، دۇنيابى ۋە فەن	دۇنيا بۆكەس ۋە فەن نىيە	
ھەشى بى ئىمىر، بۆمەى ھىچ نە مان	“ “	
دۇنيا ۋە فەن نىيە، بۆكەس دە بزانە	“ “	يان
ھەرھات ۋچۆى بۆ، نەزم ۋە رزا نە	“ “	“
	۱۵۲	
ۋىگرا دا بىنېشىن، يەك يادودە مان	دۇنيا	
دۇنيا پارنا بىرېت، بە فەكرى ۋە خە مان	بە خە مان پېك نايە	
	۱۵۳	
كو ابۆنىرە كەر، دۇنيا دانرا ۋە	دۇنيا بە ھەشتى	
بە ھەشت يانە ھەر، ۋاى پى گۆترا ۋە	نېرە كەريە	
	۱۵۴	
دۇنيات پا بواردودە، بە قوماروگالتە	دۇنيات بە قومار.	
پېت ۋابو ھەر كوئى، چوئى مالى خالتە	را بواردودە	
	۱۵۵	
دۇنيات بۆلېم كىرد، چەرمى چۆلەكە	دۇنيات لى كىردە	
جېگات بۆم نە ھېشت، ھۆى بچكۆلەكە	چەرمى چۆلەكەى	
	۱۵۶	
دۇنيا جەنگە لە، ۋىيان دارستانە	دۇنيا	
ھەموى بۆمە ۋلاى، لە سەردەستانە	جەنگە لى مە ۋلايە	
	۱۵۷	
مەن ۋاى لى ھالىم، بە بىرۋىرپوا	دۇنيا چۆنى بگىرى	
دۇنيا ھەر چۆنى، بىگىرى ۋادەزوا	ۋادەزوا	

	* * *	۱۵۸
دونياخالی نيه، پياوچاکی هرهه ن		دونياخالی نيه
ناکړی بژه موو، که س خووه درخن	""	""
	* * *	۱۵۹
جوئ له تۆک سى، دیکه ی تیددانيه		دونياخو
پیت وابدونياش، پاشاگه ردانيه		پاشاگه ردانی نيه
	* * *	۱۶۰
دونياخه رابیت، که س بانه میتی		دونياخه رابی له
له جی خونا بزوی، خوش ناجولیتي		جیگای خوی هه نناستی
	* * *	۱۶۱
کاره که ی دونيا، تیگرا مه روايه		دونيادهسته وایه
هره وه زیه ویان، هر دهسته وایه	""	""
	* * *	۱۶۲
دنیا ده فیکه، وهك دهف ده رویش		نی خویه تی
هریه که ساتی، مژه نوش په ی ویش	""	""
	* * *	(۱۰)
بۆده لیتن دونيا، ده وران ده ورانه		دونياده وران دمورانه
به دهستی زالمی، چوکه وگه ورانه	""	""
	* * *	۱۶۳
خوتوش ده زانی، وکاری دونيایه		دونيای زوری پی دموی
پیچ وپهنای هه ن، هه روهك ریگایه	""	""
	* * *	۱۶۴
دونيابه پوشیتی، سه رنه گیرا وه		دونياسه ری به پوشی

- نەگىراۋە
گىراپىش پىگەي، مەي لى تەبراۋە
* * * ۱۶۵
- دونيام
ئەوماۋەي ژىنم، چەندى پابردۈە
دونياشم دۈھىند، قونەكە وكردۈە
* * * ۱۶۶
- دونيام ئەپىش چاۋان
لەۋرۋژەي ون بوى، بەخۋاي باۋانم
دونياش تاريك بوە، لەپىش چاۋانم
* * * ۱۶۷
- دونيائە تاسەر
لەكاتى خۆي زياد، خۋاكەس ناژىنى
دونياش ھەتاسەر، بۆكەس نامىنى
* * * ۱۶۸
- دونيائە رېۋ دونيائەيە
لەقيامت كارم، بەكەس پىك نايە
دەي باشە دونياش، ھەرىۋ دونيائە
* * * ۱۶۹
- دونيائە رېۋژەي
دونيابە ويتنەي، پەنگى مام پىۋى
ھەرىۋژەي پەنگىك، دىنى دەپىۋى
* * * ۱۷۰
- دونيائە رۋانامىنى
دونيائە رۋانامىنى، ئاولوھكى خۆي
بىرى رۋرتىزىش، دەبى بىرى بوى
* * * ۱۷۱
- دونيائە رۋرداردە يخوا
كى دونيائە خۋا، بەرۋرۋردا رە
بەرماۋچى ماۋە، ئەوجار بى عارە
* * * ۱۷۲

دونيای	کارت هاسانتر، ده کران له م ناوه
جارداوه	هه تيوتوبؤچوی ،دوني او جارد او
۱۷۳	* * *
دوو دوشاوی ليک ددها	به تورده وقه لسی و، بق هه لستاری
“ “	زویان ليک دده ات، دوی ودوشاوی
۱۷۴	* * *
دوينه به	چه ندى پيت خوش بی، ده بخوتودوينه
نوينه	به لاش خونابی و، دوينه ش به نوينه
۱۷۵	* * *
دویي نازموده	دوليی حالی بی و، نه واهه جوا نی
نه وک ماستی نازموده	چاتره له ماستیک، چی لی نه زانی
۱۷۶	* * *
دنه گهر و	نه گه ریان دهنیو، نه گه رکیرساوه
نه گه ردايه	دهی مه علوم نيه چين، ماوه ونه ماوه
۱۷۷	* * *
دېنه وه بېره	تورکس هيديو، چه ندى بله ی پره
“ “	به لام له لای ديش، ده بېنه وه بېره
۱۷۸	* * *
دېه رپي میوانی دا	دېه رپي میوان، چ ژن بی چ پياو
دېيته قه تره ناويک	دېيته دلپوه، يانه قه تري ناور
۱۷۹	* * *
دېه ری دا	ليی پارامه وه، نه ک واکړوکاس
بومه ناس وپه لای	به خوا ميشت وتکا، وه ک ناس وپه لاس

- ۱۸۰ * * *
 دهبي ئاوري له سهر
 له سهر پشت و ملي، توناوري بكه وه
 پشتي بكه يه وه
 ۱۸۱ * * *
 دهبي بوي له بني
 دهبي بوي له بني، كدوي دهلي به لي
 شويش خوشتيكت، دي هه رپي دهلي
 ۱۸۲ * * *
 دهبي به ئاوي
 دهبي به ئاوي، زيرپش بنوسري
 له نيوقسه ي زور، به ريزيگوتري
 ۱۸۳ * * *
 دهبي به كيري كه ري
 دهبي به كيري كه ري، كه سيش پيت نه لي
 له پشتي كيسه لي بنوسي
 ۱۸۴ * * *
 دهبي دم دمي بولي
 دهبي هه ربيتي، وبوي بله ي دم دم
 توبلي و كاره كه ي، ديشي من كردم
 ۱۸۵ * * *
 دهبي دوژمني به
 دوژمني ژيان، نه وا پيك بيتي
 قه ندي بخينكي تي
 ۱۸۶ * * *
 دهبي دوژمني به هيند بگري
 ده كري به هيندي، بگري دوژمنت
 ده نازور، زوديكت، پوژي مردنت
 ۱۸۷ * * *
 دهبي دهست
 نالي م يه كجاري، له برسان بمره

پيت ده كړئ ده ستي، به شتيوه بگره	به شتيوه بگرې
* * *	۱۸۸
ده بچو توكلالوي، بودانين ده لي	ده بي
ليټ را زى نابيت، به وايه وبه لي	كلالوي بودانينې
* * *	۱۸۹
توده بي گوناني، بوه لسه نكيڼي	ده بي گوناني
به زياديش هه رچي، ويستي بوي بيڼي	هه لسه نكيڼي
* * *	۱۹۰
ده بي له به ردي، خوشت بشكيڼي	ده بي له به ردي
نه ويازا ره ي بوت، وات بونه ميڼي	خوت بشكيڼي
* * *	۱۹۱
مه له ي بگشت لاي، چوني بتواني	ده بي مه له ي بوه مو
توش ده بي بزا نې و، ئاوا به جواني	لايه كي بزا نې
* * *	۱۹۲
ده بي نويژي بكي، له سهردا ميڼي	ده بي نويژي
يان هه ديس وقسه ي، له لابخويڼي	له سهرداميني بكي
* * *	۱۹۳
پيت ده ليم زاناي، زوريش ته رده ستي	ده پيش نه سپي دا
ده پيش نه سپيدا، ناخوري هه لبه ستي	ناخوري هه لبه ستي
* * *	۱۹۴
نازانم مه ست بوي، گيژي وخه والوي	ده تکه مه، ته تکه
ده تکه م به ته نگه و، ديسانيش پالوي	ده بيه وه پالو
* * *	۱۹۵

ده تولى دا شكيتى، ناكامل وشلكى	ده تولى دا
بوتو له وخه لكه، مه رشاخ وكلكى	شكيتى
* * *	۱۹۶
ديتوت وئوه، نه گه رده ته وئ	ده ته وئ نه وديه و
ئوه وناگورئ، ته وه نه ته وه وئ	نا ته وئ نه وديه
* * *	۱۹۷
ده چيته زارى، مه زديهاوشيرى	ده چيته دمزارى
دهى بابرسش بئ، كئ واده وئيرئ	شيرى
* * *	۱۹۸
كات ووه خته كه، پرا وئى دا گو دئ	ده ده مى راوئ دا
بوخوئ داي ناوه، ياواى له دو دئ	گو دئ
* * *	۱۹۹
خوپخوپه مى مابو، ده يگوت خاويته	دمراوى پونى خوپخوپه بو
ئو يش پرله گوه، وا زى لئ بيتنه	ئو يش نوخو قه گوتيدا
* * *	۲۰۰
نه يمان هيچ بوارو، ده را وى پونى	دمراوى پونى
هه يبو شى تيك دان، زوره ات وچونى	نه ماوه
* * *	۲۰۱
ئاوا يهك جارى، ده رچه لئ نرا وه	ده رچه لئ
پولئ پسه پيرؤنو، چيشى لئ بپرا وه	لئى داوه
* * *	۲۰۲
ده رده ده بپرو ده، وازمان لئ بيتنه	دمرده بپرو
ده رمان زوره اتوه، ئيدى له شو يتنه	ده رمان هات

د مردنك درازا	د مردنه خوښه، كهى وا بوئازا	*	*	*	۲۰۳
كهى مه بوئارا	كاره كهى تيكچو، هرليشى ترازا	*	*	*	۲۰۴
د مړزى ده چاوى خه لكى داد مېنى	د مړزى له چاوى، خه لكى ده مېنى	*	*	*	۲۰۵
گاسنى ده چاوى خوى دانابىنى	گاسنى ده چاوى، خوى دا نابىنى	*	*	*	۲۰۶
د مړزىكى ده لاقى خوت راكه	د مړانتي را كهى، د مړزىكى كاكه	*	*	*	۲۰۷
وسوژنيكيش ده لاقى من	شوژنيكيش بيته و، ده لاقى راكه	*	*	*	۲۰۸
د مړسى شه يتانى خوښدوه	ته و او وى د مړس و، قيتعلى شه يتانى	*	*	*	۲۰۹
د مړكى مزگه وتى، نه	هه موى خويتدوته و، باشيان ده زانى	*	*	*	۲۱۰
د مړزى ونه ده فروشرى	نافروشرى د مړكى، مزگه وتى به كه س	*	*	*	۲۱۱
د مړكى مزگه وتى	وابى وناشدزى، به فهدى وهىچ كه س	*	*	*	۲۱۲
نه كرابووه، سوالكه رگه يشتنى	د مړكى مزگه وتى، هه رنه كرابووه	*	*	*	۲۱۳
د مړمانى رېگايه، هه رېوېشتنه	سوالكه ر پړله و، عه ساي نابووه	*	*	*	۲۱۴
د مړمانى رېگايه، هه رېوېشتنه	د مړمانى رېنگا، هه روابوېشتنه	*	*	*	۲۱۵
د مړنه كرابوى	توقه ت ناگه يى، نه به ودانېشتنه	*	*	*	۲۱۶
	به لكه ي ديكانه م، بو تو تو رپييه	*	*	*	۲۱۷

خۆدەر نه کرابوی، وا که وتیه پیتیه	““	““
* * *		۲۱۱
دهروا زه‌ی شاریک، به‌لی خۆده‌گریئ	دهروا زه‌ی شاریک ده‌به‌ستریئ	
زاری نه‌وخه‌لکی، کوابه‌چی ده‌گریئ	زمانی خه‌لکی نابیه‌ستریئ	
* * *		۲۱۲
دهروئامانیان، نه‌واش لی بپاوه	دهروئامانی	
هه‌رده‌له‌ی تی‌رپه‌و، پپرکایه‌کراوه	لی بپاوه	
* * *		۲۱۳
دهرویش له‌کوی بی، یان له‌پنگایه	دهرویش دمرانی	
دهزانی جانتای، کواچی تی دا یه	چی ده‌جانتای دایه	
* * *		۲۱۴
نه‌وه‌ی پیتت وا بو، وه‌ک پشته‌وقه‌لات	ده‌مه‌دزی دایه‌و	
ده‌مه‌دزی دا یه‌و، نه‌ویش زو هه‌لات	هه‌لات	
* * *		۲۱۵
ده‌بلی وایه‌ده‌ی، قیامت پانابی	ده‌ریا به‌ده‌می سه‌ی	
ده‌ریا به‌ده‌می سه‌ی، گلاوه‌رنابی	پیس نابی	
* * *		۲۱۶
پۆژگاره‌و نه‌وه‌ش، کرده‌وه‌وکاری	ده‌زاری	
که‌وتومه‌گه‌روی، هه‌ژدیهاوماری	هه‌ژدیهای دامه	
* * *		۲۱۷
لیی حالیمه‌وجوان، خۆژه‌هری ماره	ده‌زانی ژه‌هری ماری	
ده‌یخۆم وچه‌بکه‌م، چاره‌م ناچاره	به‌لام چاره‌م نیه	
* * *		۲۱۸

بىرىڭ بىكاتهو، كەمىڭ پامىنى	دەزانى كۆي نىسكان
دەزانى ئۆزجوان، كۆي نىسكان دىنى	دىنى
* * *	۲۱۹
دەست وچاوانت، ئۆزبەجوانى بىشۇ	دەستان بىشۇ ونەمىش بىخۇ
پىش ھەموشىتىكىش، مامۇي بىنەبىخۇ	“ “
* * *	۲۲۰
دەست بىشكى جىگاي، خۇي ناگىرئەو	دەست ئەگەر شكا
خواردەبى يازو، ھەردەشكىتەو	جىي خۇي ناگىرئەو
* * *	۲۲۱
دەست لەسەردەستى، ھەيەودىتراو	دەست
بۆزىردەستانىش، واداندراو	بالاي دەست ھەيە
* * *	۲۲۲
دەلئىن دەست دەستى، دەناسى چاكە	دەست دەستى
وتەي پىياوانى، زاناودلپاكە	دەناسى
* * *	۲۲۳
دەستت بەوھەمو، كونان دابكىشى	دەست دەھەزاركونى رابكەي
ماردىپىت وەدا، لەشىشت دىشى	لەكونىكى رامارىڭ پىتەو دەدات
* * *	۲۲۴
بۆجىسابى دىش، خۇت نىوھى بەشى	دەست لەرەش و
ھەرنابى دەستت، دەي لەسپى وپەشى	سپى مەدە
* * *	۲۲۵
دەست بەپۆلوان، دىسان سوتاو	دەست بەپۆلوان
بەقاي ھىچ كاميان، ھەرلام نەماو	سوتاو

توخوا ووتو بېرو، بېروای خاويتنت	دهستم به داميتنت	۲۲۶
نه يکې نه مجارېش، دهستم داميتنت	“ “	
دهستم به کلاوم، گرت بووه ک دو ښی	دهستم به کلاوی	۲۲۷
نه بادابای بی و، هر لیم بفرینتی	خوم گرتو بهانه بیا	
تاقیم کردنه وه، بوغام وخاسان	دهستم بن خوییه	۲۲۸
دهستم بن خوییه و، بوخوی نه ناسان	“ “	
واچاکه ودهستم، دهگه ل تیکه ل که ی	دهستم دهگه ل	۲۲۹
نه کوخوتوشی، گيچه ل پیچه ل که ی	تیکه ل که	
نه توپیت وا بو، به که س چانابی	دهست نیه	۲۳۰
باشه خوده ست نیه، دهگوزه ی مابی	دهگوزه ی مابی	
نیفلیج بووه وکو، پیښوی نه ماوه	دهست وپی	۲۳۱
چار په لیه و به کون، گیتی و نه وساو	به قونی و نه وساو	
وابه هاسانیش، پاناو دهستم بوت	دهسته چه وره که ت	۲۳۲
دهسته چه وره که ت، بسوه ساری خوت	دهسره ی خوت هه نسو	
هردهسته شکاوت، کردم و مال ویران	دهسته شکاوت	۲۳۳

که وتومه دوی زور، له زل وېی خیران	کردم				
* * *	۲۳۴				
قه و ماورې ویشته وه، خو زياشی ناوې	دهسته گوڼې په ناوې داداوه				
دهسته گوله ی دېشت، ناوې شتبا ناوې	“	“			
* * *	۲۳۵				
تا که ی دانېشم، واده ست به نه ژنؤ	دهسته ونه ژنؤ دامه نېشه				
له حه سړه ت گه ربون، یا له دا خي تؤ	“	“			
* * *	۲۳۶				
نه یا نه یشت جولې، لې بیت وېی هه ست	دهستیان له ته خته ی				
دهستیان به جوته، له ته خته که ی به ست	به ستون				
* * *	۲۳۷				
په زه وړه حمه ت بی، سه و د اړ وړ پاکه	دهستی بی خیر بؤ پرینی چاکه				
دهستی ک بی خیر بی، بؤ پرینی چاکه	“	“			
* * *	۲۳۸				
نه وده سته ی نه گه ر، قه تی خو ی نه بی	دهستی بی نه که دهبی بیبری				
بؤ پرینی چاکه و، چیدی جو ی نه بی	“	“			
* * *	۲۳۹				
ده یگانې دهستی، ته ماحی دریژه	دهستی ته ماحی دریژه				
رېگاشی خو ش و، زور سه ره ولیژه	“	“			
* * *	۲۴۰				
به من که ی جار ی، دهستی تی مه ده	دهستی				
زه پوزیانی و، مه رله خو ی مه ده	تی مه ده				
* * *	۲۴۱				

دهستى چه ورده سهرى	دهسته چه وره كته، ههسته بېتنه زوو
كه چهلې هه لسو	دهسهر كه چچالې، به جوانى هه لسو
۲۴۲	* * *
دهستى چه ورت	دهسته كته چه ورت، خۆبه پۇنى زهنگ
دهسهرى من هه لمه سو	نابى دهسهرى، منى هه لسوى بى دهنگ
۲۴۳	* * *
دهستى خاترجه مى	دهسته كته بېتنه و، به خاترجه مى
وهېن سهرت ده	بېخه ژيتر سهرت، بى زورو كه مى
۲۴۴	* * *
دهستى خوى	به قسه ي زوربلى و، دهم به جوين مه كه
لى پيس مه كه	به من كه ودهستى، لى به خوین مه كه
۲۴۵	* * *
دهستى دوژمنى	دهستى دوژمنى و، كه بى ويوت بكرى
هه رنويه چا كه مارانى پى بكرى	دوپشكى وياهر، ماريت بۆبكرى
۲۴۶	* * *
دهستى	نه و كار هسانه ش، دهى كه س نه بېنى
ده خوینى خوى ناوه	دهستى خوى ناون، ده خوین و برينى
۲۴۷	* * *
دهستى راست و	تهپ له سهرته پى، فهرموهار پى
چه پى خوى ناناسى	نايناسى دهستى، راستى ياچه پى
۲۴۸	* * *
دهستى زورنامانى نيه	دهستى وا زوردار، نابيت بۆنامان
دهستى زورسامانى نيه	هه روا حيسابيش، ناكريت به سامان

	* * *	۲۴۹
دهستى زور	نه گهر وه ستابي و زور زانا کار ساز	
ناوئ به هه و رازی هه لا دهب	دهستى زورده با، ناو به ره وه و را ز	
	* * *	۲۵۰
دهستى شه يتانى	نه وفيل و فتره ي، هه مان ده زانى	
له پشته وه به ستوه	به ستونى به جوت، دهستى شه يتانى	
	* * *	۲۵۱
دهستى كه رهمى كه س	دهستى كه رهمى، كه س مه گير وه	
مه گير وه	هيتنايان ده بلئ، هه ريون بيړ وه	
	* * *	۲۵۲
دهستى كه س پشتى منى	جوى نينو كى خوم، نه له و دونه يايه	
پي ناخوړئ	پشتمى پي ناخوړئ، نه توش پيت وايه	
	* * *	۲۵۳
دهستى له كه راسى	ده بوئه و كو سپه ي، له رپي لابه رئ	
هيتناو ته دهرئ	دهستى له كه راسى، بو هينا دهرئ	
	* * *	۲۵۴
دهستى نه ۰۰ رى بابى هه لمالاو	هه لمالان دهستى، له گونيله ي بابى	
ويه : : : : دايكى نا گير يته وه	له خه ۰۰ شه ي دايكى، تازه گير نابى	
	* * *	۲۵۵
دهستى ماندو نه سه رزگى تير	به كارى چى دئ، كو زلى بي خير	
""	هه ردهستى ماندوه، له سه رزگى تير	
	* * *	۲۵۶
دهستى نا گاته وه	دهستى نا گهنئ و، پشت ومله كه ي خوى	

پشته وهی خوی	مه حته له وکس نیه، بی بخورینی بوی
۲۵۷	* * *
دهست ودل	دهست ودل دا دهی، هه رنه بزوی خوت
“ “	حورمهت وقه دریش، هه رزیا تر بی بوت
۲۵۸	* * *
دهستیک حاکم بیبری	هه رده ستیک حاکم، بیبری پیم وایه
خوینی نایه	لهت وکوت بکریت، خوینی لی نایه
۲۵۹	* * *
دهستیک خیر ودهستیک شهر	دهستیکت شهره، نه وی دیت خیری
“ “	پیی چاکهت دهوی، وا ده بی فیبری
۲۶۰	* * *
دهستیک ناتوانی بیبری	دهستی نه توانی، بیبری پی بگری
دهبی ماچی که ی	دهبی ماچی بکه ی، قه دریشی بگری
۲۶۱	* * *
دهسکه که ی	هه ولیان زوری ودا، لی نه کشانه وه
دهرهات	دهسکه که ی دهرهات، هه لوه شانه وه
۲۶۲	* * *
دهشی خوری و	به لی دهی خوری و، دهی نیشی دیاره
دهشی نیشی	هه موی هه رگرتون، چی خوونه یاره
۲۶۳	* * *
دهعبا هه یه دهبی	دهعبای ناوا شم، خورزی شک دین
گوشتی بدهیه ی	دهبی بیان دهیه ی، گوشت ودان خوین
۲۶۴	* * *

- دەعبا ھەيە
دەبى گۆشتى لى بىستىنى
۲۶۵
- لەھىندى دەعباش، گۆشتى دەستىن
لەم رىگاوشوئىنەش، وات بۆ پىك دىن
* * *
- دەعباى ترسەنۇك
زوبەتە ئەي وەدەبى
۲۶۶
- دەعباى ترسەنۇك، بى فېل بى پىوى
تەلەودا وزوئىكى، لىي دەبىنەخىوى
* * *
- دەعباى زىرەكىش، ھەرنائا بەشلى
كەوتۇتەدا وى، بەندىك وىلى
* * *
- دەعباى گۆشت خۇر
دندوكى خوارە
۲۶۸
- ئەوھش دەزانى، خۇتۇش لەبىسوارە
دەعباگۆشت خۇرىي، دندوكى خوا رە
* * *
- دەقدوى ھىچ ئەتارىكى
دانىيە
۲۶۹
- دەقدووسندوقى، ھىچ ئەتارىكى
نەبوەونابىنرىت، لەدى وشارىكى
* * *
- دەقونى كەرىش دا
دىارنەبوو
۲۷۰
- كواخۇدىارنەبوو، لەخوا روسەرىش
يابلەي لەكونگى، كەروماكەرىش
* * *
- دەقىمەت نايە
“ “
۲۷۱
- دەقىمەت نايەت، بەدراوى وکەلەك
گرانەوھەرەك، پىستەكەي دەلەك
* * *
- دەكولئى بۇناكولئى، پەلەي لى نەكەي
خوا رەن بىت وچى، خىرى لى دەكەي
بۇناكولئى

۲۷۲

دهگه ل تری بزنی

دونیا دهیزانی، ئاواى به سهردي

به شه پدی

خوده گه ل تری، بزنیش به شه پدی

۲۷۳

دهگه ل

دهگه ل عومری نیه و، بابروائنه وهش

عومری نیه

زور زیاده له کوپی و، نه تیژه ونه وهش

۲۷۴

دهگه ل شیرهی پیریژنی

کۆل و کۆلبارت، بۆله خو به ستم

""

هه رده گه ل شیرهی، پیریژنی هه ستم

۲۷۵

دهگه ل گورگی گوشتی ده خوا

دهگه ل گورگی خوارد، گوشتی دپاشوان

ودهگه ل شوانی شینی دهکا

تیرگریاده گه ل، خاوه ن په زوشوان

۲۷۶

دهگه ل نورهی

دهک وه خه به ربیتی، دهگه ل نورهی سهی

سهی وه خه به ربیتی

به هه ره ی له خیترو، خوشیت قه ت نه که ی

۲۷۷

دهگه ل نیسیی

لا ساره وزانیم، هه روا ی به سهردي

خوی به شه پدی

دهگه ل نیسیله ی، خوشی به شه پدی

۲۷۸

دهگه ل ورچی

دهگه ل ورچیکی، بی کلک و بی گوی

دهچمه ده غاریوه

چۆمه نیوغاری و، تو بزانی له کوئی

۲۷۹

دهگه میه دا

که میه وان چۆنی، چاوی ده ردیتی

چاوى گه ميه وانى دمرنايه	وابى توش ده بى، خوتى بخينكىتى	* * *	۲۸۰
ده للاك بى كارى	ده للاك بى كارى، ناش چيته ناشى		
بهري خوى ده تاشى	به رويه رگه دهى، خوى دى ده تاشى	* * *	۲۸۱
ده للى ناشى ناوى براوه	چول وهول كه سيش، خوللى نه ماوه		
“ “	هرده للى ناشى، ناوى لى براوه		
“ “	كىشه وشه پو شوپ، له و مال به براوه		
“ “	ئىستاوه كه ناشى، ناوى لى براوه	* * *	۲۸۳
ده للى ناوه يئاويه تى	ئىستاوه ختيتى، گيژه پايه تى		
“ “	ته ماشاي ده للى، ناوه يئاويه تى	* * *	۲۸۴
ده للى ناوى حه ياتى يه	ئاوه كهى حه يات، چونه وله م وينه		
“ “	ياخدري زيندهى، هاواربوم بيته	* * *	۲۸۵
ده للى نه سپى	خوى ده قلپ ناو، رپيزيشى كرا وه		
بوزين كراوه	نه سپيان بوهيتا، زينى لى كرا وه	* * *	۲۸۶
ده للى برىشكان ده خوا	له چهنگ نه م زوله، په نام وه به رخوا		
“ “	ده للى برىشكه و، مريشكهى ده خوا	* * *	۲۸۷
ده للى برينى باسوكيه	نه وهش له دهر دو، كيتهى ناكوكيه		
“ “	ته شه ناووه كو، برينى باسوكيه		

- * * *
- ۲۸۸ **دهلهى بزنه كيويه**
 دای له چړې وتل لان، وهك بزنه كيوي
 به موميډو هيواي، ساحيټ وخيوي
 " " " "
- * * *
- ۲۸۹ **دهلهى بوسه غيراني گرتوه**
 وهك بوسه غيران، گرتبي پيم وايه
 كه س تيي برناكات، له داني وكايه
 " " " "
- * * *
- ۲۹۰ **دهلهى بولبوله**
 هـروهك بول بولي، قسان ده زاني
 كوانه تورهك له، له شتي په واني
 " " " "
- * * *
- ۲۹۱ **دهلهى به ناوري كوليوه**
 شيوي وا داغ، وگه رم كه م ديوه
 دهلهى به پولي، بن ناوري كوليوه
 " " " "
- * * *
- ۲۹۲ **دهلهى به ته لهيان گرتوه**
 ده مزاني هـرپي، پرازي نه بويه
 هـرده لهي به دا، وبقيان گرتويه
 " " " "
- * * *
- ۲۹۳ **دهلهى به داري**
 هـروهك به داران، له پشتيان دا وه
 حـوليشن زوردا، وبون چانه كرا وه
 " " " "
- * * *
- ۲۹۴ **دهلهى به ره ليخي**
 وهك به ره ليخه، له ولاديواره
 قـهـوگي پال، وپانتولي ش خوا ره
 " " " "
- * * *
- ۲۹۵ **ديواريه**

ده لای به به رچیغ، له پشنتیان دا وه	ده لای به به رچیغ
هرچی حو لن دا، بۆن لیک نه درا وه	له پشنتیان دا وه
* * *	۲۹۶
چوبوسه نیکی، زورخاوی هی نا	ده لای به نی خاویان
به به ژنی گرت و، خوی نیوی لی نا	به به ژنی گرتوه
* * *	
وهك پۆلوی ئاوری، وا سوربۆته وه	ده لای پۆلوی ئاوریه
چی کرا وی کوا، بۆی به ربۆته وه	""
* * *	۲۹۷
به نیرپه ویرته و، بۆله وه درا وه	ده لای پیریژنی
ده لای پیریژته و، دۆکه ی لی پژا وه	دۆلی پژا وه
* * *	۲۹۸
بانگی کن هیدی، نه وهك پاچهنی	ده لای پی له چاوی من دهنی
ده لای پی له سه ر، چاوم دا دهنی	""
* * *	۲۹۹
ته ماشای ده لای، نه و تاوسی هسته	ده لای تاوسی
دالیی پروانه، به دلی من هسته	هسته
* * *	۳۰۰
بلاپوه و ده لای، لیک هه لوه شاون	ده لای تیره
نیرپه و قه مامی، هه ربوکی پساون	قه مامی پساون
* * *	۳۰۱
خۆزیا باریک بای، وهك نه و خه لکانه	ده لای تیری تالکانه
ته ماشای ده لای، تیری تالکانه	""

	* * *	۳۰۲
دېلى ځاوى رايه ل دمهكا		
لېلى ځالى نه بې، ده بې بلې چبكا		
دې وده چى هـ روهك، ځاوى پايه لكا		
	* * *	۳۹۳
دېلى جگى سواوه		
چوڼى هاويشتت، قيت دې له دواوه		
	* * *	۳۰۴
دېلى جوڼى خواردوه		
دې وده چى هـ روهك، ځاگرېزوته		
	* * *	۳۰۵
دېلى جيوډى تې كراوه		
جيوډى تې كراوه، ياده بې بلې چى		
پوژتانيو را ن، هـ رديت وده چى		
	* * *	۳۰۶
دېلى جه هـ ندهمه		
گهـ رمه هـ روهكو، جه هـ ندهم وايه		
زستانان خوښه، خوژياجيـم بايه		
	* * *	۳۰۷
دېلى چراى دزانه		
دېلى فستيله كو، چراى دزانه		
بهـ سهـ وچى ديكهـ ي، هـ رلى مهـ زانه		
	* * *	۳۰۸
دېلى چه پوكى ليـ ذراوه		
پوـ ذرا كى بلاوه، دهـ ستى تې ذرا وه		
دېلى چه پوكى، تونـ دى لى ذرا وه		
	* * *	۳۰۹
دېلى هـ زنه وړه		
تهـ ماشاى وه كو، هـ زنه وړوده عبا		
هاتـ وده شـ يتمان كا، زراويشمان با		

۳۱۰	* * *	ده لى دارجه گرهيه	وه كودارجه گرهى، پا وه ستاي له وئ
“		“	گيرهت پى ناكړئ، ده بچو ولاى خه وئ
۳۱۱	* * *	ده لى	له كاران شل، وشه پړپړوى ديارى
داريان له سهرى داوى		ده لى له سهرى، دا وى وبه دارى	
۳۱۲	* * *	ده لى دمزمزم دینه	هه رده لى له نيو، زه رد پته هيلكه
هيلكه يداگه وره بوه		گه وره بوه وناكړئ، هه ره چي لى بكه	
۳۱۳	* * *	ده لى دمزارى نيكيان	ده لى ده زارى، نيكيان تفيوه
تقى وه		خوشتى واسه یرم، هه رنه وچارديوه	
۳۱۴	* * *	ده لى ده ستى به خه نه يه	هه لى ناگريوه، لاشت لى دا وه
“		“	هه رده لى ده ست، خه نه لى دا وه
۳۱۵	* * *	ده لى دمه قلیان	چون وبار هاتوه، يا واگوړا وه
ومړي پچاوه		ده لى دمه قلیان، پيك وه پي پچاوه	
۳۱۶	* * *	ده لى دمگونی گای	خوى له گشت كارئ، وه دورخستوه
دانوستوه		هه رده لى ده گویتى، گادانوستوه	
۳۱۷	* * *	ده لى دندوكى كه وئ يه	سوره وه روينه، دندوكى كه وئ

كواكىت پى شك دى، ئەوجوانەى نەوى	“	“	
* * *			۳۱۸
دەنگى ھەنارى، چۆنەلەم ويئە	دەلەى دەنگى ھەنارى يە	“	“
خۆنە من دەمگوت، پىترىش خاوينە	“	“	
* * *			۴۱۹
لەدەشتى دى باو، لىن ديارنە بايە	دەلەى دىلە بە بايە	“	“
كەوتونە دوى وەك، دىلى بە بايە	“	“	
* * *			۳۲۰
پىگىرن ھاتونەو، يادىن وچەتە	دەلەى		
خۆدەلەى پۇژى، ھەشرو قىامەتە	پۇژى ھەشرى يە		
* * *			۳۲۱
چەندەكە نستو ھەلىش نە ستاو ھە	دەلەى پۇستەمى بوو ھە	“	“
دەلەى پۇستەمى، لى بوەكەزا ھە	“	“	
* * *			۳۲۲
باس وخواس وقسەى، سەرومان دەكا	دەلەى پۇنى قال دەكا	“	“
من دەمگوت ھاتو ھە، پۇنى قال دەكا	“	“	
* * *			۳۲۳
دەلەى مام پىتويەو، مندا رىو ھەلىرە	دەلەى رىوى		
بىدەنە گجولان، پايكىشن وخىرە	تويىو ھە		
دەلەى مام رىوى، تويىو ھەلىرە	“	“	
ددانى گىرگىر، چاوى زەق كىردو ھە	“	“	
* * *			۳۲۵
بەواقە ھەراى، دونىاي پىكرىدو ھە	دەلەى رىويەو ھە		

ده‌لې مام پټويه، وانا ژانې كړوه	ژانې كړوه
* * *	۳۲۶
ده‌لې به‌سترا ون، زارې وډوليتوي	ده‌لې زارې
جنگاي نه‌ماوهيچ، خوشي بيزيتوي	به‌ستراوه
* * *	۳۲۷
زانيم گيروده‌ي، كړده‌وه‌ي خوشتي	ده‌لې زه‌ليلې
ده‌لې زه‌ليلې، له‌ده‌وري گوستي	ده‌وري گوستيه
* * *	۳۲۸
سالي گرانې‌يه، ده‌ي ده‌تگوت ديسان	ده‌لې سالي گرانې‌يه
يان قات وقريه‌و، به‌قسه‌ي دل پيسان	“ “
* * *	۳۲۹
به‌م تـقـزو پـوزه‌و، ئسم چاورپا وه	ده‌لې سهرې
بوده‌لې سهرې، برپا ووهيتاوه	برپاوي بوهيتاوم
* * *	۳۳۰
نه‌گه‌رتوزانيت، وه‌كوچي ده‌چي	ده‌لې سه‌كوي پينه‌چيه
خوشه‌وه‌ك سه‌كوي، وه‌ستاي پينه‌چي	“ “
* * *	۳۳۱
ده‌ركه‌وده‌رك نه‌چي، ده‌پوانيت به‌تاو	ده‌لې سه‌ي پي سوتاوه
كه‌س پي نازاني، وه‌ك سه‌ي پي سوتاو	“ “
* * *	۳۳۲
كواخوئه‌وه‌ي بوت، نه‌ويشت برې	ده‌لې سه‌ي دهغل كړيه
چت پي نه‌ماوه‌ك، سه‌ي ده‌غلي كړې	“ “
* * *	۳۳۳

ده لهى سيويكن	نه ري نه ودوانه، ويگرا گوداون
له ت كراون	يان هه رسيويكن و، دولت كراون
۳۳۴	* * *
ده لهى شوتى	به مي زوتواناو، يان بيروهوشى
بو نه خوشى هيناوه	شوتيت هينايت، وهك بو نه خوشى
۳۳۵	* * *
ده لهى شهويه	وهك نال وشه وهى، وا ريكي گوشيوه
“ “	سهختى وناخوشى، وای كه مترديوه
۳۳۶	* * *
ده لهى شهيتان لغاو	هه رده لهى شهيتان، لغاويان كرده
كراوه	چى پى ناگوتري و، له وهش پابردوه
۳۳۶	* * *
ده لهى عه جه مى	باميان دواوى بى و، خه لكى مه راغه
به شلتاغه	مام عه جه م چونه و، وابه شلتاغه
۳۳۷	* * *
ده له عيسا گرتويه تى و	هه رده لهى عيسا، توند گرتويه تى
موساش تى ناخنيوه	موساش تى كرده، تابردويه تى
۳۳۸	* * *
ده لهى فهرهاده	زله وبه هه يبت، ده لهى فهرهاده
“ “	دهم به پي كه نين، به كه يف وشاده
۳۳۹	* * *
ده لهى	وهكوايشى رهش، چه كه كه توشه
قايشى هه مه داننيه	هه رهينده وده لين، رهش بو نى خوشه

- ۳۴۰ * * * دەلەى قسان
وەك لەگىرفانى، يابلەى باغەلى
قسان دەرىتتى، واپىيمان دەلى
* * *
- ۳۴۱ دەلەى قسىپيان
تى بىرپوھ
مەردەلەى قىسپ، دارىان تى کوتاوه
وامات لەپىشمان، قىت پاوه ستاوه
* * *
- ۳۴۲ دەلەى قومارخانەيە
“ “
تەماشای دەلەى، قومارخانەيە
مەموى بژاردە، دانە دانەيە
* * *
- ۳۴۳ دەلەى قەلای
بۆگرتومە
پىتى وەبوقەلای، مات بۆگرتومە
دەستى نەيارمى، جوت بۆبەستومە
* * *
- ۳۴۴ دەلەى کاروان سەرايە
“ “
جوانى تىنى گەييوم، بەكارم نايە
تەماشای دەلەى، کاروانسەرايە
* * *
- ۳۴۵ دەلەى كورتانە
“ “
كۆت نىيە و دەلەى، كورتانە كۆنە
وەك جل وجۆرپو، شىرۆلەى خۆنە
* * *
- ۳۴۶ دەلەى كورى
خاقانى چىنىيە
پىتم وايە دەى تۆش، وەرەبى بىيىنە
مەردەلەى كورى، خاقانى چىنە
* * *
- ۳۴۷ دەلەى كۆنە سىپانە
نەوہى من دىتم، دوتىنى لەومالە

که وتوه هره ده لای، کونه ی سیپاله	“ “	
* * *		۳۴۸
هره ده لای زویکی، بوی پیچاومه وه	ده لای کول و	
کوله وکولبار وه، بوی هیناومه وه	کولباری بو هیناومه وه	
* * *		۳۴۹
په ش وبرشیسکه و، په ژی له وشوینه	ده لای کوله و مژه	
کوله وه چونه و، نه ویش له نه وویته	“ “	
* * *		۳۵۰
کردیو زاری، وهک نه شکه وله تی	ده لای کونه بوقه	
ده لای کونه بوقه و، ناوی گه یوه تی	تازه ناوی گه یوه تی	
* * *		۳۵۱
به سیه نه و ه را، به وخرمه وزرمه	ده لای کونه کوتره	
وه کوکونه کوتریه، به منگه وگرمه	“ “	
* * *		۳۵۲
وهک نه وکل بابی، پوشه وجرغیه	ده لای که نه بابی	
پیتم و ابو جاری، فخره و جوجک یه	جرغیه	
* * *		۳۵۳
ده لای که وتوته، بن نیسی تاوسی	ده لای که وتوته	
واله خوباییه و، پین وه نانوسی	ژیر سینه ری هوما یونی	
* * *		۳۵۴
هره وه کوکه وئی، کوپا ده خوپا دوو	ده لای که وئی	
له دهنگ وقاسپه و، چی خونه بوا ردو	کوپا ده خوار دوو	
* * *		۳۵۵

سه ريښى وده با، ته ماشان ده كات	ده لى كيسه له
ده لى كيسه له، كاويژان ده كات	كاويژى ده كا
* * *	۳۵۶
ده لى گوتاجى، خوار دوه هره غار	ده لى گوتاجى خوار دوه
ده پوا وړا ده برى، له ديهات وشار	“ “
* * *	۳۵۷
ليړهش گورج وگول، خوى دانيشاندوه	ده لى گورگى
ته ماشاى ده لى، گورگى پره تاندوه	خينكاندوه
* * *	۳۵۸
خونابرووچه يى، ته وا وپرديوه	ده لى گوزى
ده لى گوزيكه، نه زان كرديوه	نه زانانه
* * *	۳۵۹
هرده لى گوله، له دورئواو يه	ده لى گولى دورئاوايه يه
نه خوشى وده ردى، بوهيچ كهس نايه	“ “
* * *	۳۶۰
راستى پيم خوشه، لى لاده ي مامه	ده لى گومى خونى يه
وهك گومى خونى، به ترس وسامه	“ “
* * *	۳۶۱
خوده لى گويتزان، يه كه يه كه ده بژيرى	ده لى گويتزان ده بژيرى
لى تيك ناچى وقت، نيكيش نابويزى	“ “
* * *	۳۶۲
هرده لى گويتزان، ديښى كوده كات	ده لى گويتزان
بيژيرى يه كه يه كه، ده مېبانه ي كات	ده مېبانه ي ده كا

۳۶۳	* * *	ناره حه تی وا، هیندهات وچونه دهلهی گه می لی غه رق بوه
		“ “
۳۶۴	* * *	مرچ ومۆنی وام، کوا هرنه دیوه دهلهی لوتیه که ی، مه یمون توپیوه
		“ “
		مام لوتیم لوتی، بوا ده ژه نیوه دهلهی مه یمون یا، ورچی توپیوه
۳۶۵	* * *	هرده لهی لؤغه ی، له زاری که وتوه له قسه و یاس و خواس، قه پ و خپ که وتوه
۳۶۶	* * *	دهلهی له دومه ژنی ر اباداوه
۳۶۷	* * *	دهلهی له سه رچاوه ی سنه ی را هاتوه
۳۶۸	* * *	دهلهی له گه روی ماریت را کیشاوه
۳۶۹	* * *	دهلهی له گیره ی به ربوه
۳۷۰	* * *	دهلهی له گیره ی به ربوه

۳۷۱	دەلەى له لاوميان را	وه كوله لاوه، له پيگهى زور دور	* * *
	پيوه ناوه	پتين وه نانوسى، به خواى به هيچ جور	
۳۷۲	دەلەى	دەلەى ماره كەى، مام دەر ویشانه	* * *
	مارى دەر ویشانه	ددان كيشرا وه، وه له سه رنیشانه	
	يان	وینەى ماره كەى، مام دەر ویشانم	“
	“	ددان پيكي نيه، بيدات نيشانم	“
۳۷۴	دەلەى مالى بى دەر وازيه	دەلەى مالى كە، به بى دەر واز	* * *
	“	بو زور كه سان هر، ئاوا دل خوا زه	
۳۷۵	دەلەى مالى لى	كه پان چاونه وچاوه، نه وديوه ديوه	* * *
	دزراوه	هر ده له لى مال، وچيان لى دزيوه	
۳۷۶	دەلەى مريشكى	وه كومر يشكه كەى، ئاوه كوللى كرا و	* * *
	ئاوه كول كراوه	لاروپه پكه وتوو، چه رميش دامالرا و	
۳۷۸	دەلەى مشكه دمر ونى	وهك مشكه كو پرهى، كه تبينه پرونى	* * *
	كه وتوه	توش ليتى نه پوانى، به گرژومونى	
۳۷۹	دەلەى منداله پهره	منداله به ريان، هر قون گرا نه	* * *
	“	بو چمال پره ژن، قاتيه وقرا نه	“

	۳۸۰	
ده لای مؤز		می ندر اچه نین و، خوی به ولادا وه
به گونی و مداوه		ده لای مؤز هاتوه و، به گونی وه دا وه
	۳۸۱	
ده لای مومان		گه یشتنه لاما ن، پوی داکاره سات
لی هه لپروز اندوه		هه رده تگوت موی لی، هه لپروزا وهات
	۳۸۲	
ده لای مه پری بی شوانه		به چاوی کی پاک، دالیتی پړوا نه
“ “		هه رده لای مه پری، بی خپووشوا نه
	۳۸۳	
ده لای مه پری خولایه		له نیوئه م مؤزه، ئی پی شوودوا به
“ “		ئه و هم دی بی ده نگ، وه که مه پری خوا به
	۳۸۴	
ده لای میره		چونی کردوه ئه و، فکروته کبیره
“ “		دانیشته و گرزوو، مؤن ده لای میره
	۳۸۵	
ده لای نانی		به په لای هاتوی، کارمان ته واوه
به سیلی و ه سوتاوه		بو به سیلی و ه، نانتان سوتاوه
	۳۸۶	
ده لای ورچی		که و توه وه که ورچی، وابه برینداری
برینداره		نه یما ولی پران، می زوزداری
	۳۸۷	
ده لای ون بوی		ناشلی هه رئاوا، هاتم وچومه وه

له بيرت چټووه، چهندي پيم ده گوتى	يان
ئاخري سهرى خوت، ده به ردي ده گوتى	“ “
* * *	۳۹۷
کواکامه يانم، دين به گويم ده کهن	دهنگم بى
نهرى دهنگم بيت، يان به پيم ده کهن	يا به پيم ده کهن
* * *	۳۹۸
پيت و ابوئي ستاش، وهك دوين و پييره	دهنگى
گورا وه و دهنگيش، به رزه و دلييره	دلييره
* * *	۳۹۹
نه و هس بى خيره، بوى تى مه کوشه	دهنگى ده هوئى
دهنگى ده هوئى، له دور بى خوشه	له دور وه خوشه
* * *	۴۰۰
دهى نازه دهنگى، وه خواى راناگات	دهنگى وه خواى
چ بزاني و چيديش، کارى و ناکات	راناگا
* * *	۴۰۱
دهور، وزه مانه، ئيستا گورا ون	دهور گورا وه
پيشو ترچون بون، کواجا و اماون	“ “
* * *	۴۰۲
دهولت بيهري و، نه يبي به رگري	دهولت که روئشکى
هه ربه عاره بهى، که روئشکى ده گري	به عاره بهى ده گري
* * *	۴۰۳
فهرقى نيه ديتنى، نوستى رۇژوسال	ديتنى دوستى
نابى تيك بدرى، وه زعى ژيان و مان	چ سائيك وچ رۇژيك

- ۴۰۴ * * * دىيان ھۈنيتەۋە
 بىيان ھۈنيتەۋە، چى گەرەدرۈيە
 جابلئى ئەرۋازەم، تەنيا بۆتۈيە
 * * *
- ۴۰۵ دىيارى شوانى ئالە شۇقە
 ۋەرى گەرەزۈيتكى، لىشى مەتۇقە
 دىيارى كاك شوانى، مەرئالە قۇقە
 * * *
- ۴۰۶ دىزە گۈتى بىم زىرە
 ئەسكۈى گۈتى ئەمەن لەكۈيم
 دىزەۋگۈزەكان، كۆدەكەى دىنى
 دەسەرمىنيان دا، بۆچى دەشكىنى
 * * *
- ۴۰۷ دىزەۋگۈزەكان، كۆدەكەى دىنى
 دەسەرمىنيان دا، بۆچى دەشكىنى
 * * *
- ۴۰۸ دىزەۋگۈزەكان، كۆدەكەى دىنى
 دەسەرمىنيان دا، بۆچى دەشكىنى
 * * *
- ۴۰۹ دىزەۋگۈزەكان، كۆدەكەى دىنى
 دەسەرمىنيان دا، بۆچى دەشكىنى
 * * *
- ۴۱۰ دىزەۋگۈزەكان، كۆدەكەى دىنى
 دەسەرمىنيان دا، بۆچى دەشكىنى
 * * *
- دىلەدىلەى
 دىلەدىلەى، ياھىزەھىزەى
 خۇزىانەھاتبا، دەرى لەۋدىزەى
 * * *
- دىلى تەس كەن
 بۆدىلۋادەلەين، مەردەش بىى واپى

تسکه نان تاژى، پېش كوژيان نابى	تاژى پش كوژى نابى
* * *	۴۱۲
خوقهت فه قيرى، وه پى ئه و نايه	دين دفروشى بؤدونيايه
جاچون ده فروشى، دين بؤدونيايه	“ “
* * *	۴۱۳
خؤراگره دهى تو، بؤوابى هوشى	دين دفروشى بؤدينارى
بؤپول وپارهى، چؤن دين ده فروشى	“ “
* * *	۴۱۴
جاكوا دونياو دين، ئه وده پيىكه وه	دين ودونيا ونگرانابن
حوا وده وده نا، ليكيان جوئيىكه وه	“ “
* * *	۴۱۵
باوكه كه م ديوار، كونيان زؤر مهيه	ديوار كونا. ديرمد. كونا. موش.
كون پرله مشكه و، مشكيش گوئى مهيه	ديرمد. موش گوش ديرمد
* * *	۴۱۶
زوت خؤديارى كرد، پرفيقى زانى	ديوارى مه ت
ديوار مالى مه، نهوى پى زانى	به نهوى زانى
* * *	۴۱۷

بیفتی (زئ)

ریا ریگادہ گرم، چہندی بکری ایم

رئی بیّاو خاسه کان، نایی ون یی لیّم

* * *

●

رادمسیویه لام ناوشینی

بەزۆرىش ئەگر، ھېرشت بۆيىنى

راده سنی و به لام، قهت نساوه شیئی

* * *

1

رازت لای یہ کیو

دەت ھەوى كارت، بۆيىك بىي بەزار

یروست لای هزار

ريازت لای په کي و، يرست لای هزار

* * *

4

رازقی رزقی خوا

پارقی رزقی، خواب و عہدی خوی

يُؤْخَذُ مِنْهُ

تاسەرى بىمىنى، رزقىش ھەردى بۆي

* * *

3

راسياردان چيان له سه رڼيه

خۆراسپاردان، هیجیان له سه رنیه

444

پیتیان سپاردوۋ، شەرىپۇلە سەرجىيە

* * *

6

راست. نہ گہرجاریکیش دروہ

پیاوی راست جاریك، دروڤه کی بکات

بکائی بی قبول دمکری نه گهر

لے لی قبول دہ کریں، کہ س باسی ناکات

به نارسائی نیویانگی در کرد

نیو بانگی دهرکرد، بی درو، و دروژم،

به قایم قسده راسته کده شی ناکه ن

کے سر پر استہ کے شر سے بقاء ہے ناکات

✱ ✱ ✱

2

راست يۇدۇست

مه رچیکی راسته، پیش کیفش به دوسته

دریوگوست

دریوندار است بقر، نه یاری و کۆسته

* * *

4

راست به و مه ترسى

“ “

۹

راست نه قلّه كه يه

“ “

۱۰

راست نه بى گه ورهش بى

هه رچو كه ي

۱۱

راستى جى گاي

رمز مه ندى خوايه

۱۲

راستى رمز گاري نه دوه

“ “

۱۳

راستى رموتى

چه وتى كه وتى

۱۴

راستى نه راسته و

كه رهش نه ماسته

۱۵

را و چى هه موجارى

نيو چيري ناهينى ته وه

راست به و مه ترسى، بى خوف و بى باك

تو راست بى بوت دى، يه قين كارى چاك

* * *

هه روه كه نه قلّه كه ي، هه رواشى لى كرا

هيچ ته ك بير يكي، دي كه ي لى نه كرا

* * *

راست نه بى درو بى، قه ول وقه را رى

زوريش گه وره بى، هه رچو كه ديارى

* * *

راستى جى پى رهزا، مه ندى بو خوايه

خوزيار راستيم باو، چيديم نه بو ايه

* * *

راستى كه راست بى، پيا و پى ره ز گاره

درو زنى و دروش، به ده و به دكاره

* * *

پيشينيان ده لى ن، تو راستى ره وتى

به خوار و خيچيش، ده ي چه وتى كه وتى

* * *

چى چا كه ي بتبى، به ره م له راسته

كه ره و دو و ژايش، هه رسى له ماسته

* * *

را و چى گشت جارى، پاي پى ناگرى

جاره ن زامنیه، خوشيان پى ناكرى

۱۶

* * *

ړاو ليرمو، ړيوى لهوئ

له له ويستوانه، ده ستي پيكر دړا و

""

ته ماشاي ړيوى، له كوئ كه و ته را و

* * *

۱۷

ړاوى ړيويه، بو كه وليه

له وه موشاخ و، كيويه ده پيوى

""

هر له بهر كه وليه، را وي مام ړيوى

* * *

۱۸

ړاي ږه وړه فته نه

كاتي ږه وړيگا، بگره وړي كه وه

ړاي خه و خه فته

كاتي خه و سرت، دانئ وزيخه وه

* * *

۱۹

ړا يه خي عه رزه و

پايه خي عه رزه، ماليي بيروانه

پي خه في حاسمانه

پي خه في هه ورو، هه موي حاسمانه

* * *

۲۰

ږدينم به باي

باي وا توندي بي، وده وريشي بته نئ

سه ختيش هه لناقه نئ

سه خته ږدينني مني، پي هه لناقه نئ

* * *

۲۱

ږدينم له بار مته ناوه

پيشم داناپوه، بار مته له گريو

""

هه رنه مناسي بو، سه رداريو ياخي و

* * *

۲۲

ږدينم هينا بو حاحه تن

پيشم هينا ووه، بولات نه مانه ت

""

حيسايي بكي تو، يان هه رزه مانه ت

* * *

۲۳

ږزق خوا ده يگه يه نئ

ږزقي حيسانيه، خواده يگه يي نئ

توش ده بى ئاخر، خوى بويجوليتى	““	““
* * *		۲۴
پزق ويژيويه، هرله سه رخوايه	پزق له لاي خوايه	
توش حه ولي نه ده ي، كارت له دوايه	““	““
* * *		۲۵
پزقه وهك نيسيى، له دواى حيسانى	پزق وهك نيسييه	
له شويته وييوه ي، چيشى لى بزاني	له دواى پياوى ده گه رى	
* * *		۲۶
خوپزقه ويژى، بوژن ويوپياوان	پزق هرئه وهنده نيه	
هرئه وهنده ش نيه، ئى له بهرچاوان	له بهرچاوان	
* * *		۲۷
هه نه ويارها تون، ئاواله ويواره	پزقى سواره	
بوخويان پياده، پزقيشيان سواره	ويوخوى پياده	
* * *		۲۸
بى خيووكيوى، چى بهرله لانه	پزقى له سه رلاقانه	
بژيويان سواره، له سه رلاقانه	““	““
* * *		۲۹
بيرى لى بكه وه، خو پزقى هارى	پزقى هارى	
له خزه وه روا، دييت بوى ده بارى	بوى ده بارى	
* * *		۳۰
له پى نيشتي مان، پق هه يه ويپيروژ	پق زورن	
ده يته نيته وه، گشتى تيره وه وژ	““	““
پق هه يه زور مال، ئاوه دان ده كا	““	““

نەكر اویشى ھىتند، بۆھاسان دەكا
 رەنگ وپويكى وا، خۆشى پى دەدات
 وەدورى دەخات، لەگشت كارەسات
 وابەتەمە زۆش، پىتوئىنى كانى
 شى دەكاتە وەو، ھەرچەندى بزانى
 نايەلى بگىرى ئېنى، چەوت وەلى
 بوى دەترازىت، گشت دلووتەلى
 بۆمال وىترانىش، پى ھەيە وئۆن
 پىك وپىك ھەموى، نەكوبەلى بۆن
 پودە داوكاتى، پى نەبى ھوشيار
 يالە نىوخىزان، كوژدان وكوشتار

* * *

۳۵

پوچ خۆشە وىستە، لەئەژمار نايە
 ھەريۆھە موکەس، ئەلەم دونايە

* * *

۳۷

پوچ دەجى يەكى، زۆر قايم دايبە
 دەبوزودەرىنى، چىكەم دەرنايە

* * *

۳۸

بۆفە قىرزولمە، زالىمى عەفوكەى
 خزمەت بۆزالىمى، زولمە بۆچوكەى

* * *

۳۹

پوچى بدەئىتر، خۆت رەزگار دەكەى
 لەپىگە وشوئىنى، زىندوان بار دەكەى

* * *

۴۰

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

“ “

پوچ خۆشە وىستە

“ “

پوچ دەجىيەكى

قايم داونايبە تەدمرى

پوچم بە خراپى زولمە بۆچاكان،

عەفوى زالىمان جورمە بۆپاكان

پوچى بدە

“ “

روحى دىكونەكەي

وەك جادويىزى و، سىحرى جولەكەي

كردو

روحى كىرۈتە، نىيۈنە و كۈلەكەي

* * *

۴۱

روحى ھاتۇتە سەرى كە پۇي

روح لەسەرى دىمىو، وارا وەستاو

""

ھالى نەببوم لىي، مەنۈەيان ماو

* * *

۴۲

رودارىك

بە بەلگە و نىسبات، دەلىن رودارىك

لە زۇردارىك بە كارتىرە

بە كارتىرە وەك، بىن بى زۇردارىك

* * *

۴۳

پودەنامەردى مەكە

كردە وەت بى و كار، مەلى بابىردى

""

چ بىكەي ھەرمەچى، دەرەكى نامەردى

* * *

۴۴

پۇزى بە دەستى بە نەدەي پوايە

پۇزى بە دەستى، تۆي باويى پىرسان

ھەموكەس لە پىرسان دەمەرد؟

خەلگىش دەمەردن، گىشتى لە پىرسان

* * *

۴۵

پۇزى پايىزى

پۇزانى پايىزى، كورتە و شەوى دىرئ

چيان بە بەرمەنە

دانىشتن و نوستن، پىياوپىي دەي گىز

* * *

۴۶

پۇزۇزى تۇيەو

تەماشاي تەشك و، گىپال ئاتەكى

پۇزى سەگىە

پۇز پۇزى تۇيەو، وەك پۇزى سەكى

* * *

۴۷

پۇزگارتۇلە

لەقسەي پېشينيان، چى لى مەپسىنە

پۇزگارى دىرئ، تۆلەش ئەستىنە

نەستىنە

۴۸

* * *

پوژم نه جيگايه کي

له م جيټي ي ناجوان، پوژليم ئاوابو

خه راپ لي ئاوابو

نؤر بيروف كرى، ديش له دلمابو

۴۹

* * *

پوژوى به گوى كردموه

چۆله مه شكيتنه ت، زورجوان برده وه

"" ""

گوتيان خۆبه گوى، پوژوى كردموه

۵۰

* * *

پوژى دهر وئيش

مه جبوريوى نه گهر، پوژىويه دهر وئيش

به شه و دهر وئيش

شه وئيش دوركه وئ، له دهر وئيش وئيش

۵۱

* * *

پوژى روناك بۆته نيه لان

بۆخوي پوته نيه ل، نه و پوژده رونه

بۆته شه وئ تاريك

شه وئيكه وتاريك، پي دهر نه چونه

۵۲

* * *

پوژى سته ت چه قوى دروست

پوژى سته ت چه قوى، ده كاخاله مهر

ده كا، ده سكى نه ئيكيان نانئ

مه موى بي كلك و، بي گوى وبي سهر

۵۳

* * *

پوژىك چاوه و چاوه ده كه وئ

تيى دابيگله وه، كي شته كوا ده وئ

"" ""

پوژىك ههر ده بي، چاوه و چاوه وئ

۵۴

* * *

پوژىك له داره و

ده بيله ين پوژىكى، چاكه وله بواره

چه ندر پوژ، له خواره

به بي قسه چهنه پوژ، ههر واله خواره

۵۵

* * *

پوژى ماوزون

له گشتى وهخت و، وه زوده ورائى

پۆڭى ماۋزۇن ۋە لەبىرتە كۈننى	“	“
* * *		۵۶
بەرەبە ياننىك، مەرەستام كەۋم	“	“
بىئەسەۋەبىي، ياس، مەۋسالان خەۋم	“	“
* * *		۵۷
ماتۋى لەبەندى، خەلاست كىرۈم	“	“
پۈستەمى زالت، دەنابۇگرتوم	“	“
* * *		۵۸
ئەۋكارەي ۋا جوان، بەرپتۈت بىرۈە	“	“
پوسورىۋ، كارى، ئۆزچاكت كىرۈە	“	“
* * *		۵۹
ئەگەر پىي مەبىي، ۋەبىي بەرگىرى	“	“
پۆلەي زولەبەر، دايكى مەلدەگىرى	“	“
* * *		۶۰
پۇن ئەگەر زۆربۇ، لاباتۋوقىنكى	“	“
پىي چەۋرە كىرى، گەرويش وسىنگى	“	“
* * *		۶۱
پۇنتان كۆكەۋە، بىكەنىۋەيزە	“	“
گۆشت بىكەرەۋبىتە، بىخەنىۋەيزە	“	“
* * *		۶۲
ئەۋمەندەمۈرەش، بەكەس چانابى	“	“
پۇنى پۇئا ۋەدەكات، بەخىرى بابى	“	“
* * *		۶۳

- ږوڼى كه چه ئى وسه رى كه چه ئى
 “ “
 ۶۴
- وەرگره وېوڼى، كه چال بى باسه
 ده بوى چه ورگه ن، نه وكه لاله تاسه
 * * *
- ږو وروڼه كه وى وچاووه چاو
 “ “
 ۶۵
- ږو وچاو وېش، وه چاوى بكه وى
 ږو يكي زور سه خت و، قايمى پى ده وى
 * * *
- ږوى بده يه ي دېته سه سه رت
 “ “
 ۶۶
- بؤده ورو به رېش، نه كه ي هه رنه ييه ي
 دېته سه سه رت، زورى ږو بده ييه ي
 * * *
- ږوى ته گېر كه رت ره شبى
 “ “
 ۶۷
- كى نه و ته كېر ه ي، بؤ كړدى ره بى
 وهك بنى مه نجه ل، ږوى ره شبى ره بى
 * * *
- ږه پى خوت بېنه دهرى
 هه تاسستى خوى تنى نيم
 * * *
- ۶۸
- ږه حمه ت له نه وكه سه ي
 دوان پيك دينى
 * * *
- ۶۹
- ږه حمه ت له چاكترى
 “ “
 ۷۰
- پياوى به نيوبانگ، قه تېش نامرى
 باسه ت ږه حمه ت بېت، هه رله چاكترى
 * * *
- ږه حمه ت له شيرت
 “ “
 ۷۱
- هه ساندو تمه وه، به فكر وېيرت
 عافه ريم ږوله م، ږه حمه ت له شيرت
 * * *

په زموږ ده يخواو

په زيش په زهوان

۷۲

په ش بونی خوشه

“ “

۷۳

په ش بی وېورې

هه رېرا زورې

۷۴

په شکه وېشکه ی

خویندون

۷۵

په ش هه ر، په شه

“ “

۷۶

په ش به رتائو

سپی نابی به ئاو

۷۷

په فیت شه لې دې

نه توش به لې

۷۸

نی خو به تی

“ “

په زکاتې بگاتې و، په زوان دې ده يخوا

پان وپه زيشمان، په زوانه وده يخوا

* * *

په ش بونی خوشه و، وکوپر حانه ی

بۆن خوشه وپه شه، نیوونيشانه ی

* * *

چی په نگیکی هه ن، په ش بیت وېورې

قه ی ناکا بابر او، دوستيشمان زورې

* * *

له سه رخوی زيادی، حيساب کړدونه

ده ناخوړه شکه و، پيشکه ی خویندونه

* * *

وای بؤدانرا و، هه رچيکی په شې

هه رجوړچی بی، هه ر ئه وه ی به شې

* * *

په شيکی په ش بیت، به ئاو و تائو

سپيش نابنه وه، به سابون ئاو

* * *

توش ده بی به لې، هه اوړیکه ت شه ل بی

ده ندوکی به گوړه و، کئ هه اوړی قه ل بی

* * *

په فيقی نا حال، ده سستی بیگانه

په فيقی نه که ی، ده بی به تانه

(۱۲)

* * *

رەفئىقى دىزى و دوستى

دەبى سەرشۆپىسى و، لەخۆت بېروانى

كاروانى

دەسكىسى دىزى بى و، دوستى كاروانى

* * *

۷۹

رەفئىقى و شترى دەبى سەردەرانهى

دوستى و شترى، سەردەرانهى

بلىندى ھەيىت

دەبى بلىندى، بەقەت بانەكەت

* * *

۸۰

رەقە بەرى

رەقە بەرلە نىو، دوماڭ وياچەند

دوماڭ كاۋل نەكا

ماڭ ويرانىكە، يادە كرىن بەپەند

* * *

۸۱

رەمە زانت بەقونىكى خاۋىن

زۇرخاۋىن بوى پار، ياخۇرە مزانى

گرت نۆرەى شەشە كانىيە

نەوسال تەكبىرچىيە، بۆشەشە و كانى

يان

پۇتۇكەت گرتن، ھىندجوان و خاۋىن

”

”

بۆشەشى كانىش، ھەرواى لى بدوۋىن

* * *

۸۲

رەندى مالت بۇچىيەو

دەى مالت بۇچىيەو، ئەگەرتۇرەندى

گەندى مالت بەچىيە

ھەرنابى بت بى و، ئەگەرتۇرەندى

* * *

۸۴

رەنگ زەردى خەزان

رەنگم زەردو، گەلاگەى داران

خەتاي پايزە

پايزە دەكەونە، جۇگە و جۇباران

* * *

۸۵

رەنگم بىيىنە و پىرسە حاتم

رەنگمان بىيىنەو، بىپرسى حاتم

”

”

دەيزانى بەيىنى، مەن و دەورى زالم

* * *

۸۶

زه رده وهك نه خوش، په ننگى پړپړوه
 په دېه ختى وده رډو، مه ينه تى ديوه

“ “

* * *

۸۷

پنگى زه ردمايه ي، بى ده سه لاتييه
 دور له ليلامه و، پوتى ونه هاتييه

* * *

۸۸

په ننگى مردوانى، لى نيشته ودياره
 هه رچى بوى بگرى، هه رليى خه ساره

“ “

* * *

۸۹

له ويزه و هازو، هوزى را مېشه
 به دهنك و حوقه و، حوقيش گامېشه

* * *

۹۰

ديتم و په يدا بوو، نوزر جوانيش رهنكى
 چى كړدوكراندم، نه هات خوده ننگى

“ “

* * *

۹۱

په وده بيا وه روا، چق و لوريه تى
 نيزيك نابى وه ر، بوړپتى دوريه تى

* * *

۹۲

ريز بگرن نه له و، په نده جوانانه
 ريز له پيشينيان گرتن دانانه

“ “

* * *

۹۳

پيش دريژده بى، نوزر به نده ووست
 ريش دريژده بى به ووست

قهت دوژمن نابى به دوست	به لام خو دوژمن، قهت نابى به دوست
۹۴	* * *
رېش وميز مرزور جارار	نور جار به رېش و، ميزه روپشتين
خه لکيان هه نخه نه تاندوه	لادرارون له پي، فقه سېروم سکين
۹۵	* * *
رېشى ته مه عکار	مه روا گوترا وه، جاريتک ناسه ت جار
به کونگى موفليس	به کونگى موفليس، رېشى ته مه عکار
۹۶	* * *
رېگاوشوئىنى له بير چوته وه	رېگاوشوئىنى خوئى، له بير چوته وه
“ “	ده لى له بانى، ژير به رېسوته وه
۹۷	* * *
رېگای خوئى ون ناکا	ونى ناکا قهت، رېگاوشوئىنى خوئى
“ “	توش سه رى نيرى، ده بى پاگرى بوى
۹۸	* * *
رېگای دور دهرمان نيه	بارى خوت داگره، مه رلي تره کانه
“ “	کى ده لى پى دور، بۆتۆده رمانه
“ “	نور ميلاک ده بى، ده بلى بىم بوره
“ “	بۆچماده رمانن، شه ورپىگا بوره
۱۰۰	* * *
رېگای دوروبارى قورس	ده بى بى پي نوم، شه رېگای دورم
“ “	باريشم قورسه و، ده چم مه جبورم
۱۰۱	* * *
رېگای دنيان نه ددها	رېنى نه بوتابى، بۆدينى ونيشارى

ده یگوت من ده چمئ، مائی موختاری	له مائه کونخای ده پرسی
* * *	۱۰۲
پاستی هوی پەزا و، پەحمەتی خوایه	رینگای راست ون نابئ
نەمدی کەس ون بی، ئەم پۆو له دوايه	“ “
* * *	۱۰۳
پئی کاری ناحەز، له پیئش پودانی	رینگای کاری خەراپ ده پیئش
بەتوانی بیگری، ده لیم لی زانی	پودانی داگری زانیانه یه
* * *	۱۰۴
پیم نیه سەری خۆم، جارێک بخورینم	پیم نیه سەری خۆم بخورینم
خوایارێی پاشان، چی ویست بۆی دینم	“ “
* * *	۱۰۵
هەركەس بی هەوی، بیئت و بکاچاکه	رینوینی بوکاری چاک
رینوینیکی هە، بوپیایوی چاکه	بوخوی چاکه یه
* * *	۱۰۵
پینویتی دوزمن، به دلی بسپیتره	رینوینی دوزمن به دل بسپیتره
به لام له وریگه ی، توخو ببویره	به لام توناخر خوئی لی ببویره
* * *	۱۰۶
مام پتوی له کون، جینگای نه ببووه	رئوی بوخوی جیی نه ده بووه
قانگه لاشکیشی، هینابه ختوه	قانگه لاشکی وه دواي خوده دا
* * *	۱۰۷
پتوی به فیل و، ده موی ناگیرئ	رئوی به فیل
له شتی دیکانه ی، لی بکه ی ته کبیرئ	ناگیرئ
* * *	۱۰۸

بەقاج وقولى خۇي، زۆرچارېش پىتوي	پىتوي بەقاج وقولى خۇي
پىتو بىو تەلەي، لى بىو بەخىتوي	بەتەلەي و دەبىي
* * *	* * *
پىي نەبوريوين، تىرى بىتنى بخوا	پىتوي دى نەدەگە يىشتە قۇرەي
دەيگوت زۆرتىشە، خۇناخورى بەخوا	دەيگوت ترشە
* * *	* * *
ھات بەپىرمە وەو، پىتويكى وارەش	پىتوي رەشەم بەپىرمە ھاتو
باشەزىادەبى، ئەوجارنانى مەش	“ “
* * *	* * *
پىتويك گەرابى، لەوشاخ وبستو	زىتويكى گەراو لە
ئەوزوزانترەو، لەشىرى نىستو	شىنرىكى نىستو چاترە
* * *	* * *
رەنگى دەگۆرپىت، ھەرورزەي پىتوي	زىتوي ھەرورزەي
كى وەكۆرپىتو، بىت لىنى بىپىتوي	رەنگىكى دىگۆرپى
* * *	* * *

پيتي (ژى)

ژى به زاروزمان، زكرى وه سفى تو

روژى وشه وانيش، گرتومن وه ستو

* * *

۱

چى له پيشى بوو، يهك جى وه لای برد

زاخاوى كرد

هيچى پى نه هيشته، مه رزا خاوى كرد

““

““

* * *

۲

هيند زوربلييه، زاربه هاواره

زاربه هاواره

چى بزاني بلاوه، له نيرو شه وشاره

““

““

* * *

۳

زارم ودل ئيمرو، پرله خوين بونه

زارم

بؤگرتنه وهى وان، پى دهرنه چونه

پرله خوينه

* * *

۴

زارهاوا رى ودا، هاوه ريگرن ليم

زارم گوتى ها، زگم گوتى كوا

زگ ده يگوت كوانى، چت بؤه داوتن پيم

““

““

* * *

۵

زاربو خواردنه، گويش بؤبيستنه

زاروگوى كه پؤوچاو

كه پؤيؤن ده كاو، چاوبؤديتنه

““

““

* * *

۶

وهك ناوى ترشى، يابله ين ترشاو

زارى پرپونه ناو

مه رديتى وزا رى، پرپرپوله ناو

““

““

* * *

۷

زارو كه ليمه، شيرنه وپارا وه

زارى دوشاوه

پا ستى خؤده ليه، ماست و دوشاوه

““

““

بوهردی

تاسه رلیی ناخواو، دردی به سهردی

* * *

۱۶

زامن یادهست به یه خه یه

کئی بهر عوده بی، کابرای عوده دار

یادهست به کیسه

بیدات یان ده بی، بخسریته ژیردار

* * *

۱۷

زامیش نه کاو

هاتوه زامیشمان، نه کاو بریندار

تیماریش نه کا

جادوای وی دیت بق، تیمارودیدار

* * *

۱۸

زانادرنگ درنگ ده خون و

زاناکان ده خون، دره نگانیک

عابید زور که م ؟

عابید زور که م، نیوه نانیک

زاهید تاحدودی توانای،

زاهید تاناخری و، درنه چی گیانی

لاو مکان تاده توان و،

لاو تاده توانی و، بانه بی زیانی

پیریش هه تا نارهقه

پیریش تانارهقه، شه لالی ده کات

شه لانیان ده کات،

چی بیروفره و، یان چی لی ده کات

* * *

۲۱

زاناله گهل نه زانیک کوه ته کیشه ی

نه زان کیشه ی بی، له گهل زانیه ک

چاوی حورمه تیت لی نه بی

نابینریت له وی، شهرم و حه یایه ک

* * *

۲۲

زاوا

وهک زاوا ماکیه و، هه راوه نور یایه

ماکه

به هار دواپی هات، نه و دواپی نایه

* * *

۲۳

زاوای سه پانی

پیتی ده گوت زاوای، سه پانی شیخی

شیخی

نه وده بابزانیت، کاریش ریگ بیخی

	۲۴	
زاهيروياتيني يه که	“	زاهيروياتين، يادل وده ورونى
“	“	هه ريه ک حيسابن و، بون ونه بونى
	۲۵	
زراوت		له ت بکريى ده بى، هه ريه قه ت دوى وى
نه چى		بوچى زراوت چوه و، هه رليى توقى وى
	۲۶	
زستان بوشه ويکيش بى		زستان کاتى خوى، باهه ريوشه ويک
کارى خوى هه رده کا		کارى خوى ده کا، له خه ويى وپه ويک
يان	“	لى زانه و کاريش، پيک وپيک ده کا
“	“	زستان شه ويک بى و، کارى خوى ده کا
	۲۸	
زستان بيهه وي خه لکى بکاقر		زستان بيهه وي، نه وخه لکى قپکا
شه وي ساورپوزيش هه وري پر		به شه وسه ياقه و، پوزه وري پپکا
	۲۹	
زستان سه ره له نوه شين بى		واخوشه و زستان، سه ره له نوه شينى
وکلک هه نوه شين نه بى		کلکى له ناخرى، هه له نه سوپيتنى
يان	“	سه ره له نوه شاندى، زستانى جوانه
“	“	کلکى هه له سوپرانده، قاتى وقرانه
	۳۱	
زگان ده کا		زگان هه رده کا و، لى نه وه ستاوه
“	“	پاشه به رهم کوا، هيوام به وماوه
	۳۲	

زگ پرکوش به تال، گلیک مه نشوره	زگ پری
دیتر او وه ووه ک، نه وړوش ده ستوره	کوش خالی
* * *	۳۳
تیشوی مه لنگری، نه وزگه ی برسی	زگ توشه ی هه لنگری
هه رخوی تیرده کاو، له چی ده برسی	“ “
* * *	۳۴
زگ برسی وموحتاج، هه رخواناسن	زگی برسی خوی ناسی
له تاونه بونیان، واگیژوکاسن	“ “
* * *	۳۵
پرپرپونه زگی، له قسه وگوفتوگو	زگی پرې نه قسه
نایان درکینیت، نازانم ده ی بۆ	“ “
* * *	۳۶
نه وزگه ی ده خوا، ئیشکه ساوا ری	زگیک بخواساوا ری
دایمه ش ده بی بکات، پوپوهوا ری	ده بی بکاهاوا ری
* * *	۳۷
نه مان له ده ست، سهت نه مانه زمان	زمان
هه موت هه رده ردن، بۆنیتن ده زمان	نامان
* * *	۳۸
زمان بۆبه لای، سه ووه کی برایه	زمان به لای
چی له وه ی چاتریش، له ده ستی نایه	سه ری برایه
زمان برای سه ر، وه ک دیاری کراوه	“
هیچ هو ی دیگانه ی، لی جو ی نه کراوه	“ “
* * *	۴۰

زمان لږ گهړئ	نابی بلای نه ودهش، وهك عه لامه ته
سهرسه لامه ته	زمان لیم گه ریټ، سهرسه لامه ته
۴۱	* * *
زمانیان پی	هاتن وبردنه وه، به نه وسوره تاوه
کیشاوه	دهی بوجی زمانیان، وا پی کیشاوه
۴۲	* * *
زمانی	نه وه زمانی وهك، بللویری شه یتان
بلویری شه یتانیه	شاره زان له گشت، نه زیله وبه یتان
۴۳	* * *
زمانی خه لکی	نورجارگوتر او ده، به لای هه روایه
قه نه می خوایه	زمانی خه لکیه، ونوسرلوهی خوایه
۴۴	* * *
زمانی دهماری دانیه	وهك هاله وهه یتو، نه وجورانیه
“ “	له زاری زمانی، بقوکارانه نیه
۴۵	* * *
زمانی من	مهیکه وهه زمانی، من نه وجار له خوت
له خوت مه که وه	ده نازور زهریش، له پینه دین بوت
۴۶	* * *
زوو پیچه سهرئ	بیرکه وهه هینده، خوت هه لمه کیشه
زودنیه وه خواری	هاتنه وه خواریت، هه رنور له پیته
“ “	وازو پیچه سهرئ، وواش به هاسانی
“ “	دنییه وه خواری، وخوششت نازانی
۴۸	* * *

- زوخاوى پى ھە ئىناوم
“ “
۴۹
- پىت واپوھەرتۆى، دەتگوت سوتاوم
دەردىكە وزوخا، پىى ھەلى ناوم
* * *
- زۆرىيە ئىكان نابىن خەنى
يەك بە زۆران دەبى خەنى
“ “
۵۰
- ئىككىك ناتوانى، زۆران خەنى بكات
زۆردەتوانن دو، ئىككى خەنى بكات
* * *
- لە چوختى و دوپەل، كەتوتە و اوھ
چەندەبى شەرم و، پوھەلمە لاوھ
* * *
- زۆرىيە شەرم و پوھەلمە لاوھ
“ “
۵۱
- چى ويستت ئاوا، بابەردە شۆرىي
ئەوھ فايدەى تىە، ھەرزۆرىي
* * *
- زۆرىيە و بۆرىي
“ “
۵۲
- زۆردا رەوېە زۆر، دى لىودەستىنى
بىعاردى دەيخوا، نىوبوى دەمىنى
* * *
- زۆرداردەستىنى و
بىعارىش دەيخوا
* * *
- نابى ھىندەش پو، بدەى بەمىوانى
يان بە خانە خويى، تولى بىروانى
* * *
- زۆر. پوئىدەمىوانى
دەبىتە خانە خوي
* * *
- ئەوھى بى دەنگ كەى، واعەبى پۆشە
دەلېن زۆرگوتنىش، قورپان بى خوشە
* * *
- زۆرگوتن قورپان خوشە
“ “
۵۴
- خوتى بۆراگرەو، بەدەم خەتاوھ
زۆرى پۆيشتەو، ئى كەمەوماوھ
* * *
- زۆرى بۆيومتو
كەمى ماوھ
* * *
- ۵۵

۵۶	* * *	پيت بآيم ئەلەم، ديوونەم ديوە
زۆرم سەرى خۆم		بە تاشين ديوە
۵۷	* * *	هاتومە وبەلام، ئەك بە زۆردا رى
زۆرم نيەو		مەرجى بى ديارى، يابە نازدا رى
۵۸	* * *	رېم كەوتوتەھەو، را زونشيان
زۆرم ھەورازو		ھاويژراومە نيو، درنج وديوان
۵۹	* * *	زوپناچى بى و
سورى بۆكۆرى بكا		چۆن پازانەو، پىتى دى كۆتايى
۶۰	* * *	بەرزەميش نابى، بەقسەوياسەھوو
زوپناى بى ھارايى		زوپناى بىعارى، لىداو ەو ەھوو
۶۱	* * *	زوپنايە بدەيە دەست ناشى
شودەلای سەلكى دەكات		فودەكاتەئەو، سەرى قەرەوانى
۶۲	* * *	جاچۆن لەوکارەى، سەرم دەربىنم
زۆرنە ماشاخان دەربىنم		ھىندەى نەماھەر، شاخان دەربىنم
۶۳	* * *	مەچوہ نيۆھەموو، كيشەو ەرايە
زۆرەملى		

مل شكان لەدواى، نۆره مىلى دايە	مل شكانى بەدواوە
* * *	٦٤
وەك تۆش ئاگادار، بېبوم لەوناوە	زۆرى چووو
خۇپاگرەو زۆرى، چووە وکەمى ماوە	کەمى ماوە
* * *	٦٥
هيندىكى لەبىر، خۇى بربونەوە	زۆرى دەرك بە
دەركى بەقونى، زۆرکردونەوە	قونى کردونەوە
* * *	٦٦
ئەگەرتۆمەر، دەى زۆرى بېپىسى	زۆرى دەپىسى
ناخوړى هەنگوين و، شەكرىشى بېپىسى	“ “
* * *	٦٧
پويشت لەسەردا، بى فەكروخەمى	زۆرى ئەسەر
تازۆرى دابنىت، بىستى نى كەمى	كەمى دانى
* * *	٦٨
زولمەر لەزالمىش، چۆن عەدالەتە	زولم لەزالمى عەدالەتە
وەرزىرلەبەپىتى، هەموى لەت لەتە	“ “
* * *	٦٩
دەزانم خۆتۆش، بەقات پىيى هەيە	زولمىش ئەندازەى هەيە
باشە دەى زولمىش، ئەندازە هەيە	“ “
* * *	٧٠
زەحمەت بەرەحمەت، بۆتۆپىك نايەن	زەحمەت
كەوتونە نىوان، ئەوەى لەدوايەن	بەرەحمەت
* * *	٧١

نښه ویش ده یغرموو، زه پونیوه زه پ	زموڼیو مرم
وه کیکن له لای، پیای کوپروکه پ	“ “
* * *	۷۲
بامن پیټ بلیم، حالی کریی باشه	زمر له نیوه ش
زه ره له نیوه ش، پاهه سستی باشه	وه گه پړه ریاشه
زه ره له نیوه ش، باجوئی کریته وه	یان
باشه دهی هینده ش، بون تی کریته وه	“ “
* * *	۷۴
ئاو باره اتوه، یان واخولقاوه	زمری بومیروش نیه
به میروش زه پی، نه بوه له وناوه	“ “
* * *	۷۵
ده یگوت حیل حیل، زه پینی هیه	زمرینی هیه وه
ناپه پړی وئاخوړیش، پینی هیه	په پینی نیه
* * *	۷۶
بتکابه مەردی، مەیدانی زه مان	زمانه بتکابه مەردی مەیدان
پشتت له عەرزئ، ده دابی نه مان	پشتت له عەرزئ ده دابی گومان
* * *	۷۷
ده وری ته قیانوس، یانه نه ولاتر	زمانی ته قیانوس
پیټ خوښه بیللی، که بزانی چاتر	“ “
* * *	۷۸
خوږیا زه مان باو، عیساو موسابا	زمانی عیساو
پوره شی له وږوهن، پیوه نوسابا	موسایان نیه وه
* * *	۷۹

زماعونند مژری زری

شوریا اور تھو

قاجکی مہری

بؤکوی ده چی خوابت گری

41

زماووندى ھەيت ھوتە

گۆشتى نيهو، شۇرپاۋروتە

14

زندگانی جووہ

“ “

45

زہنگی بی عاریان

دوره رکورد

ΛΣ

زیدہ یاروی دموی

“ “

Λο

زیر نه‌گه رخوی پاکه

چ نیحتیاج به خاکه

A7

زیرچوکہ و

به لام قیمة تی گرانہ

AY

تہ وزہ ماوہندی، دہی زری زری

شوریاویکی روت، چەند قاجکی مەری

لە ئه و خه یرو بیهێره ی، چاوپۆشی لی بکه

تۆيۈكۈي ئۇچى، دەك خۇايتىگرى

* * *

شای، وزه ماوه ند، هه ره هیت وهوته

گۆشتی تېدانییه، ئاوریوت وقوته

* * *

زنده‌قی چوبو، هیئنده‌ش ترساوه

به غار دانه لات، هرنه شگیرساوه

* * *

هه ر به وگه لاله ی، خوی سه ر به رکرد

زہنگی بی عاریہی، ہینادہ بہر کرد

* * *

وایان فیڑ کردوہو، بہ تائبہ ت شہوی

زنده باروہ کای، بیش توسقنی دہوی

* * *

زیر نه گه ربوڅوڅو، خاویتن وپاکه

چ ئىحتىياجىڭىيان، بە ئاۋو خاڭە

* * *

زیربۆخۆی چوکه و، قیمەتی گرانە

بيٽڪ هاتن وچوريون، نه ڪران وکرانه

* * *

زيرم داومو
به لام خړيوه
چوم دام زيرى سور، به لام پى كړيوه
تواناونه شياوويم، له خوش بړيوه
* * *

۸۸

زيره بؤكرمانى بهرى
“ “
ئەميش پتې نه ليم، بوخوى دهيزانئ
وهك ئه وهى زيرهى، بريه كرمانئ
* * *

۸۹

زيرى سور
يان زړوى سپى
دهنابكشه وه
بارگينم لوشكت لى ددها
مام بالول بى ژن و، بى مالم وړه بهن
توخواته كبيرى، خاسمان بؤيكه وه
زړوى سپى وزيرى، سوريينه وده نا
بارگينم لوشكان، دا وئ نوركه وه
* * *

۹۱

زيرى له سهر
پولاي دانئى نه رمى دهكا
داينئ سهرپولاي، زيرى ياپولئ
بؤت نه رم وشل كا، زؤربه ماقولئ
* * *

۹۲

زيندان بى ومهيدان
دهگه لت دهمينمه وه
كارى پيشوش هل، ناوه شينمه وه
زيندان بى ومهيدان، بؤى دهمينمه وه
* * *

۹۳

زينده خه ونه
“ “
زينده خه ونه وهك، خؤت دروستى كهى
وهك راستيه پله وه، هلى لى نه كهى
* * *

۹۴

پيتي (ژ ټ)

ژي مه رجه ونه گشت، ژيان وژينه كهم

ريزوگه وره ييت، له دني دمر نه كهم

* * *

۱

ژا ژيش ناكابلې، نه منيش له زورم

وهك كهره ولورك و، په نير پي خورم

* * *

۲

ژا ژيش ناكابلې

نه منيش پينخورم

هينديان هيتا ويرد، به يني نه دوا نه

چونيان مه شكه ژا ند، وا ژا نديوانه

* * *

۳

ژانديوانه

“ “

نه وسوره گولې نيتو، باغي سهيداوه

سورسوره و ده لې، خويوني تيزاوه

چون خوي لي بواردوه، باغه وانه كهي

واميتن دسيس بووه، كزه وژاكاوه

* * *

۵

ژاكاوه

“ “

“ “

“ “

ده لېن ژن ناقلين، ده كوشې دا به

هستي لتي ده پږي، جابه زمه وكايه

* * *

۶

ژنان ناقلين

ده كوشې دا به

ژن بيتنه ويهره، بده ژن مردوان

گاجوتت هه يه، بیده گامردوان

* * *

۷

ژنان بده به ژن مردوان

گای بده به گامردوان

بوپياوژن وه كوو، هيو وئاره زوه

درهنگ هه لده ستن و، ديسان ده لېن زوه

* * *

۸

ژن نارمزي

پياويه

- ژن بړيانه
مال سېروانه
۹
- ژن بړيكي ژانه
سېل ودوله نانه
۱۰
- ژن بڼاسه وکارگهري
ژان توڼاسه، ويښه کړي کار
توري ده کيښي، تاده کړي بهر بار
۱۱
- ژن بوميردي وهاي نه بي
بويگانه وکي، چوڼ وهاي ده بي
۱۲
- ژن بوناني ميردي ناکا
ژن شونا کابو، خوا رڼه وهوا رڼ
بوزيانی دوا پوڅ، خوښي پا بوا رڼ
۱۳
- ژن به به لڼ
نهدري به شوو
۱۴
- ژن به بي که سي هارده بي
ژن به بي که سي، به حوري وي ختوي
هارده بي به پي، که س که س ناپيوي
۱۵
- ژن به پياو
که وتوه
۱۶
- ژن بړيانه، ووا ليې بړوا نه
ژن بړيانه، ووا ليې بړوا نه
۱۷
- ژن بړيكي ژان، يا هر بړيانه
وه کوکه رسته، سيڼل ډوله نانه
۱۸
- ژن بڼاسه، ويښه کړي کار
توري ده کيښي، تاده کړي بهر بار
۱۹
- ژن بوميردي وهاي نه بي
بويگانه وکي، چوڼ وهاي ده بي
۲۰
- ژن بوناني ميردي ناکا
ژن شونا کابو، خوا رڼه وهوا رڼ
بوزيانی دوا پوڅ، خوښي پا بوا رڼ
۲۱
- ژن به به لڼ
نهدري به شوو
۲۲
- ژن به بي که سي هارده بي
ژن به بي که سي، به حوري وي ختوي
هارده بي به پي، که س که س ناپيوي
۲۳
- ژن به پياو
که وتوه
۲۴

۱۶

ژن به توراني ژن به توراني
 سوک ده بی سوک وچروک ده بی
 دانیشت له مال، پوڅووک ده بی

۱۷

ژن به ته ریزه ژن به ته ریزه
 که ری نه قیزه که ری نه قیزه
 دانه گری، فرمونه قیزه ی

۱۸

ژن به چه نگیک کولکه وکال ژن به چه نگیک کولکه وکال
 نایته ژن نایته ژن
 بوژن نابی وتو، پیی نه سپیری مال

۱۹

ژن به رکیفه ژن به رکیفه
 مهربه خوراگره، به جوان وشیاوی
 “ “

۲۰

ژن به رنکاری میردی ژن به رنکاری میردی
 بکا مال تیک ده چی بکا مال تیک ده چی
 له قسه ی میردی، دیت راوه ستاوه

۲۱

ژن به شی ژن به شی
 شه موکده شه شه موکده شه
 فرقی نیه زورپیاو، هری که سیکه

۲۲

ژن تا مندالی ده بی نه مانه ژن تا مندالی ده بی نه مانه
 میردی بیگانه یه میردی بیگانه یه
 خوی پی میوا نه، نه کوخواوه ن مال

۲۳

ژنت بمری، ژن خوشک ژنت بمری، ژن خوشک
 کاتی ژنت مرد، هه تبی ژن خوشکی

له جنيه تي	يه قين نه وچا تره و، زور له بن پشکي
۲۴	* * *
ژن ته را زوی	ژن وهك ته را زوی، ژيانی نیو مال
ژيان	راست و دروست بی، پیاو بی خه یال
۲۵	* * *
ژن دامینی خوی لی دوزمنه	ته شك و دامینی، خوی لی دوزمنه
“	ون بیت و به رچاو، یال و قورینه
یان	ژن لیی دوزمنن، ته شك و دامینی
“	چی بی نه و قه دری، پېښوی نامینی
۲۷	* * *
ژن په سه نیان	ژن په سه نیان قه، نه بوه و خو نابی
نیه	نه گه ربی و ده بی، د نیاش خه را بی
۲۸	* * *
لی خویه تی	ژن سەنگ و سالار، هه رچی کار که رو
“	که رچوست و چالاک، هه رچی بار به رو
(۱۲)	* * *
ژن قسه ی پی ناشاریته وه	ژن قسه و عه ی بهی، ناشاریته وه
“	چی بی وهك ده رسی، هه رده ی لیته وه
۲۹	* * *
ژن کوشتن ویرینی	کئی هه ی پیت وایه، زوریش زورزا نه
رویشته	کوشت ویرینی ژنان، پوینه و تورا نه
۳۰	* * *
ژن که یفی لی بی میردی	ژن که یفی لی بی، به کردوکرا وان

دهکاته پياوى نيوپياوان

۳۱

ژن له گه ن مىردى نه سازين

رؤژنيك ليك ده ترازين

يان

“ “

مىردى ده کاته، پياوله نيوپياوان

* * *

ژن له گه ن مىردى، که و ته دندوک

مالى بؤچؤل که و، خيرابه زوک

ژن ومىردنه گره، ويگرانه سازين

ئاخريکه ي رؤژنيك، هر ليك ده ترازين

* * *

۳۲

ژن له ماله مىردى رازى بى

به هه موشتيكي رازيه

۳۴

له مال مىرده که ي، ژن که پا زى بى

نابى قهت له هيچ، شت نه پا زى بى

* * *

ژن له مشكى ده ترسى.

مشك له پشى. پشى له سه گى

سه گ له پياوى

و. پياويش له ژنى ده ترسى

۳۶

ژن له مشك مشكيش، له پشى ده ترسى

پشى له سه ي سه گ له، پياوى ده ترسى

پياويش له ژنى جا، بؤم ليك جوئى كه وه

ئاخريه و پياويش، له ژنى ده ترسى

* * *

ژن له هه ژارى

پياوله نه دارى

۳۷

ژن له بهرموختا، جيان وه ژارى

پياويش به دبه ختى و، پوت ونه دارى

* * *

ژنم بؤشه ويكى

نه هيناوه

۳۸

دابى نه ويقيى و، ياقه ديمى وزوان

خوژنم نه هينا، بؤشه ويكى ودوان

* * *

ژنم دهوى، هه رنيستام دهوى

“ “

من كه ژنم دهوى، هه رنيستام دهوى

ناخافليم يابله ي، بؤسبحه ي شهوى

- * * *
- ۳۹   ژن مېردى لېنى رازى بى
 هه رژنى ميسردي، كه كړېښه گوره
 كه س پېي تيك ناچى، نه و داب وده وړه
 * * *
- ۴۰   ژن مېردى نه يه وې
 هه رژنى نه گهر، ميسردي نه يه وې
 يه قين له و مالې، ده بې دهر كه وې
 * * *
- ۴۱   ژن نانى نيشكى ده يه
 ژن ده لى نانى، نيشكم چنگ كه وې
 نه گوشت و پلاوى ده گه ل هه وې
 * * *
- ۴۲   ژن نيه وژانه
 توش بوم و كړدميه، گالته زه مان
 دهى خو وه ژن نيه و، هه رېرك وژا نه
 * * *
- ۴۳   ژن وددان
 خوښى دونيان نه و، ژنه ي گه رژن بى
 نا و اتمه و اتمه م، شى وام له كن بى
 * * *
- ۴۴   ژن وژيان
 خوښى دونيا و ژين، هه رژن و ددا نه
 چاره ت پې نه كران، جوئ بون كيښانه
 * * *
- ۴۵   ژن و ماليان گوتوه
 ده لېن ژن و مال، هه روا گوترا وه
 قه ديم تانه وړو، له وړوش به دوا وه
 * * *
- ۴۶   ژنه تيوه
 نه رى ژنه تيوه ي، ژور بېلى گه پولا

- که لاریک وه سهر، که ی له مشکی وخول
 * * * ۴۷
- ژنه که م بارژنیکى جوان بى
 تـوخواباژنه که م، ژنیکى جوان بى
 باکراسیشى هر، جاووک تان بى
 * * * ۴۸
- ژنى پاک له دونیا که مه
 ده لیتن ژنى پاک، له دونیا تـه و
 که م ویا مه ته، نایه ن بویه رچاو
 * * * ۴۹
- ژنى تازه ژنى کونه ی
 چوژنیکى تازه ی، هیښامام باوا ن
 نه وژنه که ی کونى، زوکړد به گاو ن
 * * * ۵۰
- ژنى ته لاق دابووده یگوت
 ژنه ی ته لاق دا و، پیتی ده گوت نه وجار
 بیى حزم لى بکه ی، ده تبه م بونیوشار
 * * * ۵۱
- ژنى جوان
 به شى که چه لانه
 ژنى واش هـیه و، ده ردن زوریه لان
 * * * ۵۲
- ژنى چاک
 قه لایه کی قایمه
 ژنى چاک کیوه و، هـروه ک قه لایه
 ژن خـراپ بى وه، ده رده و به لایه
 * * * ۵۳
- ژنى چاک له ایرای چاکتړه
 ژن چاک بى وده لیتن، چاکتړه له برا
 هیچ سـه رده ریم، بولی دهرنه کرا
 * * * ۵۴

ژن خهراپ بى هه، له سه ردونايه

وهك توقى شهيستان، ده ملى مه دايه

* * *

۵۵

ژنيك شپوډېره، ياهه رخه رابى

متدال په سهن يا، باشى لى نابى

* * *

۵۶

ژن زمانى دريژ، يان بى حه يايه

به هيچ كه س چاره ي، نه هاتوه ونايه

* * *

۵۷

ژن شه رميون بى، شاركي دينى

پياوشه رميون بى، كوا له وچ دينى

* * *

۵۸

هه رزننيك ناوا، چاوى له ده ربى

ميرده كه ي خول و، خاكى وه سه ربى

* * *

۵۹

چومالى دراوسينى، وه ختى چيشتانى

تاينچم ويدهن، بو كاكي تشانى

ديته پيش ده لى، هه رموختا ريحان

به مه رگى كاكت، به خوداو به قورحان

پر له هه رزنمان، كرون باراشى

دامان نان سبه ي، بيان به ن بوئاشى

پورپيخان هيچى، نه گوت وهاتوه

تابو حاجه تى، بيترى بكاته وه

ژنى خهراپ توقى نه حله ته

ده نه ستوى پياوى كراوه

ژنى خهراپ

مندالى په سهنى نابى

ژنى زمان دريژ

چاره ي نايه

ژنى شه رميون شاركي دينى

پياوى شه رميون كوانى چ دينى

ژنيك چاوى له ده ربى

ميردى خولى وه سه ربى

ژنيك چومانه جيرانى وگوتى

تاينچم ويندن؟

ژنى جيرانى؟ ده لى خو

به سه ري كاكت نه وه پره

له هه رزنى باراشى دهناسه رچاوم،

نه وژنه هيچى نه گوت وگه راوه،

زورى نه كيشانه وژنه چونه وماله ي

ونه وژنه ي تاينچه ي وي نه دابو؟

چۈنە ومانى وگۈتى دا خوشكىن
سەرەندەم وندەن؟

ئە ورتىش دەگەن چاۋى بە ئەو
ژەندى كەوت و. وەبىرى ھاتە وە
ئە گەر ئە وەبە غەمدى حاجەتى
نە كەردىو؟ ئە وىش دەننى خۇ
بە سەرى بابىت شەۋى ھىچ نىيە
ئاۋىتى تىدا بىدەمە مندا ئە كان

۶۷

ژىنىك كاروانە

دوانيان غۇربانە

سيانيان ئاخىرى زەمانە

“ ”

۶۹

ژىنىك مىردى مردبويە ژنى

جىرانى دەگۈت بېچۈھىندىك

بۇمىردەكەم بىگىرى ھە تانە من

دە چەم ئە قىلىك داۋەتتى دەكەم

۷۱

ژىنىكيان ھىنا بۇجەۋت شوانان

ھەربە كچى چۈۋەبۇئاۋان

۷۲

ژنى گە پۇل بۇمالى

مەرئە وژنەى ئاۋا، بە پۇى دا كىتشا
ھات بۇ حاجەتى و، زۆرى نە كىتشا
پۇرىپىخان ھاتوم، وىم دەن شىلگىرى
خەرمەنە و دە شقەم، سازىي ھە لگىرى
پىي دەلى بە قسەر، گوفنىكى شىرىن
بە گىيانى باۋكت، خۇدەدە نە سىرىن
چى دىن نىيە من و، ئە ئە و مالانەم
ئاۋىتى تىدا بىدەم، بە و مندا ئەم

* * *

ئە وژنەى يەكەم، وە كوكاروانە
پۇتى و غۇربانە، ئە وژنەى دوانە
بە سەۋدەى خۇشت، پابىگىرى و دە نە
سىيى ئاخىرى زەمان، يارىز نە بوانە

* * *

مىردى مردبويە، گۈت بە ژنى جىران
بە سىياقەكە وىم، خوشكى بە بىران
بابچەم من گە رىك، ھە لپەم و ئە توش
بۇمىردەم بىگىرى و، وەك لاۋى و پىيران

* * *

چوژنىكيان ھىنا، بۇمەرحە و شوانان
بە كچى زۇچۇۋە و، بۇمالا باۋانان

* * *

ئە گە پۇل بى بۇ، مالى مال نايى

پياوۈ سەر سۆال كىر، مام و خال نايى	مال نايى
* * *	۷۳
مارەش نە كرابو، هيشتا پورە شەم	ژنى مارەنە كراوداۋاي
دەيگوت مەن دلاۋاي، مارەيىم دەكەم	مارەي وھەشتىكى دەكرد
* * *	۷۴
ژوشك بە فەر خەي، دەلى نەرمۆلەم	ژوشكيش بە فەر خەي خۇي دەلى
وەرە باۋەشم، ئۆخەي گەرمۆلەم	گەرمۆلەي خۇم نەرمۆلەي خۇم
* * *	۷۵
ژيانى ژىردەستى، گولى بى بۆنە	ژيانى ژىردەستى
مەن واي لى حالىم، ئەي تۆپىت چۆنە	گولى بى بۆنە
* * *	۷۶
ژىن بە بى ترسى، بۆپياۋخە لاتە	ژىن بە بى ترسى بۆپياۋ
سامان لەش ساغى، ھىمىنى ولاتە	خە لاتە
* * *	۷۷
باسەربەست بژى، ژىنى كەمت بى	ژىنى كەم و
نەژيانىكى درىژ، دەر دۇخەمت بى	ومزى خوش
* * *	
	كتىبى يەكەم تەۋاۋىۋو

خوایار بی

دوهمین کتبی پهندي پيشينيان هر بهو

زوانه بلاو ده کهینه وه .

دێزبگرین ئەندو پەندە جوانە
دێزە پەشیمان گرتن دانە
پەندێ پەشیمان بیکە ئاڵەدی گویت
چەسپی دێتی کەو ئە مێشکیش بڕویت
پەندێ پەشیمان پڕە گوێرو باغە
کە غێرەت دێتی بێ بەی یاساغە

Mail: samrand_rohani@yahoo.com

٠٤٤٤٤٢٢٧٧٦٠

ISBN 964-8620-38-5

قیمت: ٢٠٠٠ لوان